

ΛΕΩΝΙΔΑ Σ. ΛΙΩΚΗ

Διευθυντοῦ τοῦ Πρακτικοῦ Λυκείου τῆς Βαρβακείου
Προτύπου Σχολῆς.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΠΛΗΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Διὰ τὴν Β' τάξιν τῶν Γυμνασίων καὶ Ἡμιγυμνασίων

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

Ἀριθ. ἀδείας κυκλοφορίας	67.850
Τιμὴ ἄνευ βιβλιοσήμου.	Δρ. 25,50
Ἄξια βιβλιοσήμου.....	» 10,40
Πρόσθετος φόρος Ἀναγκ. Δανείου	» 3,10
Συνολικὴ τιμὴ	Δρ 39 —

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ

52 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 52

1937

ΛΕΩΝΙΔΑ Σ. ΛΙΩΚΗ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΟΥ ΠΡΑΚΤΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΤΗΣ ΒΑΡΒΑΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΣΧΟΛΗΣ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΠΛΗΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΗΜΙΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

Ἀντίτυπα 2000

Ἀρ. ἐγκρ. ἀποσ. 44781/15302
οὐσπου 1392

ΕΚΔΟΤΗΣ

ΕΡΗΣ

17.877

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πάν γνήσιον αντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ
συγγραφέως.

Αλεξάνδρος

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΓΕΝΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΕΥΡΩΠΗΣ

᾽Ο ρ ι α.—Ἡ Εὐρώπη, γεωγραφικῶς ἕξεταζομένη, εἶνε μία μεγάλη χερσόνησος τῆς Ἀσίας, ἣ ὁποία μόνον διὰ λόγους ἱστορικοῦς θεωρεῖται ὡς ἰδιαιτέρα ἥπειρος.

Ἀπὸ τὰς τρεῖς πλευρὰς βρέχεται ὑπὸ θαλάσσης, πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὀκεανοῦ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὀκεανοῦ καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, συνδεομένων διὰ τῶν Δαρδανελλίων, τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Βοσπόρου.

Πρὸς Α. δὲ ὡς ὄριον μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀσίας λαμβάνεται μία γραμμὴ, ἣ ὁποία, ἀρχομένη ἀπὸ τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὀκεανὸν καὶ ἀκολουθοῦσα τὰ Οὐράλια ὄρη, τὸν Οὐράλην ποταμόν, τὴν παραλίαν τῆς Κασπίας θαλάσσης καὶ τὸν Καύκασον, καταλήγει εἰς τὸν Εὐξείνου Πόντον.

Ἐ κ τ α σ ι ς.—Κατ' ἕκτασιν ἣ Εὐρώπη, ἔχουσα ἔμβαδὸν 10 ἑκατομμυρίων τετραγων. χιλιομέτρων, εἶνε μία τῶν μικροτέρων ἥπειρων τοῦ κόσμου. (Ἀσία 44, Ἀμερικὴ 41, Ἀφρικὴ 30, Αὐστραλία 8).

Ἡ μεγαλειτέρα διάστασις τῆς ἀπὸ Β. πρὸς Ν., ἀπὸ τοῦ Βορείου ἀκρωτηρίου μέχρι Κρήτης, εἶνε 4.000 χιλίομ., ἀπὸ Δ. δὲ πρὸς Α., ἀπὸ τῆς Πορτογαλλίας μέχρι τῶν Οὐραλίων ὄρεων, εἶνε 5.500 χιλιομ.

Θέσις.—Κειμένη ὀλόκληρος σχεδὸν ἡ Εὐρώπη ἐν τῇ εὐκράτῳ ζώνῃ τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου, μεταξὺ Ἀσίας, Ἀφρικῆς καὶ Ἀμερικῆς, ἥτοι εἰς τὸ κέντρον περιῖπου τοῦ ἡπειρωτικοῦ τμήματος τῆς γῆς, κατέχει προνομιοῦχον θέσιν ἐν τῷ κό-

Ἡ Εὐρώπη εἰς τὸ κέντρον τοῦ ἡπειρωτικοῦ τμήματος τῆς γῆς.

σμοφ καὶ οὕτω ἐξηγεῖται ἡ ἐξαιρετικὴ ἀνάπτυξις αὐτῆς εἰς τὸν πολιτισμὸν καὶ ἡ μεγάλῃ της πολιτικῆ σημασία.

Διαμελισμός.—Ἐξ ὅλων τῶν ἡπείρων ἡ Εὐρώπη εἶνε ἡ περισσότερον διαμελισμένη ὑπὸ τῶν θαλασσῶν, αἱ ὁποῖαι, εἰσχωροῦσαι βαθέως εἰς τὴν ξηράν, σχηματίζουσι χερσονήσους καταλαμβάνουσας τὸ 1/4 τῆς ὅλικῆς της ἐπιφανείας. Τοιαῦτα εἶνε: ἡ Σκανδιναυικὴ, ἡ Ἰουτλάνδη, ἡ Βρεττάνη, ἡ Ἰβηρικὴ, ἡ Ἰταλικὴ, ἡ Βαλκανικὴ καὶ ἡ Κριμαία. Περιβάλλεται δὲ ἀπὸ πλῆθος νήσων ὅλων τῶν διαστάσεων, ὅπως εἶνε: αἱ Νορβηγικαί, αἱ Δανικαί, αἱ Βρεττανικαί, αἱ Βαlearίδες, ἡ Κορσικὴ, ἡ Σαρδηνία, ἡ Σικελία, ἡ Κρήτη, αἱ νῆσοι τοῦ Ἰονίου καὶ αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου πελάγους.

Συμπέρασμα.—Ἡ κεντρικὴ ἐπὶ τῆς γῆς θέσις τῆς Εὐ-

ρόπης, τὸ εὐκρατον κλίμα της, εὐνοϊκώτατον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀνθρώπων καὶ ὁ πλούσιος διαιμελισμὸς της, διευκολύνων τὴν ἐπικοινωνίαν της μετὰ τῶν ἄλλων ἡπείρων, ἐξηγοῦν τὴν ἐξαιρετικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ της, διὰ τοῦ ὁποίου κυρίως ἐπεβλήθη ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ἀπέκτησε τὴν μεγάλην σημασίαν τὴν ὁποίαν ἔχει σήμερον.

Πολιτικὴ διαίρεσις.—Ἡ Εὐρώπη περιλαμβάνει 35 κράτη, ἐκ τῶν ὁποίων 5 εἶνε πολὺ μεγαλειότερα τῶν λοιπῶν καὶ λέγονται μεγάλαι δυνάμεις : ἡ Μεγάλῃ Βρετανία, ἡ Γαλλία, ἡ Γερμανία, ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Ρωσία· 9 εἶνε πολὺ μικρὰ καὶ τὰ λοιπὰ 22 χαρακτηρίζονται ὡς δευτερεύοντα κράτη.

(Εἰς τὴν ἐπομένην σελίδα παρατίθεται πίναξ περιλαμβανῶν τὰ ὀνόματα τῶν κρατῶν, τὰς πρωτεύουσας των, τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων καὶ τὴν πυκνότητα τοῦ πληθυσμοῦ των. Εἰς τὸν πίνακα τοῦτον τὰ κράτη εἶνε κατατεταγμένα ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων των).

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

	Όνόματα τῶν Κρατῶν	Πρωτεύουσαι	Ἐπιφά- νεια εἰς τ. χλμ.	Πληθυ- σμός	Πυκνότη- τα
1	Ρωσία Εὐρωπαϊκὴ	Μόσχα	4.900.000	130.000.000	27
2	Γερμανία	Βερολῖνον	470.000	64.000.000	135
3	Μεγ. Βρετανία	Λονδῖνον	248.000	45.000.000	181
4	Ἰταλία	Ρώμη	310.000	42.000.000	135
5	Γαλλία	Παρίσιοι	551.000	41.000.000	74
6	Πολωνία	Βαρσοβία	388.400	30.000.000	77
7	Ἰσπανία	Μαδρίτη	505.000	22.300.000	42
8	Ρουμανία	Βουκουρέστιον	296.000	17.000.000	58
9	Τσεχοσλοβακία	Πράγα	140.000	14.000.000	100
10	Νοτιοσλαβία	Βελιγράδιον	249.000	13.000.000	54
11	Οὐγγαρία	Βουδαπέστη	91.000	8.000.000	90
12	Βέλγιον	Βρυξέλλαι	30.500	8.000.000	263
13	Ὁλλανδία	Χάγη	34.000	7.500.000	220
14	Αὐστρία	Βιέννη	83.000	6.700.000	80
15	Ἑλλάς	Ἀθῆναι	127.000	6.200.000	48
16	Σουηδία	Στοκχόλμη	448.000	6.100.000	13
17	Πορτογαλλία	Λισσαβών	90.000	6.000.000	65
18	Βουλγαρία	Σόφια	103.000	5.700.000	55
19	Ἑλβετία	Βέρνη	41.300	4.000.000	100
20	Φινλανδία	Ἑλσίνκη	388.300	3.700.099	10
21	Δανία	Κοπεγχάγη	43.000	3.500.000	80
22	Νορβηγία	Ὅσλο	320.000	2.800.000	8
23	Λιθουανία	Κάουνας	56.000	2.200.000	39
24	Λεττονία	Ρίγα	65.000	1.900.000	29

	Ὄνόματα τῶν Κρατῶν	Πρωτεύουσαι	Ἐπιφάνεια εἰς τ. χλμ.	Πληθυσμός	Πυκνότης
25	Ἑσθονία	Τάλλιν	47.500	1.100.000	27
26	Τουρκία Εὐρωπ.	Κων)πολις	26.000	1.000.000	38
27	Ἀλβανία	Τίρανα	30.500	900.000	30
28	Ἐλεύθερ. κράτος Ἰρλανδίας	Δουβλίον	70.000	3.000.000	43
29	Σάαρ	Σαρρεμπρούκ	1.881	775.000	412
30	Δάντσιγ	Δάντσιγ	1.950	390.000	200
31	Λουξεμβούργον	Λουξεμβούργον	2.600	285.000	101
32	Μέμελ	Μέμελ	2.417	114.000	59
33	Μονακό	Μονακό	1,5	22.500	15.000
34	Ἅγιος Μαρίνος	Ἅγ. Μαρίνος	61	13.000	200
35	Λιχτενστάιν	Βαδούτς	159	11.500	75
36	Ἀνδόρρα	Ἀνδόρρα	452	2.500	11

Παρατηρήσεις.—Ἐκ τῶν μικρῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης :

1) *Τὸ ἐλεύθερον κράτος τῆς Ἰρλανδίας* ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ νότιον καὶ μεγαλειότερον μέρος τῆς νήσου ταύτης. 2) *Ἡ περιφέρεια τοῦ Σάαρ*, περιλαμβάνουσα τμήμα τῆς παραρρηγίου Γερμανίας, ὑπάγεται προσωρινῶς ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν. 3) *Ἡ περιοχὴ τοῦ Δάντσιγκ*, μεταξὺ Πολωνίας καὶ Ἀνατολικῆς Πρωσίας, παρὰ τὸν Βιστούλαν, εἶνε αὐτόνομος χώρα ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν. 4) *Τὸ Λουξεμβούργον* εἶνε Μέγα δουκάτον μεταξὺ Γαλλίας, Βελγίου καὶ Γερμανίας. 5) *Τὸ Μέμελ* ἐν Λιθουανίᾳ, εἶνε αὐτόνομος περιφέρεια ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν. 6) *Τὸ Μονακό* εἶνε πριγκιπᾶτον κείμενον πρὸς Α. τῆς πόλεως Νικαίας τῆς Γαλλίας. 7) *Ὁ Ἅγ. Μαρίνος* εἶνε μικρὰ δημοκρατία κειμένη κατὰ τὴν Α. πλευρὰν τῆς Κεντρικῆς Ἰταλίας. 8) *Τὸ Λιχτενστάιν* εἶνε πριγκιπᾶτον κείμενον εἰς τὰ σύνορα Αὐστρίας καὶ Ἑλβετίας. 9) *Ἡ Ἀνδόρρα* εἶνε μικρὰ δημοκρατία εἰς τὰ σύνορα Γαλλίας καὶ Ἰσπανίας.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ
ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Διαίρεσις.—Ἡ Εὐρώπη συνήθως διαίρεται εἰς 5 μεγάλας περιοχάς : 1) τὴν Μεσημβρινὴν Εὐρώπην, 2) τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, 3) τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην, 4) τὴν Βόρειον Εὐρώπην καὶ 5) τὴν Ἀνατολικὴν Εὐρώπην.

Θὰ ἐξετάσωμεν τὰ διάφορα κράτη συμφώνως πρὸς τὴν διαίρεσιν ταύτην, ἀρχίζοντες ἀπὸ τῆς Μεσημβρινῆς Εὐρώπης.

Ι. ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ ΕΥΡΩΠΗ

Ἡ Μεσημβρινὴ Εὐρώπη περιλαμβάνει ἕξ Α. πρὸς Δ. τρεῖς χερσονήσους : 1) τὴν Βαλκανικὴν, 2) τὴν Ἰταλικὴν καὶ 3) τὴν Ἰβηρικὴν ἢ Πυρηναικὴν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Ι. ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Θέσις.—**Ὅρια.**—**Ἐκτασις.**—Ἡ Βαλκανικὴ χερσονήσος ἢ χερσόνησος τοῦ Αἴμου, εἶνε ἡ ἀνατολικωτέρα ἐκ τῶν τριῶν χερσονήσων τῆς Μεσημβρινῆς Εὐρώπης, αἱ ὁποῖαι βρέχονται ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

Πλατεῖα καὶ συμπαγῆς πρὸς Β. στενοῦται ἐφόσον προχωρεῖ πρὸς Ν. καὶ τέλος καταλήγει εἰς τὴν πολυσχιδεστάτην Ἑλληνικὴν χερσόνησον.

Πρὸς Β. ἡ Βαλκανικὴ χερσόνησος δὲν χωρίζεται ἀπὸ τὸν

κύριον κορμόν τῆς Εὐρώπης δι' ὑψηλῶν ὄροσειρῶν, ὅπως θὰ ἴδωμεν ὅτι συμβαίνει εἰς τὰς δύο ἄλλας, ἀλλὰ διὰ μιᾶς γραμμῆς μήκους 1200 χιλιομ. περίπου, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ τὴν Φιούμην τῆς Ἀδριατικῆς καί, ἀκολουθοῦσα κατὰ προσέγγισιν τὴν κοιλάδα τοῦ Σαῦου καὶ τοῦ κάτω Δουνάβεως, καταλήγει εἰς τὸν Εὐξείνου Πόντον παρὰ τὴν Βάρναν.

Ἀπὸ τὰς τρεῖς ἄλλας πλευρὰς βρέχεται ὑπὸ θαλάσσης ἦτοι: πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς στενῆς καὶ ἐπιμήκους Ἀδριατικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ Ἰονίου πελάγους· πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

Ἀπὸ τῆς Ἀσίας χωρίζεται διὰ τῶν στενῶν τῶν Δαρδανελίων καὶ τοῦ Βοσπόρου, ἀπὸ δὲ τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ὀτράντου (πλάτους 75 χιλιομ.).

Ἐντὸς τῶν ὁρίων τούτων ἡ Βαλκανικὴ χερσόνησος καταλαμβάνει μετὰ τῶν πολυαρίθμων νήσων, αἱ ὁποῖαι τὴν περιστοιχίζουν, ἔκτασιν 475 000 τετραγ. χιλιομ. περίπου.

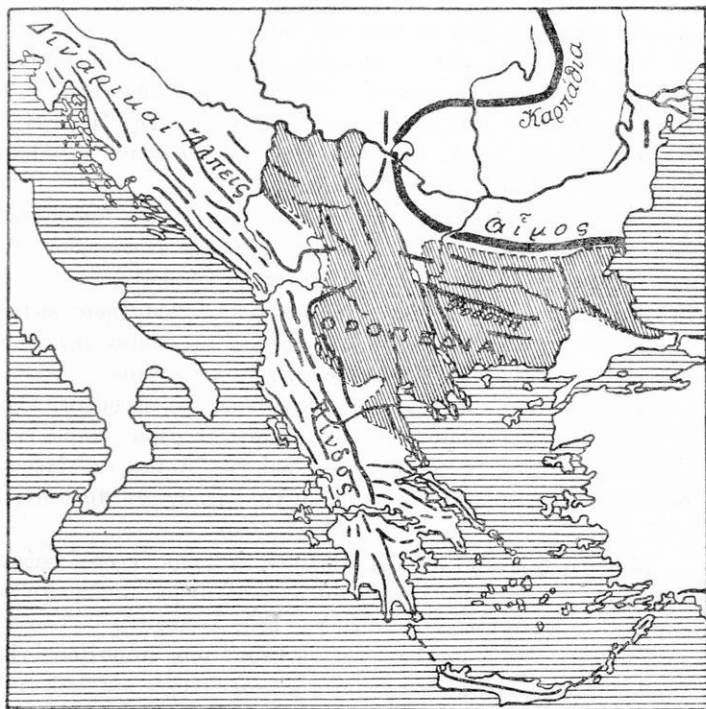
Διὰ τῆς θέσεώς της, κατὰ τὸ ΝΑ ἄκρον τῆς Εὐρώπης, ἔχει πολὺ μεγάλην σπουδαιότητα, διότι ἀποτελεῖ χῶραν διαβάσεως ἀφ' ἑνὸς μὲν μεταξὺ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ μεταξὺ τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

Μορφολογία.—Ἡ Βαλκανικὴ χερσόνησος, χώρα λίαν ὄρεινὴ, ἔχει μορφολογίαν πολυπλοκωτάτην. Δυνάμεθα ἐν τούτοις νὰ διακρίνωμεν ἐν αὐτῇ τὰς ἑξῆς περιοχάς:

1) Πρὸς Δυσμὰς, κατὰ μῆκος τῶν παραλίων τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης, ἐκτείνονται αἱ πολύπτυχοι καὶ ἀσβεστολιθικαὶ **Διναρικαὶ Ἄλπεις**, συνεχιζόμεναι περαιτέρω διὰ τῶν ὄρέων τῆς Ἀλβανίας, τῆς ὄροσειρᾶς τῆς Πίνδου καὶ τῶν ὄρέων τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος. Αἱ Διναρικαὶ Ἄλπεις θεωροῦνται ὡς κλάδος τῶν Ἀνατολικῶν Ἀλπεων.

2) Πρὸς Ἀνατολὰς ὑφύεται ἡ **ὄροσειρὰ τοῦ Αἴμου ἢ τῶν Βαλκανίων**, ἡ ὁποία, συνέχεια οὔσα τῶν Καρπαθίων καὶ τῶν Τρανσυλβανικῶν Ἀλπεων, ἐκτείνεται ἐκ Δ. πρὸς Α., ἀπὸ τῶν Σιδηρῶν Πυλῶν τοῦ Δουνάβεως μέχρι τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

3) Μεταξύ τῶν δύο τούτων ὄρεινῶν συστημάτων ἐξαπλοῦται μία *περιοχὴ ὑψηλῶν ὄροπεδίων καὶ ὄρέων* (ὄροπέδιον Σερβίας, ὄροπέδιον Μακεδονίας, ὄρος Ροδόπη κ. ἄ.) διαυλακουμένων ἀπὸ βαθείας κοιλάδας, ἐκ τῶν

Μορφολογία τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου

ὁποίων σπουδαιότερα εἶνε ἡ τοῦ Μοράβα ποταμοῦ, συνεχιζομένη πρὸς Ν. διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἄξιου.

Αἱ *μεγάλαι πεδιάδες* ἐν τῇ Βαλκανικῇ εἶνε πολὺ ὀλίγαι. Σπουδαιότεραι τούτων εἶνε ἡ τῆς Α. Ρωμυλίας, τῆς Θράκης, τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς Θεσσαλίας.

Διαμελισμός.—Τὰ παράλια τῆς ὄρεινῆς ταύτης χώρας:

εἶνε πολυσχιδέστατα, περιβάλλονται δὲ ὑπὸ πλήθους νήσων. Ὀλίγαι χῶραι τῆς Εὐρώπης ἔχουν τὸν πλούσιον διαμελισμὸν τῆς Βαλκανικῆς.

Ποταμοί.—Οἱ ποταμοὶ τῆς Βαλκανικῆς εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον χείμαρροι μικροῦ σχετικῶς μήκους, ὡς μὴ ἔχοντες πρὸ αὐτῶν ἀρκετὴν ἔκτασιν. Ἐκ τούτων ἄλλοι χύνονται εἰς τὸν Δούναβιν (Μοράβας), ἄλλοι εἰς τὸ Αἰγαῖον (Ἐβρος, Ἀξιός) καὶ ἄλλοι τέλος εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος ἢ τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν.

Κλίμα.—Τὸ κλίμα τῆς Βαλκανικῆς εἶνε Μεσογειακὸν κατὰ τὰ παράλια, ἠπειρωτικὸν δὲ εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Διακριτικὰ γνωρίσματα τοῦ Μεσογειακοῦ κλίματος εἶνε ἡ διαύγεια τοῦ οὐρανοῦ, τὰ καυστικά καὶ ξηρὰ θέρη καὶ οἱ ἥπιοι καὶ γλυκεῖς χειμῶνες. Χαρακτηριστικά δὲ φυτὰ ἡ ἐλαία, ἡ συκῆ, τὰ ἐσπεριδοειδῆ.

Τὸ ἠπειρωτικὸν κλίμα χαρακτηρίζεται κυρίως ἀπὸ μεγάλης διαφορᾶς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους. Αἱ βροχαί, ἄφθονοι εἰς τὰ ὄρη καὶ μάλιστα πρὸς τὸ μέρος τῆς Ἀδριατικῆς, εἶνε σπάνια εἰς τὰς μικρὰς πεδιάδας τοῦ ἐσωτερικοῦ, ὅπου καλλιεργοῦνται κυρίως τὰ σιτηρὰ καὶ ἡ ἄμπελος.

II. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Λαοί.—Ἡ Βαλκανικὴ, ὡς χώρα διαβάσεως μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀσίας, εἶδε νὰ συρρέουν εἰς αὐτὴν λαοὶ διαφορώτατοι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἱστορίας. Οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ἀλβανοὶ εἶνε οἱ ἀρχαιότατοι ἐξ αὐτῶν. Μετ' αὐτοὺς ἦλθον οἱ Νοτιοσλαῦοι καὶ οἱ Βούλγαροι καὶ τέλος οἱ Τούρκοι. Οἱ Ἑβραῖοι ἐγκατεστημένοι κυρίως εἰς τὰς μεγάλας πόλεις (Κων)πολιν, Θεσσαλονίκην), οἱ νομάδες Ἀθίγγανοι καὶ οἱ ποιμένες Κουτσοβλάχοι, συμπληρῶνουν τὸν πίνακα τῶν ἐθνικοτήτων τῆς χερσονήσου.

Κράτη.—Οἱ λαοὶ οὗτοι συμποσούμενοι εἰς 25 περίπου ἑκατομμύρια (πυκνότης 52), κατανέμονται μεταξὺ 5 κρατῶν.

τά ὁποῖα, μετὰ τὸ τέλος τοῦ μεγάλου Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου καὶ μετὰ τὰς συνθήκας αἱ ὁποῖαι ἐπηκολούθησαν, ἔλαβον τὰ σημερινὰ ὅρια, ἱκανοποιῶντα κατὰ τὸ πλεῖστον τὰς ἐθνικὰς τῶν βλέψεις. Τὰ κράτη ταῦτα εἶνε τὰ ἑξῆς: 1) Ἡ **Νοτιο-σλαβία**, 2) ἡ **Βουλγαρία**, 3) ἡ **Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία**, 4) ἡ **Ἀλβανία** καὶ 5) ἡ **Ἑλλάς**.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄

ΝΟΤΙΟΣΛΑΥΙΑ

(249.000 τ. χλμ.—13.500.000 κάτ.)

Ι. ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Θέσις—Όρια—Έκτασις.—*Ἡ Νοτιοσλαβία, ἢ Γιουγκοσλαβία ἢ βασιλεῖον τῶν Σέρβων-Κροατῶν-Σλοβένων*, ὅπως εἶνε ὁ ἐπίσημος τίτλος τοῦ κράτους τούτου, ἐσχηματίσθη μετὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον διὰ τῆς συνενώσεως πρὸς τὸ βασιλεῖον τῆς Σερβίας τοῦ βασιλείου τοῦ Μαυροβουνίου καὶ τῶν ἐκ τῆς διαλυθείσης Αὐστροουγγρικῆς Μοναρχίας ἀποσπασθεῖσθων χωρῶν: Ἑρζεγοβίνης, Βοσνίας, Δαλματίας, Κροατίας, Σλαβογίας, Καρνιόλης καὶ μέρους τοῦ Βανάτου.

Ἔχουσα ἔκτασιν 249.000 τετραγ. χιλιομ. συνορεύει πρὸς ΒΔ. μετὰ τῆς Ἰταλίας, πρὸς Β μετὰ τῆς Αὐστρίας καὶ Οὐγγαρίας, πρὸς Α. μετὰ τῆς Ρουμανίας καὶ Βουλγαρίας καὶ πρὸς Ν. μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ Ἀλβανίας, ἐνῶ πρὸς Δ. βρέχεται ὑπὸ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης.

Μορφολογία.—Μορφολογικῶς ἡ Νοτιοσλαβία ἀποτελεῖται ἀπὸ 4 περιοχάς, τὰς ἑξῆς:

1) **Νοτιο-Ἀνατολική περιοχή.** Εἰς τὴν περιοχὴν τούτην, περιλαμβάνουσιν τὴν παλαιὰν Σερβίαν καὶ τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν, ὑψοῦνται ὄρεινοὶ ὄγκοι ἐκ γρανίτου καὶ γνευσίου (Κοπαονίκ 2140 μ., **Σκάρδος** 2500 μ.) μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐκτείνονται λεκανοπέδια (Νίσσης, Κοσσυφοπεδίου, Σκοπίων).

Τὸ τμήμα τοῦτο τῆς χώρας διασχίζεται ἀπὸ Β. πρὸ Ν. ὑπὸ στενῆς καὶ ἐπιμήκουσ κοιλιάδος, ἐντὸς τῆς ὁποίας ρέουν, κατ' ἀντίθετον διεύθυνσιν, ὁ Μοράβας πρὸς τὸν Δούναβιν καὶ ὁ Ἀξιὸς

πρὸς τὸ Αἰγαῖον. Ἡ κοιλάς αὕτη ἀποτελεῖ μίαν ἐκ τῶν μεγάλων φυσικῶν ὁδῶν τῆς Βαλκανικῆς.

2) Βόρειος περιοχή.—Ἡ περιοχή αὕτη περιλαμβάνουσα τὴν Σλαβονίαν, τὴν Βάσκαν καὶ τὸ Βανᾶτον, ἀποτελεῖ τμῆμα τοῦ μεγάλου οὐγγρικοῦ βαθυπέδου. Εἶνε χώρα πεδινὴ διαρροεμένη ὑπὸ τῶν ποταμῶν Σαύου, Δραύου, Θάϊδος καὶ Δουνάβεως.

3) Βορειο-Δυτικὴ περιοχή.—Εἰς τὸ Β.Δ. τμῆμα τῆς χώρας, μεταξὺ Ἀνατολικῶν καὶ Δυναρικῶν Ἀλπεων, σχηματίζονται λεκανοπέδιά τινα, ὧν σπουδαιότερον τὸ τῆς Λιουμπλιάνας διαρροεόμενον ὑπὸ τοῦ Σαύου. Ἡ περιοχή αὕτη ὀνομάζεται Καρνιόλη.

4) Δυτικὴ καὶ Νοτιο-Δυτικὴ περιοχή.—Ἡ περιοχή αὕτη περιλαμβάνουσα τὴν Δ. Κροατίαν, τὴν Δαλματίαν, τὴν Ἑρζεγοβίνην καὶ τὸ Μαυροβούνιον, καταλαμβάνεται ὁλόκληρος ὑπὸ τῶν Δυναρικῶν Ἀλπεων, αἱ ὁποῖαι ἐκτείνονται κατὰ μῆκος τῆς Ἀδριατικῆς παραλίας, ἀπὸ τοῦ τέματος τῶν Ἀνατολικῶν Ἀλπεων μέχρι τῆς Σκόδρας καὶ τοῦ κόλπου τοῦ Δρίνου.

Αἱ **Δυναρικαὶ Ἀλπεῖς**, ἰσχυρῶς πτυχωμένοι κατὰ γραμμὰς παραλλήλους πρὸς τὴν θάλασσαν, ἔχουν τὸ μεγαλείτερον ὕψος τῶν εἰς τὸ κέντρον τοῦ Μαυροβουνίου (Δορμίτωρ 2528 μ.). Ἀποτελούμεναι ἐξ ἄσβεστολίθων κατέρχονται πρὸς τὴν θάλασσαν κατὰ βαθμίδας, ἐνῶ πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας σχηματίζονται ἐκτεταμένα ὄροπέδια καὶ ὀλίγαι κοιλάδες.

Ἡ πρὸς Β. τῶν Δυναρικῶν Ἀλπεων ἐκτεινομένη Βοσνία, τῆς ὁποίας τὰ ὄρη συνίστανται ἐκ σχιστολίθων, εἶνε κατάφυτος καὶ δασώδης, ἀποτελοῦσα ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἀγρίαν γυμνότητα τῆς Ἑρζεγοβίνης καὶ Δαλματίας.

Ποταμοί.—Οἱ ποταμοὶ τῆς Νοτιοσλαβίας χύνονται εἰς τὸν Δούναβιν, τὴν Ἀδριατικὴν ἢ τὸ Αἰγαῖον.

1) Εἰς τὸν Δούναβιν, ὁ ὁποῖος διαρρέων τὸ Β.Α. τμῆμα τῆς χώρας, χρησιμεύει ἐν μέρει καὶ ὡς σύνορον μεταξὺ Νοτιοσλαβίας καὶ Ρουμανίας, χύνονται:

Ἡ **Θαῖς**, (ὁ ὁποῖος εἶνε κυρίως οὐγγρικός ποταμός, κατερχόμενος ἐκ τῶν Καρπαθίων.

Ἡ **Δραῖος** (750 χιλίωμ.) καὶ ὁ **Σαῖος** (710 χιλίωμ.) πηγάζοντες ἐκ τῶν Ἄλπεων, δεχόμενοι πολλοὺς παραποτάμους καὶ ρέοντες σχεδὸν παραλλήλως ἐκ Δ. πρὸς Α.

Ἡ **Μοράβας**, ποταμός κατ' ἐξοχὴν σερβικός, ρέων ἐκ Ν. πρὸς Β. καὶ δεχόμενος καθ' ὁδόν, ἐκ δεξιῶν μὲν τὸν **Νίσσαβαν**, ἐξ ἀριστερῶν δὲ ἓνα ἄλλον **Μοράβαν**, σχηματιζόμενον ἐκ τῆς συνενώσεως τοῦ **Μοραβίτσα** καὶ τοῦ **Ἰβάρα**.

2) Εἰς Ἄδριατικὴν ἰκλῖνονται:

Ἡ **Νάρων** (250 χιλίωμ.), τοῦ ὁποῖου ἡ κοιλὰς ἀποτελεῖ φυσικὴν ὁδὸν συγκοινωνίας καὶ ὁ **Δρῖνος**, ἀποτελούμενος ἐκ τῆς συνενώσεως τοῦ **Μαύρου Δρῖνου**, πηγάζοντος ἐκ τῆς λίμνης Ὀχρίδος, καὶ τοῦ **Δευκοῦ Δρῖνου**, διαρρέοντος τὸ λεκανοπέδιον τῆς Πρισρένης.

3) Πρὸς Α., πρὸς τὸ μέρος τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ἡ Νοτιοσλαβία κατέχει μόνον τὸν **ἀνώτερον ροῦν τοῦ Ἀξιῶ** καὶ τὸν **Στρομνίτσαν**, παραπόταμον τοῦ Στρομῶνος.

Ἡ **Ἀξιὸς** (335 χιλίωμ.), πηγάζων ἐκ τοῦ Σκάρδου καὶ διαρρέων τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Τετόβου, εἰσέρχεται κατόπιν εἰς τὸ λεκανοπέδιον τῶν Σκοπίων καὶ ἐκεῖθεν διὰ Δεμίρ-Καπού (Σιδηρῶν πυλῶν) εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Θεσσαλονίκης.

Κλίμα.—Ἡ Νοτιοσλαβία μετέχει καὶ τοῦ Μεσογειακοῦ κλίματος καὶ τοῦ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης.

Τὸ Μεσογειακὸν κλίμα περιορίζεται εἰς τὴν παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν λωρίδα, πλάτους ὀλίγων μόνον χιλιομέτρων ἐπεκτείνεται ἐν τούτοις, ἀλλὰ κάπως ἠλλοιωμένον, καὶ εἰς τινὰς κοιλιάδας ἀνοικτὰς πρὸς τὴν Μεσόγειον, ὅπως εἶνε ἡ κοιλὰς τοῦ Νάρωνος μέχρι Μοστάρης, καὶ ἡ κοιλὰς τοῦ Δρῖνου μέχρι Σκόδρας. Αἱ βροχαὶ εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εἶνε ἀφθονώταται κατὰ τὸ φθινόπωρον καὶ τὸν χειμῶνα, φερόμεναι ἰδίως ὑπὸ τοῦ Ν.Α. ἀνέμου (Σιρόκου). Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ὁ Βόρας, ἄνεμος Β.Α. τοπικός, ψυχρὸς καὶ ξηρὸς, πνέει σφοδρότατος κατὰ τὰ παράλια τῆς Δαλματίας καὶ Ἰστρίας.

Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ἐπικρατεῖ τὸ ἡπειρωτικὸν

κλίμα τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης μὲ βροχὰς κατὰ τὸ θέρος. Αἱ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας εἶναι μεγαλύτεραι πρὸς Β., πρὸς τὸ μέρος τῆς οὐγγρικῆς πεδιάδος (θερμοκρασία Βελιγραδίου, ^βΙανουαρίου—1°, ^γΙουλίου+24°).

Π α ρ ἄ λ ι α.—Αἱ Διναρικαὶ Ἄλπεις, κατορχόμεναι λίαν ἀποτόμως πρὸς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν, σχηματίζουν μίαν στενὴν παράλιαν πολυσχιδεστάτην μετὰ πολυαριθμῶν νήσων καὶ νησίδων πρὸ αὐτῆς. Ἡ τοιαύτη μορφολογία τῶν παραλίων εἶνε τόσον χαρακτηριστικὴ, ὥστε ὅλαι αἱ ἀναλόγου σχηματισμοῦ παραλίαὶ λέγονται **τύπου Δαλματίας**.

Ἡ ἐπικοινωνία τῶν παραλίων μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς χώρας εἶνε δυσκολωτάτη, ἔνεκα τῆς παραλλήλου πρὸς αὐτὰ διευθύνσεως τῶν ὁρέων καὶ τῆς ἐλλείψεως ἐγκαρσίων κοιλάδων.

II. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Π λ η θ υ σ μ ό ς.—Ὁ πληθυσμὸς τῆς Νοτιοσλαβίας, ἀνερχόμενος εἰς 13.500.000 κατοίκους (πυκνότης 54), ἀποτελεῖται ἐκ Σέρβων, Κροατῶν, Σλοβένων καὶ Μαυροβουνίων ὑπαγομένων εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν Νοτίων Σλαύων ἢ Γιουγκοσλαύων.

Οἱ Σέρβοι, ὀρθόδοξοι τὸ θρήσκειμα, κατοικοῦν τὴν παλαιὰν Σερβίαν, τὸ Βανᾶτον, τὴν Βοσνίαν καὶ τὴν Ἑρζεγοβίνην.

Οἱ Κροάται, ῥωμαιοκαθολικοὶ καὶ τῆς αὐτῆς φυλῆς καὶ γλώσσης, ἔχουν ὡς ἐθνικὸν τῶν κέντρον τὴν πόλιν Ζαγρέβ.

Οἱ Σλοβένοι, καθολικοὶ ἐπίσης, ἔχουν ὡς κέντρον τὴν Καρνιόλην.

Οἱ Μαυροβούνιοι ζῶσι κυρίως ἐπὶ τῶν ὁρέων κατὰ φυλάς. Κατὰ τὰ σύνορα οἱ Νοτιοσλαῦοι ἔχουν ἀναμιχθῆ μετὰ Γερμανῶν, Οὐγγρων, Ρουμάνων, Βουλγάρων, Ἀλβανῶν Ἑλλήνων, ἀνερχομένων εἰς 1 1/2 ἑκατομμ.

Π ο λ ί τ ε υ μ α.—Ἡ Νοτιοσλαβία ἀποτελεῖ συνταγματικὸν βασιλείον, μετὰ μιᾶς βουλῆς γνωστῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα Σκουπίνα.

Π ό λ ε ι ς.—Εἰς τὴν Σερβίαν: ΒΕΛΙΓΡΑΔΙΟΝ (200 χιλ), πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου. Ἐκτισμένη κατὰ τὴν

συμβολήν Σαῦου καὶ Δουνάβεως, εἰς τὸ σημεῖον τῆς διαβάσεως ἀπὸ τῆς Κεντρικῆς Ἑυρώπης εἰς τὴν Βαλκανικὴν, ἔχει θέσιν προνομιοῦχον. Αἱ δύο σιδηροδρομικαὶ γραμμαί, αἱ ὁποῖαι, ἐκκινουῦσαι ἐκ Παρισίων, διέρχονται ἢ μία διὰ Βιέννης—Βουδαπέστης καὶ ἢ ἄλλη διὰ Τεργέστης—Ζαγκρέβ, συναντῶνται εἰς Βελιγράδιον. Ἐκεῖθεν ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ, διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Μοράβα, προχωρεῖ μέχρι Νίσσης, ὅπου διακλαδίζεται ἀφ' ἐνὸς μὲν πρὸς Σόφιαν—Κων)πολιν, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς Σκόπια—Θεσσαλονίκην.

Αἱ ἄλλαι πόλεις τῆς Σερβίας εἶνε πολὺ μικροτέρας σημασίας: **Κραγιούγεβατς** (20 χιλ.), παλαιὰ πρωτεύουσα τῆς Σερβίας· **Νίσσα** (30 χιλ.), σημεῖον διασταυρώσεως σιδηροδρομικῶν γραμμῶν.

2) Εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν: **Μοναστήριον** ἢ **Βιτώλια** (65 χιλ.), εἰς τὸ τέμα τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Θεσσαλονίκης—Δυτ. Μακεδονίας· **Σκόπια** (60 χιλ.) ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Θεσσαλονίκης—Βελιγραδίου, εἰς τὸ σημεῖον διασταυρώσεως πολλῶν ὁδῶν· **Γευγελῆ**, παρὰ τὰ Ἑλληνο-Σερβικὰ σύνορα, ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Θεσ)νίκης—Βελιγραδίου.

3) Εἰς τὸ Μαυροβούνιον: **Κετίγνη**, ἄλλοτε πρωτεύουσα τοῦ ἐλευθέρου Μαυροβουνίου· **Ποδγορίτσα**, εἰς τὸ κέντρον εὐφόρου πεδιάδος παρὰ τὴν λίμνην τῆς Σκόδρας.

4) Εἰς τὴν Ἑρζεγοβίνην: **Μοστάρη**, εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Νάρωνος.

5) Εἰς τὴν Κροατίαν: **Σεράγεβον** (70 χιλ.), ὅπου ἡ δολοφονία τοῦ διαδόχου τῆς Αὐστρουγγαρίας ὑπὸ νοτιοσλαύου φοιτητοῦ ἐγένετο ἀφορμὴ τοῦ Μεγάλου Ἑυρωπαϊκοῦ πολέμου.

6) Εἰς τὴν Κροατίαν: **Ζαγκρέβ** (150 χιλ.), ἔθνικὸν κέντρον τῶν Κροατῶν.

7) Εἰς τὴν Καρνιόλην: **Διουμπλιάνα** (60 χιλ.) παρὰ τὸν Σαῦον· ἔθνικὸν κέντρον τῶν Σλοβένων.

8) Εἰς τὴν Δαλματίαν, οἱ μικροὶ λιμένες: **Σεβενικον**, **Σπαλάτον**, **Ραγούζα**, **Κάτταρον**.

9) Εἰς τὴν Βάσκα ν: **Σουμποίτσα** (90 χιλ.), πόλις γεωργική.

III. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Γεωργία.—Ἡ Νοτιοσλαβία εἶνε κυρίως χώρα κτηνοτρόφων καὶ γεωργῶν. Τὰ 80—90 ο)ο τοῦ πληθυσμοῦ τῆς εἶνε ἀγρόται. Ἡ γεωργία καὶ ἡ κηπουρική, ἡ κτηνοτροφία καὶ τὰ δάση, ἀποτελοῦν τὰς κυριωτέρας πηγὰς πλοῦτου τῆς χώρας. Ἡ σύγχρονος βιομηχανία εἰς ὀλίγα μόνον σημεῖα ἔχει ἀναπτυχθῆ.

Τὰ δάση, καλύπτοντα ὄρη καὶ ὄροπέδια, καθὼς καὶ τὰς ἐλώδεις πεδιάδας τοῦ Σαίου, καταλαμβάνουν μεγάλας ἐκτάσεις.

Ἡ κτηνοτροφία εἶνε περισσότερον ἀνεπτυγμένη ἀπὸ τὴν γεωργίαν· ἡ τῶν χοίρων εἰς τὴν Σερβίαν, ἡ τῶν προβάτων καὶ βοῶν εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν καὶ τὰς χώρας τῶν Δυναρικῶν Ἄλπεων.

Ἰδιαιτέρον χαρακτηριστικὸν τῶν βορείων περιοχῶν εἶναι ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν ὀπωροφόρων δένδρων, ἰδίως τῶν δαμασκηῶν.

Ὁ σῖτος καὶ ὁ ἀραβόσιτος εὐδοκιμοῦν θαυμασίως, πρὸ πάντων εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Β. Νοτιοσλαβίας.

Ἡ ἐλαία εὐδοκιμεῖ εἰς τὰ παράλια τῆς Ἀδριατικῆς, ἐνῶ ἡ ἄμπελος ἐπιτυγχάνει ἐπίσης καλῶς καὶ εἰς πολλὰς κοιλάδας (Μοράβα, Ἀξιοῦ κ. ἄ.).

Ἐκ τῶν βιομηχανικῶν φυτῶν καλλιεργοῦνται τὰ τεῦτλα (Βοσνία, Βάσκα) καθὼς καὶ ἡ κάνναβις, ὁ καπνὸς καὶ ἡ μωρέα. Τὰ γεώμηλα εἶνε διαδεδομένα πρὸ πάντων εἰς Καρνιόλην.

Χάρις εἰς τὴν ἀφθονίαν τοῦ ἀραβοσίτου ἀνεπτύχθη πολὺ ἡ **κτηνοτροφία** καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ Νοτιοσλαβία, ἐκτὸς τῶν σιτηρῶν, ἐξάγει καὶ φά.

Βιομηχανία.—Εἰς Σερβίαν, Βοσνίαν καὶ Καρνιόλην ἐξάγεται ἀνθραξ ἐπαρκῆς διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ἐλάχιστα ἀνεπτυγμένης βιομηχανίας τῆς χώρας. Παρὰ τὸν Δούναβιν ἐξάγεται χαλκός, εἰς δὲ τὴν Καρνιόλην σίδηρος.

Συγκοινωνία.—Ἡ Νοτιοσλαβία ἔχει ἀνάγκην ν'ἀνα-

πτύξη καὶ συμπληρώση, ὄχι μόνον τὰς πλωτὰς ὁδοὺς Δουνάβευος, κάτω Δραύου καὶ Σαύου ἀλλὰ, πρὸ πάντων, τοὺς σιδηροδρομοὺς τῆς, ἰδίως εἰς τὰς ὄρεινὰς περιοχάς.

* Ἄλλο μειονέκτημα τῆς χώρας ἀπὸ ἀπόψεως συγκοινωνίας εἶνε ἡ ἔλλειψις μεγάλων λιμένων, καθόσον ὁ μὲν λιμὴν τῆς Φιούμης ἐπὶ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης ἀνήκει εἰς τὴν Ἰταλίαν, ὁ δὲ τῆς Θεσ]νίκης πρὸς τὸ Αἰγαῖον ἀνήκει εἰς τὴν Ἑλλάδα. Παρεχωρήθη ὅμως ἐσχάτως εἰς τὴν Νοτιοσλαβίαν τὸ **Σούσακ**, προάστειον τῆς Φιούμης, εἰς δὲ τὴν Θεσ]νίκην ἐλευθέρα τις ζώνη, διὰ συμβάσεως.

Ἐμπόριον.— Ἡ Νοτιοσλαβία διεξάγει ζωηρότατον ἐμπόριον μετὰ τῶν γειτονικῶν χωρῶν Ἰταλίας, Αὐστρίας, Ἑλλάδος κ.τ.λ. Ἐξάγει ξύλα, ζῶα, σιτηρά, δαμάσκηνα, αὐτὰ κλπ. Εἰσάγει δὲ ὑφάσματα, μηχανὰς κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

(103.000 τ. γ.— 5.700'000 κατ.)

I. ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Θέσις-Όρια-Έκτασις.— Ἡ Βουλγαρία, καταλαμβάνουσα τὸ Β.Α. τμήμα τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου, ἔχει ἔκτασιν 103.000 τετρ. χιλιομέτρων.

Ἔχουσα σχῆμα ὀρθογωνίου παραλληλογράμμου, τοῦ ὁποίου ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, συνορεύει πρὸς Β. μετὰ τῆς Ρουμανίας, πρὸς Δ. μετὰ τῆς Νοτιοσλαβίας καὶ πρὸς Ν. μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Τουρκίας.

Μορφολογία.— Ἡ Βουλγαρία διασχίζεται ἐκ Δ. πρὸς Α. ὑπὸ τῆς ὄροσειρᾶς τοῦ Αἴμου (Βαλκανίων), βορείως τοῦ ὁποίου ἐκτείνονται ὄροπέδια κατερχόμενα κατὰ βαθμίδας πρὸς τὸν Δούναβιν· ἐνῶ πρὸς Ν. ἐκτείνονται κλειστά τινα λεκανοπέδια, ἡ μεγάλη πεδιάς τοῦ Ἐβρου καὶ τὸ ὄγκωδες ὄρος τῆς Ροδόπης:

1) Αἶμος (Βαλκάνια).— Τὸ μέγα ὄρεινόν τόξον τὸ ὁποῖον ἀρχίζει ἀπὸ τὰς Β.Δ. Ἄλπεις καὶ σχηματίζει τὰ Καρπάθια καὶ τὰς Τρανσυλβανικὰς Ἄλπεις, διακοπτόμενον κατὰ τὰς Σιδηρᾶς πύλας ὑπὸ τοῦ Δουνάβεως, συνεχίζεται πρὸς Ν. ὑπὸ τὸ ὄνομα **Αἶμος**. Μέχρι τῆς κοίτης τοῦ ποταμοῦ Τιμόκ σχηματίζει τὸ ὄριον μετὰξὺ Σερβίας καὶ Βουλγαρίας· ἀπὸ τοῦ Τιμόκ καὶ πέραν λαμβάνει διεύθυνσιν πρὸς Α. μέχρι τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ὅπου καταλήγων σχηματίζει τὸ **Αἰμόνιον ἀκρωτήριον**.

Τὸ μήκος τοῦ Αἴμου εἶνε 600 χλμ., τὸ πλάτος του 20—45 χλμ. καὶ ἡ ὑψηλοτέρα του κορυφή, περὶ τὸ μέσον του, 2475 μ. Καλυπτόμενος ὑπὸ μεγαλοπρεπῶν δασῶν δὲν παρέχει δυσκολίας εἰς τὴν συγκοινωνίαν, διότι διασχίζεται ὑπὸ πολλῶν διαβάσεων,

ἔκ τῶν ὁποίων ἡ μᾶλλον ὀνομαστή εἶνε ἡ τῆς Σίπκας (1234 μ.).

2) Ὁροπέδια Βορείου Βουλγαρίας.—Πρὸς βορρᾶν ὁ Αἶμος κατέρχεται ὁμαλῶς πρὸς τὸν Δούναβιν, κατὰ ὄροπέδια ἐπάλληλα, βαθέως διατεμνόμενα ὑπὸ τῶν ποταμῶν. Τὰ ὄροπέδια ταῦτα, ἀποτελούμενα ἐκ κρητιδικῶν ἀσβεστολίθων καὶ καλυπτόμενα ὑπὸ προσχώσεων, παρέχουν ἕδαφός καταλληλότατον καὶ διὰ καλλιέργειαν καὶ διὰ βοσκάς.

3) Λεκανοπέδια Νοτίου Βουλγαρίας.—Πρὸς νότον ὁ Αἶμος κατέρχεται πρὸς μίαν περιοχὴν, ἀποτελουμένην ἐκ λεκανοπεδίων. Τοιαῦτα εἶνε :

Πρῶτον τὰ λεκανοπέδια Κλεισούρας καὶ Καζανλίκ (Ἐνωτόντζου), περιλαμβανόμενα μεταξὺ Αἵμου καὶ τοῦ παραλλήλως πρὸς αὐτὸν ἐκτεινομένου Ἐνθαίμου.

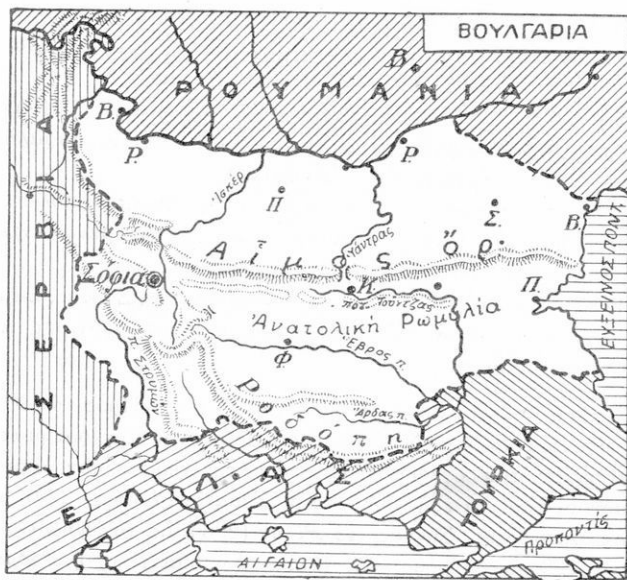
Ἐπειτα ἔρχονται : τὸ λεκανοπέδιον τῆς Φιλιππουπόλεως ἢ Ἐνω Ἐβρου καὶ τὸ τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἐκτεινόμενον ἐντεύθεν καὶ ἐκεῖθεν τῶν Τουρκικῶν συνόρων.

Τέλος, πρὸς τὰ Β.Δ., τὸ λεκανοπέδιον τῆς Σόφιας, κείμενον ὑψηλότερον ὄλων τῶν ἄλλων καὶ συγκοινωνοῦν μετ' αὐτῶν διὰ διαβάσεων.

4) Ὁρη Νοτίου Βουλγαρίας.—Πρὸς τὰ Ν.Δ. ἡ Βουλγαρία κλείεται δι' ἑνὸς μεγάλου ὄρεινου συγκροτήματος ἐκ γενεσίον, τοῦ ὀγκωδεστέρου ὅλης τῆς χερσονήσου, ἀποτελουμένου ἀπὸ τὰ ἐξῆς ὄρη : τὸ Σκόμιον (Βιτός, 2291 μ.), ὑπερκείμενον τῆς Σόφιας· τὸ Ρίλον (2934 μ.), τὸ ὑψηλότερον, μετὰ τὸν Ὀλυμπον, ὄρος τῆς Βαλκανικῆς καὶ τέλος ἡ Ροδόπη (Δεσποτοβοῦνι ὑπὲρ τὰ 2000 μ.), ἡ ὁποία χωρίζει τὴν Βουλγαρίαν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.

Κλίμα.—Τὸ κλίμα τῆς Βουλγαρίας εἶνε λίαν ἠπειρωτικόν, ἰδίως πρὸς Β. τοῦ Αἵμου. Οἱ χειμῶνες εἶνε ὀρμιεῖς καὶ αἱ πτώσεις τῆς χιόνος συχναί. Τὰ θέρη πολὺ θερμὰ καὶ ὑγρὰ (Σόφια—3°, +27°). Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὸ θέρος (Σόφια 72 ἔ. μ.). Εἰς τὰ βαθύπεδα τῆς Νοτίου Βουλγαρίας, προστατευόμενα ὑπὸ τοῦ Αἵμου ἀπὸ τῶν βορείων ἀνέμων, οἱ χειμῶνες εἶνε ἠπιώτεροι. ✕

Ποταμοί.—Ὁ ποταμὸς Ἰσκέρ, συλλέγων τὰ ὕδατα τοῦ ὑμιπέδου τῆς Σόφιας, καὶ ὁ ποταμὸς Ἰάντρας, συγκεντρώνων τὰ ὕδατα τῶν ὄροσων τῆς Βορείου Βουλγαρίας, χύνονται εἰς τὸν Δούναβιν. Ὁ Ἐβρος ἢ Μαρίτσα (450 χλιμ), ὁ μεγαλείτερος ποταμὸς τῆς Βαλκανικῆς, πηγάζων ἐκ τῆς Ροδόπης, διερχόμενος διὰ Φιλιππουπόλεως καὶ Ἀδριανουπόλεως καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸ Αἰγαῖον (κόλπος τοῦ Αἴνου), ἀνήκει εἰς

Χάρτης τῆς Βουλγαρίας

τὴν Βουλγαρίαν μόνον κατὰ τὸν ἀνώτερον αὐτοῦ ροῦν. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὸν κυριώτερον παραπόταμόν του τὸν **Τούνιξαν ἢ Τόντζον**, ὁ ὁποῖος, ρέων κατ' ἀρχὰς ἐντὸς τῆς κοιλάδος τοῦ Καζανλίκ, στρέφεται κατόπιν πρὸς Ν. καὶ συναντᾷ τὸν Ἐβρον πέραν τῶν Τουρκικῶν συνόρων, παρὰ τὴν Ἀδριανούπολιν. Ὁ ἕτερος παραπόταμος **Ἄρδας**, πηγάζων ἐκ τῆς Ροδόπης, συναντᾷ καὶ αὐτὸς τὸν Ἐβρον παρὰ τὴν Ἀδριανούπολιν.

Τέλος ὁ **Στρυμών**, ποταμὸς κυρίως ἑλληνικὸς, ἔχει ἐν Βουλγαρίᾳ τὸν ἀνώτερόν του ροῦν μόνον.

Παράλια.—Τὰ πρὸς τὸν Εὐξεινον Πόντον παράλια τῆς Βουλγαρίας εἶνε ἀκατάλληλα πρὸς ἐγκατάστασιν καλῶν λιμένων.

II. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Πληθυσμός.—Ὁ πληθυσμὸς τῆς Βουλγαρίας, ἀνερχόμενος εἰς 5 700 000 κατοίκους (πυκνότης 55), εἶνε πυκνότερος εἰς τὰ πρὸς τὸν Δούναβιν ὄροπέδια καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἐβρου (60-70 κατὰ τετρ. χιλίωμ.)

Οἱ Βούλγαροι ἀνήκουν εἰς τὴν Μογγολικὴν φυλὴν, τῆς ὁποίας διετήρησαν τὰ χαρακτηριστικά. Προσερχόμενοι ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ ἐγκατασταθέντες κατ' ἀρχὰς εἰς τὸν Βόλγαν ποταμὸν τῆς Ρωσσίας (ἔξ οὗ καὶ τὸ ὄνομά των) εἰσέβαλον κατὰ τὸν VII αἰῶνα εἰς τὴν Βαλκανικὴν μετὰ τοὺς Σλαύους, τῶν ὁποίων παρέλαβον τὴν γλῶσσαν. Ἐγκατασταθέντες περὶ τὸν ΑἼμον καὶ ἐγκαταλείψαντες τὴν νομαδικὴν ζωὴν ἐγένοντο γεωργοί. Εἶνε ὀρθόδοξοι σχισματικοὶ ἔχοντες ἴδιαν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχήν.

Πολίτευμα.—Πολίτευμα τῆς χώρας εἶνε ἡ συνταγματικὴ μοναρχία, μὲ βασιλέα φέροντα τὸν τίτλον τοῦ Τσάρου καὶ μὲ βουλήν, ἡ ὁποία ὀνομάζεται Σοβράνε.

Πόλεις.—ΣΟΦΙΑ (215 χιλ.), πρωτεύουσα τοῦ κράτους. Κεῖται ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου ὄροπέδιου, εἰς σημεῖον ὅπου διασταυροῦται ἡ διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Στρυμῶνος καὶ τῆς τοῦ Ἰσκέρ ὁδός, πρὸς τὴν διὰ τοῦ Νίσσαβα καὶ τοῦ Ἐβρου. Τὴν τελευταίαν ταύτην ὁδὸν ἀκολουθεῖ καὶ ἡ διεθνὴς σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Νί σ σ η ς - Σ ό φ ι α ς - Φ ι λ ι π π ο υ π ό λ ε ω ς - Ἀ δ ρ ι α ν ο υ π ό λ ε ω ς - Κ ω ν π ό λ ε ω ς.

Εἶνε νέα πόλις, λαβοῦσα τὸ ὄνομα ἐκ τινος ναοῦ κτισθέντος ὑπὸ βυζαντινῆς τινος περιγηπίσης.

Ἐπὶ τῶν παραδουναβίων ὄροπέδιων κεῖνται αἱ πόλεις: **Πλεῦνα**, **Τίρνοβον**, ἀρχαία πρωτεύουσα,

παρὰ τὸν ποταμὸν Ὑάντραν **Σούλμα**, μὲ πολλοὺς μουσουλμάνους κ. ἄ.

Ἐπὶ τοῦ Δουναβέως: **Βιδίνιον Ρουσσούκιον** (45 χιλ.). ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Βουκουρεστίου Σόφιας κ. ἄ. Τὸ Ρουσσούκιον συνδέεται σιδηροδρομικῶς καὶ πρὸς τὸν ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου λιμένα τῆς **Βάρνας** (40 χιλ.).

Εἰς τὴν Νότιον Βουλγαρίαν: **Φιλιππούπολις** (87 χιλ.), ἐπὶ τοῦ Ἐβρου, ἡ δευτέρα πόλις τοῦ βασιλείου, ἐπὶ τῆς διεθνoῦς γραμμῆς Σόφιας-Κωνσταντινουπόλεως· **Καζανλίκ**, ὀνομαστὸν διὰ τὴν βιομηχανίαν τοῦ ροδελαιίου· **Σλίβεν**, ἐπὶ τοῦ Τόντζου· **Στάρα Ζάγορα** (30 χιλ.)· **Πύργος**, λιμὴν ἀβαθῆς ἐξυψηρετῶν τὴν Νότιον Βουλγαρίαν.

III. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Γεωργία.—Ὅπως ἡ Σερβία οὕτω καὶ ἡ Βουλγαρία εἶνε χώρα γεωργῶν καὶ κτηνοτρόφων, ὀλιγότερον ὅμως πραγματικῶς ἐν τῷ συνόλῳ τῆς

Ἐπικρατοῦσα καλλιέργεια ἐν Βουλγαρίᾳ εἶνε ἡ τῶν δημητριακῶν: τοῦ σίτου εἰς τὰς πεδιάδας τοῦ Ἐβρου μὲ τὰ ξηρὰ θέρη, τοῦ ἀραβοσίτου εἰς τὰ παραδουνάβια ὄροπέδια μὲ τὴν θερινὴν ὑγρασίαν· ἐπὶ πλέον, τῆς βρώμης, τῆς κριθῆς, τῆς σιτάλης εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ τῆς ὀρύζης.

Καλλιεργοῦνται ἐπίσης ἐν Βουλγαρίᾳ ἐπιτυχῶς: ὁ καπνός, εἰς τὰς κοιλάδας τῆς Ροδόπης, ἡ ἄμπελος κατὰ μῆκος τοῦ Δουναβέως καὶ ἀλλαχοῦ· τὰ ρόδα, εἰς τὸ διαμέρισμα Καζανλίκ, ὅπου ἐξάγεται τὸ ροδέλαιον· τὰ λαχανικά, ὁ βάμβιαξ, τὰ τεῦτλα, ἡ μωρέα.

Ἡ κτηνοτροφία τῆς εἶνε πολὺ ἀνεπτυγμένη, ἐπίσης δὲ ἡ ὀρνιθοτροφία.

Βιομηχανία.—Τὰ ὀρυκτὰ προϊόντα τῆς Βουλγαρίας εἶνε μετριώτατα. Ὀλίγος ἀνθραξ, σίδηρος, χαλκός, μόλυβδος.

Ἐκ τῶν βιομηχανιῶν ἀνεπτύχθησαν ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι συνδέονται μὲ γεωργικὰ προϊόντα: ἀλευροβιομηχανία, σακχαροποιία, ἀπόστασις ρόδων, ὑφαντουργία.

Συγκοινωνία.—Ἡ μόνη πλωτὴ ὁδὸς τῆς Βουλγαρίας εἶνε ἡ τοῦ Δουνάβεως. Τὸ σιδηροδρομικόν της δίκτυον ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰς ἑξῆς γραμμάς: 1) τὴν διεθνοῦς σημασίας γραμμὴν Σόφιας — Φιλιππουπόλεως — Κων)πόλεως (Orient express) μετὰ διακλάδωσιν Σόφιας—Βάρνας· 2) τὴν ἐκ Βουκουρεστίου ἀρχομένην γραμμὴν Ρουστσουκίου—Βάρνας καὶ Ρουστσουκίου — Σόφιας· 3) τὴν γραμμὴν Ρουστσουκίου — Τυρνόβου — Στάρας — Ζάγορας διὰ μέσου τοῦ Αἴμου.

Μετὰ τῆς Ἑλλάδος δὲν συνδέεται ἀπ' εὐθείας σιδηροδρομικῶς.

Θαλασσίαν διέξοδον ἔχει μόνον πρὸς τὸν Εὐξείνιον Πόντον διὰ τῶν λιμένων Πύργου καὶ Βάρνας.

Ἐμπόριον.— Τὸ ἐμπόριον τῆς Βουλγαρίας εἶνε ζωηρότατον. Ἐξάγει σιτηρὰ (σῖτον, ἀραβόσιτον, κοιθῆν), καπνόν, αὐγά, ροδέλαιον.

Εἰσάγει βιομηχανικὰ εἶδη, κυρίως ὑφάσματα, μηχανήματα κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

(26 000 τ. χλμ.—1 000 000 κάτ.)

Ι. ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Θέσις-Ἐκτασις-Ὅρια.—Ἡ ἀρχαία ὀθωμανικὴ αὐτοκρατορία, ἰδρυθεῖσα τὸ 1299 καὶ ἔχουσα ἀπὸ τοῦ 1453 ὡς πρωτεύουσαν τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐγένετο τὸ 1923 δημοκρατία, τῆς ὁποίας ἡ πρωτεύουσα μετετέθη εἰς Ἄγκυραν ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ.

Μετὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον ἡ Τουρκία ἐν Εὐρώπῃ, διὰ τῆς συνθήκης τῆς Λωζάνης (1923), περιορίσθη εἰς τὴν κατοχὴν τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης μετὰ τῶν νήσων Ἰμβρου καὶ Τενέδου, ὁλικῆς ἐκτάσεως 26 000 τετρ. χιλ.

Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη, χωριζομένη ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος (Δυτικῆς Θράκης) διὰ τοῦ Ἐβρου ποταμοῦ καὶ συνορεύουσα πρὸς Β. μετὰ τῆς Βουλγαρίας, βρέχεται ἀπὸ τὰς ἄλλας πλευρὰς ὑπὸ τῶν θαλασσῶν : Εὐξείνου, Προποντίδος, Αἰγαίου, συγκοινωνουσῶν μεταξὺ τῶν διὰ τῶν στενῶν τοῦ Βοσπόρου καὶ τοῦ Ἐλλησπόντου.

Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη ἔχει ἔξαιρετικὴν σπουδαιότητα ἀπὸ ἀπόψεως θέσεως, διότι κεῖται κατὰ τὴν διασταύρωσιν δύο μεγάλων ὁδῶν· μιᾶς ἡπειρωτικῆς, ἀπὸ τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Ἀσίαν καὶ ἑτέρας θαλασσίας, ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου πρὸς τὴν Μεσόγειον.

Μορφολογία.—Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη ἀποτελεῖ ὄροπέδιον κυματοειδές, μικροῦ σχετικῶς ὕψους, ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ Ἐργίνης ποταμὸς ἔχει σχηματίσει τὴν κοιλάδα του, ἐν συννεχίᾳ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἐβρου. Πρὸς τὰ Β.Α. ὑψοῦνται τὰ

ὄρη τῆς Στράντζας (1035 μ.), πρὸς τὰ Ν. Α. δὲ τὸ Ἴερὸν ὄρος (921 μ.) καὶ ἡ χερσόνησος τῆς Καλλιπόλεως.

Κλίμα.—Τὸ Μεσογειακὸν κλίμα περιορίζεται εἰς τὰ παράλια τοῦ Αἰγαίου ἐπεκτεινόμενον ἐν μέρει καὶ ἐντὸς τῆς κοιλάδος τοῦ Ἐβρου. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ἔχει κλίμα ἠπειρωτικὸν ὄχι ὄχι, τὸ δὲ τῆς Κων)πόλεως εἶνε ἀκόμη ὄχι ὄχι, ἔνεκα τῶν ἐκ τῆς Ρωσίας ἐρχομένων Β. καὶ ΒΑ. ἀνέμων, οἱ

Χάρτης Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας

ὁποῖο προκαλοῦν ἀποτόμους μεταβολὰς τῆς θερμοκρασίας.

Ποταμοί.—Τὰ ὕδατα τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης συγκεντροῦνται ἀφ' ἐνὸς μὲν εἰς τὸν Ἐβρον, ἐρχόμενον ἐκ Βουλγαρίας, διερχόμενον διὰ τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ ἐκβάλλοντα εἰς τὸ Αἶνον (παρὰ τὸν Αἶνον), ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὸν σπουδαῖον τούτου παραπόταμον Ἐργίνην, κατερχόμενον ἐκ τῶν ὄρων τῆς Στράντζας.

Σ τ ε ν ά.—Ἐκτὸς τῆς γεωγραφικῆς τῆς θέσεως ἔξαιρετικὴν σημασίαν προσδίδουν εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην καὶ τὰ κατ' αὐτὴν Στενά (πορθμοί) :

α') τῶν *Δαρδανελλίων ἢ Ἐλλησπόντιου*, μεταξὺ Αἰγαίου καὶ Προποντίδος. μήκους 61 χιλμ. καὶ πλάτους ποικίλοντος ἀπὸ 1200 ἕως 1700 μ. καί :

β') τοῦ *Βοσπόρου*, μεταξὺ Προποντίδος καὶ Εὐξείνου, μήκους 31 χιλμ. καὶ πλάτους 750-2800 μ., μετὰ καμπῆς τινος ἀποτόμου κατὰ τὸ νότιον ἄκρον.

Τὰ στενά ταῦτα διαρρέονται ὑπὸ ὀρεμάτων ὄρητικῶν, ἐρχομένων ἀπὸ τὸν Εὐξείνου καὶ ὀφειλομένων εἰς τὸ γεγονός ὅτι ὁ Εὐξείνος, ὑποκείμενος εἰς μικρὰν ἔξάτμισιν, ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς τοῦ θέσεως, καὶ τροφοδοτούμενος ὑπὸ πολλῶν καὶ μεγάλων ποταμῶν, χύνει τὴν περίσσειαν τῶν ὑδάτων του εἰς τὴν Μεσόγειον διὰ μέσου τῆς Προποντίδος.

Οἱ ἐπικρατοῦντες κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους Α. καὶ ΒΑ. ἄνεμοι, ἐπιτείνουν τὰ ὀρεύματα ταῦτα καὶ κατὰ τὸ θέρος, ὅποτε ἔχουν τὴν μεγαλειτέραν τῶν ἰσχύν, ὁμοιάζουν πρὸ ποταμοῦς ὄρητικωτάτους.

II. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Πληθυσμός.—Ἡ σημερινὸς πληθυσμὸς τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, ἀνερχόμενος εἰς 1.000.000 κατοίκους ἀποτελεῖται σχεδὸν ἀποκλειστικῶς ἐκ Τούρκων. Οἱ ἄλλοτε πολυάριθμοι Ἕλληνες, μετὰ τὴν σύμβασιν ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας (συνθήκη Λωζάνης 1923), περιορίσθησαν κατὰ πολὺ καὶ κατοικοῦσι ὅλοι σχεδὸν εἰς Κων/πολιν.

Οἱ Τούρκοι εἶνε φυλῆς μογγολικῆς, ἀποτελοῦντες τὸ τελευταῖον ξενικὸν στοιχεῖον, πρὸ εἰσῆλθεν εἰς τὴν Βαλκανικὴν κατακτήσαντες ὀλόκληρον τὴν Χερσόνησον, περιορίσθησαν ἐσχάτως ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας μόνον,

Πόλεις.—Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας εἶνε αἱ ἑξῆς :

Κωνσταντινούπολις (τουρκιστὶ Ἰσταμπούλ), τὸ ἀρχαῖον

Βυζάντιον. Μέχρι τοῦ 1924, ποῦ ἦτο πρωτεύουσα τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, ὁ πληθυσμὸς τῆς ἔφθανε τὸ ἑκατομμύριον ἔκτοτε, μετὰ τὴν μεταφορὰν δηλ. τῆς πρωτεύουσας τῆς Νέας Τουρκίας εἰς Ἄγκυραν, ὁ πληθυσμὸς τῆς περιορισθῆ εἰς 675 χιλ. κατοίκους, ἐκ τῶν ὁποίων περὶ τὰς 125 χιλ. Ἑλληνας.

Ἐκτισμένη ἐπὶ μιᾶς τριγωνικῆς χερσονήσου σχηματιζομένης ὑπὸ τῆς Προποντίδος, τοῦ Βοσπόρου καὶ τοῦ Κερατίου κόλπου, κατὰ τὴν διασταύρωσιν τῶν ἀπὸ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης ὁδῶν, θεωρεῖται μία ἀπὸ τὰς ὠραιότερας πόλεις τοῦ κόσμου. Ἐντεῦθεν τοῦ Κερατίου (ἢ Χρυσοῦ Κέρατος) ἐκτείνεται ἡ τουρκικὴ πόλις (ἢ κυρίως Σταμπούλ), πέραν δὲ τούτου αἱ Εὐρωπαϊκαὶ συνοικίαι **Πέραν** καὶ **Γαλατᾶς**.

Ἡ Κων(σταντινού)πολις, μὲ τὸν θαυμαστὸν Κερατίον κόλπον, μὴ ἐπηρεαζόμενον ὑπὸ τοῦ ρεύματος τοῦ Βοσπόρου, ἀποτελεῖ ἑξαίρετον λιμένα, μὲ μεγάλην ἐμπορικὴν κίνησιν καὶ πληθυσμὸν διεθνή (περὶ τὰς 125 χιλ. Ἑλλήνας). Εἶνε ἕδρα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

Ἀπέναντι τῆς Κων(σταντινού)πόλεως ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς ἀκτῆς κεῖται ἡ πόλις **Σκούταρι** (Χρυσόπολις), ἐκ τῆς ὁποίας ἐκκινουσὶν αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Ἄλλαι πόλεις : οἱ λιμένες **Ραιδεστός** καὶ **Καλλίπολις**, ἐπὶ τῆς ὁμώνυμου στενῆς καὶ μακρᾶς χερσονήσου.

Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας αἱ πόλεις : **Ἀδριανούπολις** (70 χιλ.), ἐν μέσῳ πεδιάδος γονιμοτάτης, κατὰ τὴν εἰς τὸν Ἐβρον συμβολὴν Ἄρδα καὶ Τόντζου· **Σαράντα Ἐκκλησίαι**, κατὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Στράντζα· καὶ **Τυρολόη**, παρὰ τὸν ὁμώνυμον παραπόταμον τοῦ Ἐργίνης.

III. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Γεωργία.—Εἰς τὰς πεδιάδας καὶ τὰς κοιλάδας τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης εὐδοκимоῦν : ὁ σῖτος, ὁ ἀραβόσιτος, ἡ ὄρυζα, ἡ ἄμπελος, ὁ βάμβαξ, ὁ καπνός, ἡ μωρέα. Ἐνεκα ὅμως τῶν ἀλληλεπαλλήλων πολέμων, οἱ ὁποῖοι διεδραματίσθησαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς, τῆς κακῆς διοικήσεως καὶ τῆς

ἀμαθείας τῶν κατοίκων, μικρὸν μόνον μέρος καλλιεργεῖται, τοῦ περισσοτέρου διατιθεμένου διὰ τὴν βοσκὴν τῶν προβάτων καὶ αἰγῶν.

Βιομηχανία.— Βιομηχανία σχεδὸν δὲν ὑπάρχει, ἔκτός τινων μεγάλων ἐργοστασίων ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Συγκοινωνία.— Ἡ συγκοινωνία διεξάγεται κυρίως διὰ τοῦ διεθνοῦς σημασίας σιδηροδρόμου **Ἀδριανουπόλεως—Κων)πόλεως**, ὃ ὁποῖος συνεχίζεται πέραν τοῦ Βοσπόρου πρὸς τὴν Βαγδάτην. Ἐκ τῆς Ἀδριανουπόλεως ἀρχίζει μία διακλάδωσις πρὸς **Διδυμότειχον· Ἀλεξανδρούπολιν· Θεσ)νίκην**.

Ἐμπόριον.— Τὸ ἔμπόριον, διενεργούμενον κυρίως ὑπὸ τῶν ξένων (Ἑλλήνων, Ἀρμενίων κ.ἄ.), ἔχει ὡς κέντρον τὸν λιμένα τῆς Κων)πόλεως, ἓνα τῶν σπουδαιότερων τῆς Μεσογείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

ΑΛΒΑΝΙΑ

(30 500 τ. χιλ.—900 000 κατ.)

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Θέσις—Όρια—Έκτασις.— Ἡ Ἀλβανία, κειμένη κατὰ τὸ Β. Δ. ἄκρον τῆς Βαλκανικῆς, εἶνε τὸ μικρότερον ἐκ τῶν κρατῶν αὐτῆς, ἐκτάσεως 30 000 τ. χιλ.

Ὁρίζεται πρὸς Β. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Νοτιοσλαβίας· πρὸς Ν.Α. ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος· πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ τοῦ Ἴονίου πελάγους. Ἀπὸ τῆς Ἰταλίας χωρίζεται διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ὀτράντο (πλάτους 75 χιλμ.).

Μορφολογία.— Ἡ Ἀλβανία ἐκτείνεται εἰς τὸ τμήμα ἐκεῖνο τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου, κατὰ τὸ ὁποῖον ἐπέρχεται ἀλλαγὴ κατευθύνσεως καὶ τῆς παραλίας καὶ τῶν ὀρέων. Τὰ Ἀλβανικὰ ὄρη κατευθύνονται, οὐχὶ ἐκ ΒΔ. πρὸς ΝΑ., ὅπως αἱ Διναρικαὶ Ἀλπεις, ἀλλ' ἐκ Β. πρὸς Ν., παραλλήλως πρὸς τὸν ὀρεινὸν ὄγκον τῆς Μακεδονίας, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἀποχωρίζονται διὰ μιᾶς γραμμῆς διαρρήξεως, ὅπου κεῖνται αἱ λίμναι Ἀχρὶς καὶ Πρέσπα.

Τὰ ὄρη τῆς Ἀλβανίας, τῶν ὁποίων αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ ὑπερβαίνουν τὰ 2 400 μ., διατέμνονται ὑπὸ ἐγκαρσίων κοιλάδων σχηματιζομένων ὑπὸ τῶν ποταμῶν. Αἱ κοιλάδες αὗται ἐχρησίμευσαν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ὡς φυσικαὶ ὁδοί, συνδέουσαι τὴν Ἀδριατικὴν μετὰ τοῦ Αἰγαίου.

Κατὰ μῆκος τῆς Ἀλβανικῆς παραλίας ἐσχηματίσθησαν ὑπὸ τῶν ἐκ τῶν ὀρέων κατερχομένων ποταμῶν πεδιάδες προσχωσιγενεῖς, αἱ ὁποῖαι κατὰ μὲν τὰ μεσόγεια μέρη καλλιεργοῦνται καὶ εἶνε εὐφορώταται, ἐνῶ παρὰ τὰς ἐκβολάς, κατακλυ-

ζόμενα κατά τὸν χειμῶνα ὑπὸ τῶν ὑδάτων, μεταβάλλονται εἰς ἐλώδεις ἐκτάσεις.

Κλίμα.— Τὸ κλίμα τῆς Ἀλβανίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν εἶνε ἠπειρωτικόν, ὅπως τῆς Νοτιοσλαβίας, κατὰ τὰς παραλίους ὅμως ἐκτάσεις ἐπικρατεῖ τὸ Μεσογειακὸν κλίμα, παρόμοιον πρὸς τὸ τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος, μὲ χαρακτηριστικὸν φυτὸν τὴν ἐλαίαν, εὐδοκίμοῦσαν καὶ καθ' ὅλην τὴν κοιλάδα τοῦ Γενούσου μέχρις Ἐλβασάν.

Ποταμοί.— Οἱ ἀπὸ τῶν ὄρέων κατερχόμενοι ποταμοὶ τῆς Ἀλβανίας κατευθύνονται πρὸς Δ., πρὸς τὴν θάλασσαν. Σπουδαιότεροι τούτων εἶνε :

Ὁ ἐκ τῆς Ἀχρίδος πηγάζων **Δρίνος**, τοῦ ὁποίου τὴν κοίτην ἀκολουθεῖ ἢ ἀπὸ τοῦ κόλπου τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου τῆς Μεδούης πρὸς Σκόδραν—Προισρένην ὁδὸς καὶ ἐκεῖθεν, διὰ Σκοπίων, εἰς Θεσσαλονίκην.

Ὁ **Γενοῦσος** (Σκοῦμπι), τοῦ ὁποίου τὴν κοίτην ἀκολουθεῖ ἢ ἀπὸ Δυρραχίου εἰς Ἀχρίδα ὁδὸς καὶ ἐκεῖθεν, διὰ Μοναστηρίου, εἰς Θεσσαλονίκην (Ἐγνατία ὁδός),

Ἄλλοι ποταμοὶ πρὸς **Νότον** εἶνε ὁ **Ἄψος** (Σεμένης) καὶ ὁ **Ἄψος** (Βοϊούσα).

Εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἀνήκουν ἐν μέρει καὶ αἱ λίμναι τῆς **Σκόδρας** καὶ τῆς **Ἀχρίδος**.

Παράλια.— Τὰ παράλια τῆς Ἀλβανίας ἀπὸ τοῦ κόλπου τοῦ Δρίνου μέχρι τοῦ Αὐλῶνος εἶνε χθαμαλά, ἐλώδη καὶ πλήρη λιμνοθαλασσῶν, ἐπομένως ἀκατάλληλα πρὸς ἐγκαθίδρυσιν παραλίων πόλεων.

Ἀπὸ τοῦ κόλπου τοῦ Αὐλῶνος μέχρι τῶν νοτίων συνόρων τῆς χώρας εἶνε ἀπόκρημνα καὶ παρακολουθοῦνται ὑπὸ ὑψηλῶν ὄροσειρῶν, αἱ ὁποῖαι παρεμποδίζουν τὴν ἐπικοινωνίαν μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ, ὡς ἐκ τούτου καὶ ταῦτα εἶνε ἀκατάλληλα διὰ παραλίους πόλεις.

Δι' αὐτοὺς τοὺς λόγους ἢ Ἀλβανία στερεῖται καλῶν λιμένων.

II. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Κάτοικοι. — Οἱ Ἕλβανοὶ, ἀποκαλούμενοι Σκιπιτάρ, θεωροῦνται ὡς οἱ ἀρχαιότεροι κάτοικοι τῆς Βαλκανικῆς, ἀπόγονοι τῶν Πελασγῶν (Ἰλλυρῶν).

Ὁ Γενοῦσος ποταμὸς χωρίζει τοὺς Βορείους Ἕλβανούς ἢ Γκέγκηδες, ἀπὸ τοὺς Νοτίους Ἕλβανούς ἢ Τόσκηδες. Οἱ πρῶτοι (δηλ. οἱ Γκέγκηδες) διαιροῦνται εἰς πολλὰς φυλὰς καὶ ζῶσι βίον ἐλεύθερον ἐπὶ τῶν ὄρεων. Οἱ Τόσκηδες, διαφέροντες καὶ κατὰ τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα καὶ κατὰ τὰ ἥθη εἶνε περισσότερον πολιτισμένοι.

Κατὰ τὸ θρήσκευμα οἱ Βόρειοι εἶνε καθολικοὶ (Μιρδίται), οἱ τοῦ Κέντρον (60ο]ο) μουσουλμάνοι καὶ οἱ Νότιοι ὀρθόδοξοι

Πληθυσμός. — Ὁ σημερινὸς πληθυσμὸς τῆς χώρας ἀνέρχεται εἰς 900.000 κατ. (πυκνότης 30, ἢ μικροτέρα τῆς χερσονήσου).

Πολίτευμα. — Ἡ Ἕλβανία, κηρυχθεῖσα ἀνεξάρτητος τὸ 1912, ἀποτελεῖ συνταγματικὴν μοναρχίαν.

Πόλεις. — Ἡ μεταλειτέρα πόλις τοῦ βασιλείου εἶνε ἡ **Σκόδρα** ἢ Σκούταρι (42 χ.), ἐνῶ ἡ **πρωτεύουσα** ΤΙΡΑΝΑ ἔχει μόλις 20 χιλ.

Ἄλλαι πόλεις εἶνε : τὸ **Ἕλβασάν**, ἐν μέσῳ ἐλαιῶνων ἢ **Κορυτσᾶ** (20 χιλ.) ἔχουσα πολλοὺς Ἕλληνας· τὸ **Βεράτιον** τὸ **Ἀργυρόκαστρον**, πόλις ἐλληνικωτάτη κ.ἄ.

Κυριώτεροί λιμένες τῆς χώρας εἶνε : ὁ **Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Μεδοῦης** καὶ τὸ **Δυρράχιον**, ὁ σπουδαιότερος ὄλων, ἔχων σιδηροδρομικὴν συγκοινωνίαν μετὰ τῶν Τιράνων. Ἐκ τῆς πόλεως ταύτης ἤρχιζεν ἡ μεγαλειτέρα ἐγκαρσία ὁδὸς τῆς χερσονήσου, ἡ Ἐγνατία, ὀδηγοῦσα διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Γενοῦσου εἰς Θεσσαλονίκην καὶ Βυζάντιον. Ὁ **Ἀυλῶν**, τοπικὸς λιμὴν ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ὀτράντο καὶ οἱ **Ἅγιοι Σαράντα** ἀπέναντι τῆς Κερκύρας.

III. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ἡ Ἀλβανία, ὀρεινὴ καὶ στερουμένη συγκοινωνίας, εἶνε χώρα ποιμένων. Ἡ καλλιέργεια εἶνε λίαν περιορισμένη. Κυριώτερα προϊόντα τῆς εἶνε ὁ ἀραβόσιτος, τὸ ἔλαιον, ὁ σῖτος, ὁ οἶνος, αἱ ὀπῶραι καὶ πρὸ πάντων τὰ κτηνοτροφικὰ εἶδη.

Τὸ ἐμπόριον συναντᾷ μεγάλας δυσκολίας ἕνεκα τῆς ἐλλιπεστάτης συγκοινωνίας τῆς.

Ἐπὶ τῆς Ἀλβανίας μεγάλην οἰκονομικὴν ἐπίδρασιν ἔξασκεῖ ἡ γειτονικὴ τῆς Ἰταλία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΙΤΑΛΙΑ

(310 000 τ.χ.—42 000 000 κατ.)

Ι. ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Θέσις καὶ Ὅρια.—Ἡ Ἰταλία ἐκτείνεται, στενὴ καὶ ἐπιμήκης, εἰς τὸ μέσον τῆς Μεσογείου θαλάσσης (τὴν ὁποίαν χωρίζει εἰς δύο λεκάνας), ἀπὸ τῶν Ἀλπεων μέχρι σχεδὸν τῆς Τύνιδος (Ἀφρική).

Συνορεύουσα Β.Α. μετὰ τῆς Γαλλίας, πρὸς Β. μετὰ τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Αὐστρίας καὶ Β.Α. μετὰ τῆς Νοτιοσλαβίας, βρέχεται πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἀδριατικῆς, πρὸς Ν.Α. ὑπὸ τοῦ Ἰονίου πελάγους καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους.

Ἐκτασις.—Διὰ τῆς προσαρτήσεως, μετὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον, τῶν ἐκ τῆς διαλυθείσης Αὐστροουγγρικῆς Μοναρχίας ἀποσπασθεισῶν χωρῶν: Τρεντίνου, Τυρόλου, Ἰστρίας καὶ μέρους τῆς Καρνιόλης καὶ τῆς Δαλματικῆς παραλίας, ἡ ἔκτασις τῆς Ἰταλίας ἀνῆλθεν εἰς 310 000 τετρ. χιλίωμ.

Μορφολογία.—Ἡ Ἰταλία μορφολογικῶς ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς διακεκριμένας περιοχάς: 1) τὴν Βόρειον ἢ ἠπειρωτικὴν Ἰταλίαν· 2) τὴν Ἰταλικὴν χερσόνησον καὶ 3) τὰς νήσους.

1ον) Βόρειος Ἰταλία.—Ἡ Βόρειος Ἰταλία ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν εὐρυτάτην λεκανοειδῆ πεδιάδα, περιλαμβανομένην μεταξὺ τῶν Ἀλπεων, τῶν Ἀπεννίνων καὶ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης καὶ διαρροεμένην ὑπὸ τοῦ Πάδου καὶ τῶν παραποτάμων του.

Αἱ Ἰταλικαὶ Ἀλπεις ἔχουν ὡς ὑψηλότερας κορυφάς τὸ ὄρος Βίτσο (3 000 μ.) καὶ τὸ ὄρος Ρότσε (4 600 μ.).

Ἡ **Κοιλὰς τοῦ Πάδου** ἦτο ποτὲ κόλπος τῆς Ἀδριατικῆς, ἀνυψωθείς βαθμιαίως καὶ πληρωθείς ὑπὸ τῶν προσχώσεων τῶν ἐκ τῶν Ἀλπεων καὶ τῶν Ἀπεννίνων κατερχομένων ποταμῶν. Ἔχουσα μῆκος 400 χιλμ. καὶ πλάτος 100 χιλμ. ἀποκλίνει ἐλαφρῶς πρὸς τὴν Ἀδριατικὴν καὶ εἶνε εὐφορωτάτη. Τὸ δυτικὸν τῆς μέρος ἀποτελεῖ τὴν πεδιάδα τοῦ Πεδεμοντίου, τὸν κεντρικὸν τὴν πεδιάδα τῆς Λομβαρδίας καὶ τὸ ἀνατολικὸν τὴν πεδιάδα τῆς Βενετίας.

2ον) Ἰταλικὴ χερσόνησος.—Ἡ Ἰταλικὴ χερσόνησος ἔχει ὡς σπονδυλικὴν στήλην τὴν **ὄροσειρὰν τῶν Ἀπεννίνων**, ἐκτεινομένην εἰς μῆκος 1600 χιλμ., ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς Γενούης μέχρι τοῦ στενοῦ τῆς Μεσσήνης. Ἡ ὄροσειρὰ αὕτη, στενὴ καὶ μὲ πολλὰς διαβάσεις πρὸς Β. καὶ πρὸς Ν., εὐρύνεται περὶ τὸ μέσον, ὅπου εὐρίσκεται καὶ ἡ ὑψηλότερα τῆς κορυφὴ (Γκράν Σάσο 2920 μ.).

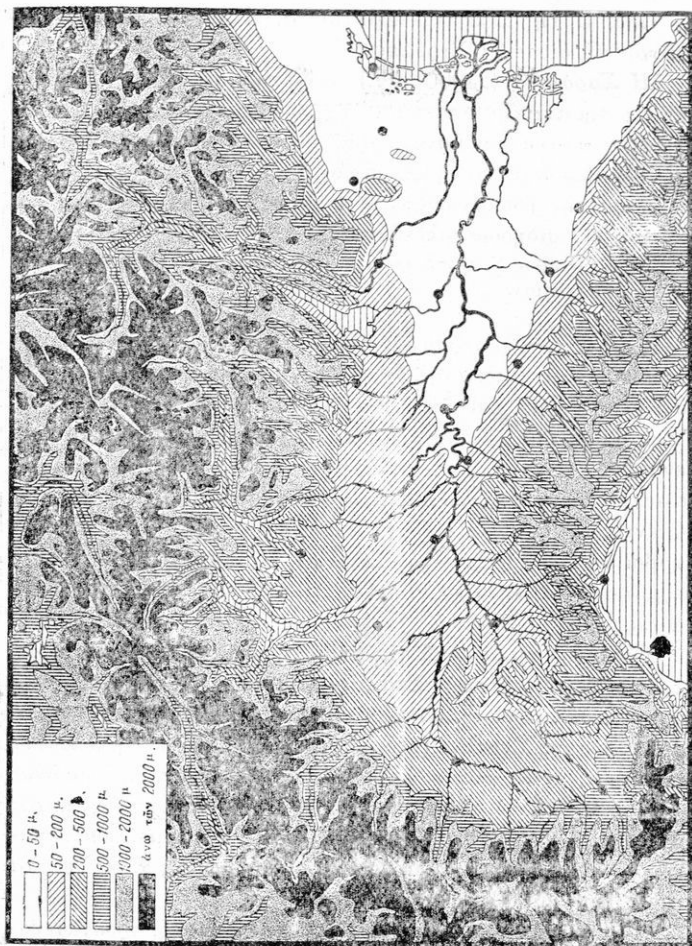
Τὰ **Ἀπέννινα** πρὸς Α., πρὸς τὴν Ἀδριατικὴν, κατέρχονται ἀποτόμως, ἐνῶ πρὸς Α., πρὸς τὸ Τυρρηρικὸν πέλαγος, σχηματίζονται λεκανοπέδια τινα, ὅπως ἡ Τοσκάνη, τὸ Λάτιον, ἡ Καμπανία, τῶν ὁποίων τὸ ἔδαφος καλύπτεται ἀπὸ ἡφαιστειογενῆ ὕλικά.

Εἰς τὴν δυτικὴν ταύτην περιοχὴν τῶν Ἀπεννίνων, πλήρη κρατῆρων καὶ θερμῶν πηγῶν, ὑφούται παρὰ τὴν Νεάπολιν τὸ ἐνεργὸν ἡφαιστειὸν **Βεζούβιος** (1300 μ.); τοῦ ὁποίου ἡ κατὰ τὸ ἔτος 79 μ. Χ. ἔκρηξις κατέχωσε τὰς πόλεις Ἡράκλειον, Πομπηίαν καὶ Σταβίαν.

3ον) **Νήσοι**.—Ἐκ τῶν Ἰταλικῶν νήσων ἡ **Σικελία** (27500 τ. χιλμ.), ἡ μεγαλειτέρα νήσος τῆς Μεσογείου, ἔχουσα σχῆμα τριγωνικὸν (ἀρχ. Τρινακρία), ἀπεκόπη ἐκ τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου διὰ τοῦ στενοῦ τῆς Μεσσήνης. Τὰ ὄρη τῆς, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐκτείνονται λεκανοπέδια τινα εὐφορώτατα, εἶνε συνέχεια τῶν Ἀπεννίνων.

Ὀλίγαι γῶραι ὑπέφεραν ἀπὸ σεισμοὺς τόσον συχνοὺς καὶ τόσον τρομεροὺς ὅσον ἡ Σικελία. Ὁ σεισμὸς τοῦ 1908 κατέστρεψεν τελείως τὴν πόλιν Μεσσήνην.

Εἰς τὸ Α. μέρος τῆς νήσου, παρὰ τὴν θάλασσαν, ὑφούται τὸ

Τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Πάδου καὶ αἱ Ἰταλικαὶ Ἄλπεις

κωνικὸν ὄρος *Άίτνα* (3280 μ.), τὸ ὁποῖον εἶνε ἠφαίστειον ἐνεργὸν μὲ πλεόν ἀπὸ 100 ἐκρήξεις ἀπὸ τῶν ἱστορικῶν χρόνων.

Πρὸς Β. τῆς Σικελίας κεῖνται αἱ *Διπάριοι νῆσοι* μὲ τὸ ἐνεργὸν ἠφαίστειον Στρόμπολι.

Ἡ Σαρδηνία (24000 τ. χ.), κειμένη πρὸς Δ. τῆς Ἰταλίας καὶ εἰς σημαντικὴν ἀπόστασιν ἀπ' αὐτῆς, εἶνε νῆσος κατὰ τὸ πλείστον ὄρεινὴ καὶ μόνον πρὸς τὸ Δ. αὐτῆς μέρος ἐκτείνονται πεδιάδες τινὲς συνήθως ἐλώδεις.

Παρὰ τὴν Τοσκάνην κεῖται ἡ νῆσος *Ἑλβα*, βραχόδης καὶ πλουσία εἰς σιδηρομεταλλεύματα.

ΣΗΜ. Ἡ πρὸς Ν. τῆς Σικελίας νῆσος *Μελίτη* (Μάλτα) ἀνήκει εἰς τὴν Μ. Βρεττανίαν.

Κ λ ῖ μ α.—Ἡ χερσόνησος καὶ αἱ νῆσοι ἔχουν τὸ κλίμα τῆς Μεσογείου θαλάσσης, ἥτοι διαυγῆ οὐρανόν, ἠπιούς χειμῶνας, θέρη θερμὰ καὶ ξηρὰ καὶ βροχὰς κατὰ τὸ φθινόπωρον. Τὰ παράλια τοῦ κόλπου τῆς Γενούης (Λιγουρία), προστατευόμενα ὑπὸ τῶν Ἄλπεων καὶ τῶν Ἀπεννίνων ἀπὸ τοὺς βορείους ἀνέμους, ἔχουν ἰδιαιτέρως γλυκὺ κλίμα, ἐνῶ ἐπὶ τῶν Ἀπεννίνων τὸ κλίμα εἶνε κατὰ πολὺ δριμύτερον. Εἰς τὴν μεσημβρινὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Σικελίαν, ὅπου τὸ κλίμα εἶνε πολὺ θερμότερον καὶ ξηρότερον, πνέει ἐνίοτε ὁ καυστικώτατος ἀφρικανικὸς ἄνεμος Σιρόκος.

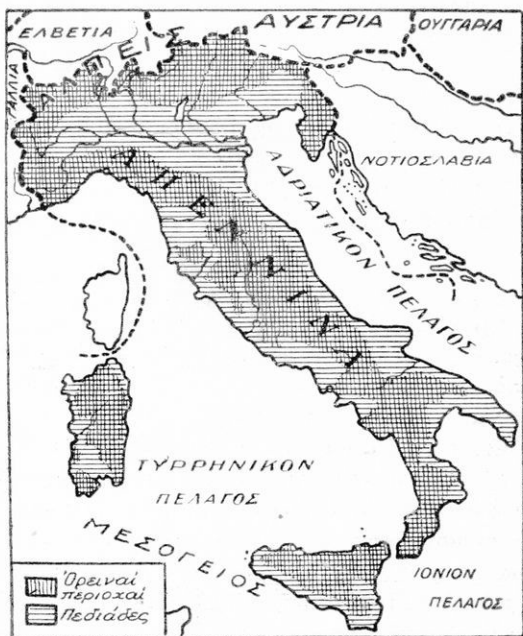
Χαρακτηριστικὰ φυτὰ τῆς περιοχῆς ταύτης εἶνε ἡ ἐλαία καὶ τὰ ἐσπεριδοειδῆ. Εἰς τὴν Σικελίαν ἀπαντῶσι καὶ φυτὰ τῶν τροπικῶν χωρῶν, φοῖνιξ, σακχαροκάλαμον, βάμβαξ καὶ βάναννα.

Ἡ Βόρειος Ἰταλία (πεδιάς τοῦ Πάδου), περιβαλλομένη ὑπὸ ὄρεων, ἔχει κλίμα καθαρῶς ἠπειρωτικόν, μὲ χειμῶνας δριμεῖς, θέρη πολὺ θερμὰ καὶ βροχὰς καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς (Μιλᾶνον —1°, +25°). Ἡ ἐλαία ἐκεῖ δὲν εὐδοκιμεῖ, ἐπιτυγχάνουν ὅμως ἡ ὄρουζα, ὁ ἀραβόσιτος καὶ ἡ μωρέα, χάρις εἰς τὰ θερμὰ θέρη καὶ τὰ ἄφθονα ὕδατα.

Ἡ παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν Ἄλπεων περιοχὴ, προστατευομένη ἀπὸ τοὺς βορείους καὶ ἀνατολικούς ἀνέμους, ἔχει κλίμα κατὰ πολὺ ἠπιώτερον καὶ βλάστησιν σχεδὸν Μεσογειακὴν (ἐλαία, λεμονέα, ἄμπελος).

Ποταμοί.— Ἡ Ἰταλική χερσόνησος, καταλαμβανομένη κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῶν Ἀπεννίνων, δὲν ἔχει μεγάλους ποταμούς. Ἐξ αὐτῶν σηματικώτεροι εἶνε :

Ὁ Ἄρνος (250 χλμ.), διερχόμενος δια τῆς Φλωρεντίας καὶ

Ἡ Ἰταλική χερσόνησος καὶ τὰ Ἀπέννινα

ὁ **Τίβερης** (400 χλμ.), διερχόμενος διὰ τῆς Ρώμης. Ἀμφότεροι ἐκβάλλουν εἰς τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος.

Ὁ σπουδαιότερος ὅμως ποταμὸς τῆς Ἰταλίας εἶνε ὁ **Πάδος** (672 χλμ.), κατερχόμενος ἐκ τῶν Ἀλπεων, διαρρέων τὴν πεδιάδα τῆς Βορείου Ἰταλίας ἐκ Δ. πρὸς Α. καὶ ἐκβάλλων εἰς τὴν Ἀδριατικὴν. Ἐξ ἀριστερῶν δέχεται τοὺς ἐκ τῶν Ἀλπεων κατερχομένους παραποτάμους, τῶν ὁποίων τινὲς διέρχονται προηγουμένως διὰ λιμνῶν· ἐκ δεξιῶν δὲ τοὺς ἐκ τῶν Ἀπεν-

νίων κατερχομένους, οἱ ὅποιοι εἶνε χειμαρῶδεις. Ἐνεκα τῆς μικρᾶς ταχύτητος μὲ τὴν ὁποίαν ρεεῖ ὁ Πάδος καὶ τῶν ἀφθονωτάτων ὑλικῶν τὰ ὅποια μεταφέρει, ἡ κοίτη του ἀνῆλθε πολλαχοῦ ὑψηλότερον τῆς πεδιάδος, ἡ ὁποία προστατεύεται ἀπὸ τὰς πλημμύρας του δι' ἰσχυροτάτων τοίχων. Παρὰ τὰς ἐκβολὰς του δὲ ἐσχηματίσθη λίαν ἐκτεταμένον δέλτα, ἀναγκάζον τὴν Ἀδριατικὴν νὰ ὑποχωρῇ 70 μ. ἐτρώσιως. Ὁ Πάδος ἐν μέρει μόνον εἶνε πλωτός.

Ἐκ τῶν ἄλλων ποταμῶν τῆς Βορείου Ἰταλίας, οἱ ὅποιοι κατέρχονται ἀπὸ τὰς Ἀλπεις καὶ ἐκβάλλουν εἰς τὴν Ἀδριατικὴν (Ἰζόντσο, Γαλιαμέντο, Πιάβε, Μπρέντα), σπουδαιότερος εἶνε ὁ **Ἀδίγης** τοῦ ὁποίου τὸ δέλτα συγγέεται πρὸς τὸ τοῦ Πάδου.

Λίμναι.— Κατὰ τοὺς πρόποδας τῶν Ἀλπεων κεῖνται αἱ λίμναι **Μείζων** (Ματζόρε), **Κόμο** καὶ **Γκάρδα**, αἱ ὁποιαὶ εἶνε γραφικώταται καὶ συχνάζονται διὰ τοῦτο πολὺ ὑπὸ τῶν περιηγητῶν.

Παράλια.— Τὰ παράλια τῆς Ἰταλίας παρουσιάζουν διαφοροὺς ἀπόψεις, ἀναλόγως πρὸς τὴν μορφολογίαν τοῦ ἐδάφους.

Οὕτω ἡ πεδιάς τοῦ Πάδου καταλήγει εἰς τὴν Ἀδριατικὴν διὰ παραλίας χαμηλῆς καὶ περιβαλλομένης ὑπὸ λινοθάλασσοῦν, αἱ ὁποῖαι πληροῦμεναι ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὑπὸ προσχώσεων συντελοῦν εἰς τὴν διαρκῆ ὑποχώρησιν τῆς θαλάσσης. Ἡ πόλις Ἀδρία, ἡ ὁποία ἦτο παραθαλάσσιος ἐπὶ τῆς ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, εὐρίσκεται σήμερον εἰς τὸ ἐσωτερικόν, εἰς ἀπόστασιν 35 χλμ. ἀπ' αὐτῆς.

Τὰ κατὰ μῆκος τῆς Ἀδριατικῆς παράλια τῆς χερσονήσου εἶνε εὐθύγραμμα καὶ σεσροῦνται λιμένων. Τοῦναντίον εἶνε βραχόδη καὶ διαμελισμένα τὰ τοῦ κόλπου τῆς Γενούης καὶ τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους, ὅπου καὶ οἱ σπουδαιότεροι Ἰταλικοὶ λιμένες (Γένονα, Νεάπολις).

II. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Πληθυσμός.— Ἡ Ἰταλία ἐπὶ ἐκτάσεως 310 000 τ. χλμ. ἔχει πληθυσμὸν 42 000 000 κατοίκων, ἥτοι 135 κατὰ τ. χλμ.

Ἡ πυκνότης αὕτη εἶναι πολὺ μεγάλη, ἐὰν μάλιστα ἀναλογισθῶμεν ὅτι ἡ χερσόνησος καὶ αἱ νῆσοι εἶνε λίαν ὄρειναι καὶ ὅτι πολλαὶ περιοχαί, ἔνεκα τῆς ξηρασίας των, εἶνε ἀκατάλληλοι πρὸς καλλιέργειαν. Τὰ σχετικῶς πυκνότερον κατοικημένα μέρη εἶνε ἡ Βόρειος Ἰταλία (ιδίως ἡ Λομβαρδία) καὶ ἡ Σικελία, ἀραιότερον δὲ ἡ περιοχὴ τῶν κεντρικῶν Ἀπεννίνων, τὸ Λάτιον καὶ ἡ Σαρδηνία.

Ἐπειδὴ αἱ γεννήσεις ἐν Ἰταλίᾳ ὑπερτεροῦν κατὰ πολὺ τοὺς θανάτους, ὁ πληθυσμὸς αὐξάνει ταχέως (300 χιλ περίπου κατ' ἔτος), ἂν καὶ πολλοὶ μεταναστεύουν πρὸς τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν καὶ τὴν Ἀμερικὴν.

Ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶνε ἡ καθολικὴ.

Πολίτευμα.—Ἡ Ἰταλία εἶνε συνταγματικὴ βασιλεία μὲ δύο βουλὰς.

Πόλεις.—Ἡ Ἰταλία εἶνε χώρα μᾶλλον γεωργικὴ, ἐν τούτοις ἔχει σχετικῶς πολυαριθμοὺς πόλεις, διότι οἱ κάτοικοι τῆς ἐσυνήθισαν ἀπὸ τὸ παρελθὸν νὰ ζῶσι συγκεντρωμένοι διὰ λόγους ἀσφαλείας. Πλέον τῶν 20 πόλεων ἔχουν πληθυσμὸν ἀνώτερον τῶν 100.000 κατ.

1) Εἰς τὴν Βόρειον ἢ Ἀνω Ἰταλίαν, ἀποτελοῦσαν τὴν πλουσιωτέραν περιοχὴν τῆς χώρας, αἱ πόλεις εἶνε ἐκτισμέναι μακρὰν τοῦ Πάδου ποταμοῦ, πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐξ αὐτοῦ πλημμυρῶν. Τοιαῦται εἶνε:

Τὸ **Τουρίνον** (600 χιλ.), κείμενον κατὰ τὴν ἔξοδον τῆς ἐκ τοῦ ὄρους Σενίς ἐρχομένης ὁδοῦ καὶ ἐκτισμένον κατ' ἐξαίρεσιν ἐπὶ τοῦ Πάδου. Εἶνε μία τῶν βιομηχανικωτέρων πόλεων τῆς Ἰταλίας. Τὸ **Μιλᾶνον** (975 χιλ.), δευτέρα πόλις τοῦ βασιλείου κατὰ τὸν πληθυσμὸν καὶ πρώτη κατὰ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν τῆς μετάξης, κεῖται εἰς θέσιν κεντρικωτάτην, διὰ τῆς ὁποίας διέρχονται αἱ ἐκ τῶν Ἀλπεων ὁδοί, διὰ τῶν ὁποίων ἡ Ἰταλία συνδέεται μετὰ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. Ἄλλαι πόλεις πρὸς Βορρᾶν τοῦ Πάδου εἶνε: ἡ **Μπρέσκια**, ἡ **Βερόνα**, ἡ **Πάδουα** καὶ ἡ **Βενετία** (260 χιλ.), ἐκτισμένη εἰς τὸ μέσον μιᾶς λιμνοθαλάσσης, ἐπὶ τριῶν μεγάλων καὶ πολλῶν μικρῶν νήσων καὶ διασχιζομένη ὑπὸ διωρύγων.

Οἱ ἐπὶ τῆς χερσονήσου Ἱστορίας λιμένες : **Τεργέστη** (250 χιλ. κατ.), φυσικὴ διέξοδος τῶν περὶ τὰς Ἀνατολικὰς Ἀλπεις καὶ παρὰ τὸν Δούναβιν κρατῶν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ **Φιούμη**, φυσικὴ διέξοδος τῆς Νοτιοσλαβίας. Ἡ Φιούμη ἐγένεν Ἱταλικὴ τὸ 1924.

Εἰς τὰ Ν. Α. τοῦ Πάδου : ἡ **Βολωνία** (250 χιλ.), σπουδαῖον σημεῖον διασταυρώσεως σιδηροδρομικῶν ὁδῶν.

Πρὸς τὸ Λιγυστικὸν πέλαγος : ἡ **Γένοβα** (645 χιλ.), ὁ δεύτερος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Ἱταλίας, φυσικὴ διέξοδος πρὸς τὴν Μεσόγειον τῶν περὶ τὰς Ἀνατολικὰς καὶ Κεντρικὰς Ἀλπεις χωρῶν.

2) Εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἱταλίαν : Ἡ **Φλωρεντία**, ἡ πόλις τῶν ἀνθέων (320 χιλ.), ἐπὶ τοῦ Ἄρνου· εἶνε γνωστὴ διὰ τὰ μνημεῖα καὶ διὰ τὰ μουσεῖα της. Τὸ **Λιβόρνον** (130 χιλ.) λιμὴν ἐμπορικὸς μὲ μεγάλα ναυπηγεῖα. Ἡ **Πίζα** γνωστὴ διὰ τὸν κεκλιμένον πύργον της.

Ἡ ΡΩΜΗ (950 χιλ.), ἐκτισμένη παρὰ τὸν Τίβεριν, εἰς τὸ μέσον μᾶς ἐρήμου πεδιάδος, εἶνε πρωτεύουσα τοῦ κράτους καὶ ἕδρα τοῦ Πάπα, ἀρχηγοῦ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. Κατὰ τὸν πληθυσμὸν ἔρχεται μετὰ τὴν Νεάπολιν καὶ τὸ Μιλᾶνον, εἶνε ὅμως περίφημος διὰ τὸ ἔνδοξον παρελθόν της καὶ διὰ τὰ μνημεῖα καὶ μουσεῖα της. Ἡ Ἀγκῶν λιμὴν ἐπὶ τῆς Ἀδριατικῆς.

3) Εἰς τὴν Νότιον Ἱταλίαν : Ἡ **Νεάπολις** (985 χιλ.), παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Βεζουβίου, ἐπὶ ἐνὸς κόλπου ἀπαρμιλλου διὰ τὰς φυσικὰς καλλονὰς του· εἶνε ἡ πολυανθρωποτέρα πόλις τῆς Ἱταλίας καὶ ὁ πρῶτος λιμὴν αὐτῆς. Ἡ περὶ τὴν Νεάπολιν πεδιάς, ἡ Καμπανία, εὐφοροτάτη ἔνεκα τοῦ ἠφαιστειογενοῦς της ἐδάφους, ἀποτελεῖ ἓνα ἀπέραντον κῆπον μὲ πολυαριθμοὺς μικρὰς πόλεις. Τὸ **Βρινδῆσιον**, εἰς τὸ Ν. Α. ἄκρον τῆς χώρας εἶνε λιμὴν μὲ ζωηροτάτην κίνησιν.

4) Εἰς τὴν Σικελίαν, μὲ κλίμα τροπικὸν καὶ ἔδαφος εὐφοροτάτον, συναντῶμεν τρεῖς μεγάλας πόλεις παραθαλασσίους : τὸ **Παλέρμον**, ἐπὶ θαυμασίας παραλίας· τὴν **Κατάνην** (295 χιλ.), εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Αἴτνης· καὶ τὴν **Μεσσήνην** (210 χιλ.), ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου πορθμοῦ.

4) Εἰς τὴν Σαρδηνίαν, ἡ πόλις **Κάλιαρι** (60 χιλ.).

ΣΗΜ. Τὸ Ν. τμήμα τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου, μετὰ τῆς Σικελίας, ὀνομάζετο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα **Μεγάλη Ἑλλάς**, διότι αἱ περισσότεραι πόλεις αὐτοῦ (Ρήγιον, Μεσσήνη, Συρακοῦσαι, Ἀζράγας) ἦσαν ἀποικίαι Ἑλληνικαί.

III. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Γεωργία.—Ἡ Ἰταλία εἶνε χώρα πρὸ παντὸς γεωργική. Τὰ 3/4 τῶν κατοίκων τῆς ἀσχολοῦνται μὲ τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς. Παράγει ἐν ἀφθονίᾳ σιτηρά, ἰδίως σῖτον (εἰς τὴν Β. Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν) καὶ ἀραβόσιτον, προσέτι δὲ ὄρυ-

Τὸ ἠφαίστειον Βεζούβιος

ζαν εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Πάδου. Ἀκόμη μεγαλειτέραν σπουδαιότητα ἔχει ἐν Ἰταλίᾳ ἡ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου, τῆς ἐλαίας τῶν ἐσπεριδοειδῶν, τῆς μωρέας. Εἰς τὴν παραγωγὴν τῶν οἴνων ἔρχεται δευτέρα εἰς τὸν κόσμον, μετὰ τὴν Γαλλίαν, εἰς δὲ τὴν τῆς μετᾴξης μετὰ τὴν Κίναν καὶ τὴν Ἰαπωνίαν.

Κτηνοτροφία.—Ἡ κτηνοτροφία μεγάλων ζώων διεξάγεται κυρίως εἰς τὰς βοσκὰς τῶν Ἄλπεων καὶ τοῦς λει-

μῶνας τῆς πεδιάδος τοῦ Πάδου. Ἐπὶ τῶν Ἀπεννίνων, ἕνεκα τῆς πτωχῆς των βλαστήσεως, διατρέφονται μόνον μικρὰ ζῶα (πρόβατα, αἴγες).

Ἀλιεία.—Ἡ ἀλιεία ἰχθύων, σπόγγων, κοραλλίων, διδιδει σπουδαίας προσόδου ἕνεκα τῆς μεγάλης ἐκτάσεως τῶν παραλίων.

Βιομηχανία.—Τὸ ὑπέδαφος τῆς Ἰταλίας εἶνε πτωχὸν εἰς ὄρυκτὰ προϊόντα. Λιθάνθρακες δὲν ἀπαντῶσι σχεδὸν καθόλου καὶ μόνον ἐν Τοσκάνῃ ἐξάγεται ὀλίγος λιγνίτης. Μεγαλειτέραν σπουδαιότητα ἔχει ἡ ἐξαγωγή θείου (ἐν Σικελίᾳ), μαρμάρων (ἐν Καράρα τῆς Τοσκάνης) καὶ ψευδαργύρου (ἐν Σαρδηνίᾳ). Τὰ σιδηρομεταλλεύματα τὰ ἐξαγόμενα ἐν Σαρδηνίᾳ καὶ τῇ νήσῳ Ἐλβα εἶνε ἀνεπαρκῆ.

Αἱ βιομηχανίαι τῆς χώρας εἶνε συγκεντρωμέναι εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Ἀλπεων, ὅπου χρησιμοποιοῦνται αἱ πτώσεις τῶν ὑδάτων ὡς κινητήριος δύναμις ἢ εἰς τοὺς μεγάλους λιμένας, ὅπου φθάνουν εὐκόλα οἱ ξένοι λιθάνθρακες. Εὐήμεροῦσι κυρίως αἱ ὑφαντουργικαὶ βιομηχανίαι καὶ ἰδίως ἡ μεταξουργία, μὲ σπουδαιότερον κέντρον τὸ Μιλᾶνον. Αἱ μεταλλουργικαὶ βιομηχανίαι (ναυπηγεῖα) εἶνε ἐγκατεστημέναι εἰς τοὺς λιμένας. Εἰς τὸ Τουρῖνον ἀνεπτύχθη πολὺ ἡ βιομηχανία τῶν αὐτοκινήτων. Ἐκ τῶν γεωργικῶν βιομηχανιῶν εὐήμεροῦν ἡ τῶν ζυμαρικῶν, χάρις εἰς τοὺς σκληροὺς σίτους καὶ ἡ σαπωνοποιία, χρησιμοποιοῦσα τὸ ἔλαιον τῶν ἐλαιῶν.

Συγκοινωνία.—Ἡ Ἰταλία δὲν ἔχει πλωτὰς ὁδοὺς, παρὰ μόνον εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Πάδου ὀλίγας, ὡς ἐκ τούτου ἀνέπτυξε πολὺ τὸ σιδηροδρομικὸν τῆς δίκτυον. Αἱ διεθνεῖς σιδηροδρομικαὶ ὁδοί, αἱ διασχίζουσαι τὰς Ἀλπεῖς, καταλήγουν εἰς Τουρῖνον, Μιλάνον καὶ Βολωνίαν καὶ ἐκεῖθεν κατευθύνονται εἰς Γένουαν, Φλωρεντίαν, Ρώμην καὶ Βρινδῆσιον.

Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες τῆς χώρας εἶνε πρὸς τὴν Δυτικὴν Μεσόγειον : ἡ Γένουα, τὸ Λιβόρνον, ἡ Νεάπολις, τὸ Παλέρμον, πρὸς δὲ τὴν Ἀδριατικὴν : ἡ Βενετία, ἡ Γεργέστη, ἡ Φιούμη, τὸ Βρινδῆσιον.

Ἐμπόριον.—Ἡ Ἰταλία, ὡς ἐκ τοῦ πυκνοτάτου της πληθυσμοῦ, δὲν δύναται νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς ἑαυτήν· ὡς ἐκ τούτου εἶνε ὑποχρεωμένη νὰ εἰσάγῃ μεγάλας ποσότητας σίτου, ἄνθρακος, βάμβακος, πετρελαίου, ξυλείας κλπ. Ἐξάγει δὲ μέταξαν, μεταξωτά, οἴνους, ἔλαιον, ἔσπεριδοειδῆ, θεῖον, αὐτοκίνητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

ΙΒΗΡΙΚΗ ἢ ΠΥΡΗΝΑΪΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

I. ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Θέσις-Ὅρια-Ἐκτασις.—Ἡ Ἰβηρικὴ χερσόνησος (ἔκ τοῦ ὀνόματος τῶν πρώτων κατοίκων της, τῶν Ἰβήρων) ἢ Πυρηναϊκὴ, εἶνε ἡ δυτικωτέρα καὶ μεγαλειτέρα ἐκ τῶν τριῶν χερσονήσων τῆς Μεσημβρινῆς Εὐρώπης. Κειμένη μεταξὺ Μεσογείου καὶ Ἀτλαντικοῦ χωρίζεται ἀπὸ μὲν τῆς ἄλλης Εὐρώπης διὰ τῆς ὑψηλῆς ὄροσειρᾶς τῶν Πυρηναίων, ἀπὸ δὲ τῆς Ἀφρικῆς διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ (πλάτους 14 χλμ.).

Ἔχει σχῆμα τραπεζοειδὲς καὶ ἔκτασιν 595.000 τετρ. χλμ.

Μορφολογία.—Μορφολογικῶς διακρίνομεν ἐν τῇ Ἰβηρικῇ χερσονήσῳ τὰς ἑξῆς περιοχάς:

1) Ἐν κεντρικὸν ὄροπέδιον γυμνὸν καὶ μόνονον, τὸ ὁποῖον διὰ μιᾶς σειρᾶς ὀδοντωτῶν ὄρέων διαιρεῖται εἰς δύο ἄλλα μικρότερα: τὸ τῆς **Παλαιᾶς Καστιλίας** πρὸς Β. (ὑψους 900 μ.) καὶ τὸ τῆς **Νέας Καστιλίας** πρὸς Ν. (ὑψους 700 μ.). Τὸ κεντρικὸν τοῦτο ὄροπέδιον, καταλαμβάνον τὰ $\frac{2}{3}$ περίπου τῆς χερσονήσου, κρασπεδοῦται πρὸς Β. ὑπὸ τῶν **Κανταβρικῶν ὄρέων** (2700 μ.), πρὸς Β.Α. ὑπὸ τῶν **Ἰβηρικῶν ὄρέων** (2350 μ.) καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς **Σιέρρα Μορένα**. Πρὸς Δ. κατέρχεται πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν διὰ βαθμίδων, διακοπτομένων ἀπὸ βαθεῖας κοιλάδας.

2) Πέριαν τὸ ὄροπέδιον καὶ τοῦ ὄρειοῦ τοῦ πλαισίου ὑψοῦνται: πρὸς Β.Α. τὰ Πυρηναῖα (3404 μ.) καὶ πρὸς Ν.Α. ἡ Σιέρρα Νεβάδα (3481 μ.).

Τὰ **Πυρηναῖα**, ἐκτεινόμενα ἀπὸ τοῦ Γασκωνικοῦ κόλπου μέχρι τοῦ κόλπου τοῦ Λέοντος εἰς μῆκος 400 χλμ. καὶ πλέον.

χωρίζουν τὴν Ἰσπανίαν ἀπὸ τῆς Γαλλίας καὶ δὲν εἶνε βατὰ παρὰ μόνον κατὰ τὰ πλησίον τῶν δύο θαλασσῶν ἄκρα των.

Ἡ **Σιέρρα Νεβάδα**, ὕψους μεγαλειτέρου τῶν Πυρηναίων, ἔχει τὰς κορυφάς της πάντοτε χιονοσκεπεῖς (ἔξ οὗ καὶ τὸ ὄνομά της) καίτοι εὐρίσκεται ὑπὸ γεωγραφικὸν πλάτος σχετικῶς μικρόν.

3) Π **ε δ ι ἄ δ ε ς**.— Μεταξὺ τῶν Ἰβηρικῶν ὀρέων καὶ τῶν Πυρηναίων ἐκτείνεται ἡ **πεδιάς τῆς Ἀραγωνίας ἢ ἡ κοιλάς τοῦ Ἐβρου**, κλειομένη πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν διὰ τῶν ὀρέων τῆς Καταλωνίας. Μεταξὺ δὲ τῆς Σιέρρα Μορένα καὶ τῆς Σιέρρα Νεβάδα ἀπλοῦται ἡ πλουσία **πεδιάς τῆς Ἀνδαλουσίας ἢ κοιλάς τοῦ Γουαλδακουϊβίρ**, ἀνοικτὴ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν.

Ἄλλαι πεδιάδες μικρότεραι, κατὰ τὴν περιφέρειαν τοῦ ὄροπέδιου, εἶνε αἱ ἐξῆς: αἱ πρὸς τὴν Μεσόγειον πεδιάδες τῆς Βαλεντίας καὶ τῆς Μουρκίας, στεναὶ καὶ ἐπιμήκεις καὶ ἡ παρὰ τὸν Ἀτλαντικὸν πεδιάς τῆς Πορτογαλλίας, ἀρδευομένη ὑπὸ τοῦ Τάγου ποταμοῦ κατὰ τὸ βόρειον αὐτῆς τμήμα.

Κλίμα καὶ βλάστησις.— Ἐν τῇ Ἰβηρικῇ χειρσονήσῳ διακρίνομεν τέσσαρα εἶδη κλίματος.

1) Τὰ ὄροπέδια τῆς Καστιλλίας καὶ ἡ πεδιάς τοῦ Ἐβρου, ἢ τοῖ τὸ μεγαλιέτερον μέρος τῆς χειρσονήσου, ἀποκλειόμενα τῆς θαλάσσης ὑπὸ τῶν ὀρέων, τὰ ὅποια τὰ περιβάλλον, ἔχουν κλίμα καθαρῶς ἠπειρωτικόν καὶ μὲ πολὺ ὀλίγας βροχὰς (25 - 50 ἐ.μ.). Ἡ ἔλλειψις ἐπαρκοῦς ὑγρασίας τοῦ ἀέρος ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα ψῦχος ὀριμὸν κατὰ τὸν χειμῶνα, καυστικὰ θέρη καὶ ἀποτόμους μεταβολὰς τῆς θερμοκρασίας κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας.

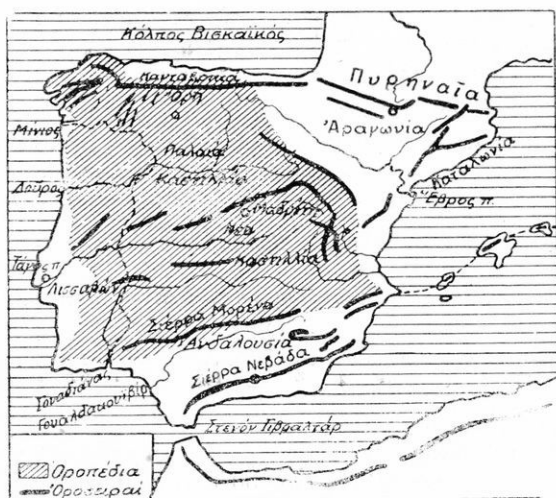
Ἐπὶ τῆς περιοχῆς ταύτης, στερουμένης παντελῶς δασῶν, ἐπικρατεῖ ἡ βλάστησις τῶν στεππῶν, ἢ ὅποια μόνον τὴν διατροφὴν προβάτων ἐπιτρέπει.

2) Εἰς τὴν βόρειον καὶ Β. Δ. περιοχὴν, ὅπου ἐπικρατοῦν οἱ ἐκ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ἄνεμοι φέροντες ἄφθονον ὑγρασίαν, ἐπικρατεῖ κλίμα ὠκεάνιον, μὲ ἥπιον θερμοκρασίαν καὶ βροχὰς εἰς πᾶσαν ἐποχὴν (160 ἐ. μ.). Εἶνε

ἡ περιοχή τῶν δασῶν, τῶν λειμώνων καὶ τῶν κήπων ἀπὸ καρποφόρα δένδρα (ιδίως μηλέας). Εἰς τὴν Νότιον Πορτογαλίαν ὅπου ἡ θερμοκρασία εἶνε ὑψηλότερα, ἀναπτύσσονται καὶ φυτὰ τῶν τροπικῶν χωρῶν.

3) Ἡ ἀνατολικὴ παραλία ἔχει τὸ χαρακτηριστικὸν κλίμα τῆς Μεσογείου θαλάσσης, θερμὸν καὶ ξηρὸν, μὲ ἐπικρατοῦντα φυτὰ τὴν ἄμπελον, τὴν ἐλαίαν καὶ τὰ ἔσπεριδοειδή.

4) Ἡ νότιος περιοχή τῆς χερσονήσου δηλ. ἡ Ἀνδαλουσία καὶ ἡ μεσημβρινὴ παραλία, ἔχουν κλίμα σχε-

Μορφολογία Ἰβηρικῆς Χερσονήσου.

δὸν τροπικὸν καὶ βλάστησιν παρομοίαν πρὸς τὴν τῆς Βορείου Ἀφρικῆς (φοίνικες, σακχαροκάλαμον, βάμβαξ). Αἱ βροχαὶ εἶνε σπάνιαι, ἀλλ' ἀντικαθίστανται διὰ τῆς τεχνητῆς ἀρδεύσεως.

Ποταμοί.—Ἄφθονα ὕδατα καὶ κανονικὸν ροῦν ἔχουν μόνον οἱ μικροὶ ποταμοὶ τῆς Β. καὶ Β. Δ. περιοχῆς, οἱ ἀπὸ τῶν Κανταβρικῶν ὄρεων πηγάζοντες. Ἐκ τούτων σπουδαιότερος εἶνε ὁ **Μίνιος**.

Οἱ ποταμοὶ τοῦ ὄροπεδίου, παρὰ τὸ μῆκος των (600—900 χλμ.), δὲν ἔχουν μεγάλην σπουδαιότητα, διότι σχεδὸν ὅλοι εἶνε χεῖμαρροι. Τοιοῦτοι εἶνε οἱ εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν ἐκβάλλοντες: **Δοῦρος**, **Τάγος** καὶ **Γουαδιάνας** εἶνε πλωτοὶ μόνον παρὰ τὰς ἐκβολὰς των, ἰδίως ὁ Τάγος σχηματίζων θαυμάσιον ποταμόκολπον.

Ὁ μόνος χρήσιμος διὰ τὴν συγκοινωνίαν ποταμὸς εἶνε ὁ **Γουαλδακουϊβίρ**, διαρρέων τὴν πεδιάδα τῆς Ἀνδαλουσίας καὶ τροφοδοτούμενος κατὰ τὸ θέρος ἐκ τῶν χιόνων τῆς Σιέρρα Νεβάδα· καταλήγει εἰς τὸν κόλπον τῶν Γαδεύρων δι' ἐνὸς ποταμοκόλπου. Εἶνε πλωτὸς ἀπὸ τῆς Κορδοῦης καὶ πέραν.

Οἱ εἰς τὴν Μεσόγειον ἐκβάλλοντες ποταμοὶ εἶνε χεῖμαρροι, πλὴν τοῦ **Ἐβρου** (615 χλμ.), ὁ ὁποῖος πηγάζων ἐκ τῶν Κανταβρικῶν ὄρεων καὶ διαρρέων τὰς στέππας τῆς Ἀραγωνίας, καταλήγει εἰς τὴν Μεσόγειον δι' ἐνὸς δέλτα.

Παράλια.— Τὰ παράλια τῆς Ἰβηρικῆς, παρὰ τὸ μῆκος των, εἶνε ἐλάχιστα διαμελισμένα.

Τὰ βόρεια παράλια εἶνε βραχῶδη καὶ εἰς τινα σημεῖα, ὅπου ἡ θάλασσα εἰσχωρεῖ βαθέως εἰς τὴν ξηράν, εἶνε ἐγκατεστημένοι θαυμάσιοι μικροὶ λιμένες (Βιλβάο κ.ἄ.).

Τὰ δυτικὰ παράλια, ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου **Φινιστέρου** μέχρι **Γιβραλτάρ**, εἶνε ἀμώδη ἢ ἐλώδη. Οἱ πρὸς τὰ παράλια ταῦτα λιμένες τοῦ Πόρτο καὶ τῆς Λισσαβῶνος εἶνε ἐγκατεστημένοι ἐντὸς ποταμοκόλπου, ὁ δὲ τῶν Γαδεύρων παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Γουαλδακουϊβίρ.

Τὰ πρὸς τὴν Μεσόγειον παράλια μόνον εἰς τὴν Καταλωνίαν εἶνε διαμελισμένα, ὅπου καὶ ὁ θαυμάσιος λιμὴν τῆς Βαρκελώνης.

Νῆσοι.— Ἐντὸς τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ εἰς σημαντικὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς παραλίας κεῖνται αἱ νῆσοι **Βαlearίδες** (Μαγιόρκα καὶ Μινόρκα) καὶ αἱ **Πιννοῦσαι**.

II. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Κάτοικοι.— Πρῶτοι κάτοικοι τῆς χερσονήσου ὑπῆρχε Γεωγραφία Α, Λιόκη—ἐκδοσις τετάρτη

ξαν οἱ Ἰβηρες καὶ οἱ Κέλται, μετὰ τῶν ὁποίων συνηνώθησαν βραδύτερον καὶ τινες Φοίνικες κατὰ τὰ παράλια. Ἐπηκολούθησεν ὕστερα ἡ ρωμαϊκὴ κατάκτησις, ἡ εἰσβολὴ τῶν Βανδάλων καὶ Βισιγότθων καὶ τέλος, ἀπὸ τοῦ VIII μέχρι τοῦ XV αἰῶνος, ἐπεκράτησαν οἱ ἐκ τῆς Ἀφρικῆς ἐλθόντες Ἀραβες, οἱ ὁποῖοι καὶ ἄφησαν βαθύτατα ἴχνη.

Κ ρ ά τ η. — Σήμερον ἡ Ἰβηρικὴ χερσόνησος περιλαμβάνει δύο κράτη λίαν ἄνισα κατ' ἔκτασιν : τὴν Ἰσπανίαν καὶ τὴν Πορτογαλίαν. Οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν τούτων εἶνε καθολικοὶ τὸ θρησκευμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄

ΙΣΠΑΝΙΑ

(505.000 τ. χιλ.— 22.300.000 κάτ.)

Ι. ΟΡΙΑ — ΕΚΤΑΣΙΣ — ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

Ἡ Ἰσπανία, καταλαμβάνουσα τὸ μεγαλύτερον τμήμα (85%) τῆς Ἰβηρικῆς χερσονήσου, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τῆς Γαλλίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ τῶν Πυρηναίων· πρὸς Α. καὶ ΝΑ. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης· πρὸς ΝΔ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Πορτογαλλίας.

Ἔχει ἔκτασιν 505.000 τ.χ. (μετὰ τῶν Βαlearίδων καὶ τῶν Καναρίων νήσων) καὶ πληθυσμὸν 22.300 000 κατ., ἧτοι 42 κατὰ τ. χιλ. Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶνε λίαν διάφορος κατὰ περιοχάς. Τὰ ὄροπέδια τῶν Καστιλλίων εἶνε σχεδὸν ἔρημα κατοίκων, ἐνῶ ἡ πεδιάς τῆς Ἀραγωνίας ἔχει 15 κατὰ τ.χ. Ἡ μεγαλύτερα πυκνότης (ἄνω τῶν 100) παρατηρεῖται εἰς τὰς παραλίους πεδιάδας, ὅπου εὐρίσκονται καὶ αἱ σπουδαιότεραι πόλεις.

Πολίτευμα. — Μετὰ βραχείαν περίοδον δικτατορίας ἡ Ἰσπανία εἶνε ἀπὸ τοῦ 1931 Δημοκρατία.

Πόλεις.— 1) Ἐπὶ τοῦ Κεντρικοῦ ὄροπέδιου τῶν Καστιλλίων: Ἡ πρωτεύουσα τοῦ κράτους ΜΑΔΡΙΤΗ (820 χιλ.), ἐκτισμένη εἰς τὸ μέσον πεδιάδος ἐρήμου, εἰς ὕψος 650 μ. ὑπὲρ τὴν θάλασσαν· κεῖται εἰς τὸ γεωμετρικὸν κέντρον τῆς χώρας. Αἱ ἄλλαι πόλεις τοῦ ὄροπέδιου εὐρίσκονται σήμερον ἐν παρακμῇ· τοιαῦται εἶνε: τὸ **Τολέδον**, ἡ **Σαλαμάνκα**, τὸ **Βαλλαδόλιδον**.

2) Εἰς τὴν Βορειο-Δυτικὴν περιοχὴν. Ἡ παράλιος Β.Δ. περιοχὴ, πλουσία εἰς σιδηρομεταλλεύματα.

ἔχει πόλεις βιομηχανικὰς καὶ λιμένας μὲ μεγάλην κίνησιν, ὧν σπουδαιότεραι τὸ **Βιλβάο** (150 χιλ.) καὶ ἡ **Σαντανδέρ**.

3) Εἰς τὴν Βορειο-Ἀνατολικὴν περιόχην, ἡ Ἀραγωνία ἔχει ὡς κέντρον τὴν **Σαραγόσαν** (153 χιλ.) καὶ ἡ Καταλωνία, ἡ βιομηχανικωτέρα καὶ περισσότερον πυκνοκατοικημένη ἐπαρχία τῆς Ἰσπανίας (150 κατὰ τ.χ.), ἔχει ὡς πρωτεύουσιν τὴν **Βαρκελώνην** (760 χιλ.), τὸ μεγαλιέτερον βιομηχανικὸν κέντρον τῆς Ἰσπανίας καὶ τὸν πρῶτον ἐμπορικὸν λιμένα αὐτῆς, μὲ ζωηροτάτην κίνησιν.

4) Εἰς τὴν Νότιον Ἰσπανίαν, ὅπου κεῖνται αἱ πλουσιώτεραι πεδιάδες τῆς χώρας, ἀπαντῶσι καὶ αἱ περισσότεραι πόλεις αὐτῆς.

Κατὰ μῆκος τῆς Μεσογείου: ἡ **Βαλεντία** (270 χιλ.), ἡ **Αλικάντη**, ἡ **Μουρκία** (153 χιλ.), καὶ οἱ λιμένες: **Καρθαγένη** (100 χιλ.) καὶ **Μαλάγα** (158 χιλ.), λιμὴν ἐξαγωγῆς οἴνων.

Πρὸς τὸ ἐσωτερικόν, ἐν μέσῳ ὄρέων, ἡ **Γρενάδα** (105 χιλ.), μὲ τοὺς κήπους τῆς καὶ τὰς καλλιεργημένας γαίας τῆς.

Εἰς τὴν πλουσίαν ἐπαρχίαν τῆς Ἀνδαλουσίας, ἐπὶ τοῦ Γουαλδακουϊβίου: ἡ **Κόρδοβα**, πόλις ἀρχαία περίφημος ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Ἀράβων καὶ ἡ **Σεβίλλη** (215 χιλ.), λιμὴν ἐμπορικόν. Ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ὁ λιμὴν τῶν **Γαδεΐρων**.

5) Εἰς τὰς νήσους Βαλεαρίδας: ὁ λιμὴν **Πάλμα**, ἐπὶ τῆς Μαγιόρκα. **Εἰς δὲ τὰς Καναρίους νήσους**, κειμένας ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ, εἰς μεγάλην ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς Ἰσπανίας καὶ κατοικουμένας ὑπὸ 500 χιλ. κατοίκων, ὁ λιμὴν **Λὰς Πάλμας**.

II ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως ἡ Ἰσπανία, παρὰ τὴν ἔκτασιν τῆς, εἶνε κράτος δευτερευούσης σημασίας. Οἱ κυριώτεροι λόγοι τῆς τοιαύτης καθυστερήσεώς τῆς εἶνε: 1) ὅτι ἔχουσα ἄλλοτε μεγάλας προσόδους, ἀπὸ τὰς πλουσίας ἀποικίας τῆς, παρημέλησε τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας τῆς· 2) ὅτι τὰ ὄρη τῆς τῶν Καστιλιῶν, καταλαμβάνοντα τὸ μεγαλιέτερον μέρος τῆς χώρας, εἶνε

πτωχότατα, β) ὅτι αἱ ὁδοὶ συγκοινωνίας εἶνε ἀνεπαρκεῖς, οἱ δὲ κάτοικοι δὲν διακρίνονται διὰ τὴν φιλεργίαν των.

Γεωργία.—Ἐκ τοῦ ἐδάφους τῆς Ἰσπανίας 20 ο)ο εἶνε ἄγωνα, 25 ο)ο καταλαμβάνονται ἀπὸ δάση πτωχὰ καὶ ἀπὸ βοσκὰς καὶ μόνον 35 ο)ο εἶνε κατάλληλα διὰ καλλιέργειαν.

Ἐκ τῶν γεωργικῶν προϊόντων τῆς χώρας σπουδαιότερα εἶνε : ἡ ἐλαία (παράγει τὸ περισσότερον ἔλαιον ἐν Εὐρώπῃ), ἡ ἄμπελος (τρίτη οἶνοπαραγωγὸς χώρα τοῦ κόσμου μετὰ τὴν Γαλλίαν καὶ Ἰταλίαν), τὰ ἐσπεριδοειδῆ καὶ ἄλλαι ὀπωρὰι τῆς Μεσογείου (σῦκα κλπ.).

Τὰ δάση εἶνε σπάνια. Ἰδιαιτέραν σημασίαν ἔχουν αἱ φελλοδροεῖς καὶ εἰς τὴν ΒΔ. περιοχὴν αἱ μηλέαι ἐκ τῶν ὁποίων κατασκευάζεται μηλίτης οἶνος

Κτηνοτροφία.—Τὸ ἔδαφος τῆς Ἰσπανίας εἶνε μᾶλλον πρόσφορον διὰ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν αἰγῶν καὶ τῶν προβάτων, τῶν ὁποίων ὀνομαστὸν εἶδος εἶνε τὸ μερινόν. Οἱ ὄνοι καὶ οἱ ἡμίονοι εἶνε λίαν διαδεδομένοι, ὡς τὰ καταλλήλότερα ζῶα διὰ τὰς ἐπὶ τοῦ ὄρεινου ἐδάφους της μεταφορὰς.

Βιομηχανία.—Ἡ Ἰσπανία, πτωχὴ εἰς ἄνθρακα, εἶνε πλουσιωτάτη εἰς μέταλλα, ἰδίως χαλκὸν (εἰς Ρίο Τίντο) σίδηρον (εἰς Βιλβάο), ὑδράργυρον (εἰς Ἀλμαδέν), ψευδάργυρον, μόλυβδον, ἄργυρον.

Εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἡ Ἰβηρία (Ἰσπανία) ἦτο γνωστὴ ὡς χώρα τῶν μεταλλευμάτων.

Αἱ σπουδαιότεραι μεταλλευτικαὶ περιοχαὶ εἶνε : ἡ βορεία πλευρὰ τῶν Κανταβρικῶν ὄρεων καὶ ἡ νοτία πλευρὰ τῆς Σιέρρα Μορένα. Δυστυχῶς ὅλα τὰ μεταλλεύματα ταῦτα ἐξάγονται ἀκατέργαστα εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἠλλεῖφει λιθανθράκων.

Ἐκ τῶν βιομηχανικῶν ἡ μεταλλουργία εἶνε ἀνεπτυγμένη κυρίως εἰς τὴν Βόρειον Ἰσπανίαν (με κέντρα Βιλβάο, Σαντανδέρ κ.ἄ.), ἡ δὲ ὑφαντουργία, πρὸ πάντων τοῦ βάμβακος, εἰς Καταλονίαν με κέντρον τὴν Βαρκελώνην.

Συγκοινωνία.—Ἡ Ἰσπανία στερεῖται ἐπαρκῶν

μέσων συγκοινωνίας. Αί άμαζιται όδοί εΐνε άνεπαρκείς καὶ συντηροῦνται κακῶς, οἱ ποταμοὶ δὲν εΐνε πλωτοί, αἱ δὲ διώρυγες χρησιμοποιοῦνται μόνον πρὸς ἄρδευσιν. Τέλος τὸ δίκτυον τῶν σιδηροδρόμων εΐνε πολὺ ἄραιόν.

Ἡ άνεπάρκεια τῶν συγκοινωνιακῶν μέσων τῆς ξηρᾶς συντέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς θαλασσίας συγκοινωνίας, ἐφόσον μάλιστα ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ εΐνε ἐντονωτέρα εἰς τὰς παραλίους περιοχάς.

Κυριώτεροι λιμένες τῆς Ἰσπανίας εΐνε : τὸ **Βιλβάο**, ἡ **Βαρκελώνη**, ἡ **Μαλάγα**, τὰ **Γάδειρα**, ἡ **Σαντανδέρ**.

Ἐμπόριον.—Ἡ Ἰσπανία ἐξάγει κυρίως μεταλλεύματα, οἶνον, ἔλαιον, ὀπωρικά. Εἰσάγει δὲ σιτηρά, βάμβακα, μηχανήματα, ξύλα κλπ.

Ἀποικία.—Ἡ Ἰσπανία κατεῖχεν ἄλλοτε πολλὰς καὶ μεγάλας ἀποικίας, τὰς ὁποίας ἔχασέ σχεδὸν ὅλας. Ἐχασεν οὕτω : τὴν Νότιον Ἀμερικὴν, τὴν Κεντρικὴν Ἀμερικὴν, τὴν Κούβαν, τὸ Πόρτο Ρίκο, τὰς Φιλιππίνας καὶ δὲν διατηρεῖ σήμερον παρὰ ἐλάχιστα ἐδάφη ἐν Ἀφρικῇ καὶ τὰς Καναρίους νήσους.

Ἡ μακρὰ τῆς ἐν τούτοις ἐπικράτησις ἐν τῇ Νοτίῳ καὶ Κεντρικῇ Ἀμερικῇ ἄφησε βαθύτατα ἴχνη, ἡ δὲ Ἰσπανικὴ γλῶσσα εΐνε ἡ μᾶλλον διαδεδομένη ἐν αὐταῖς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑ

(90.000 τ. χ — 6.000.000 κατοί.)

I. ΟΡΙΑ—ΕΚΤΑΣΙΣ—ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

Ἡ Πορτογαλία, κατέχουσα τὴν Δυτικὴν πλευρὰν τῆς Ἰβηρικῆς χερσονήσου (τῆς ὁποίας καταλαμβάνει τὰ 15 %), ὁρίζεται πρὸς Β. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Ἰσπανίας, ἐνῶ πρὸς Δ. καὶ πρὸς Ν. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ. Ἡ θέσις τῆς εἶνε ἀξιοσημεῖωτος διὰ τὰς πρὸς τὴν Βόρειον καὶ Νότιον Ἀμερικὴν συγκοινωνίας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης.

Ἐκτασιν ἔχει 90.000 τ. χ., μετὰ τῶν εἰς αὐτὴν δὲ ἀνηκουσῶν νήσων **Μαδέρας** καὶ **Ἀζορῶν** 92.000 τ. χ.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς ἀνέρχεται εἰς 6.000.000 κατοίκους, με πυκνότητα 66 κατοίκων κατὰ τ. χ.; ἀνωτέραν τῆς Ἰσπανίας.

Οἱ Πορτογάλλοι μεταναστεύουν πολὺ εἰς τὴν Βραζιλίαν, ἀρχαίαν ἀπρικίαν των, ὅπου ὁμιλεῖται ἡ πορτογαλικὴ γλῶσσα, διάφορος τῆς ἰσπανικῆς.

Πολίτευμα.—Τὸ πολίτευμα τῆς χώρας εἶνε ἀπὸ τὸ 1910 δημοκρατικόν.

Πόλεις.—Δύο μόνον πόλεις τῆς Πορτογαλλίας ἔχουν σπουδαιότητα: ἡ ΛΙΣΣΑΒΩΝ (350 χιλ.) ἐκτισμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ ὠραίου ποταμοκόλπου τοῦ Τάγου, πρωτεύουσα τοῦ κράτους καὶ μέγας λιμὴν διαμετακομίσεως πρὸς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν καὶ τὸ **Πόρτο** (215 χιλ.), ἐπὶ τοῦ ποταμοκόλπου τοῦ Δούρου, λιμὴν ἐξαγωγῆς οἴνων καὶ πόλις βιομηχανικῆς.

II. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ὅπως ἡ Ἰσπανία οὕτω καὶ ἡ Πορτογαλλία εἶνε πολὺ κα-
θυστερημένη οἰκονομικῶς, ἔνεκα τῶν πολιτικῶν τῆς ἀνωμα-
λιῶν καὶ τῆς ἀνεπαρκοῦς μορφώσεως τῶν κατοίκων τῆς.

Γ ε ω ρ γ ί α.—Τὸ ἔδαφος τῆς Πορτογαλλίας εἶνε εὐνοϊκὸν
διὰ τὴν γεωργίαν, κακῶς ὅμως καλλιεργούμενον δὲν ἔχει ἱκα-
νοποιητικὴν ἀπόδοσιν. Τὰ 50 % τῆς χώρας μένουσιν ἀκαλλιέρ-
γητα, τὰ 15 % καταλαμβάνονται ὑπὸ δασῶν καὶ τὸ ὑπόλοιπον
ὑπὸ βοσκῶν, ἀγρῶν καὶ ὀπωροφόρων δένδρων.

Ἡ Βόρειος περιοχὴ, μεταξὺ Μινίου καὶ Δούρου, εἶνε ἡ εὐ-
φορωτέρα. Εἰς τὴν Νότιον Πορτογαλίαν καλλιεργεῖται ὁ σῖ-
τος καὶ ἡ ὄρυζα. Σπουδαιότεραι ὅμως καλλιεργεῖται τῆς χώρας
εἶνε: ἡ τῆς **ἀμπέλου**, ἡ ὁποία δίδει σημαντικὰ ποσὰ οἴνων ἐκ-
λεκτῶν, τῆς **ἐλαίας** καὶ τῶν **πορτοκαλλίων**.

Τὰ δάση, ἀποτελούμενα κυρίως ἀπὸ **φελλοδρεῖς**, παρέχουσι
σημαντικὴν ποσότητα φελλοῦ.

Ἀ λ ι εῖ α.—Εἰς τὰ παράλια τῆς Πορτογαλλίας ἀλιεύονται
ἐν ἀφθονίᾳ ἡ σαρδέλλα καὶ ὁ τόννος.

Β ι ο μ η ζ α ν ί α.—Ἡ Πορτογαλλία ἔχει πολὺ ὀλίγα με-
ταλλεύματα: χαλκοῦ εἰς τὰ νότια καὶ κασσιτέρου εἰς τὰ βό-
ρεια. Ἡ βιδομηχανία τῆς εἶνε ἐλάχιστα ἀνεπτυγμένη, κυρίως
εἰς Λισσαβῶνα καὶ Πόρτο.

Σ υ γ κ ο ι ν ω ν ί α.—Αἱ ὁδοὶ συγκοινωνίας εἶνε λίαν ἀνε-
παρεκτεῖς Ἡ σπουδαιότερα σιδηροδρομικὴ γραμμὴ τῆς Πορτο-
γαλλίας εἶνε ἡ τῆς Λισσαβῶνος—Βαλλαδολίδου—Γαλλίας.

Ἐ μ π ὀ ρ ι ο ν.—Ἡ Πορτογαλλία εἰσάγει σῖτον, ἄνθρακα,
βάμβακα. Ἐξάγει δὲ οἴνους, ἰχθεῖς, φελλόν.

Ἀ π ο ι κ ί α ι.—Ἡ Πορτογαλλία κατώρθωσε νὰ δια-
τηρήσῃ καλλίτερον τῆς Ἰσπανίας μέρος ἀπὸ τὸ μέγα ἀποι-

κιακὸν κράτος ποὺ εἶχεν ἄλλοτε. Οὕτω, ἔχασε μὲν τὴν Βραζιλίαν, διατηρεῖ ὅμως ἐν Ἀφρικῇ, Ἀσίᾳ καὶ Ὀκεανίᾳ ἀποικίας ἐκτάσεως 2 000 000 τ. γ. μὲ 10 000 000 κατοίκους.

Αἱ ἀλλεπάλληλοι ὅμως πολιτικαὶ ἀνωμαλίας, αἱ ὁποῖαι ταρασσούν τὴν Πορτογαλίαν, δὲν τῆς ἐπέτρεψαν νὰ τὰς ἐκμεταλλευθῇ καταλλήλως.

II· ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην ὑπάγονται αἱ ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ βρεχόμεναι χῶραι : Γαλλία καὶ Βρετανικαὶ νῆσοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Γ Α Λ Λ Ι Α

(551 000 τ. χ.—41 000 000 κατο)

I. ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ὅρια.— Ἡ Γαλλία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βορείου θαλάσσης, τοῦ Πορθμοῦ τοῦ Καλαὶ καὶ τῆς Μάγχης, πού τὴν χωρίζουν ἀπὸ τὴν Μεγάλην Βρετανίαν· πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ· πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν Πυρηναίων, πού τὴν χωρίζουν ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν καὶ ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης· πρὸς Α. ὑπὸ τῶν Δυτικῶν Ἀλπεων, πού τὴν χωρίζουν ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν, ὑπὸ τοῦ Ἰούρα, πού τὴν χωρίζει ἀπὸ τὴν Ἑλβετίαν καὶ τέλος ὑπὸ τοῦ Ρήνου καὶ μιᾶς συμβατικῆς γραμμῆς, πού τὴν χωρίζουν ἀπὸ τὴν Γερμανίαν, τὸ Λουξεμβούργον καὶ τὸ Βέλγιον.

Θέσις.— Ἡ Γαλλία κατέχει θέσιν εὐνοϊκωτάτην καὶ ἀπὸ ἀπόψεως κλίματος καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ἐπικοινωνίας μετὰ τοῦ λοιποῦ κόσμου, διότι : α') κεῖται εἰς ἴσην περίπου ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Βορείου Πόλου καὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ· β') βρέχεται ὑπὸ 4 θαλάσσω· τῆς Βορείου, τῆς Μάγχης, τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τῆς Μεσογείου, αἱ ὁποῖαι τῆς διευκολύνουν τὴν ἐπικοινωνίαν μετὰ τῆς Βορείου Εὐρώπης, τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀσίας· γ') πρὸς Α. εἶνε ἀνοικτὴ πρὸς τὴν Κεντρικὴν καὶ Ἀνατολικὴν Εὐρώπην.

Ἐκτασις.—Ἐχουσα ἔμβαδὸν 551.000 τ. γ. ἡ Γαλλία εἶνε σήμερον, μετὰ τὴν Ρωσσίαν, τὸ μεγαλείτερον κατὰ τὴν ἔκτασιν κράτος τῆς Εὐρώπης.

Μορφολογία.—Τὸ ἔδαφος τῆς Γαλλίας, ἔχον ἐν τῷ συνόλω κλίσιν ἐκ Ν. Α. πρὸς Β. Δ., δύναται νὰ διαιρεθῇ, διὰ μιᾶς γραμμῆς ἀγομένης ἀπὸ Β. Α. πρὸς Ν Δ., εἰς δύο μεγάλας περιοχάς: 1) τὴν ὄρεινὴν ἢ ὑψηλὴν Γαλλίαν, περιλαμβάνουσαν τὸ Ν. καὶ Ν.Α. ἡμισυ τῆς χώρας καὶ 2) τὴν πεδινὴν ἢ χαμηλὴν Γαλλίαν, καταλαμβάνουσαν τὸ Β. καὶ Δ. ἡμισυ αὐτῆς.

1) **Ὅρεινὴ Γαλλία.**—Ἡ περιοχὴ αὕτη περιλαμβάνει: α) Ἕνα ὄρεινὸν ὄγκον ὑψόμενον εἰς τὰ Ν Α. καὶ ἀποτελούμενον, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀπὸ ὄρη μετρίου ὕψους [Σεβένα (1754 μ.) πρὸς Λ., ἠφαιστειώδη ὄρη τῆς Ὠβέρνης (1686 μ.) πρὸς Δ.], ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀπὸ ὄροπέδια διασχιζόμενα ὑπὸ πολυαρίθμων κοιλάδων. β) Ὅρη κείμενα κατὰ τὴν περιφέρειαν τῆς χώρας: τὰ **Πυρηναία**, μὲ ὑψίστην κορυφὴν τὴν Μαλαδέταν (3.400 μ.), ἔκτεινόμενα ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ μέχρι τῆς Μεσογείου, μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἰσπανίας τὰς **Δυτικὰς Ἀλπεις**, μὲ ὑψίστην κορυφὴν τὸ **Δευκὸν Ὄρος** (4.810 μ.), τὸ ὑψηλότερον τῆς Εὐρώπης, ἔκτεινομένας ἀπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης μέχρι τῆς λίμνης τῆς Γενεύης, μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἑλβετίας τὸν **Ἰούραν** (1.723 μ.), ἀπὸ Ροδανοῦ μέχρι Ρήνου, μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἑλβετίας καὶ τὰς Ἀρδένας, ὄροπέδιον ὕψους 500 μ. περίπου.

2) **Πεδινὴ Γαλλία.**—Ὀλόκληρος ἡ Βόρειος καὶ ἡ Δυτικὴ Γαλλία καταλαμβάνεται ὑπὸ μιᾶς ἐκτεταμένης πεδιάδος, ἐν τῇ ὁποίᾳ διακρίνομεν: πρὸς Βορρᾶν τὴν **πεδιάδα τῆς Φλάνδρας** πρὸς τὰ Β.Δ. τὸ **λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων**, διαρροέμενον ὑπὸ τῶν μεγάλων ποταμῶν Σηκουάνα καὶ Λείγης πρὸς Νότον τὸ **λεκανοπέδιον τοῦ Γαροῦνα**, διαρροέμενον ὑπὸ τοῦ ὁμωνύμου ποταμοῦ.

Ἐκτὸς τῶν μεγάλων τούτων πεδινῶν ἐκτάσεων ἡ Γαλλία κατέχει καὶ τινὰς μικροτέρας πεδιάδας: τὴν τῆς **Δαγκεδόκης** κατὰ μῆκος τῆς Μεσογείου, τὴν **κοιλάδα Ροδανοῦ-Σῶν** καὶ τὴν **πεδιάδα τῆς Ἀλσατίας**.

Κλίμα.—Ἡ Γαλλία ἐν τῷ συνόλῳ τῆς ἔχει κλίμα εὐκρατον (μέση θερμοκρασία $+11^{\circ}$, βροχαὶ 0,60—1,50 μ.), ἔνεκα τῆς γεωγραφικῆς θέσεώς τῆς καὶ τῆς ἐπιδράσεως τῶν θαλάσσιων, αἱ ὁποῖαι τὴν περιβρέχουν. Δυνάμεθα ἐν τούτοις νὰ διακρίνωμεν ἐν αὐτῇ τρεῖς τύπους κλίματος :

α) Τὸ **ὠκεάνιον**, περιλαμβάνον τὰς μεγάλας πεδιάδας τῆς Βορείου καὶ τῆς Δυτικῆς Γαλλίας, ὅπου πνέουν συνήθως οἱ ἀπὸ θαλάσσης ἄνεμοι, φέροντες βροχὰς συχνὰς καὶ λεπτὰς καθ' ὅλον τὸ ἔτος, ἰδίᾳ ὅμως κατὰ τὸν χειμῶνα.

β) Τὸ **ἠπειρωτικόν**, περιλαμβάνον τὴν Κεντρικὴν καὶ τὴν Ἀνατολικὴν Γαλλίαν, ὅπου πνέουν ἄλλοτε μὲν οἱ ΒΑ. ξηροὶ καὶ παγεροὶ ἄνεμοι, ἄλλοτε δὲ οἱ ὑγροὶ Δ. ἄνεμοι.

γ) Τὸ **Μεσογειακόν**, περιλαμβάνον τὴν ἸΜεσημβρινὴν Γαλλίαν, ὅπου πνέει συνήθως ὁ ἀπὸ βορρᾶ ξηρὸς τοπικὸς ἄνεμος Μιστράλ.

Ποταμοί.—Οἱ ποταμοὶ τῆς Γαλλίας, πλωτοὶ καὶ συνδεόμενοι μεταξὺ τῶν διὰ διωρύγων, ἀποτελοῦν ὁδοὺς συγκοινωνίας ἐξυπηρετούσας μεγάλως τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς χώρας. Κυριώτεροι ἐξ αὐτῶν εἶνε οἱ ἐξῆς τέσσαρες :

Ὁ **Σηκουάνας** (776 χλμ.), παγάζων ἐκ τῆς Κεντρικῆς Γαλλίας καὶ διερχόμενος διὰ τῶν πόλεων Παρισίων καὶ Ρουένης, ἐκβάλλει εἰς τὴν Μάγχην, παρὰ τὴν Χάβρην.

Ὁ **Δείγηρ** (1000 χλμ.), πηγάζων ἐκ τῶν Σεβρῶν, μετὰ διέθυνσιν κατ' ἀρχὰς ἐκ Ν. πρὸς Β. καὶ ἔπειτα, μετὰ τὴν Ὀρλεάνην, ἐξ Α. πρὸς Δ, χύνεται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν παρὰ τὴν πόλιν Σαιν-Ναζαίρ. Εἶνε ὁ ἐπιμηκέστερος ποταμὸς τῆς Γαλλίας.

Ὁ **Γαρούνας** (650 χλμ.), πηγάζει ἐκ τῶν Πυρηναίων, ἐν Ἰσπανίᾳ, διέρχεται διὰ τῶν πόλεων Τουλούζης καὶ Βορδῶ καὶ χύνεται εἰς τὸν Ἀτλαντικόν. Μετὰ τὸ Βορδῶ, δεχόμενος τὸν μεγάλον παραπόταμον **Δορδόνην**, εὐρύνεται πολὺ καὶ λαμβάνει τὸ ὄνομα **Γιρόνδης**.

Ὁ **Ροδανὸς** (812 χλμ., ὧν 530 χ. ἐν Γαλλίᾳ), πολυῦδρος καὶ ὀρητικώτατος, πηγάζει ἐκ τῶν Κ. Ἀλπεων, ἐν Ἑλβετίᾳ, διασχίζει τὴν λίμνην τῆς Γενεύης, διέρχεται διὰ Λυών, ὅπου δέχε-

ται τὸν μεγάλον παραπόταμον **Σών**, καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Μεσογείον θάλασσαν δι' ἐνὸς Δέλτα.

Ἐπίσης εἰς τὴν Γαλλίαν ἀνήκουν : ὁ ἄνω ροῦς τῶν ποταμῶν **Σκάλδη** καὶ **Μώσα**, οἱ ὁποῖοι κυρίως εἶναι βελγικοὶ ποταμοί, καὶ τὸ τμήμα ἐκεῖνο τοῦ **Ρήνου**, τὸ ὁποῖον διαρρέει τὴν Ἀλσατιάν καὶ ἀποτελεῖ ὄριον μεταξύ Γαλλίας καὶ Γερμανίας.

Παράλια.—Τὰ πρὸς τὴν **Βόρειον θάλασσαν** παράλια τῆς Γαλλίας εἶνε χαμηλὰ καὶ περιβάλλονται ὑπὸ θινῶν, ὡς ἐκ τούτου στεροῦνται φυσικῶν λιμένων· οἱ τῆς Δουγκέρκης καὶ τοῦ Καλαί εἶνε τεχνητοί.

Ἡ **Μάγχη**, συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Βορείου θαλάσσης διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ **Καλαί** (23 χιλμ), εἶνε ἢ μᾶλλον συχναζομένη θάλασσα τοῦ κόσμου. Τὰ πρὸς αὐτὴν παράλια εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον ὑψηλὰ καὶ βραχῶδη καὶ ὡς ἐκ τούτου καταλληλότερα διὰ τὴν ἐγκατάστασιν λιμένων, ὧν σπουδαιότεροι : οἱ τῆς Βουλώνης, τῆς Διέπτης, τῆς Χάβρης, τοῦ Χερβούργου.

Ὁ **Ἀτλαντικός Ὠκεανός**, βρέχων τὴν Γαλλίαν ἀπὸ Δ, σχηματίζει τὸν **Γασκώνικόν ἢ Βισκαϊκόν κόλπον**. Τὰ πρὸς αὐτὸν παράλια εἶνε χαμηλὰ καὶ ἀμμώδη, ἐξαιρέσει τῆς χερσονήσου τῆς Βρεττανίας ὅπου καὶ ὁ λιμὴν τῆς Βρέστης.

Τὰ **παράλια τῆς Μεσογείου**, ἢ ὅποια σχηματίζει τὸν **κόλπον τοῦ Δέοντος**, εἶνε χαμηλὰ καὶ τεναγῶδη πρὸς τὴν Λαγκεδόκην, ὑψηλὰ δὲ καὶ βραχῶδη πρὸς τὰ Πυρρηναῖα καὶ πρὸ πάντων πρὸς τὰς Ἀλπεις, ὅπου καὶ οἱ λιμένες τῆς Μασσαλίας καὶ τῆς Τουλών.

Ἡ ἀπὸ Τουλών μέχρι τῶν Ἰταλικῶν συνόρων παράλια τῆς Μεσογείου ὀνομάζεται **Κυανῆ ἀκτὴ**, ἔνεκα τοῦ ζωηροῦ χρώματος τῆς θαλάσσης. Ἡ ἀκτὴ αὕτη, προφυλασσομένη καλῶς ὑπὸ τῶν Ἀλπεων ἀπὸ τοὺς βορείους ἀνέμους, ἀποτελεῖ θανασιάν χειμερινὴν διαμονὴν διὰ τὸ ἠπιώτατον κλίμα τῆς.

Νῆσοι.—Ἡ σπουδαιότερα καὶ μεγαλειτέρα νῆσος τῆς Γαλλίας εἶνε ἡ ἐντὸς τῆς Μεσογείου καὶ εἰς μεγάλην ἀπόστασιν κειμένη **Κορσικὴ** (9.000 τ. χ.), λίαν ὄρεινὴ καὶ δασώδης. Ὅλοι αἱ ἄλλαι Γαλλικαὶ νῆσοι εἶνε μικραὶ καὶ ἀσήμαντοι.

II. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Πληθυσμός.—Ο πληθυσμός τῆς Γαλλίας, σχηματισθείς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἱστορίας ἀπὸ διαφορώτατα στοιχεία, εἶνε σήμερον ὁμογενὴς κατὰ τὴν ἔθνηκὴν συνείδησιν καὶ ὁμιλεῖ τὴν αὐτὴν γλῶσσαν.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων ἀνέρχεται εἰς 41.000.000 περίπου ἤτοι 74 κατὰ τ. χ. Ἡ πυκνότης αὕτη εἶνε μικροτέρα τῆς τῶν γειτονικῶν τῆς κρατῶν, Μ. Βρετανίας, Γερμανίας καὶ Ἰταλίας. Θὰ ἠδύνατο ἐν τούτοις ἡ Γαλλία, ἕνεκα τῆς εὐφορίας τοῦ ἐδάφους τῆς καὶ τοῦ εὐνοϊκοῦ τῆς κλίματος, νὰ διαθρέψῃ πολὺ περισσοτέρους κατοίκους.

Θρησκεία.—Κατὰ τὸ θρήσκευμα οἱ Γάλλοι εἶνε Ρωμαιοκαθολικοί.

Πολίτευμα.—Τὸ πολίτευμα τῆς Γαλλίας εἶνε ἀπὸ τοῦ 1870 δημοκρατικόν.

Πόλεις.—1) Μεσόγειοι:

ΠΑΡΙΣΙΟΙ (3 ἐκ.), πρωτεύουσα τοῦ κράτους· κειμένη εἰς τὸ μέσον εὐρείας καὶ εὐφόρου πεδιάδος, εἶνε ἡ ἐμπορικωτέρα καὶ βιομηχανικωτέρα πόλις τῆς Γαλλίας καὶ ὁ πρῶτος ποτάμιος λιμὴν αὐτῆς. Ἀποτελεῖ ὄχι μόνον τὸ κέντρον τῆς πολιτικῆς, πνευματικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς κινήσεως τῆς χώρας ἀλλὰ καὶ τοῦ δικτύου τῶν σιδηροδρόμων καὶ τῶν πλωτῶν ὁδῶν. Ὄνομαστὰ εἶνε τὰ μεγάλα καταστήματα νεωτερισμοῦ καὶ τὰ καλλιτεχνικά εἶδη τῶν Παρισίων.

Ρουένη (125 χιλ.)· κειμένη ἐπὶ τοῦ Σηκουάνα, ἀποτελεῖ τὸν προλιμένα τῶν Παρισίων· εἶνε ἡ πρώτη πόλις τῆς Γαλλίας διὰ τὴν βιομηχανίαν τοῦ βάμβακος.

Δίλλη (200 χιλ.) καὶ **Ρουμπαι** (120 χιλ.), εἰς τὴν Β. Γαλλίαν, παρὰ τὰ Βελγικὰ σύνορα, ἐντὸς λιθανθρακοφόρων περιοχῶν· εἶνε τὰ σπουδαιότερα κέντρα ὑφαντουργικῆς ἰδίως βιομηχανίας.

Νανσὺ (115 χιλ.) εἰς τὴν Β.Α. Γαλλίαν, ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Μερτ καὶ τῆς διώρυγος Μάρνη—Ρήνον· σπουδαία πόλις βιομηχανικῆ καὶ ἐμπορικῆ.

Στρασβουργον (175 χιλ.), ἐν Ἀλσατία, σπουδαῖος παραποτάμιος λιμὴν ἐπὶ τῆς διώρυγος Μάρνη-Ρήνου.

Μυλούξη (100 χιλ.), ἐπίσης ἐν Ἀλσατία, εἶνε κέντρον βιομηχανίας, ὑφαντουργικῆς καὶ μεταλλουργικῆς.

Λυὼν (560 χιλ.), ἡ τρίτη πόλις τῆς Γαλλίας, κατὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Ροδανοῦ καὶ τοῦ παραποτάμου του Σὼν καὶ εἰς τὴν ἔξοδον πολλῶν κοιλάδων· σπουδαιότατον κέντρον ποικίλων βιομηχανιῶν. Ἡ πρώτη πόλις τοῦ κόσμου διὰ τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον μεταξωτῶν ὑφασμάτων.

Ἄγ. Στέφανος (170 χιλ.), εἰς τὸ κέντρον λιθανθρακοφόρου περιοχῆς, μὲ μεγάλα μεταλλουργικὰ ἐργοστάσια καὶ ὀνομαστὰ ὄπλουργεῖα.

Τουλούζη (100 χιλ.), εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς διώρυγος τῆς Νοτίου Γαλλίας ἡ ὁποία ὀδηγεῖ εἰς τὴν Μεσόγειον, παρὰ τὸ σημεῖον τῆς συμβολῆς τῶν ἐκ τῶν Πυρηνάϊων κατερχομένων παραποτάμων τοῦ Γαρούνα· ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τῆς περιοχῆς.

2) Λιμένες :

Καλαί καὶ **Βουλώνη**, ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Καλαί. Εἶνε κυρίως λιμένες ταχυδρομικοὶ καὶ ἐπιβατικοὶ διὰ τὰς μετὰ τῆς Μ. Βρετανίας συγκοινωνίας.

Χάβρη (160 χιλ.), παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σηκουάνα, ὁ δευτερος λιμὴν τῆς Γαλλίας (μετὰ τὴν Μασσαλίαν). Δι' αὐτοῦ κυρίως εἰσάγονται· βάμβαξ, καφές, ἀποικιακά, σιτηρά. Ἐκεῖθεν δὲ ἀναχωροῦν τὰ μεγάλα ὑπερωκεάνεια διὰ τὴν Ἀμερικὴν.

Χερβοῦργον, πολεμικὸς λιμὴν ἐπὶ τῆς νορμανδικῆς χερσονήσου.

Βρέστη, ἐπίσης λιμὴν πολεμικὸς ἐπὶ τῆς χερσονήσου Βρετάνης.

Νάντη (185 χ.), ἐπὶ τοῦ Λείγρος, μὲ σπουδαῖα ναυπηγεῖα.

Σαιν Ναζαίρ, προλιμὴν τῆς Νάντης, κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Λείγρος.

Βορδῶ (260 χιλ.), ἐπὶ τοῦ Γιρόνδη, τετάρτη πόλις τῆς Γαλλίας· εἶνε λιμὴν ἔξαγωγῆς οἴνων καὶ ὀπωρικῶν.

Μασσαλία (625 χιλ.), ἐπὶ τῆς Μεσογείου, κατὰ τὴν ἔξοδον τῆς κοιλάδος τοῦ Ροδανοῦ. Εἶνε ἡ δευτέρα πόλις καὶ ὁ πρῶτος

λιμὴν τῆς Γαλλίας εἰς ἄμεσον ἐπικοινωνίαν μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν λοιπῶν λιμένων τῆς Ἀνατολῆς. Ἀκμάζει ἐν αὐτῇ ἡ σαπωνοποιία καὶ βυρσοδεψικὴ. Θεωρεῖται ἀποικία τῶν Φωκαέων.

Τουλὼν (115 χιλ.), πολεμικὸς λιμὴν πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν.

Νίκαια (180 χιλ.), ἡ βασιλεῖς τῆς Κυανῆς ἀκτῆς, τόπος χειμερινῆς διαμονῆς.

III. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Γεωργία.—Ἡ γεωργία, εἰς τὴν ὁποίαν ἀσχολεῖται πλέον τοῦ ἡμίσεως τοῦ πληθυσμοῦ, ἀποτελεῖ τὸν κυριώτερον πλοῦτον τῆς Γαλλίας. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν πεδινότητα τῆς χώρας, τὴν γονιμότητα τοῦ ἐδάφους της, τὸ εὐνοϊκὸν κλίμα, τὴν ἀφθονίαν τῶν ὑδάτων καὶ τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων.

Κυριώτερα γεωργικὰ προϊόντα τῆς Γαλλίας εἶνε ὁ **σίτος**, ὁ **οἶνος**, τὰ **τεῦτλα**. Ἡ παραγωγή τοῦ σίτου, σημαντικωτάτη, καταναλίσκεται ὀλόκληρος ἐν τῇ χώρᾳ, ἐνισχυομένη καὶ διὰ μικρῶς εἰσαγωγῆς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἡ Γαλλία εἶνε ἡ **πρώτη οἶνο-παραγωγὸς χώρα** τοῦ κόσμου, παράγουσα πλέον τοῦ $\frac{1}{3}$ τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς. Μεταξὺ τῶν γαλλικῶν οἴνων, ἐκλεκτῶν κατὰ τὸ πλεῖστον, ὀνομαστὸς εἶνε ὁ ἀφρώδης καμπανίτης. **Τὰ τεῦτλα**, καλλιεργοῦνται κυρίως εἰς τὴν Βόρειον Γαλλίαν. Ἐν Γαλλίᾳ ἐπίσης καλλιεργοῦνται: τὰ γεώμηλα, τὰ λαχανικὰ περὶ τὰς μεγάλας πόλεις, τὰ ὀπωρικὰ (μῆλα, ἀχλάδια), καὶ εἰς τὴν Ν. Γαλλίαν παρὰ τὴν Μεσόγειον, ἡ **ἐλαία**.

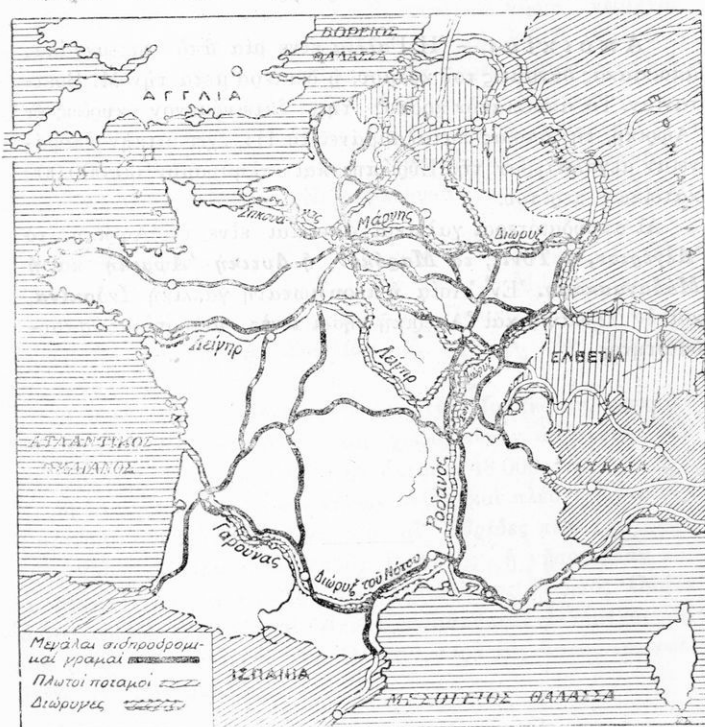
Κτηνοτροφία.—Ἡ κτηνοτροφία, μικρῶν καὶ μεγάλων ζώων, εἶνε ἀρκετὰ σημαντικὴ, μεγαλειτέραν ὅμως σπουδαιότητα ἔχει ἡ πτηνοτροφία, ἡ μελισσοκομία καὶ ἡ ἀλιεία.

Βιομηχανία.—Ἡ γαλλικὴ βιομηχανία εἶνε σημαντικωτάτη, ἃν καὶ ἡ Γαλλία ἐξάγει ἐκ τοῦ ἐδάφους της τὰ $\frac{2}{3}$ μόνον τοῦ ἀπαιτουμένου γαιάνθρακος καὶ στερεῖται ὑφαντικῶν ὑλῶν: ἐρίου, μετάξης, βάμβακος. Ἔχει ὅμως ἀφθονίαν σιδήρου, ὑδραυλικὰς δυνάμεις σπουδαιότητας καὶ ὁδοῦς συγκοινωνίας πολυαρίθμους

Σπουδαιότεραι γαλλικαὶ βιομηχανίαι εἶνε : ἡ ὑφαντουργία ἐρίου, βάμβακος καὶ πρὸ πάντων μετάξης (περιοχὴ Λυών)· ἡ μεταλλουργία εἰς τὴν Βόρειον καὶ Κεντρικὴν Γαλλίαν· ἡ τῶν εἰδῶν πολυτελείας καὶ μόδας εἰς Παρισίους· ἡ σαπωνοποιία ἐν Μασσαλία κλπ.

Συγκοινωνία.— Αἱ ἄμαξιται ὁδοὶ τῆς Γαλλίας, ἀπὸ τὰς καλλίτερον συντηρουμένας τοῦ κόσμου, εἶνε πολυάριθμοι.

Οἱ ποταμοὶ τῆς, πλωτοὶ κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ συνδεόμενοι μεταξὺ τῶν διὰ διωρύγων, διευκολύνουν τὴν ὀλιγοδάπανον μεταφορὰν τῶν βαρέων ἔμπορευμάτων.

Χάρτης συγκοινωνιῶν τῆς Γαλλίας

Γεωγραφία Α. Λιὼν—ἔκδοσις τετάρτη

Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον, πυκνότατον, ἔχει ὡς σπουδαιότερον κέντρον τοὺς Παρισίους. Πολὺ ἀναπτύσσεται ἐσχάτως ἡ ἀεροπορικὴ συγκοινωνία.

Τὸ ἐμπορικὸν τῆς ὅμως ναυτικὸν ὑστερεῖ τοῦ τῶν ἄλλων μεγάλων κρατῶν.

Ἐμπόριον.— Ἡ Γαλλία εἰσάγει ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ κυρίως πρώτας ὕλας ἀναγκαίας διὰ τὴν βιομηχανίαν τῆς (ἄνθρακα, ἔριον, μέταξαν, βάμβακα) καὶ τροφίμα (σιτηρὰ καὶ ἀποικιακά). Ἐξάγει δέ: σιδηρομεταλλεύματα, αὐτοκίνητα καὶ εἶδη πολυτελείας, περιζήτητα εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Ἀποικίαι.— Ἡ Γαλλία εἶνε μία ἀπὸ τὰς μεγάλας ἀποικιακὰς δυνάμεις τοῦ κόσμου, ἡ δευτέρα μετὰ τὴν Μ. Βρετανίαν. Τὸ ἀποικιακὸν κράτος τῆς, ἐκτεινόμενον κυρίως ἐν Ἀφρικῇ, τῆς ὁποίας καταλαμβάνει τὸ 1)4, ἔχει ὅλικήν ἐπιφανείαν μεγαλειτέραν τῆς Εὐρώπης καὶ πληθυσμὸν 60.000.000 κατοίκων περίπου.

Αἱ σπουδαιότεραι γαλλικαὶ ἀποικίαι εἶνε ἐν Ἀφρικῇ: τὸ *Ἀλγέριον*, ἡ *Τύνις*, τὸ *Μαρόκον*, ἡ *Δυτικὴ Ἀφρικὴ* καὶ ἡ *Μαδαγασκάρη*. Ἐν Ἀσίᾳ ἡ πλουσιωτάτη γαλλικὴ *Ἰνδοκίνα*, καὶ ἐν Ὀκεανίᾳ καὶ Ἀμερικῇ νῆσοι τινὲς μικροτέρας σπουδαιότητος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΑΙ ΝΗΣΟΙ

(318 000 τ. χλμ.—48 000 000 κάτ.)

Ι. ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Όρια-Έκτασις.— Αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι, κείμεναι εἰς τὸ Β.Δ. τῆς Εὐρώπης, βρέχονται πρὸς Δ. καὶ Β. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὑκεανοῦ· πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Βορείου θαλάσσης καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Καλαὶ καὶ τῆς Μάγχης.

Ἐχουσαι συνολικὴν ἔκτασιν 318.000 τ.χ. ἀπαρτίζονται :

1) Ἀπὸ μίαν μεγάλην νῆσον, τὴν **Μεγάλην Βρεττανίαν**, ἐκτεινομένην ἀπὸ Β. πρὸς Ν. καὶ ἔχουσαν ἐπιφάνειαν 230 000 τετρ. χιλιομ.

Ἡ νῆσος αὕτη, στενὴ πρὸς Β. καὶ πλατεία πρὸς Ν., χωρίζεται ἀπὸ τὴν γειτονικὴν Γαλλίαν διὰ τῆς Μάγχης καὶ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Καλαὶ (πλάτους 30 χλμ.). Πολιτικῶς διακρίνομεν ἐν αὐτῇ : πρὸς Β. τὴν **Σκωτίαν** καὶ πρὸς Ν. τὴν **Ἀγγλίαν** καὶ **Οὐαλλίαν**.

2) Ἀπὸ μίαν νῆσον μικροτέραν, τὴν **Ἰρλανδίαν**, πρὸς Δ. τῆς Μ. Βρεττανίας κειμένην καὶ χωριζομένην ἀπ' αὐτῆς διὰ τῆς Ἰρλανδικῆς θαλάσσης. Ἐχει ἔκτασιν 48 000 τ.χ.

3) Ἀπὸ πληθὺν μικρῶν νήσων (5 000 καὶ πλέον). ὧν σπουδαιότεραι εἶνε : αἱ **Ὀρχάδες** καὶ αἱ **Ἐβρίδες** περὶ τὴν Σκωτίαν καὶ αἱ **Σχετλανδικαὶ** πρὸς Β. αὐτῆς· ἡ νῆσος **Μὰν** καὶ ἡ **Ἀγγλεσεῦ** ἐντὸς τῆς Ἰρλανδικῆς θαλάσσης· ἡ νῆσος **Οὐάιτ** ἐντὸς τῆς Μάγχης καὶ αἱ **Ἀγγλο-νορμανδικαὶ** λεγόμεναι νῆσοι (Ἰερσεῦ, Γκερνεσεῦ καὶ Ὀριγγυ) παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς γαλλικῆς Νορμανδίας.

Θέσις.— Καίτοι αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι κεῖνται εἰς τὸ

Β.Δ. ἄκρον τῆς Εὐρώπης, ἐν τούτοις ἡ θέσις των εἶνε λίαν εὐνοϊκὴ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς θαλάσσιας ζωῆς τῶν κατοίκων των, διότι εὐρίσκονται εἰς εὐκόλον ἐπικοινωνίαν μετὰ τῆς Βορείου καὶ Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ ἀντικρῦζον τὴν Ἀμερικὴν εἰς τὸ σημεῖον ὅπου αἱ δύο ἡπειροὶ πλησιάζουν πρὸς ἀλλήλας.

Μορφολογία.— Αἱ θάλασσαί αἱ ὁποῖαι χωρίζουν τὰς Βρετανικὰς Νήσους ἀπὸ τῆς λοιπῆς ἡπείρου (Βόρειος, Μάγνη, Ἰρλανδικὴ) εἶνε τόσον ἀβαθεῖς (40—100 μ.), ὥστε μικραὶ τις σχετικῶς ἀνύψωσις τοῦ βυθοῦ θὰ ἦτο ἀρκετὴ διὰ νὰ τὰς ἐνώσῃ πρὸς αὐτήν.

Α') Ἐξετάζοντες μορφολογικῶς τὴν *Μεγάλην Βρετανίαν* δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν αὐτὴν εἰς δύο περιοχάς: τὴν βορειοδυτικὴν, ὄρεινὴν καὶ τὴν νοτιο-ἀνατολικὴν, πεδινὴν.

1) Βορειο-Δυτικὴ περιοχὴ.—Ἡ περιοχὴ αὕτη περιλαμβάνει τὴν Σκωτίαν καὶ τὴν Δυτικὴν Ἀγγλίαν.

Ἐν Σκωτίᾳ διακρίνομεν: πρὸς Β. τὰς λεγομένας *Ὑψηλάς Χώρας* [δηλ. τὰ ὄρη τῆς Ἄνω Σκωτίας καὶ τὰ *Γραμπιανὰ* (1343 μ.), διαχωριζόμενα ὑπὸ τῆς *Καλκιδονίου διώρυγος*], πρὸς Ν. τὰ *ὄρη Σεβιδὸτ* (810 μ.), καὶ μετὰξὺ τῶν δύο ὄρεινῶν τούτων ὄγκων μίαν στενὴν καὶ ἐπιμήκη κοιλάδα, τὰς *Χαμηλάς Χώρας*.

Ἡ Δυτικὴ Ἀγγλία ἀποτελεῖται ἀπὸ ὄρεινους ὄγκους ἀναλόγους πρὸς τοὺς τῆς Σκωτίας (*Καμβριανὰ ὄρη, Πέννινα, ὄρη τῆς Οὐαλλίας, ὄρη τῆς Κορνουαλίας*), μετὰξὺ τῶν ὁποίων ἐκτείνονται μικραὶ πεδιάδες.

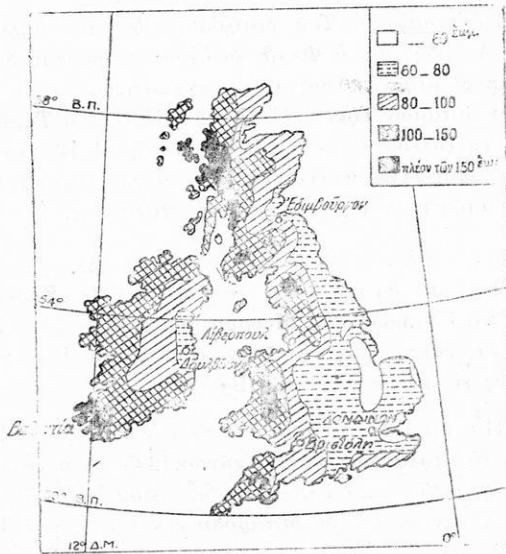
2) Νοτιο-Ἀνατολικὴ περιοχὴ.—Ἡ περιοχὴ αὕτη, περιλαμβάνουσα τὴν Ν.Α. Ἀγγλίαν ἢ *Λεκανοπέδιον τοῦ Δονδίνου*, ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν προσχωσιγενῆ πεδιάδα κυματοειδῆ μὲ ὑψώματα μὴ ὑπερβαίνοντα τὰ 300 μ.

Β') Ἡ *Ἰρλανδία* ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ἐπίπεδον ἐπιφανείαν διαστιζομένην ὑπὸ πολυαρίθμων λιμνῶν καὶ περιβαλλομένην ὑπὸ χαμηλῶν ὄρεῶν (ὑψους 1000 μ. περίπου).

Κλίμα.— Τὸ κλίμα τῶν Βρετανικῶν Νήσων εἶνε κατ' ἐξοχὴν ὠκεάνιον, χαρακτηριζόμενον ὑπὸ θερμοκρασίας ἡπίας καὶ ὀμβρῆς, χωρὶς μεγάλης διαφορᾶς μετὰξὺ χειμῶνος καὶ θερόσης.

Ἡ ἡλιότης τοῦ κλίματος εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς ἐπιδράσεως τοῦ θερμοῦ ρεύματος τοῦ Ἀτλαντικοῦ, τοῦ ἔρχομένου ἐκ τοῦ Μεξικανικοῦ Κόλπου τῆς Ἀμερικῆς (Κόλπιον Ρεϋμα).

Αἱ βροχαὶ εἰς τὰς Βρετανικὰς Νήσους εἶνε ἄφθονοὶ καὶ συχναί, ἰδίως εἰς τὰς Δυτικὰς ἀκτὰς, ὅπου τὸ ὕψος των φθάνει ἐνίοτε τὰ 4. μ. ἐτησίως, ἐνῶ εἰς τὰ ἀνατολικά ἐλαττοῦνται μέ-

Βροχομετρικὸς χάρτης τῶν Βρετανικῶν νήσων

χοὺς 60—75 ἐκ. μ. Ἡ ὀμίχλη, ὀφειλομένη εἰς τὴν μεγάλην ὑγρασίαν τοῦ ἀέρος, εἶνε τὸ ἰδιαίτερον χαρακτηριστικὸν τοῦ βρετανικοῦ κλίματος. Εἰς τὸ Λονδῖνον μάλιστα, ὅπου αὕτη λαμβάνει χρῶμα κίτρινον ἀπὸ τοὺς καπνοὺς τῶν ἐργοστασίων, εἶνε ἐνίοτε τόσον πυκνή, ὥστε διακόπτεται ἡ συγκοινωνία.

Ποταμοί. Οἱ ποταμοὶ τῆς Μ. Βρετανίας εἶνε πολὺ βραχεῖς, ἐξ αἰτίας τῶν μικρῶν διαστάσεων τῆς χώρας· παρουσιάζουν ὅμως μεγάλα πλεονεκτήματα διὰ τὴν συγκοινωνίαν. Ἡ συχνότης τῶν βροχῶν τροφοδοτεῖ αὐτοὺς κανονικῶς μὲ ἄφθονα

ὕδατα, ἐνῶ αἱ μικραὶ ἀνωμαλίαι τοῦ ἐδάφους διευκολύνουν τὴν σύνδεσιν αὐτῶν διὰ διωρύγων. Εἶνε ὡς ἐκ τούτου πλωτοὶ σχεδὸν καθ' ὅλον των τὸ μῆκος. Τέλος ἐκβάλλουν εἰς εὐρυτάτους ποταμοκόλπους, ἐντὸς τῶν ὁποίων εἶνε ἐγκατεστημένοι πολλοὶ λιμένες. Ἐκ τῶν ποταμῶν τούτων ἐκβάλλουν :

1) Εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν :

α) Ἐν Σκωτία : ὁ **Τέϋ**, διερχόμενος διὰ τῶν πόλεων Πέρθης καὶ Δούνδης καὶ ὁ **Φόρθ**, διερχόμενος διὰ τοῦ Νιουκάσλ' ὁ **Χοῦμπερ**, μέγας ποταμοκόλπος σχηματιζόμενος ἐκ τῆς ἐνώσεως τῶν ποταμῶν Τρέντ καὶ Ἄουζ καὶ τέλος ὁ **Τάμεσις** (334 χ.), ὁ ἐπιμηκέστερος ὅλων τῶν ποταμῶν τῆς Μ. Βρετανίας, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εἶνε ἐγκατεστημένος ὁ μέγας λιμὴν τοῦ Λονδίνου, εἰς ἀπόστασιν 70 χλμ. ἀπὸ τῆς θαλάσσης.

2) Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν ἢ τὴν Ἰρλανδικὴν θάλασσαν : Ὁ **Κλάιν**, διερχόμενος διὰ Γλασκώβης· ὁ **Μέρσεϋ**, διὰ Λίβερπουλ' ὁ **Σάβερν**, διερχόμενος διὰ τῆς βιομηχανικῆς περιοχῆς τοῦ Βίριμιγκαμ καὶ χυνόμενος εἰς τὸν κόλπον τῆς Βριστόλης.

3) Ποταμοὶ τῆς Ἰρλανδίας.— Ἐκ τῶν ποταμῶν τῆς Ἰρλανδίας ὁ μὲν **Σχάνων** (225 χ.), διακοπτόμενος ὑπὸ καταρρακτῶν καὶ διερχόμενος διὰ σειρᾶς λιμνῶν, χύνεται εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· ὁ δὲ **Μπάροου** χύνεται εἰς τὴν Ἰρλανδικὴν θάλασσαν.

Λίμναι.— Ἐκ τῶν λιμνῶν, αἱ μὲν τῶν ὀρέων τῆς Σκωτίας καὶ τῆς Κομβερλάνδης εἶνε γραφικώταται καὶ βαθεῖαι, ἐνῶ τοῦναντίον αἱ τῶν πεδιάδων τῆς Ἰρλανδίας, πολυαριθμώταται καὶ καταλαμβάνουσαι τὸ 1/7 τῆς ἐπιφανείας τῆς, εἶνε ἀπλᾶ τενάγη.

Θαλάσσιος διαμελισμός.— Ἡ ὁρμὴ τῶν κυμάτων καὶ ἡ ἰσχυρὰ παλίρροια τῶν θαλασσῶν, αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὴν Μ. Βρετανίαν, εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα διαμελισμὸν τῆς ξηρᾶς πλουσιώτατον, ὅσον ὀλίγαι χῶραι τῆς γῆς δύνανται νὰ παρουσιάσουν. Ἡ θάλασσα εἰσχωρεῖ τόσον βαθέως εἰς τὴν ξηράν,

ὥστε δὲν ὑπάρχει σημεῖον τῆς νήσου εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἀπέχον περισσότερον τῶν 120 χιλιομ. ἀπὸ τὴν θάλασσαν.

Παράλια.—Ἰδιαίτερος διαμελισμένα εἶνε τὰ πρὸς τὸν Ἀντλαντικὸν Ὠκεανὸν καὶ τὴν Ἰρλανδικὴν θάλασσαν παράλια τῆς Μ. Βρετανίας. Καὶ ἐν μὲν τῇ Σκωτίᾳ ἔχουν σχηματισθῆ κόλποι στενοὶ καὶ βαθέως εἰσχωροῦντες εἰς τὴν ξηρὰν, κατὰ τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν, παρόμοιοι πρὸς τὰ φῶρδς τῆς Νορβηγίας· ἐν δὲ τῇ Δυτικῇ Ἀγγλίᾳ ὁ θαυμάσιος κόλπος τῆς Βριστόλης, ἢ χειρόνησος τῆς Κορνουαλίας κ. ἄ.

Τὰ παράλια τῆς Μάγχης, ἀπὸ Δόβερ μέχρι τῆς νήσου Οὐαίτ, εἶνε ἀπότομα καὶ λευκά, ὡς ἀποτελούμενα ἐκ κρητίδος, ἐνῶ πρὸς τὴν Κορνουαλίαν εἶνε βραχώδη καὶ διαμελισμένα.

Τέλος τὰ παράλια τῆς Βορείου θαλάσσης εἶνε χαμηλὰ καὶ πλήρη θινῶν, ὡς ἐκ τούτου πρὸς τὴν πλευρὰν ταύτην οἱ λιμένες εἶνε ἐγκατεστημενοὶ ἐντὸς τῶν στομιῶν ποταμῶν.

II. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Κάτοικοι.—Ἡ Μ. Βρετανία, κατοικουμένη ἀρχικῶς ὑπὸ Κελτῶν, κατεκτήθη βραδύτερον ὑπὸ τῶν Ρωμαίων περὶ τὰς ἀρχὰς δὲ τοῦ Μεσαίωνος εἰσέβαλον λαοὶ γερμανικοὶ (Ἄγγλοι καὶ Σάξονες), Σκανδιναοὶ, Δανοὶ καὶ τέλος οἱ ἐκ Γαλλίας ἐλθόντες Νορμανδοί.

Οἱ εἰσβολεῖς, Ἀγγλοσάξονες ἰδίως καὶ Νορμανδοί, ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν ΝΑ. γεωργικὴν περιοχὴν, ὁμιλοῦντες τὴν ἀγγλικὴν γλῶσσαν, ἢ ὁποῖα εἶνε καταγωγῆς γερμανικῆς, ἀπόθησαν δὲ τοὺς Κέλτας εἰς Ἰρλανδίαν, Κορνουαλίαν, Οὐαλλίαν καὶ Σκωτίαν, ὅπου ἔμειναν μέχρι σήμερον, διατηροῦντες τὰ κελτικά τῶν γλωσσικὰ ἰδιώματα.

Ἐπίσημος γλῶσσα τοῦ κράτους εἶνε ἡ Ἀγγλική.

Σχηματισμὸς τῆς Μ. Βρετανίας.—Ἡ Μ. Βρετανία ἐσχηματίσθη ἐκ τῆς ἐνώσεως πρὸς τὸ Βασίλειον τῆς Ἀγγλίας, τῆς Οὐαλλίας, τῆς Σκωτίας καὶ τῆς Ἰρλανδίας. Ἐκάστη ὅμως τῶν τριῶν τούτων χωρῶν διετήρησε τὸ αἶσθημα

τῆς ἰδίας τῆς ἐθνικότητος· ἡ Ἰρλανδία μάλιστα οὐδέποτε ἐδέχθη τὴν ἔνωσιν καὶ τὸ 1923 ἀνεκηρύχθη αὐτόνομος ὑπὸ τὸ ὄνομα ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ ΚΡΑΤΟΣ ΤΗΣ ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ. Ἐξαιρέσει τοῦ διαμερίσματος τοῦ Ὀλστερ τῆς βορείου Ἰρλανδίας, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ αὐτοδιοικουμένον τμήμα τοῦ Βρετανικοῦ κράτους ὑπὸ τὸ ὄνομα «*Βόρειος Ἰρλανδία*».

Ἐλεύθερον Κράτος τῆς Ἰρλανδίας
καὶ Βόρειος Ἰρλανδία.

Τὸ ἐλεύθερον κράτος τῆς Ἰρλανδίας ἔχει ἕκτασιν 70 000 τ. γ. καὶ πληθυσμὸν 3.000.000 κατοίκων (πυκνότης 43).

Πολίτευμα.—Ἡ Μ. Βρετανία εἶνε ἡ ἀρχαιότερα Συνταγματικὴ μοναρχία με κληρονομικὸν βασιλέα καὶ δύο βουλὰς, τὴν τῶν Λόρδων καὶ τὴν τῶν Κοινοτήτων. Ἡ τελευταία, ἡ καὶ σπουδαιότερα, ἐκλέγεται διὰ καθολικῆς ψηφοφορίας ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν.

Θρησκεία.— Κατὰ τὸ θρήσκευμα, οἱ μὲν κάτοικοι τῆς Μ. Βρεττανίας εἶνε κυρίως διαμαρτυρούμενοι, οἱ δὲ τῆς Ἰρλανδίας καθολικοί.

Πληθυσμός.— Αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι, παρὰ τὴν μικράν των σχετικῶς ἔκτασιν (318 000 τ. χ.) ἔχουν πληθυσμὸν 40 000 000 κατοίκων ἥτοι πυκνότητά 153 κατ. κατὰ τ. χ., τὴν μεγαλειτέραν τῆς Εὐρώπης, μετὰ τὴν τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Ὀλλανδίας. Ἡ πυκνότης αὕτη εἶνε λίαν διάφορος κατὰ τόπους· οὕτω, ἐνῶ εἰς τὰς ὄρεινὰς περιφερείας εἶνε μόλις 15 καὶ εἰς τὰς ἀγροτικάς κατὰ τι μόνον ἀνωτέρα, εἰς τὰς λιθανθρακοφόρους περιοχὰς φθάνει τοὺς 300 ἕως 400, εἰς τινα δὲ διαμερίσματα, π. χ. εἰς τὴν Γλασκώβην, φθάνει τοὺς 900—1000 κατὰ τ. χ.

Ἡ ἔτησία αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ εἶνε 300 χιλ., παρὰ τὴν μετανάστευσιν 200 χιλ. κατοίκων.

Πολὺ μικρὰ σχετικῶς εἶνε ἡ πυκνότης τῆς Ἰρλανδίας (45), ἡ ὁποία παρουσιάζει τὸ περίεργον φαινόμενον, ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῆς ἐλαττ. οὗται ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν μεγάλην μετανάστευσιν, ἕνεκα τῆς ἀφορίας τοῦ ἐδάφους καὶ τῆς ἐλλείψεως βιομηχανίας.

Πόλεις.— Ἡ Μ. Βρεττανία, ὡς κράτος κατ' ἐξοχὴν βιομηχανικόν, ἔχει τὴν μεγαλειτέραν ἀναλογίαν ἀστικοῦ πληθυσμοῦ, φθάνουσαν τὰ 4)5 περίπου τῶν κατοίκων. Ἐχει συνεπῶς τὰς περισσοτέρας πόλεις, κειμένας κυρίως εἰς τὰς βιομηχανικάς περιοχὰς. Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι εἶνε αἱ ἑξῆς:

1) Εἰς τὴν Νότιο-Ἀνατολικὴν Ἀγγλίαν. Ἡ πρωτεύουσα ΛΟΝΔΙΝΟΝ, ἡ δευτέρα πόλις καὶ ὁ πρῶτος λιμὴν τοῦ κόσμου, κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῆς Βρεττανικῆς Αὐτοκρατορίας. Εἶνε ἐκτισμένη ἐκατέρωθεν τοῦ Ταμέσεως, εἰς ἀπόστυσιν 70 χιλμ. ἀπὸ τῆς θαλάσσης.

Τὸ κυρίως Λονδίνον ἔχει 4 600 000 κατ., μετὰ τῶν περιχώρων του ὁμῶς, λίαν ἐπίσης πυκνοκατοικημένων καὶ ἠνωμένων μετ' αὐτοῦ, ὁ πληθυσμὸς του ἀνέρχεται εἰς 8 000 000 κατ., ἥτοι εἶνε ἴσος περίπου πρὸς τὸν τῆς Ν. Ὑόρκης.

Αἱ μικραὶ πανεπιστημακαὶ πόλεις: Ὁξφόρδη ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως καὶ Καίμπριτζ.

Οἱ λιμένες, ἐπὶ τῆς Μάγχης καὶ ἀπέναντι τῆς Γαλλίας: **Δόβερ** καὶ **Φόλκεστον** παρὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Καλαί καὶ **Νιουχάβεν**, ἐπιβατικοὶ κυρίως λιμένες διὰ τὴν Γαλλίαν καὶ λοιπὴν ἠπειρωτικὴν Εὐρώπην· **Πόρτσμουθ** (230 χιλ.), πολεμικὸς λιμὴν προστατευόμενος ὑπὸ τῆς νήσου Οὐαίτ· **Σάουνθαμπτον** (135 χιλ.), καὶ **Πλύμουθ** (135 χιλ.), σπουδαιότατοι διὰ τὴν συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἀπὼ Ἀνατολῆς· **Βριστόλη** (115 χιλ.), ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ἄβον, εἰς ἀπόστασιν 10 χιλμ. ἀπὸ τοῦ ὁμωνύμου κόλπου· ἀρχαιοτάτη πόλις, ἄλλοτε ὁ πρῶτος λιμὴν τοῦ κράτους.

Εἰς τὴν Οὐάλλίαν.—Αἱ ἐπὶ τοῦ κόλπου τῆς Βριστόλης βιομηχανικαὶ πόλεις: **Κάρδιφ** (185 χιλ.), λιμὴν ἐξαγωγῆς ἄνθρακος καὶ **Σουάνση** (185 χιλ.), λιμὴν ἐξαγωγῆς χαλκοῦ.

3) Εἰς τὴν Βορειο-Δυτικὴν Ἀγγλίαν. Εἰς τὴν περιοχὴν Μίντλαντς, ἐξάγουσαν σίδηρον: ἡ **Βιρμινγκαμ** (900 χιλ.), πόλις τοῦ χάλυβος.

Εἰς τὴν περιοχὴν κατεργασίας τοῦ βάμβακος Λαγκασάιρ, μετὰξὺ Πεννίνων καὶ Ἰρλανδικῆς θαλάσσης: **Δίβερπουλ** (800 χιλ.), λιμὴν εἰσαγωγῆς τοῦ βάμβακος καὶ εἰς ἀπόστασιν 55 χιλ. ἀπ' αὐτῆς **Μάντισστερ** (740 χιλ.), πόλις κατεργασίας αὐτοῦ, μὲ πλῆθος πόλεων πέριξ αὐτῆς. Ἡ πρώτη θέσις τοῦ κόσμου διὰ τὴν κατεργασίαν τοῦ βάμβακος.

Εἰς τὴν περιοχὴν κατεργασίας τοῦ ξηρίου Γιορσκάιρ, ἀνατολικῶς τῶν Πεννίνων, αἱ πόλεις: **Μπράτφορντ** (225 χ.) καὶ **Δήδς** (475 χ.). νοτιώτερον: **Σέφιλδ** (525 χιλ.) μὲ βιομηχανίαν εἰδῶν ἐκ χάλυβος· **Νότινχαμ** (365 χιλ.), **Δέιστερ** (240 χ.) καὶ τέλος ὁ μέγας λιμὴν **Χούλ** (290 χ.), ἐπὶ τοῦ ποταμοκόλπου Χούμπερτ, ἐξυπηρετῶν ὀλόκληρον τὴν βιομηχανικὴν ταύτην περιοχὴν.

Εἰς τὴν περιοχὴν ἐξαγωγῆς σιδήρου καὶ ἄνθρακος Νορθούμπερλανδ: τὸ **Νιουκάσλ** (285 χιλ.), λιμὴν ἐξαγωγῆς λιθάνθρακος.

Εἰς τὴν Σκωτίαν.—Αἱ δύο μεγαλείτεροι πόλεις τῆς κεῖνται εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Χαμηλῶν Χωρῶν: **Ἐδιμβούργον** (240 χ.), ἡ πρωτεύουσα τῆς Σκωτίας, ἐκτισμένη ἐπὶ τριῶν λόφων εἰς θαυμασίαν τοποθεσίαν εἶνε πολὺ ὠραία πόλις καὶ ὀνομάζεται «Ἀθῆναι τοῦ Βορρᾶ»· ἀποτελεῖ σπου-

δαῖον λογοτεχνικὸν καὶ ἐπιστημονικὸν κέντρον. **Γλασκώβη** (1 ἑκατ.), ἡ δευτέρα πόλις τῆς Μ. Βρετανίας, ἔχει σπουδαιότατα ναυπηγεῖα καὶ κλωστήρια.

5) Εἰς τὴν Ἰρλανδίαν. — **Δουβλίον** (420 χ.), πρωτ. τοῦ ἐλευθέρου κράτους, μέγας λιμὴν διαμετακομίσεως. **Μπέλφαστ** (430 χ.), ἔδρα τῆς κυβερνήσεως τῆς Βορείου Ἰρλανδίας, μὲ βιομηχανίαν κατεργασίας τοῦ λίνου.

III. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Καθ' ὅλον τὸν Μεσαίωνα αἱ Βρετανικαὶ νῆσοι ἦσαν χώρα γεωργική, ἀποζῶσα ἐκ τῆς καλλιεργείας τῶν σιτηρῶν καὶ τῆς κτηνοτροφίας.

Μετὰ τὰς μεγάλας ὁμως γεωγραφικὰς ἀνακαλύψεις τοῦ XVI αἰῶνος, κατέστη μία μεγάλη θαλασσία δύναμις, ὡς εὐρεθεῖσα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἐκ τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Ἀμερικὴν καὶ πρὸς τὰς Ἰνδίας διὰ τοῦ Ἀκρωτηρίου.

Μετὰ μακροὺς ἀγῶνας κατὰ τῶν Ἰσπανῶν, Ὀλλανδῶν καὶ Γάλλων, ἐπικρατήσασα εἰς τὰς θαλάσσας, ἀπέκτησεν ἀπεραντόν ἀποικιακὸν κράτος.

Τέλος ἀπὸ τοῦ XVII αἰῶνος, διὰ τῆς ἀνακαλύψεως εἰς τὸ ὑπέδαφος αὐτῆς πλουσίων στρωμάτων ἀνθρακος, σιδήρου καὶ ἄλλων μετάλλων, ἀνεπτύχθη ἐν αὐτῇ ἡ μεγάλη βιομηχανία.

Χάρις οὕτω εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν θαλασσῶν, τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας ἀποικίας τῆς καὶ τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας τῆς καὶ τοῦ ἐμπορίου, κατέστη ἡ Μ. Βρετανία ἡ πλουσιωτέρα χώρα τῆς Εὐρώπης καὶ ἡ μεγαλειότερα οἰκονομική δύναμις αὐτῆς.

Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. — Ἡ γεωργία μόνον εἰς τὴν Ν.Α. Ἀγγλίαν, δηλ. εἰς τὸ Λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου, διατελεῖ ὑπὸ συνθήκας ἐδάφους καὶ κλίματος εὐνοϊκῆς. Καίτοι ὁμως ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου δίδει θαυμασίαν ἀπόδοσιν, ἐν τούτοις, διὰ λόγους οἰκονομικούς, διαρκῶς ἐγκαταλείπεται καὶ ἀντικαθίσταται διὰ τῆς κτηνοτροφίας, ἡ ὅποια ἀποδίδει πολὺ περισσότερα.

Ἡ Δ. Ἀγγλία καὶ ἡ Σκωτία, κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρειναι, εἶναι ἀκατάλληλοι διὰ τὴν γεωργίαν, εἰς δὲ τὴν Ἰρλανδίαν μόνον τὰ γεώμηλα καὶ τὸ λῖνον ἐπιτυγχάνουν.

Τὰ ζαχαροτεῦτλα καὶ ἡ ἄμπελος δὲν εὐδοκίμοῦν, ἔνεκα τῆς ἐλλείψεως ἐπαρκοῦς θερμότητος.

Ἡ κτηνοτροφία, εὐνοουμένη πολὺ ὑπὸ τοῦ κλίματος καὶ τοῦ ἐπικρατοῦντος συστήματος τῆς μεγάλης ἰδιοκτησίας, διεξάγεται μετὰ μεγάλης φροντίδος ὑπὸ τῶν Ἀγγλων, οἱ ὅποιοι ἐπέτυχον ἐκλεκτὰ εἶδη ζώων, ὅπως οἱ καθαροίμοι ἀγγλικοὶ ἵπποι, τὰ πρόβατα Σεβιότ, κλπ.

Ἀλιεΐα.—Ἡ ἀλιεΐα εἶνε μία ἀπὸ τὰς μεγάλας πηγὰς πλοῦτου τῆς Μ. Βρετανίας· ἀπασχολεῖ 25.000 πλοῖα καὶ 100.000 ἀλιεῖς. Διενεργεῖται εἰς ὅλα τὰ παράλια πρὸ πάντων ὅμως τὰ τῆς Βορείου θαλάσσης καὶ ἐπεκτείνεται μέχρις Ἰρλανδίας καὶ Νέας Γῆς τοῦ Καναδά.

Ἀλιεύονται κυρίως ἡ ρέγγα καὶ ὁ γάδος.

Βιομηχανία.—Μέχρι τοῦ 1800 ἡ Μ. Βρετανία ἦτο ἀποκλειστικῶς γεωργικὴ, ἐνῶ σήμερον εἶνε ἡ βιομηχανικωτέρα χώρα του κόσμου. Τοῦτο ὀφείλεται : 1) εἰς τὸν ἀφθονον γαιάνθρακα, τὸν σίδηρον καὶ τὰ ἄλλα μέταλλα ποῦ ἀνευρέθησαν εἰς τὸ ὑπέδαφος αὐτῆς· 2) εἰς τὴν σπουδαιότητα τοῦ ἐμπορικοῦ της στόλου, διὰ τοῦ ὁποίου μεταφέρονται, ἀφ' ἐνὸς μὲν αἱ πρῶται ὕλαι, ἀφ' ἐτέρου δὲ τὰ βιομηχανικά της εἶδη· 3) εἰς τὰς ἀπεράντους ἀποικίας της· 4) εἰς τὸν πυκνότεον πληθυσμὸν της, παρέχοντα τὰς ἐργατικὰς χεῖρας καὶ 5) εἰς τὸ ἐπιχειρηματικὸν καὶ ριψοκίνδυνον πνεῦμα τῶν Ἀγγλων.

Ἀνθραξ.—Ὁλος ὁ πλοῦτος τῆς Μ. Βρετανίας ἔχει ὡς βάσιν τὸν ἀνθρακα. Ἡ ἔτησίαι ἐξαγωγή του εἶνε κολοσσιαία, φθάνουσα 250 ἐκ. τόννους, ἀπέναντι 122 ἐκ. τόνν. τῆς Γερμανίας καὶ 55 ἐκ. τῆς Γαλλίας· μόνον αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι ἔχουν κατὰ πολὺ μεγαλειότερον ἐξαγωγὴν (550 ἐκ.)

Τὰ ἀνθρακωρυχεῖα της, ἐκτεινόμενα ἀπὸ Β πρὸς Ν., κεῖνται

συνήθως πλησίον τῆς θαλάσσης· καὶ ἀπασχολοῦν 1 200 000 ἐργάτας περίπου.

Παρὰ τὴν τεραστίαν κατανάλωσιν ἄνθρακος ἐν τῇ χώρᾳ περισσεύει καὶ ἐξάγεται εἰς τὸ ἐξωτερικὸν τὸ $\frac{1}{4}$ τῆς ἐτησίας παραγωγῆς, διὰ τῶν λιμένων Νιουκάσλ καὶ Κάρδφ.

Αἱ σπουδαιότεραι λιθανθρακοφόροι περιοχαὶ τῆς Μεγάλης Βρετανίας.

Μεταλλουργία.—Ἡ Μ.Βρετανία ἐξάγει ὄχι μόνον ἄνθρακα ἀλλὰ καὶ σίδηρον καὶ ἄλλα μέταλλα. Καίτοι ὅμως ἡ ἐτησία ἐξαγωγή σιδήρου εἶνε ἀρκετὰ σημαντικὴ, δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς σχετικῆς βιομηχανίας καὶ διὰ τοῦτο εἰσάγονται πολλὰ σιδηρομεταλλεύματα ἐξ Ἰσπανίας, Ἀλγερίου, Σουηδίας, Νορβηγίας.

Ἐκτὸς τοῦ σιδήρου ἐξάγεται καὶ χαλκός, ψευδάργυρος, κασίτερος, μόλυβδος κτλ.

Ἡ ἀγγλικὴ μεταλλουργία ἐπὶ μακρὸν ἦτο ἡ πρώτη τοῦ

κόσμου, σήμερον ὅμως ἔρχεται τετάρτη, μετὰ τὴν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Γαλλίας.

Κέντρα τῆς βιομηχανίας ταύτης εἶνε : ἡ **Γλασκῶβη** (ναυπηγεῖα), τὸ **Σέφιλδ** (χαλυβδουργεῖα), τὸ **Βίρμιγγαμ** (μηχαναὶ) κλπ.

Ὑφαντουργία.— Μετὰ τὸν ἄνθρακα, ἡ σπουδαιότερα ἀγγλικὴ βιομηχανία εἶνε ἡ ὕφαντουργία, βάμβακος κυρίως καὶ ἐρίου, ἀπασχολοῦσα πλέον τοῦ 1 000 000 ἐργατῶν.

Κέντρον βαμβακουργίας εἶνε τὸ Μάντσεστερ καὶ ἡ λίαν πυκνοκατοικημένη περιοχὴ του, ὅπου κατεργάζονται τὰ 90% τοῦ βάμβακος, τοῦ εἰσαγομένου διὰ τοῦ λιμένος τοῦ Λίβερπουλ ἐξ Ἑνωμένων Πολιτειῶν, Αἰγύπτου καὶ τῶν Βρετανικῶν ἀποικιῶν.

Ἡ ἀγγλικὴ ἐριουργία δὲν ἔχει τὴν αὐτὴν σπουδαιότητα μετὰ τὴν βαμβακουργίαν· κέντρον αὐτῆς εἶνε ἡ περιοχὴ Γιουρκσάϊρ (πόλεις : Βλάδφορντ καὶ Λήδς), ἐνῶ τὸ Λονδίνον εἶνε ἡ πρώτη ἀγορὰ τοῦ κόσμου διὰ τὸ ἐμπόριον τῶν ἐριῶν.

Ἡ Μ. Βρετανία ἔχει φυσικὰ καὶ ἄλλας βιομηχανίας, ἐν τῷ συνόλῳ τῆς ὅμως ἔπαυσε νὰ εἶνε ἡ πρώτη βιομηχανικὴ δύναμις τοῦ κόσμου, ὅπως ἦτο ἐπὶ μακρόν.

Συγκοινωνία.— Ἡ Μ. Βρετανία, πρὸς μεταφορὰν τῶν πρώτων ὕλων, τὰς ὁποίας κατεργάζεται καὶ τῶν βιομηχανικῶν εἰδῶν, τὰ ὁποῖα παράγει, ἐχρειάσθη ν' ἀναπτύξη τεραστίως τὰ μέσα μεταφορᾶς.

Πρὸς τοῦτο τὴν ἠνύνησε πολὺ ἡ φύσις, διότι τὸ μὲν ἔδαφος δὲν παρουσιάζει μεγάλας ἀνωμαλίας διὰ κατασκευὴν ὁδῶν καὶ σιδηροδρόμων, οἱ δὲ ποταμοὶ τῆς εἶνε πλωτοὶ καὶ συνδέονται διὰ διωρύγων.

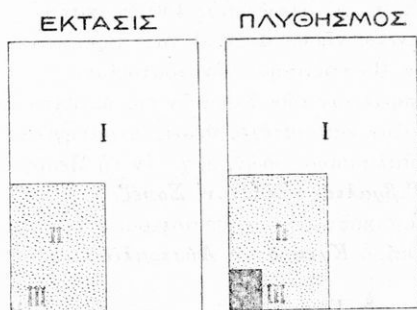
Τὸ δίκτυον τῶν σιδηροδρόμων τῆς εἶνε τὸ πυκνότερον τοῦ κόσμου, μετὰ τὸ τοῦ Βελγίου.

Τὸ ἐμπορικόν τῆς ναυτικόν, παρὰ τὰς σημαντικὰς προόδους τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, ἐξακολουθεῖ νὰ εἶνε τὸ πρῶτον τοῦ κόσμου· ὑποστηρίζεται δὲ ὑπὸ ἰσχυροτάτου πολεμικοῦ στόλου, κυριαρχοῦντος τῶν θαλασσῶν.

Οἱ λιμένες τῆς Μ. Βρετανίας καταλέγονται μεταξὺ τῶν μεγαλύτερων τοῦ κόσμου. Σπουδαιότερος ὅλων εἶνε τὸ **Λονδίνον**,

ὁ πρῶτος λιμὴν τοῦ κόσμου. Ἐπειτα ἔρχονται : τὸ **Λίβερπουλ**, ἡ **Γλασκώβη**, ἡ **Βριστόλη**, ἡ **Χούλλ**, τὸ **Κάρδιφφ**, τὸ **Νιουκασλ** κλπ.

Ἐμπόριον.— Πρῶτοι οἱ Ἄγγλοι, ἐπιδοθέντες εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ διεθνὲς ἐμπόριον, κατέκτησαν σὺν τῷ χρόνῳ τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ. Σήμερον ὅμως ἡ Μ. Βρετ-

Σχετικὰ μεγέθη κατ' ἑκτασίαν καὶ κατὰ πληθυσμὸν ὄλων τῶν ἡπείρων τοῦ κόσμου (I), τῆς Βρεττανικῆς Αὐτοκρατορίας (II), καὶ τῶν Βρεττανικῶν νήσων (III).

I. Ἠπείρων	Ἐκτασίς	150.000.000 τ. γ.
	Πληθυσμὸς	2.000.000.000 κατ.
II. Βρεττανικῆς	Ἐκτασίς	35.000.000 τ. γ.
Αὐτοκρατορίας	Πληθυσμὸς	420.000.000 κατ.
III. Βρεττανικῶν	Ἐκτασίς	318.000 τ. γ.
νήσων	Πληθυσμὸς	48.000.000 κατ.

τανία εὐρίσκει ἀπέναντί της σοβαροὺς ἀνταγωνιστὰς καὶ πρὸ πάντων τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας..

Ἡ Μ. Βρεττανία ἀγοράζει κυρίως **τρόφιμα**, πρὸς συντήρησιν τοῦ πυκνοτάτου της πληθυσμοῦ (σιτηρὰ, κρέατα, βούτυρον, ζάχαριν, τέιον) καὶ **πρώτας ὕλας**, διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς βιομηχανίας της (βάμβακα, ἔριον, μέταξαν, μεταλλεύματα, ξυλείαν, καουτσούκ).

Πωλεῖ δέ : ἄνθρακα καὶ βιομηχανικὰ εἶδη (ὑφάσματα, μηχανάς, γάλυβα, πλοῖα κλπ.).

Τὸ ἐμπόριόν της διεξάγεται μὲ ὅλον τὸν κόσμον, ἰδίως ὁμοῦ μὲ τὰς μεγάλας ἀποικίας της : Καναδᾶν, Ν. Ἀφρικὴν, Ἰνδίας, Αὐστραλίαν.

ΑΠΟΙΚΙΑΙ. — Ἡ Μ. Βρεττανία εἶνε ἡ μεγαλειτέρα ἀποικιακὴ δύναμις τοῦ κόσμου. Τὸ ἀποικιακὸν της κράτος, ἐκτεινόμενον ἐφ' ὅλων τῶν ἠπείρων, ἔχει ἔκτασιν καὶ πληθυσμόν, μαζὺ μὲ τὰς Βρεττανικὰς νήσους, ἴσον πρὸς τὸ $\frac{1}{4}$ τῆς γῆς (ἔκτασις 35 ἑκ. τ. γ., πληθυσμὸς 450 ἑκ. κατ.).

Αἱ Βρεττανικοὶ νῆσοι, μαζὺ μὲ τὰς Βρεττανικὰς ἀποικίας, ἀποτελοῦν τὴν Βρεττανικὴν Αὐτοκρατορίαν.

Διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν ἀποικιῶν της διαθέτει ἰσχυρότατον πολεμικὸν στόλον καὶ κατέχει θέσεις στρατηγικὰς ἐφ' ὅλων τῶν μεγάλων θαλασσίων ὁδῶν, π. γ. ἐν τῇ Μεσογείῳ θαλάσῃ τὰς θέσεις : **Γιβραλτάρ, Μάλταν, Σουέξ.**

Ἐκ τῶν ἀποικιῶν της σπουδαιότεραι εἶνε : αἱ **Ἰνδία**, ἢ **Νότιος Ἀφρικὴ**, ὁ **Καναδᾶς**, ἢ **Αὐστραλία**.

*Διὰ τὴν ἀσφάλειαν
Μάλταν Α-Α*

III. ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Εἰς τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην ὑπάγονται τὰ ὑπὸ τῆς Βορείου θαλάσσης βρεχόμενα κράτη: Βέλγιον, Ὁλλανδία καὶ Γερμανία ἢ Ἑλβετία· τὰ Παραδουνάβια κράτη καὶ ἡ Πολωνία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄

ΒΕΛΓΙΟΝ

(30.500 τ. χ. — 8.000.000 κατ.)

I. ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Θέσις - Ὅρια - Ἐκτασις.—Τὸ Βέλγιον, κείμενον μεταξὺ Γαλλίας, Γερμανίας καὶ Ὁλλανδίας καὶ βρεχόμενον ἐν μέρει ὑπὸ τῆς Βορείου θαλάσσης, ἡ ὁποία τὸ χωρίζει ἀπὸ τὴν Μ. Βρετανίαν, εἶνε ἀπὸ τὰ μικρότερα κράτη τῆς Εὐρώπης, ἐκτάσεως 30.500 τετ. χλμ.

Μορφολογία.—Μορφολογικῶς τὸ Βέλγιον δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς τρεῖς φυσικὰς περιοχάς: τὸ Ἄνω Βέλγιον, τὸ Μέσον Βέλγιον καὶ τὸ Κάτω Βέλγιον.

1) Ἄνω Βέλγιον.—Τὸ Ἄνω Βέλγιον, δηλαδὴ τὸ Ν.Α. τμήμα αὐτοῦ, εἶνε ὑψίπεδον μὲ ἐπιφάνειαν ὀμαλὴν καὶ μονότονον καὶ κλίμα ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν. Ἔχει μέσον ὕψος 400 μ. καὶ ἀποτελεῖ μέρος τοῦ ὄροπεδίου τῶν Ἀρδενηῶν.

2) Μέσον Βέλγιον.—Ἡ περιοχὴ αὕτη, περιλαμβάνουσα τὸ μέσον τῆς χώρας, ἀποτελεῖται ἀπὸ πεδιάδας κυματοειδεῖς καὶ λοφώδεις. Καλυπτομένη ἀπὸ παχὺν στρώμα προσχώσεων ἀποτελεῖ τὸ γονιμώτερον ἔδαφος τοῦ Βελγίου. Τὸ κλίμα του εἶναι ἥπιον.

3) Κάτω Βέλγιον.—Τὸ Κάτω Βέλγιον, εἰς τὰ Β. Δ. Γεωγραφία Α. Λιόζη—ἔκδοσις πέμπτη

εἶνε μία περιοχὴ χαμηλὴ, πολλάκις κάτω τῆς στάθμης τῆς θαλάσσης, με κλίμα πολὺ ὑγρὸν. Περιλαμβάνει : α) πρὸς Α. τὴν **Καμπὴν** (μεταξὺ Σκάλδης καὶ Μώσας), τῆς ὁποίας τὸ ἐκ χαλίκων ἔδαφος εἶνε πολὺ πτωχὸν καὶ β) πρὸς Δ. τὴν **Φλάνδραν**, τῆς ὁποίας τὸ ἀργιλλώδες ἔδαφος διὰ τῆς ἀποστραγγίσεως τῶν ὑδάτων κατέστη εὐφορώτατον.

Κλίμα.—Τὸ κλίμα τοῦ Βελγίου εἶνε ἐν τῷ συνόλῳ ὠκεάνιον, ἐφ' ὅσον ὁμοῦ ἀπομακρυνόμεθα τῆς θαλάσσης γίνε-
ται ψυχρότερον καὶ εἰς τὸ Ἄνω Βέλγιον εἶνε τόσον δορυμύ, ὥστε παρουσιάζει μεγάλην ἀντίθεσιν πρὸς τὸ τῆς παραθαλασσίου Φλάνδρας. Αἱ Βρυξέλλαι, κείμεναι εἰς θέσιν ἐνδιάμεσον, ἔχουν μέσσην θερμοκρασίαν Ἰανουαρίου +2°, Ἰουλίου +18° καὶ ὕψος βροχῆς 70 ἑ. μ.

Ποταμοί.—Τὸ Βέλγιον διαρρέεται ὑπὸ δύο ποταμῶν : τοῦ Σκάλδης καὶ τοῦ Μώσας, τῶν ὁποίων αἱ μὲν πηγαὶ ἀνήκουν εἰς τὴν Γαλλίαν, αἱ δὲ ἐκβολαὶ εἰς τὴν Ὀλλανδίαν. Καὶ ὁ μὲν **Σκάλδης** δέχεται τὰ ὕδατα τοῦ Μέσου Βελγίου καὶ μέρους τῆς Φλάνδρας, ἐνῶ ὁ **Μώσας**, δεχόμενος ἐξ ἀριστερῶν τὸν παραπόταμον **Σάμβρον**, συγκεντρώνει τὰ ὕδατα τῶν Ἀρδεννῶν, Ἄμφότεροι εἶναι πλωτοί.

Παραλία.—Τὰ πρὸς τὴν Βόρειον θάλασσαν παραλία τοῦ Βελγίου εἶνε χαμηλά, εὐθύγραμμα καὶ πλήρη θινῶν.

Διὰ τοῦ φυσικοῦ τούτου προχώματος τῶν θινῶν, αἱ ὁποῖαι ἐνισχύονται διὰ τῆς ἐμφυτεύσεως καταλλήλων δένδρων, προφυλάσσεται ἡ χαμηλὴ αὕτη χώρα ἀπὸ τὴν εἰσβολὴν τῆς θαλάσσης.

Ἡ Βελγικὴ παραλία στερεῖται φυσικῶν λιμένων ὁ τῆς Ἀμβέρσης εἶνε ἐγκατεστημένος ἐντὸς τοῦ ποταμοκόλλου τοῦ Σκάλδης, ἐνῶ ἡ Ὀστάνδη εἶνε λιμὴν τεχνητός.

II. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Πληθυσμός.—Ὁ πληθυσμὸς τοῦ Βελγίου ἀνέρχεται εἰς 8.000.000 κατοίκους, με πυκνότητα 263 κατοίκων κατὰ τ. χ. τὴν μεγαλειτέραν τῆς Εὐρώπης.

Οἱ Βέλγοι διακρίνονται εἰς **Φλαμανδούς**, καταγωγῆς γερμανικῆς, κατοικοῦντας πρὸς Β. καὶ ὁμιλοῦντας διάλεκτόν τινα γερμανικὴν· καὶ εἰς **Βαλλόνους**, καταγωγῆς λατινικῆς, κατοικοῦντας πρὸς Ν. καὶ ὁμιλοῦντας τὴν Γαλλικὴν.

Σχεδὸν ὅλοι οἱ Βέλγοι εἶναι καθολικοί.

Τὸ πολίτευμα τῆς χώρας εἶνε ἡ συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ δύο Βουλὰς.

Π ό λ ε ι ς.—Ὁ πυκνότετος ἀστικὸς πληθυσμὸς τοῦ Βελγίου εἶνε κυρίως συγκεντρωμένος εἰς τὴν κοιλάδα Σάμβρη-Μώσα, ὅπου αἱ βιομηχανικαὶ πόλεις 20-30 χιλ. κατοίκων εἶνε πολυαριθμόταται καὶ πολὺ πλησίον ἀλλήλων· ἐπὶ τῶν Ἐρδεννῶν καὶ εἰς τὴν Καμπὴν ὁ πληθυσμὸς εἶνε πολὺ ἀραιός. Αἱ κυριώτεραι πόλεις τοῦ Βελγίου εἶναι αἱ ἑξῆς :

1) Εἰς τὴν κοιλάδα Σάμβρη-Μώσα αἱ βιομηχανικαὶ πόλεις: **Σαρλερουά** (30 χιλ.)· **Ναυῶν** (40 χιλ.)· **Διέγη** (200 χιλ.), κέντρον μεταλλουργίας καὶ ἔμποριον· **Βερβιέ** (50 χιλ.) μετὰ βιομηχανίαν ἔριουργίας.

2) Εἰς τὸ Μέσον Βέλγιον: ἡ πρωτεύουσα ΒΡΥΞΕΛΛΑΙ (850 χιλ.), εἰς τὸ κέντρον τοῦ βασιλείου, εἰς τὸ σημεῖον ὅπου διασταυροῦνται μεγάλαι ὁδοὶ συγκοινωνίας. Εἶνε ὄχι μόνον πολιτικὸν καὶ πνευματικὸν κέντρον τῆς χώρας ἀλλὰ καὶ βιομηχανικὸν καὶ ἔμπορικόν.

Πλησίον τῶν Βρυξελλῶν κεῖνται αἱ ἐν παρακμῇ ἀρχαῖαι πόλεις: **Μαλιν** καὶ **Δουβέν**.

Ἡ **Μόνς** (40 χιλ.), παρὰ τὰ γαλλικὰ σύνορα, εἶνε πόλις τοῦ ἀνθρακος καὶ τοῦ σιδήρου.

3) Εἰς τὸ Κάτω Βέλγιον: **Γάνδη** (170 χιλ.) ἐπὶ τοῦ Σκάλδη, κέντρον βαμβαουργίας. Ἡ **Ἀμβέρσα** (300 χιλ.), εἰς τῶν μεγαλειότερων λιμένων τῆς Εὐρώπης, ἐπὶ τοῦ στομίου τοῦ Μώσα, εἰς ἀπόστασιν 88 χιλμ. ἀπὸ τῆς Βορείου θαλάσσης· συνδέεται μετὰ τῆς ἐνδοχώρας διὰ πυκνοτάτου δικτύου διωρύγων καὶ σιδηροδρόμων. Ἡ **Ὀστάνδη** (45 χιλ.) ἐπὶ τῆς Βορείου θαλάσσης, λουτρόπολις συχνάζομένη πολὺ καὶ λιμὴν ἐπιβίβασης διὰ τὴν Ἄγγλιαν· ἀρχικὸς σταθμὸς τῶν πρὸς τὴν Ἰταλίαν, διὰ μέσου

τῆς σήραγγος τοῦ Ἁγ. Γοτθάρδου καὶ πρὸς τὴν Ἀνατολήν, διὰ μέσου Βιέννης, σιδηροδρομικῶν γραμμῶν.

III. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Παρὰ τὴν μικρότητά του τὸ Βέλγιον εἶνε ἐν τῶν σπουδαιότερων ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως κρατῶν τῆς Εὐρώπης.

Ἡ ἀξιοθαύμαστος αὕτη ἀνάπτυξις τοῦ Βελγίου ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν εὐφυΐαν τῶν κατοίκων του, οἱ ὅποιοι ἐξεμεταλλεύθησαν κατὰ θαυμάσιον τρόπον τὰ ἀγαθὰ τοῦ ἔδάφους, τοῦ ὑπεδάφους καὶ τῆς γεωγραφικῆς θέσεως τῆς πατρίδος των, κειμένης μεταξὺ τῶν μεγάλων κρατῶν Γαλλίας, Γερμανίας καὶ Μ. Βρετανίας.

Γεωργία.—Τὸ Βέλγιον εἶνε πρὸ πάντων χώρα βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ, ἐν τούτοις ἡ γεωργία ἔκαμε πολὺ μεγάλας προόδους, χάρις εἰς τὴν ἐντατικὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν γονίμων γαιῶν καὶ τὴν βελτίωσιν διὰ τῆς ἐποστραγγίσεως τῶν ἐλωδῶν ἐκτάσεων.

Σήμερον τὰ 50 % τοῦ Βελγίου καταλαμβάνονται ἀπὸ ἀγροὺς σιτηρῶν (βρώμης, σικάλως, σίτου) ἢ βιομηχανικῶν φυτῶν (τεύτλων, λίνου, καννάβεως, λυκίσκου)· τὰ 25 % ἀπὸ λειμῶνας καὶ τὰ 20 % ἀπὸ δάση.

Λίαν ἀνεπτυγμένη ἐπίσης εἶνε καὶ ἡ **κτηνοτροφία** βοῶν, ἵππων, προβάτων.

Βιομηχανία.—Τὸ Βέλγιον χάρις εἰς τὰ πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα του καὶ τὰ μεταλλεῖα σιδήρου καὶ ψευδαργύρου, κατέστη ἐν τῶν βιομηχανικωτέρων κρατῶν τῆς Εὐρώπης· ἕνα εἶδος μικρᾶς Ἀγγλίας.

Ἀνθρακωρυχεῖα, μεταλλεῖα, ἡ σχετικὴ πρὸς αὐτὰ μεταλλουργία καὶ πλεῖστα ἄλλα συναφεῖς βιομηχανίαι, εἶνε ἐγκατεστημένα ἐντὸς τῆς πλουσιωτάτης κοιλάδος Σάμβρη—Μώσα, ἡ ὁποία εἶνε μία τῶν βιομηχανικωτέρων περιοχῶν τοῦ κόσμου. Σπουδαιότερα κέντρα αὐτῆς εἶνε αἱ πόλεις: Μόνς, Σαρλερουά, Λιέγη. Εἰς τὴν αὐτὴν περιοχὴν εἶνε ἐγκατεστημένα αἱ χημι-

καὶ βιομηχανία, καθὼς καὶ ἡ ὑαλουργία, ἡ πρώτη τοῦ κόσμου.

Αἱ ὑφαντουργικαὶ βιομηχανία ἀκμάζουν κυρίως εἰς Φλάνδραν, ἐνῶ αἱ γεωργικαὶ βιομηχανία (σακχάρου, ζύθου, οἶνο-πνεύματος, εἶνε ἐγκατεστημένα εἰς τὸ Μέσον καὶ πρὸ πάντων τὸ Κάτω Βέλγιον.

Συγκοινωνία.— Τὸ Βέλγιον, χάρις εἰς τὴν ἔξαιρετικὴν του γεωγραφικὴν θέσιν παρὰ τὴν Βόρειον θάλασσαν καὶ μεταξὺ τριῶν μεγάλων κρατῶν, εἶνε μία τῶν σπουδαιότερων χωρῶν διαμετακομίσεως ὥς ἐκ τούτου αἱ συγκοινωνία της ἔχουν διεθνῆ σημασίαν.

Τὸ σιδηροδρομικόν του δίκτυον εἶνε τὸ πυκνότερον τοῦ κόσμου. Αἱ μεγάλα διεθνεῖς γραμμαὶ τοῦ Βελγίου εἶνε αἱ: 1) Παρισίων—Βρυξελλῶν—Ἀμβέρσης.—Ρότερδαμ —Ἀμστερδαμ. 2) Παρισίων—Λιέγης—Κολωνίας—Βερολίνου. 3) Ὁστάνδης—Βρυξελλῶν—Στρασβούργου—Ἐλβετίας—Ἰταλίας.

Αἱ πλωταὶ ὁδοὶ τοῦ Βελγίου εἶνε πολυάριθμοι, ἀποτελοῦνται δὲ ἀπὸ τὸν Σκάλδην μετὰ τῶν παραποτάμων του καὶ τὸν Μώσαν, συνδεομένους μεταξὺ των καὶ μὲ τὴν θάλασσαν διὰ πλήθους διωρῶγων.

Τέλος οἱ λιμένες του ἔχουν μεγάλην κίνησιν. Σπουδαιότερος ὅλων εἶνε ὁ τῆς Ἀμβέρσης (ὁ δεύτερος τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης), συνδεόμενος διὰ πυκνοτάτου δικτύου ὁδῶν συγκοινωνίας μετὰ τῶν βιομηχανικῶν περιοχῶν Γαλλίας καὶ Γερμανίας.

Ἐμπόριον.— Τὸ Βέλγιον εἰσάγει κυρίως σιτηρὰ καὶ ὑφαντικὰ ὕλας διὰ τὴν βιομηχανίαν του, ἐξάγει δὲ ἄνθρακα καὶ βιομηχανικὰ εἶδη. Συναλλάσσεται κυρίως μετὰ τῶν γειτονικῶν του κρατῶν, ἰδίως μετὰ τῆς Γαλλίας καὶ κατὰ δεύτερον λόγον μετὰ τῆς Γερμανίας, Ὁλλανδίας, Ἀγγλίας.

Ἀποικία.— Τὸ Βέλγιον ἐκμεταλλεύεται τὸ **Κογκὸ** τῆς Ἀφρικῆς, τοῦ ὁποίου ἡ ἔκτασις εἶνε 85 φορὰς μεγαλειτέρα τῆς ἰδικῆς του καὶ κατοικεῖται ὑπὸ 14.000.000 κατοίκων.

Ἐξ αὐτοῦ προμηθεύεται χαλκόν, καουτσούκ, ἔλεφαντόδοντα, βάμβακα.

ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΝ

(2.600 τ. χιλ.—285.000 κατ.)

Μεταξὺ Γαλλίας, Βελγίου καὶ Γερμανίας κεῖται τὸ Μέγα Δουκάτον τοῦ Λουξεμβούργου, μικρὸν ἀνεξάρτητον κράτος ἐκτάσεως 2.600 τ.χ.

Τὸ Λουξεμβούργον μορφολογικῶς διαιρεῖται εἰς δύο περιοχὰς λίαν εὐδιακρίτους ἀλλήλων: τὴν μίαν μὲ ἔδαφος πτωχὸν καὶ κλίμα ψυχρὸν, παρὰ τὸ Βέλγιον, τὴν ἄλλην δὲ μὲ ἔδαφος γόνιμον καὶ κλίμα ἠπιώτερον, παρὰ τὴν Γερμανίαν.

Τὸ Λουξεμβούργον ἔχει δάση, βοσκὰς καὶ ἀγροὺς σιτηρῶν, ὃ κυριώτερός του ὅμως πλοῦτος εἶνε τὰ μεταλλεῖα του, ἰδίως σιδήρου, καὶ ἡ μεταλλουργικὴ του βιομηχανία.

Τὸ Μέγα Δουκάτον ἔχει πληθυσμὸν 285.000 κατοίκων, μὲ πυκνότητα 100 κατ. κατὰ τ.χ. καὶ πρωτεύουσάν τὸ **Λουξεμβούργον** μὲ 115.000 κατοίκους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'

ΚΑΤΩ ΧΩΡΑΙ Ἡ ΟΛΛΑΝΔΙΑ

(34 000 τ. χλμ.—7 500 000 κάτ.)

Ι. ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Θέσις - Ὅρια - Ἐκτασις.— Αἱ Κάτω χῶραι ἢ Ὀλλανδία (ἐκ τοῦ ὀνόματος μιᾶς τῶν ἐπαρχιῶν τῆς) εἶνε μικρὰ χώρα ἐκτάσεως 34 000 τ. χλμ., συνορεύουσα μετὰ τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Γερμανίας καὶ βρεχομένη ὑπὸ τῆς Βορείου θαλάσσης, ἢ ὁποία τὴν χωρίζει ἀπὸ τὴν Μ. Βρετανίαν.

Ἡ γεωγραφικὴ τῆς θέσις, παρὰ τὴν Βόρειον θάλασσαν καὶ μεταξὺ τῶν σπουδαιότερῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης, εἶνε ἐξίσου σπουδαία πρὸς τὴν τοῦ Βελγίου.

Μορφολογία.— Ἡ Ὀλλανδία εἶνε χώρα ἐπίπεδος καὶ χαμηλή. Ὑψη ἀνώτερα τῶν 100 μέτρων εἶνε σπανιώτατα, μέγα δὲ μέρος αὐτῆς κεῖται χαμηλότερον τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Ἀναλόγως τῆς φύσεως τοῦ ἐδάφους τῆς διακρίνομεν δύο περιοχάς : τὴν Ἀνατολικὴν καὶ τὴν Δυτικὴν.

1) Ἡ Ἀνατολικὴ περιοχὴ ἀποτελεῖται ἐξ ἐλωδῶν ἐκτάσεων καὶ ἀγόνων γαιῶν, τῶν ὁποίων τὸ ἔδαφος συνίσταται ἐκ χαλίκων καὶ ἄμμου.

2) Ἡ Δυτικὴ περιοχὴ, καλυπτομένη ἀπὸ προσχώσεις τῶν ποταμῶν, εὐρίσκεται κατὰ τὸ πλεῖστον χαμηλότερα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, ἀπὸ τῆς ὁποίας προστατεύεται διὰ φυσικῶν ἢ τεχνητῶν ἐμποδίων.

Ποταμοί.— Τρεῖς μεγάλοι ποταμοί, ἐρχόμενοι ἐκ τῶν γειτορικῶν χωρῶν, διασχίζουν τὴν Ὀλλανδίαν.

Ὁ Ῥήνος, διαιρούμενος εἰς πολυαριθμους βραχίονας (Παλιὸς Ῥήνος, Λέκ, Βάαλ) ὁ Μώσας, τοῦ ὁποίου αἱ ἐκβολαὶ συγγέονται πρὸς τὰς τοῦ Ῥήνου καὶ ὁ Σκάλδης, ὁ ὁποῖος διὰ τῶν βραχιόνων του περιβάλλει τὰς νήσους Ζέελαντ.

Χάρτης ἀποξηρανθεῖσων ἢ ὑπὸ ἀποξήρανσιν περιοχῶν τῆς Ὀλλανδίας

Παράλια.— Τὰ πρὸς τὴν Βόρειον θάλασσαν παράλια τῆς Ὀλλανδίας εἶνε χαμηλὰ καὶ εὐθύγραμμα, περιβάλλοντα δὲ ὑπὸ θινῶν, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν φυσικὸν πρόχωμα κατὰ τῆς εἰσβολῆς τῆς θαλάσσης.

Τὸ πρόζωμα τοῦτο ἔξετείνεται ἄλλοτε συνεχῆς καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῶν παραλίων, διερράγη ὅμως ἐπανειλημμένως κατὰ τὸ παρελθὸν ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ ἐδημιουργήθησαν οὕτω αἱ νῆσοι : *Ζέελαντ Φριζόναι* καὶ ὁ *κόλπος Ζοϊδερζέε*.

Κλίμα. — Τὸ κλίμα τῆς Ὀλλανδίας εἶνε ὠκεάνιον, μὲ ἰδιαιτέρον χαρακτηριστικὸν τὴν μεγάλην ὑγρασίαν, τὴν συνεχῆ νέφωσιν καὶ τὰς ἀφθόνους βροχάς. Μὴ ἐπηρεαζομένη ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ρεύματος τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, ἔνεκα τῆς παρουσίας τῶν Βρεττανικῶν νήσων, ἔχει χειμῶνας ἀρκετὰ δορμεῖς, ἀκόμη καὶ κατὰ τὰ παράλια.

Συμπέρασμα. — Ἐκ τῶν ἀνωτέρω βλέπομεν ὅτι ἡ Ὀλλανδία εἶνε ἡ χώρα τῶν ὑδάτων. Ἡ θάλασσα, οἱ ποταμοί, ἡ μεγάλη ὑγρασία τοῦ ἀέρος, παρεμβάλλουν ἐμπόδια εἰς τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ οἱ Ὀλλανδοὶ εἶνε ἠναγκασμένοι νὰ παλαίουν συνεχῶς ἀπὸ αἰῶνων, ἐναντίον τῶν στοιχείων τῆς φύσεως, διὰ νὰ προστατεύσουν τὴν χώραν των.

Κατὰ τῆς θαλάσσης παλαίουν στερεώνοντες τὰς θίνας, διὰ τῆς ἐμφυτεύσεως καταλλήλων δένδρων μὲ μακρὰς ρίζας καὶ διὰ τῆς κατασκευῆς ἐκ γρανίτου, ἐπὶ ἑκατοντάδας χιλιομέτρων, τοίχων πάχους ἐνίοτε 100 μ. καὶ ὕψους 10 μ.

Κατὰ τῶν ποταμῶν, οἱ ὅποιοι ὑπόκεινται εἰς πλημμύρας, ἔχουν ἀνεγείρει προχώματα προστατευτικά, τῶν ὁποίων ἡ ἄνω ἐπιφάνεια, πλατεῖα καὶ ἐπίπεδος, χρησιμοποιεῖται ὡς ἄμαξι τῆ ὁδοῦ.

Τέλος δι' ἀποστραγγίσεως τῶν ὑδάτων, τὰ ὁποῖα ἀναβλύζουσι ἐκ τοῦ ἐδάφους τῶν χαμηλῶν γαιῶν, ἐδημιούργησαν ἐκτάσεις καταλλήλου; διὰ καλλιέργειαν καὶ βοσκάς, αἱ ὁποῖα ὀνομάζονται *πόλδερς*.

Ἀλλὰ καὶ ἐκτάσεις, αἱ ὁποῖα εἶχον ἤδη κατακλυσθῆ ὑπὸ τῆς θαλάσσης, κατώρθωσαν οἱ Ὀλλανδοὶ νὰ τὰς ἀνακτήσουν, δι' ἀντλιῶν ἀνεμοκινήτων ἢ ἀτμοκινήτων καὶ διὰ διωρῶγων ἀποχετεύσεως.

Δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου κατώρθωσαν μέχρι σήμερον νὰ αὐξήσουν τὴν ἐπιφάνειαν τῆς χώρας των κατὰ 4 000 τ.χ. ἤτοι

κατὰ τὸ 1)8. Ἦδη δὲ ἐργάζονται πρὸς ἀποξήρανσιν τοῦ κόλπου Ζοΐδερχέε.

II. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Πληθυσμός.—Οἱ Ὀλλανδοί, γερμανικῆς καταγωγῆς, εἶνε θετικοί, ἐπίμονοι, ἐργατικοί, μὲ ἀνεπτυγμένον πολὺ τὸ πνεῦμα τῆς ἀνεξαρτησίας. Ἦγωνίσθησαν διὰ τὴν πολιτικὴν των ἐλευθερίαν, ὅπως ἠγωνίσθησαν καὶ διὰ τὸ ἔδαφος τῆς χώρας των.

Ἡ Ὀλλανδία ἀποτελεῖ κληρονομικὴν συνταγματικὴν μοναρχίαν μὲ δύο βουλὰς. Ἡ γλῶσσα των εἶνε καὶ αὐτὴ γερμανικῆς καταγωγῆς, ἡ δὲ ἐπικρατοῦσα θρησκεία ἡ προτεσταντικὴ.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς ἀνέρχεται εἰς 7 500.000 κατοίκους, μὲ πυκνότητα 220 κατοίκων κατὰ τ.χ., τὴν δευτέραν τῆς Εὐρώπης, μετὰ τὴν τοῦ Βελγίου.

Πόλεις.— Αἱ ἀνατολικαὶ ἐπαρχίαι, μὲ ἔδαφος πτωχόν, ἔχουν ἀραιότατον πληθυσμόν· κέντρον αὐτῶν ἡ πόλις **Γρόνγκεν** (100 χιλ.). Αἱ κεντρικαὶ ἐπαρχίαι εἶνε πυκνότερον κατοικημέναι, σπουδαιότερα δὲ πόλις αὐτῶν ἡ **Οὐτρέχτη** (150 χιλ.), εἰς τὸ σημεῖον διασταυρώσεως σιδηροδρομικῶν καὶ πλωτῶν ὁδῶν.

Αἱ τρεῖς μεγάλαι πόλεις τοῦ βασιλείου κεῖνται εἰς τὴν Δυτικὴν Ὀλλανδίαν, κατὰ πολὺ πλουσιωτέραν τῶν ἄλλων περιοχῶν, εἶνε δὲ αἱ ἑξῆς: Ἡ **ΧΑΓΗ** (400 χιλ.), ἡ πολιτικὴ πρωτεύουσα τῆς χώρας. Τὸ **Ἀμστερνταμ** (250 χιλ.), παλαιὰ πόλις παρὰ τὸν ἀβαθῆ κόλπον Ζοΐδερχέε· εἶνε ἐκτισμένη ἐπὶ πασσάλων καὶ διασχίζεται ὑπὸ διωρύγων. Συνδεομένη πρὸς τὴν Βόρειον θάλασσαν διὰ διωρύγου ἀποτελεῖ λιμένα διακομιστικοῦ ἐμπορίου μεταξὺ Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς.

Τὸ **Ρότερνταμ** (570 χιλ.), ἐπὶ βραχίονος τοῦ Ρήνου, εἶνε ὁ τρίτος λιμὴν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης, ἐξυπηρετῶν κυρίως τὴν Παραρρήνιον Γερμανίαν.

Ἄλλαι πόλεις εἶνε: ἡ **Ἀρλἐμ** (115 χιλ.), γνωστὴ διὰ τὰ ἄνθη τῆς καὶ ἡ **Δέϋντε** πόλις πανεπιστημιακῆ.

III. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ἡ οικονομικὴ ζωὴ τῆς Ὀλλανδίας βασιίεται κυρίως εἰς τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον, τὰς πλουσίας τῆς ἀποικίας καὶ τὴν ἀκμάζουσαν κτηνοτροφίαν τῆς.

Γεωργία.— Οἱ ἀγροὶ ἐν Ὀλλανδίᾳ καταλαμβάνουν μόνον τὸ $\frac{1}{3}$ τοῦ χρησιμοποιουμένου ἐδάφους τῆς. Ἡ καλλιέργεια τῶν σιτηρῶν (ιδίως τῆς σικάλεως) συνεχῶς ἀντικαθίσταδιὰ τῶν βιομηχανικῶν φυτῶν (τεύλων, γεωμήλων, λίνου, καπνοῦ) ἢ διὰ λαχανικῶν καὶ ἀνθέων, τὰ ὅποια ἀποτελοῦν σημαντικὸν πλοῦτον τῆς Ὀλλανδίας.

Κτηνοτροφία.— Ἐνεκα τῆς ἐπικρατήσεως τῶν λειμώνων, οἱ ὅποιοι εὐνοοῦνται ὑπὸ τοῦ ἐδάφους καὶ τῆς μεγάλης ὑγρασίας, πολὺ σπουδαιότερα τῆς γεωργίας ἐν Ὀλλανδίᾳ εἶνε ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ σχετικὴ πρὸς αὐτὴν γαλακτοκομία.

Βιομηχανία.— Ἐπειδὴ ἡ Ὀλλανδία στερεῖται πρῶτων ὑλῶν (ξύλων, λίθων, σιδήρου, ἀνθρακος ἐπαρκoῦς, ὑδραυλικῶν πτώσεων), δὲν ἔχει ἀνεπτυγμένην τὴν μεγάλην βιομηχανίαν. Εὐδοκμοῦν ὅμως αἱ γεωργικαὶ βιομηχανίαι (οἴνοπνεύματος, ζύθου, σοκολάτας), ἐκ προϊόντων τῆς χώρας ἢ τῶν ἀπρικῶν τῆς.

Χαρακτηριστικὴ βιομηχανία εἶνε ἡ τῆς κατεργασίας τῶν ἀδαμάντων εἰς Ἄμστερνταμ.

Ἐμπόριον καὶ συγκοινωνία.— Ἡ Ὀλλανδία κατέχουσα τὸ στόμιον τοῦ Ρήνου, ἀποτελοῦντος τὴν μεγαλειτέραν ἐμπορικὴν ὁδὸν τῆς Εὐρώπης, πολὺ γρήγορα κατέστη χώρα ἐμπορικωτάτη.

Διὰ τὰς μεταφορὰς τῶν ἐμπορευμάτων εἰς τὸ ἐσωτερικὸν χρησιμοποιεῖται τὸ θαυμάσιον δίκτυον τῶν ποταμῶν καὶ τῶν διωρύγων. Αἱ ὁδοὶ καὶ οἱ σιδηρόδρομοι, κατασκευασθέντες διὰ μεγάλων ἐξόδων ἐπὶ ἐδάφους χωρὶς μεγάλην στερεότητα, χρησιμεύουν περισσότερον διὰ τοὺς ἐπιβάτας.

Διὰ τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον διαθέτει ἡ Ὀλλανδία τὸν σπου-

δαιότατον ἐμπορικόν της στόλον καί τοὺς μεγάλους λιμένας της Ρότερνταμ καὶ Ἀμστερνταμ.

Ἡ Ὁλλανδία ἐμπορεῦται κυρίως μετὰ τῶν γειτονικῶν της χωρῶν, ἰδίως τῆς Γερμανίας καὶ Ἀγγλίας, καθὼς καὶ μετὰ τῶν ἀποικιῶν της. Εἰσάγει σιτηρά, ὑφαντικὰς ὕλας, ξύλα, ἀνθρακα, σίδηρον, ὑφάσματα, ἐξάγει δὲ εἶδη γαλακτοκομίας, ἄνθη, ζάχαριν.

Ἀποικίαι. — Ἡ Ὁλλανδία καταλέγεται μετὰ τῶν μεγαλειτέρων ἀποικιακῶν δυνάμεων τοῦ κόσμου. Αἱ ἀποικίαι της, ἔχουσαι ἔκτασιν 50 φορὰς μεγαλειτέραν τῆς χώρας της καὶ πληθυσμὸν 60 ἑκ. κατοίκων, ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ τὰς Ἀνατολικὰς ἢ Ὁλλανδικὰς Ἰνδίας, δηλ. τὰς μετὰ τῆς Ἀσίας καὶ Αὐστραλίας νήσους: **Σουμάτραν, Ἰάβαν, Βόρνεο** καὶ ἄλλας.

Ἐκ τῶν ἀποικιῶν τούτων, αἱ ὁποῖαι εἶνε πλουσιώταται, προμηθεύεται ἢ Ὁλλανδία καουτσούκ, ζαχαροκάλαμον, καφέ, φλοιὸν κίνας ἑκ τοῦ ὁποίου ἐξάγεται ἡ κινίνη, πετρέλαιον, κασσίτερον κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Γ Ε Ρ Μ Α Ν Ι Α

(470 000 τ. γ. — 64 000 000 κατ.)

Ι. ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Θέσις - Όρια - Έκτασις.— Η Γερμανία, καταλαμβάνουσα τὸ Β.Δ. τμήμα τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης, ἐκτείνεται ἀπὸ τῶν ᾿Αλπεων καὶ τῶν ὀρέων τῆς Βοημίας μέχρι τῆς Βορείου θαλάσσης καὶ ἀπὸ τοῦ Ρήνου μέχρι τοῦ Νιέμεν.

Στενὴ κατὰ τὸ νότιον αὐτῆς τμήμα, περιβάλλεται ὑπὸ τῶν κρατῶν Τσεχοσλοβακίας, Αὐστρίας, Ἑλβετίας καὶ Γαλλίας, ἐνῶ τὸ βόρειον αὐτῆς τμήμα, τὸ πλουσιώτερον, χωρίζεται πρὸς Δ. κατὰ τὴν Λουξεμβούργον, Βέλγιον καὶ Ὁλλανδίαν, ἀπὸ τῆν πρὸς Α. κειμένην Πολωνίαν. Πρὸς Β. τέλος συνορεύει μὲ τὴν Δανίαν.

Ἡ Γερμανία, ἔχουσα ἕκτασιν 470.000 τ. γ., εἶνε ἐν ἀπὸ τὰ μεγάλα κράτη τῆς Εὐρώπης, ἔρχεται μετὰ τὴν Ρωσίαν, Γαλλίαν (550.000 τ. γ.) καὶ Ἰσπανίαν (505.000 τετρ. χιλ.).

Μορφολογία.— Ἐν Γερμανίᾳ διακρίνομεν τὰς ἐξῆς φυσικὰς περιοχάς: τὴν Νότιον ἢ ὄρεινὴν Γερμανίαν, τὴν Μέσην Γερμανίαν καὶ τὴν Βόρειον ἢ πεδινὴν Γερμανίαν.

1) **Νότιος Γερμανία.**— Ἡ Νότιος Γερμανία περιλαμβάνει ἐκ Ν. πρὸς Β.:

α) **Τὰς Βαυαρικὰς ἀσβεστολιθικὰς ᾿Άλπεις**, τῶν ὁποίων ἡ κορυφὴ (2963 μ.) εἶνε ἡ ὑψίστη τῆς Γερμανίας.

β) Τὸ **Βαυαρικὸν ὄροπέδιον**, ἐκτεινόμενον μεταξὺ τῶν Βαυαρικῶν ᾿Άλπεων καὶ τοῦ Δουνάβεως· ἔχει μέσον ὕψος 500 μ., κλίμα ψυχρὸν καὶ ἔδαφος πτωχόν, ἐξαιρέσει τοῦ παρατὸν Δούναβιν τμήματος.

γ) Τὸ Σουαβο-Φραγκονικὸν ὄροπέδιον, περιβαλλόμενον πρὸς τὸ μέρος τοῦ Δουνάβεως ὑπὸ τοῦ Σουαβο Φραγκονικοῦ Ἰούρα, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μέλανος Δρυμοῦ (1400 μ.), χωριζομένου τῶν Βοσγίων διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Ῥήνου, καὶ πρὸς Β ὑπὸ τῶν ὄρέων τῆς Θουριγγίας.

2) Μέση Γερμανία.—Ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν σειρὰν ὄρέων μετρίου ὕψους ἐκτεινομένων ἐκ Δ. πρὸς Α. Τὰ ὄρη ταῦτα εἶνε :

α) Πρὸς Δ., τὰ Παραρρήνια σχιστολιθικά ὄρη, τὰ ὁποῖα ὁ Ῥήνος καὶ οἱ παραπόταμοι αὐτοῦ διαίρουσιν εἰς τέσσαρα τμήματα.

β) Εἰς τὸ Μέσον, μικρὰ ὄρη μεμονωμένα, τῶν ὁποίων σπουδαιότερον εἶνε τὸ Χάρτζ.

γ) Πρὸς Α., τὰ ὄρη τῆς Βοημίας (Βοημικὸς Δρυμὸς, Μεταλλικά ὄρη, Σούδητα).

3) Βόρειος Γερμανία.—Ἡ Βόρειος Γερμανία

καταλαμβάνεται ὑπὸ μᾶς μεγάλης πεδιάδος, αποτελούσης τμήμα τῆς μεγάλης Εὐρωπαϊκῆς πεδιάδος, τῆς ἐκτεινομένης ἀπὸ τῶν Οὐραλῶν ὄρεων μέχρι τοῦ Πορθμοῦ τοῦ Καλαί.

Ἔχουσα μέσον ὕψος 100—200 μ. διαρρεῖται διὰ τοῦ Ἔλβα ποταμοῦ εἰς Ἀνατολικὸν τμήμα καὶ Δυτικόν.

α) **Τὸ Ἀνατολικὸν τμήμα** : πρὸς Ν. περιλαμβάνει τὰς πλουσίας πεδιάδας τῆς Σιλεσίας, ἐνῶ πρὸς Β. καταλαμβάνεται ἀπὸ λιμνώδη ὄροπέδια.

β) **Τὸ Δυτικὸν τμήμα** : περιλαμβάνει πρὸς Ν. τὰς γονίμους γαίας τῆς Σαξονίας καὶ τοῦ Ἄννοβέρου, ἐνῶ πρὸς Β. εἶνε χαμηλὸν καὶ ἐλώδες.

Παράλια.—Τὰ παράλια τῆς Γερμανίας ἔχουν μικρὰν ἔκτασιν ἀλλὰ μεγάλην οἰκονομικὴν σημασίαν, διότι τὰ μὲν πρὸς τὴν Βόρειον θάλασσαν τῆς ἀνοίγουν τὸν δρόμον πρὸς τὰς χώρας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ τὴν Ἀμερικὴν, τὰ δὲ τῆς Βαλτικῆς πρὸς τὰς Σκανδιναυικὰς χώρας καὶ τὴν Ρωσίαν.

Τὰ παράλια τῆς Βορείου θαλάσσης εἶνε χαμηλὰ καὶ ἀμώδη, περιβάλλονται δὲ ἀπὸ μίαν ἄλυσιν μικρῶν καὶ χαμηλῶν νήσων. Ἐκεῖ σχηματίζονται οἱ κόλποι **Δόλγατ** καὶ **Ἰάδης** καὶ οἱ ποταμολοκοὶ τοῦ Βέξερ καὶ Ἔλβα, ὅπου εἶνε ἐγκατεστημένοι οἱ λιμένες τῆς Βρέμης καὶ τοῦ Ἀμβούργου.

Τὰ παράλια τῆς Βαλτικῆς σχηματίζουν πρὸς Δ. στενοὺς τινας κόλπους, ὅπως ὁ τοῦ Κιέλου, καὶ πρὸς Α. λιμνοθαλάσσης, χωριζομένης ἀπὸ τὴν θάλασσαν δι' ἀμμωδῶν προεξοχῶν.

Ποταμοί.—Οἱ ποταμοὶ τῆς Γερμανίας, ἔχοντες ἀφθονα ὕδατα καὶ κανονικὸν ροῦν, εἶνε πλωτοὶ κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ συνδέονται μεταξύ των διὰ διωρύγων. Ἐκβάλλουν δὲ ἢ εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν (Ρήνος, Βέξερ, Ἔλβα) ἢ εἰς τὴν Βαλτικὴν (Ἄδερ), πλὴν τοῦ Δουνάβεως, ὁ ὁποῖος χύνεται εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον.

Ἄλλοι ποταμοὶ εἶνε ὁ μόνος μέγας ποταμὸς, ὁ ὁποῖος καθ' ὄλον του τὸ μήκος ἀνήκει εἰς τὴν Γερμανίαν.

Ἄλλοι ποταμοὶ εἶνε ὁ ποταμὸς τῆς Νοτίου Γερμανίας. Πηγάζων ἐκ τοῦ Μέλανος Ὄρους καὶ διαρρέων τὸ Βαυαρικὸν ὄροπέδιον ἐκ Δ. πρὸς Α. εἰσέρχεται μετὰ τὴν πόλιν Πασάου

εἰς τὴν Αὐστρίαν. Καθ' ὁδὸν δέχεται πολλοὺς παραποτάμους κατερχομένους ἐκ τῶν Ἄλπεων. Εἰς τὴν Γερμανίαν ἀνήκει μόνον ὁ ἄνω ροῦς τοῦ ποταμοῦ μήκους 600 χλμ.

Ὁ **Ρήνος**, τοῦ ὁποίου αἱ μὲν πηγαὶ ἀνήκουν εἰς τὴν Ἑλβετίαν, αἱ δὲ ἐκβολαὶ εἰς τὴν Ὀλλανδίαν, διαρρέει τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν ἐκ Ν. πρὸς Β. ἔχων μεγίστην σπουδαιότητα διὰ τὴν οἰκονομικὴν ζῶν τῆς χώρας καὶ τὴν στρατιωτικὴν ἀσφάλειαν αὐτῆς, θεωρεῖται ὁ κατ' ἐξοχὴν γερμανικὸς ποταμός. Σπουδαιότεροι παραπόταμοι τοῦ Ρήνου εἶνε : ὁ Νέκκαρ, ὁ Μάιν, ὁ Μοζέλας, ὁ Ρούρ κ.ἄ.

Ὁ **Βέξερ**, μᾶλλον ἀβαθῆς ποταμός, σχηματίζομενος ἐκ τοῦ Βέρρα καὶ τοῦ Φούλδα, διαρρέει τὴν βόρειον πεδιάδα καὶ διὰ τῆς Βρέμης κατευθύνεται πρὸς τὴν Βόρειον θάλασσαν, ὅπου σχηματίζει εὐρὴν ποταμόκολπον.

Ὁ **Ἑλβας**, πηγάζων ἀπὸ τὰ ὄρη τῶν Γιγάντων, ἔχει τὸν ἀνώτερόν του ροῦν ἐν Βοημίᾳ. Εἰσερχόμενος εἰς τὴν Γερμανίαν κατέρχεται βραδέως πρὸς τὴν θάλασσαν διὰ τῶν πόλεων Δρέσδης, Μαγδεμβούργου, Ἀμβούργου, Ἀλτόνας. ἔχει μεγάλην σημασίαν ἀπὸ ἀπόψεως συγκοινωνίας.

Ὁ **Ὄδερ** ἀποτελεῖ τὴν μεγάλην πλωτὴν ὁδὸν τῆς Ἀνατολικῆς πεδιάδος. Πηγάζων ἐν Τσεχοσλοβακίᾳ, διέρχεται διὰ τῶν πόλεων Βρεσλαβίας, Φραγκφούρτης καὶ Στετίνου καὶ ἐκβάλλει εἰς λιμνοθάλασσαν.

Κ λ ῑ μ α. — Ἡ Γερμανία, εὐδρισκομένη κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ γεωγραφικῶν πλάτος ἀρκετὰ μέγα (48°—56°) καὶ μὴ ἐπηρεαζομένη ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἔχει ἐν τῷ συνόλῳ τῆς κλίμα ἠπειρωτικόν. Ἡ Μεσημβρινὴ Γερμανία ὡς ὄρεινὴ εἶνε ψυχρότερα τῆς Βορείου πεδινῆς Γερμανίας. Αἱ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας εἶνε μεγαλείτεραι μεταξὺ τῆς Δυτικῆς Γερμανίας, τῆς ὁποίας τὸ κλίμα εἶνε μᾶλλον εὐκρατον καὶ τῆς Ἀνατολικῆς, ὅπου τὸ κλίμα καθίσταται ἠπειρωτικώτερον. Σχετικῶς ἥπιον κλίμα ἐπικρατεῖ εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρήνου, ὅπου εὐδοκίμει ἡ ἄμπελος.

Ἡ κοιλάς τοῦ Ρήνου

II. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ἡ Γερμανία, στερουμένη φυσικῆς ἐνότητος, ἦτο διηρημέ-
νη ἐπὶ μακρὸν εἰς πλῆθος κρατῶν, τὰ ὁποῖα μόνις τὸ 1871 ἠ-
νώθησαν καὶ ἀπετέλεσαν ἓν κράτος ὁμοσπονδιακόν, τὴν Γερ-
μανικὴν Αὐτοκρατορίαν.

Ἡ Γερμανικὴ ἐνότης εἶχεν ὡς κυριώτερον ἀποτέλεσμα
ἀξιοθαύμαστον οικονομικὴν εὐημερίαν, ἣ ὁποῖα συνετέλεσεν
ὥστε ὁ δεσμὸς τῶν ὁμοσπόνδων κρατῶν νὰ γίνῃ στερεώτερος.

Πολίτευμα.— Ἡττηθεῖσα ἡ Γερμανία κατὰ τὸν Πα-
νευρωπαϊκὸν πόλεμον τοῦ 1914—18, μετετράπη ἀπὸ μοναρ-
χικῆς εἰς δημοκρατικὴν.

Σήμερον ἡ Γερμανικὴ Δημοκρατία ἀπαρτίζεται ἐκ 17 ὁμο-
σπόνδων πολιτειῶν (ἢ χωρῶν), ὧν σπουδαιότεραι εἶνε: ἡ
Πρωσία, ἡ *Βαυαρία*, ἡ *Σαξονία*, ἡ *Βυρτεμβέργη*, ἡ *Βάδη*,
ἡ *Θουριγγία*, ἡ *Ἑσση*.

Τὸ Κοινοβούλιον (Ράϊχσταγ) ἀποτελεῖται ἐξ ἀντιπροσώπων
ὄλου τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ, ἐκλεγομένων διὰ καθολικῆς ψηφο-
φορίας ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Αἱ μεγάλα δημοσία ὑπηρεσίαι
(συγκοινωνία, δημοσία ἀσφάλεια, ἐξωτερικὴ πολιτικὴ) διευθύ-
νονται ὑπὸ τῆς Κεντρικῆς Ἀρχῆς, ἐνῶ κατὰ τὰ λοιπὰ ἐκάστη
τῶν ὁμοσπόνδων πολιτειῶν αὐτοδιοικεῖται, χωρὶς ὅμως μεγά-
λης διαφορᾶς μεταξύ των.

Γλωσσο.— Ἐκτὸς ὀλίγων σχετικῶς κατοίκων ὁμιλούν-
των διαλέκτους τινὰς σλαβικὰς, ὄλος ὁ ἄλλος πληθυσμὸς ὁμι-
λεῖ τὴν Γερμανικὴν γλωσσάν.

Θρησκεία.— Τὰ $\frac{2}{3}$ τῶν γερμανῶν εἶνε προτεστάν-
ται καὶ τὸ $\frac{1}{3}$ καθολικοί. Οἱ προτεστάνται κατοικοῦν τὴν Κεν-
τρικὴν καὶ τὴν Βόρειον Γερμανίαν· οἱ καθολικοὶ τὴν Παραρ-
ρήμιον καὶ Νότιον Γερμανίαν.

Κάτοικοι.— Ὁ γερμανικὸς λαὸς ἀπετελέσθη ἀπὸ δια-
φορώτατα στοιχεῖα (Σουάβους, Βαυαρούς, Φράγκους τοῦ Ρή-
νου, Σάξονας κλπ.), τὰ ὁποῖα συγχωνευθέντα ἀπέκτησαν
ἑνιαίαν ἐθνικὴν συνείδησιν.

Οἱ Γερμανοὶ εἶνε φίλεργοι καὶ ἐπίμονοι, πειθαρχικοὶ καὶ ὑπομονητικοί, ἔχουν πολὺ ἀνεπτυγμένον τὸ πνεῦμα τοῦ συνεταιρισμοῦ καὶ τὸ πατριωτικὸν αἴσθημα.

Πληθυσμός.—Ἰδιαίτερον χαρακτηριστικὸν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Γερμανίας εἶνε ἡ μεγάλη ἐτησία αὔξεις αὐτοῦ. Προπολεμικῶς ἡ αὔξις αὕτη εἶχε φθάσει τὰς 800 χιλ., σήμερον, ὁπότε ἠλαττώθησαν αἱ γεννήσεις ἐν Γερμανίᾳ, ὅπως καὶ ἀλλαχοῦ, φθάνει τὰς 400—500 χιλ.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Γερμανίας κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1925 ἀνῆρχετο εἰς 62 1/2 ἑκατομ. κατοίκους, σήμερον (1932) ὑπερβαίνει τὰ 64.000.000.

Πυκνότης.—Ἡ μέση πυκνότης τῆς χώρας εἶνε 135 κατ. κατὰ τ.χ., κατὰ τόπους ὅμως εἶνε λίαν διάφορος. Εἶνε πολὺ μικρὰ εἰς τὰς Ἀλπεις καὶ τὰς ἐλώδεις περιοχὰς τῆς Βορείου Γερμανίας, μεγίστη εἰς τὴν Παραρρήνιον Γερμανίαν (200), καὶ ὑπερβολικὴ εἰς τὰς λιθανθρακοφόρους καὶ μεταλλοφόρους περιοχὰς τῆς Σιλεσίας, Βεστφαλίας καὶ πρὸ πάντων τῆς Σαξονίας (333), ἡ ὁποία εἶνε ἡ περισσότερον πυκνοκατοικημένη χώρα τῆς Εὐρώπης.

Πόλεις.—Μετὰ τὴν Μ. Βρετανίαν ἡ Γερμανία ἔχει τὰς περισσότερας πόλεις, περικλειούσας τὸ 1/7 τοῦ πληθυσμοῦ τῆς.

Ἰσπουδαιότεραι τῶν πόλεων τούτων εἶνε αἱ ἑξῆς:

1) Εἰς τὴν Βόρειον Πεδιάδα.—**ΒΕΡΟΛΙΝΟΝ** (4.000.000 κάτ.), πρωτεύουσα τῆς Πρωσσίας καὶ ὀλοκλήρου τοῦ κράτους, παρὰ τὸν ποταμὸν Σπρέε· κείται εἰς τὸ μέσον μονότονου πεδιάδος, μεταξὺ Ἐλβα καὶ Ὀδεο. Εἶνε σήμερον ἡ πρώτη βιομηχανικὴ πόλις τῆς Γερμανίας καὶ ἡ δευτέρα κατὰ τὸν πληθυσμὸν πόλις τῆς Εὐρώπης. **Μαγδεμβούργον** (295 χιλ.) ἐπὶ τοῦ Ἐλβα καὶ **Ἀνόβερον** (425 χιλ.).

2) Εἰς τὴν Σαξονίαν καὶ Σιλεσίαν.—**Δεψία** (680 χιλ.), ἡ πρώτη βιβλιοποικητικὴ πόλις τοῦ κόσμου. **Δρέσδη** (610 χιλ.), ἐπὶ τοῦ Ἐλβα, πρωτεύουσα τῆς Σαξονίας μὲ σπουδαιότατα μουσεῖα. **Χέμνιτς** (320 χιλ.), ἡ πρώτη πόλις τῆς Γερμανικῆς βαμβακουργίας.

Βρεσλαυία (555 χιλ.), ἐπὶ τοῦ Ὀδεσ, πρωτεύουσα τῆς Σιλεσίας, κατὰ τὴν διασταύρωσιν σπουδαιοτάτων ὁδῶν συγκοινωνίας.

3) Εἰς τὴν Παραρρήνιον Γερμανίαν. — **Ἔσσεν** (470 χιλ.), ἐπὶ τοῦ Ρούρ· ἡ πόλις τοῦ χάλυβος, ἔδρα τῶν περιφήμων ἐργοστασίων Κρούπ. **Δυσσελντόρφ** (430 χιλ.), μέγας λιμὴν ἐπὶ τοῦ Ρήνου. **Κολωνία** (690 χιλ.), ἐπὶ τοῦ Ρήνου καὶ κατὰ τὴν διασταύρωσιν πολλῶν σιδηροδρομικῶν ὁδῶν. **Φραγκφούρη** (460 χιλ.), ἐπὶ τοῦ Μάιν· πόλις ἐμπορικὴ καὶ τραπεζιτικὴ. **Μανχάιμ** (250 χιλ.), κατὰ τὴν συμβολὴν Νέκαρ καὶ Ρήνου.

4) Εἰς τὴν Νότιον Γερμανίαν. — **Μόναχον** (680 χιλ.), πρωτεύουσα τῆς Βαυαρίας, πόλις καλλιτεχνικὴ εἶνε τὸ μεγαλειότερον κέντρον ζυθοποιίας τοῦ κόσμου. **Στουτγάρδη** (340 χιλ.), πρωτεύουσα τῆς Βυρτεμβέργης. **Νυρεμβέργη** (385 χιλ.), πόλις βιομηχανικὴ.

5) Πρὸς τὴν Βόρειον θάλασσαν: **Βρέμη** (600 χιλ.), ἐπὶ τοῦ Βέζερ· εἶνε ὁ δεύτερος λιμὴν τῆς Γερμανίας, μὲ προλιμένα τὴν **Βρεμερχάφεν**, εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ. **Ἀμβοῦργον** (1.000.000 κατ.), ἐπὶ τοῦ Ἐλβα, ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Γερμανίας καὶ εἰς τῶν μεγαλειότερων λιμένων τοῦ κόσμου, μὲ προλιμένας τὴν **Ἀλτόναν** καὶ τὸ **Κουξχάφεν**.

6) Πρὸς τὴν Βαλτικὴν: **Κίελον** (220 χιλ.), πλησίον τῆς διώρυγος* πού ἐνώνει τὴν Βαλτικὴν μετὰ τῆς Βορείου θαλάσσης· εἶνε ὁ πρῶτος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Γερμανίας. **Δυβέκη** (120 χιλ.), λιμὴν ἐπὶ τῆς Βαλτικῆς συνδεόμενος διὰ διώρυγος μετὰ τοῦ Ἐλβα. **Στετίνον** (250 χιλ.), ἐπὶ τοῦ Ὀδεσ, ὁ σπουδαιότερος λιμὴν τῆς Γερμανίας πρὸς τὴν Βαλτικὴν ἐπίγειον τοῦ Βερολίνου μὲ μεγάλα ναυπηγεῖα. **Καινιγκσβέργη** (250 χιλ.), ἐπὶ τοῦ Πρέγκελ, πρωτεύουσα τῆς Ἀνατολικῆς Πρωσίας.

III. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

*Ἔως τὰ μέσα τοῦ XIX αἰῶνος ἡ Γερμανία, ἀποτελουμένη

ἔκ μικρῶν κρατῶν, ἦτο ἀκόμη χώρα ἀποκλειστικῶς γεωργικῆ.
 Ἀπὸ τοῦ 1871 ὅμως, ἦτοι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς γερμανικῆς
 ἐνότητος, ἡ βιομηχανία ἀνεπτύχθη καταπληκτικῶς καὶ παρα-
 λήλως πρὸς αὐτὴν καὶ τὸ ἐμπόριον.

Αἷτια τῆς οικονομικῆς ἀκμῆς τῆς Γερμανίας ὑπῆρξαν τὰ
 ἑξῆς:

1) Ἡ πολιτικὴ ἐνότης, ἡ ὁποία ἐπέτρεψε τὴν συνένωσιν
 τῶν διεσπαρμένων δυνάμεων. 2) Ἡ αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ,
 ἡ ὁποία παρέχει ἀφθόνους ἐργατικὰς χεῖρας μὲ χαμηλὰ ἡμε-
 ρομίσθια. 3) Ὁ πλοῦτος τοῦ ἐδάφους εἰς ἄνθρακα καὶ ἄλλα
 ὄρυκτά 4) Ἡ δημιουργία πυκνοτάτου δικτύου ὁδῶν συγκοι-
 νωνίας, λιμένων καὶ ἐμπορικῶν στόλου. 5) Ἡ συνεργασία τῶν
 ἐπιστημόνων πρὸς τελειοποίησιν τῶν μεθόδων καλλιεργείας
 καὶ βιομηχανίας καὶ ἡ τεχνικὴ ἐκπαίδευσις.

Γεωργία.— Ἐξαιρέσει τῶν πεδιάδων τοῦ Ρήνου, τῆς
 Βεσφαλίας, τῆς Σιλεσίας καὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Δουνάβητος, τὸ
 ἔδαφος τῆς Γερμανίας εἶνε μᾶλλον πτωχόν· χάρις εἰς τὴν ἐργα-
 τικότητα ὅμως τῶν κατοίκων καὶ τὴν χρησιμοποίησιν χημικῶν
 λιπασμάτων καὶ ἐπιστημονικῶν μεθόδων καλλιεργείας ἢ ἀπό-
 δοσίς του εἶνε ἱκανοποιητικώτατη.

Ἐκ τῶν σιτηρῶν καλλιεργοῦνται πρὸ πάντων ἡ σίκαλις, ἡ
 βρώμη καὶ ἡ κριθή· ὁ σῖτος καλλιεργεῖται μόνον εἰς τὰς πλου-
 σίας γαίας τῆς πεδιάδος τοῦ Ρήνου καὶ τῆς Σαξονίας.

Τὰ γεώμηλα καλλιεργοῦνται κυρίως εἰς τὰς ἀμμώδεις ἐκ-
 τάσεις τῆς βορείου πεδιάδος καὶ χρησιμοποιοῦνται κατὰ τὸ
 πλεῖστον πρὸς παρασκευὴν οἴνοπνεύματος.

Ἡ Γερμανία ὅμως ἐπιδίδεται κατὰ προτίμησιν εἰς τὴν καλ-
 λιέργειαν τῶν βιομηχανικῶν φυτῶν: τῶν σακχαροτεύτλων (εἰς
 Μαγδεβούργον καὶ Σιλεσίαν), τῶν ὁποίων ἡ παραγωγή εἶνε
 ἡ πρώτη τοῦ κόσμου· τοῦ λυκίσκου (ἐν Βυραρίᾳ) διὰ τὴν ζυ-
 θοποιίαν, τοῦ καπνοῦ κλπ.

Ἡ ἀμπελοσ, εὐδοκιμοῦσα μόνον εἰς τὰς κοιλάδας τοῦ Ρή-
 νου, Μοζέλα, Νέκαρ, Μάιν, παράγει ἐκλεκτοὺς οἴνους.

Τὰ δάση καλύπτουν τὰ ὄρη τῆς Κεντρικῆς Γερμανίας καὶ
 τὰς ἀμμώδεις ἐκτάσεις τῆς βορείου Γερμανίας.

Κτηνοτροφία.— Ἡ κτηνοτροφία εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη, ἐρχομένη μετὰ τὴν τῆς Ρωσίας, ἰδίως ἢ τῶν χοίρων, βοῶν, ἵππων.

Παρὰ τὰς μεγάλας ἐν τούτοις προόδους τῆς γεωργίας καὶ τῆς κτηνοτροφίας δὲν ἐπαρκοῦν αὐταὶ πρὸς διατροφήν τοῦ πυκνοτάτου πληθυσμοῦ τῆς χώρας καὶ διὰ τοῦτο εἰσάγονται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ μεγάλα ποσότητες σίτου καὶ κρέατος.

Βιομηχανία.— Ἡ βιομηχανία ἐν Γερμανίᾳ εἶνε κατὰ πολὺ σπουδαιότερα τῆς γεωργίας· τοῦτο ὀφείλεται πρωτίστως εἰς τὸν πλοῦτον τοῦ ὑπεδάφους της.

Ἡ Γερμανία εἶνε, μετὰ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ τὴν Ἀγγλίαν, ἡ τρίτη δύναμις τοῦ κόσμου εἰς τὴν παραγωγήν τοῦ ἀνθρακος (150 ἐκ. τόννοι λιθάνθρακος καὶ ἴσης ποσότητος λιγνίτου).

Τὰ μεταλλεύματα ὅμως τοῦ σιδήρου εἶνε ἀνεπαρκῆ διὰ τὴν βιομηχανίαν της καὶ εἰσάγει ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Πλουσιώτατα εἶνε τὰ ἀλατωρυχεῖα τῆς Στασφούρτης, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξάγονται ἄλατα καλίου χρήσιμα ὡς χημικὰ λιπάσματα.

Αἱ σπουδαιότεραι Γερμανικαὶ βιομηχανίαι εἶνε αἱ ἑξῆς :

1) Αἱ μεταλλουργικαί. 2) Αἱ χημικαί, αἱ πρῶται τοῦ κόσμου. 3) Αἱ ὑφαντουργικαί, ἐρίου, μετὰξῆς καὶ ἰδίως τοῦ βάμβακος, ἡ τρίτη τοῦ κόσμου. 4) Αἱ γεωργικαὶ βιομηχανίαι (ζυθοποιία, οἴνοπνεύματοποιία, σακχαροποιία).

Αἱ μεγάλα βιομηχανικὰ περριοχὰ τῆς Γερμανίας εἶνε :

1) Τῆς Σιλεσίας. 2) Τῆς Σαξονίας—Θουριγγίας. 3) Τῆς Ρηνανίας—Βεσφαλίας. 4) Τῆς Νοτίου Γερμανίας. 5) Τοῦ Βερολίνου. 6) Τῶν λιμένων.

Συγκοινωνία.— Διὰ τὴν κυκλοφορίαν τῶν πρώτων ὑλῶν, τῆς καυσίμου ἕλης καὶ τῶν προϊόντων τῆς βιομηχανίας της, ἡ Γερμανία ἀνέπτυξε τεραστίως τὰς ὁδοὺς συγκοινωνίας καὶ τὰ μέσα μεταφορᾶς : πλωτὰς ὁδοὺς, σιδηροδρόμους, ἐμπορικὸν ναυτικόν, λιμένας.

Αἱ πλωταὶ ὁδοὶ ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ τοὺς ποταμοὺς Ρῆνον καὶ Ἐλβαν κατὰ δεύτερον λόγον τοὺς Ὀδερ καὶ Δού-

ναβιν καθὼς καὶ ἀπὸ τὰς διώρυγας διὰ τῶν ὁποίων συνδέονται μεταξὺ τῶν.

Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον τῆς Γερμανίας κατὰ τὸ μῆκος εἶνε τὸ πρῶτον τῆς Εὐρώπης, κατὰ δὲ τὴν πυκνότητα ἔρχεται μετὰ τὸ τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Ἀγγλίας. Περιλαμβάνει διεθνεῖς γραμμάς, αἱ ὁποῖαι τὴν διασχίζουν ἐκ Δ. πρὸς Α. καὶ ἀπὸ Β. πρὸς Ν., συνδεούσας τὰ μεγάλα Εὐρωπαϊκὰ κράτη.

Αἱ ἐναέριοι μεταφοραὶ ἀνεπτύχθησαν πολὺ, χάρις εἰς τὴν κεντρικὴν θέσιν τῆς Γερμανίας.

Ναυτικόν.—Καίτοι ἡ φύσις καὶ ἡ μορφολογία τῶν παραλίων τῆς χώρας δὲν εἶναι εὐνοϊκαὶ διὰ τὴν ναυτικὴν ζωὴν, κατάρθρωσεν ἡ Γερμανία τὴν δημιουργίαν **ἐμπορικῶν ναυτικῶν**, τὸ ὁποῖον προπολεμικῶς ἤρχετο μετὰ τὸ τῆς Ἀγγλίας καὶ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, καὶ τὴν ἰδρύσθη **λιμένας** ὑποδειγματικούς, ὅπως ὁ τοῦ Ἀμβούργου καὶ τῆς Βρέμης.

Ἐμπόριον.—Ἡ Γερμανία, ὡς χώρα κατ' ἐξοχὴν βιομηχανική, διαθέτουσα ἄφθονα μεταφορικά καὶ οἰκονομικὰ μέσα, εἶχε προπολεμικῶς ἐμπόριον, ἐρχόμενον ἀμέσως μετὰ τὸ τῆς Ἀγγλίας. Μετὰ τὸν πόλεμον, ἐργαζομένη μεθοδικῶς καὶ μὲ δραστηριότητα, τόλμην καὶ ἐπιμονήν, τείνει νὰ ἀποκτήσῃ πρωτεύουσαν θέσιν μετὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν.

Ἡ Γερμανία εἰσάγει πετρέλαιον καὶ πρώτας ὕλας διὰ τὴν μεγάλην τῆς βιομηχανίαν (μεταλλεύματα, ὑφαντικὰς ὕλας), καθὼς καὶ τρόφιμα (σιτηρά, κρέατα, καφὲ) πρὸς διατροφὴν τοῦ πυκνοτάτου τῆς πληθυσμοῦ.

Ἐξάγει δὲ προϊόντα τῆς βιομηχανίας τῆς (ὑφάσματα, μηχανάς, χημικὰ προϊόντα, ζάχαριν) καὶ ἄνθρακα.

Συμπέρασμα.—Ἐν συμπεράσματι βλέπομεν ὅτι ἡ Γερμανία, παρὰ τὴν καταστροφὴν τῆς στρατιωτικῆς τῆς δυνάμεως κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον καὶ τὴν ἀπώλειαν τῶν ἀποικιῶν τῆς, ἀποτελεῖ σήμερον μίαν ἐκ τῶν μεγάλων οἰκονομικῶν δυνάμεων τοῦ κόσμου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ΄.

ΕΛΒΕΤΙΑ

(41.300 τ. χλμ.—4.000.000 κάτ.)

Ι. ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Θέσις - Όρια - Έκτασις.—Η Έλβετία, κειμένη εις τὸ κέντρον τῆς Εὐρώπης, μεταξὺ Γαλλίας, Γερμανίας, Αὐστρίας καὶ Ἰταλίας, εἶνε χώρα καθαρῶς ἠπειρωτικὴ, οὐδὲν ὡς βρεχομένη ὑπὸ θαλάσσης. ἔχει ἔκτασιν 41.300 τ. χλμ., εἶνε ἔπομένως κράτος μικρὸν, ἀλλὰ πολὺ γνωστὸν διὰ τὰς φυσικὰς καλλονὰς τῆς, τὴν πολιτικὴν τῆς ὀργάνωσιν καὶ τὴν οἰκονομικὴν τῆς ἀκμὴν.

Μορφολογία.—Η Έλβετία, χώρα λίαν ὄρεινὴ, ἀποτελεῖται ἀπὸ 3 φυσικὰς περιοχὰς ἀνίσου ἔκτασεως: τὰς Ἄλπεις, τὸ ὄροπέδιον καὶ τὸν Ἰούραν.

1) Ἐλβετικαὶ Ἄλπεις.—Αἱ Ἐλβετικαὶ ἢ Κεντρικαὶ Ἄλπεις, καταλαμβάνουσαι εἰς τὰ νότια καὶ τὰ ἀνατολικὰ τὰ 58% τῆς χώρας, ἀποτελοῦν τὸ κέντρον τῆς μεγαλειτέρας καὶ σπουδαιοτέρας ὄρειας τῆς Εὐρώπης. Διασχίζονται κατὰ μῆκος ὑπὸ τῆς κοιλάδος **Ροδανοῦ-Ρήνου** καὶ ἐγκαρσίως ὑπὸ τῆς κοιλάδος **Ρούς-Τεσσίνα**, διαιροῦνται εἰς 4 μεγάλα τμήματα.

Εἰς τὸ σημεῖον τῆς συναντήσεως τῶν τμημάτων τούτων κεῖται τὸ ὄγκωδες ὄρος **Άγ. Γουθάδος** (3.200 μ.) μετὰ πολλὰς καὶ σπουδαίας διαβάσεις.

Ἡ βλάστησις τῶν Ἄλπεων εἶνε ποικιλωτάτη. Μέχρι τῶν 1.300 καὶ 1.700 μ. καλύπτονται ὑπὸ λιμῶνων καὶ δασῶν, ἀπὸ 1.700—2.500 μ. ὑπὸ βοσκῶν, ὅπου ἔρχονται τὰ ποίμνια κατὰ τὸ θέρος· πέραν δὲ τῶν 2.600 μ. παύει ἡ βλάστησις καὶ ἀρχίζουσι αἱ αἰῶνιοι χιόνες καὶ οἱ πατεγῶνες.

Ἐπὶ τῶν Ἐλβετικῶν Ἄλπεων κεῖνται πολλὰ **λίμνη** ὠραιό-

ταται μεταξύ τῶν ὁποίων σπουδαιότεραι εἶνε: ἡ τῆς *Γενεύης* (Λέμαν), τὴν ὁποίαν διασχίζει ὁ Ροδανός, ἡ τῆς *Λουκέρνης* (Τεσσάρων Καντονίων) κ. ἄ.

2) Ἐλβετικὸν Ὅροπέδιον.—Μεταξὺ τῶν Ἄλπεων καὶ τοῦ Ἰούρα ἐξαπλοῦται τὸ στενὸν καὶ ἐπίμηκες Ἐλβετικὸν ὄροπέδιον καταλαμβάνον τὰ 30 % τῆς χώρας. Ἐχον μέσον ὕψος 500 μ., μὲ λόφους καὶ ὄρη ἐπ' αὐτοῦ, περιβάλλεται ὑπὸ ζώνης *λιμῶν*, ὧν σπουδαιότερα εἶνε: ἡ τῆς *Νευσαιτέλης*, παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Ἰούρα, ἡ τῆς *Ζυρίχης* καὶ πρὸ πάντων ἡ μεγάλη λίμνη τῆς *Κωνσταντίας*, τὴν ὁποίαν διασχίζει ὁ Ρῆνος. Καλύπτεται ἀπὸ δάση καὶ καλλιεργημένας ἐκτάσεις.

1) Ἐλβετικὸς Ἰούρας.—Ὁ Ἐλβετικὸς Ἰούρας (1680 μ.), ἀποτελούμενος ἀπὸ παραλλήλους ἀσβεστολιθικὰς πτυχώσεις, κατέρχεται ἀποτόμως πρὸς τὸ Ἐλβετικὸν Ὅροπέδιον. Διασχίζεται ἀπὸ εὐκόλους διαβάσεις πρὸς τὴν Γαλλίαν καὶ εἶνε γυμνὸς ἀπὸ δάση.

Κλίμα.—Τὸ κλίμα τῆς Ἐλβετίας γενικῶς εἶνε ἠπειρωτικόν, ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν, ἕνεκα ὅμως τῆς ποικίλης μορφολογίας τοῦ ἐδάφους συναντῶμεν καὶ μεγάλην ποικίλιαν κλίματος· οὕτω παρὰ τὰς ὄχθας τῶν μεγάλων λιμνῶν Γενεύης καὶ Κωνσταντίας ὁ χειμὼν εἶνε ἠπιώτερος· ἐνῶ ἀντιθέτως ἐπὶ τῶν Ἄλπεων εἶνε δομιύτατος, μὲ ἀφθόλους βροχίαις καὶ χιόνας. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Τεσσίνια καὶ τὰς πρὸς τὴν Ἰταλίαν λίμνας τὸ κλίμα εἶνε τόσον γλυκύ, ὥστε εὐδοκιμεῖ ἡ ἐλαία.

Ποταμοί.—Ἐν Ἐλβετία πηγάζουν πολλοὶ καὶ μεγάλοι ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης· τροφοδοτούμενοι ἐκ τῶν παγετῶνων καὶ τῶν χιόνων τῶν Ἄλπεων ρέουν καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις. Τοιοῦτοι εἶνε: ὁ Ρῆνος, ὁ Ροδανός, ὁ Τεσσίνιας, ὁ Ἴνν.

Ὁ *Ρῆνος* κατέρχεται ἀπὸ τὸν Ἅγιον Γοιθάρδον, διασχίζει τὴν λίμνην τῆς Κωνσταντίας, δέχεται ἐξ ἀριστερῶν τὸν παραπόταμον *Ἄαρ*, τὸν κατ' ἐξοχὴν Ἐλβετικὸν ποταμόν, φέροντα τὰ ὕδατα τοῦ ὄροπεδίου καὶ τῶν λιμνῶν, καὶ τέλος ἐξέρχεται τῆς Ἐλβετίας διὰ τῆς Βασιλείας. Ὁ *Ρόϋς* εἶνε παραπόταμος τοῦ Ἄαρ

Ὁ *Ροδανός*, πηγάζων ὅπως καὶ ὁ Ρῆνος ἀπὸ τὸν Ἅγιον

Γοτθάρδον, διασχίζει τὴν λίμνην τῆς Γενεύης καὶ ἐξέρχεται τῆς Ἑλβετίας διὰ Γενεύης.

Ὁ **Τεσσίνας** (ἢ Τίκινος), κατορχόμενος ἐπίσης ἐξ Ἁγίου Γοτθάρδου, κατευθύνεται διὰ τῆς Μείζονος λίμνης (Ματζόρε) πρὸς τὸν Πάδον.

Τέλος ὁ **Ἰνν** διὰ τῆς κοιλάδος Ἐνγκαδὶν κατέρχεται πρὸς τὸν Δούναβιν.

Ἔνεκα τῆς ὀρητικότητός των οἱ ἑλβετικοὶ ποταμοὶ δὲν εἶνε πλωτοί, πλὴν τοῦ Ἄαρ· παρέχουν ὅμως πολύτιμον κινήριον δύναμιν.

II. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Πληθυσμός.—Ἡ Ἑλβετία ἔχει πληθυσμὸν 4.000.000 κατ. περίπου, ἥτοι πυκνότητα 100, ἢ ὅποια εἶνε μία τῶν μεγαλύτερων τῆς Εὐρώπης, ἐὰν ἀναλογισθῶμεν ὅτι τὸ $\frac{1}{3}$ τῆς χώρας εἶνε ἀκατοίκητον, ὡς καταλαμβάνομενον ὑπὸ ὑψηλῶν ὀρέων καὶ λιμνῶν.

Οἱ Ἑλβετοὶ διαφέρουν μεταξὺ των καὶ κατὰ τὴν γλῶσσαν καὶ κατὰ τὴν θρησκείαν, ἔνεκα τῆς διαφοροῦ των καταγωγῆς. Οὕτω: 1) εἰς τὰ ΒΑ. ὁμιλοῦν τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν, τὴν μᾶλλον διαδεδομένην (70 %)· 2) εἰς τὰ ΝΔ. τὴν γαλλικὴν (22 %) καὶ 3) εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Τεσσίνα τὴν Ἰταλικὴν (8 %).

Κατὰ τὸ θρήσκευμα 60 % εἶνε προτεστάνται καὶ 40 % καθολικοί.

Παρ' ὅλας ὅμως ταύτας τὰς διαφορὰς ἡ Ἑλβετία παρουσιάζει ἰσχυρὰν ἐθνικὴν ἐνότητα. Οἱ Ἑλβετοί, δραστήριοι, ἐργατικοὶ καὶ πειθαρχικοί, ἔχουν εἰς μέγαν βαθμὸν ἀνεπτυγμένον τὸ αἶσθημα τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας καὶ ἀγαποῦν πολὺ τὴν πατρίδα των.

Ἡ Ἑλβετία ἀπὸ τοῦ 1815 εἶνε κράτος οὐδέτερον, ἀπὸ δὲ τοῦ 1874 ἀποτελεῖ ὀμοσπονδιακὴν Δημοκρατίαν ἐξ 22 Καντονίων (Πολιτειῶν).

Πόλεις.—Αἱ περισσότεραι πόλεις τῆς Ἑλβετίας κεῖνται

ἐπὶ τοῦ ὄροπεδίου. Ἐκ τούτων 4 ἔχουν πληθυσμὸν ἀνώτερον τῶν 100 χιλ., αἱ ἑξῆς :

ΒΕΡΝΗ (110 χιλ.), πρωτεύουσα τῆς ὁμοσπονδίας ἐπὶ τοῦ ἸΑαρ.

Ζυρίχη (220 χιλ.), παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Ἑλβετίας. Εἶνε πόλις βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ καὶ ἀποτελεῖ τὸ πνευματικὸν κέντρον τῆς γερμανικῆς Ἑλβετίας.

Βασιλεία (135 χιλ.), ἐπὶ τοῦ Ρήνου, παρὰ τὰ σύνορα Γαλλίας καὶ Γερμανίας· εἶνε πόλις ἐμπορίου καὶ τραπεζῶν.

Γενεύη (135 χιλ.), κατὰ τὴν ἔξοδον τοῦ Ροδανοῦ ἐκ τῆς ὁμώνυμου λίμνης, εἶνε πόλις ἐμπορικὴ, κέντρον πνευματικῶν τῆς Γαλλικῆς Ἑλβετίας καὶ κέντρον ὠρολογιοποιίας. Ἔδρα τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν.

Αἱ ἄλλαι πόλεις εἶνε μικροτέρας σημασίας : **Δωζάνη** (80 χιλ.), ἐπὶ τῆς Β. ὄχθης τῆς λίμνης τῆς Γενεύης. **Ἄγ Γάλλος** (70 χιλ.), πόλις βιομηχανικὴ. **Νευσατέλη** (45 χιλ.), εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ἰούρα. **Λυκέρνη** (45 χιλ.), παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην. **Δουγκάνο**, μικρὰ πόλις εἰς τὴν ὄχθην ὁμώνυμου λίμνης παρὰ τὰ ἰταλικά σύνορα, ἔχουσα θαυμάσιον κλίμα μεσογειακόν.

III. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Γεωργία.—Τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλβετίας, ὄρεινόν κατὰ τὸ πλεῖστον, δὲν εἶνε εὐνοϊκὸν διὰ τὴν γεωργίαν. Ὡς ἐκ τούτου μόνον εἰς τὰ ΝΔ τοῦ ὄροπεδίου καὶ τινὰς κοιλάδας καλλιεργοῦνται ὁ σῖτος, ἡ ἄμπελος, τὰ ὀπωρικά, ἀλλ' αἱ παραγόμεναι ποσότητες εἶνε ἀνεπαρκεῖς πρὸς διατροφήν τῶν κατοίκων. Ἐν Ἑλβετίᾳ ἐπικρατοῦν οἱ λειμῶνες, ὡς ἐκ τούτου σπουδαιότερα ἐν αὐτῇ εἶνε ἡ **κτηνοτροφία**, ἰδίᾳ τῶν ἀγελάδων, καὶ αἱ σχετικαὶ πρὸς ταύτην βιομηχανίαι (τυροῦ, βουτύρου, συμπενυκνωμένου γάλακτος, σοκολάτας).

Βιομηχανία.—Ἡ Ἑλβετία δὲν ἔχει οὔτε ἄνθρακα, οὔτε μεταλλεύματα, οὔτε ὑφαντικὰς ὕλας. Ὅλαι αἱ πρῶται ὕλαι ἔρχονται ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸν καὶ μάλιστα διὰ τῶν σιδηροδρόμων. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα εἶνε χώρα βιομηχανικὴ. Τὸ παρά-

τῶν ξένων (τουρισμός), ἐκ τῆς ὁποίας σημαντικώταται προσ-
πορίζονται κέρδη.

Τὰ μεγάλα ὕψη τῶν Ἄλπεων, αἱ γραφικαὶ τῶν κοιλάδες,
τὰ σανατόρια, προσελκύνουν κατ' ἔτος χιλιάδας ξένων, οἱ ὁποῖ-
οι εὐρίσκουν εἰς τὰ φημιζόμενα ἑλβετικά ξενοδοχεῖα ἄνεσιν
καὶ ὀργάνωσιν παραδειγματικὴν.

Συγκοινωνία.— Ὡς ἐκ τῆς κεντρικῆς τῆς θέσεως
ἡ Ἑλβετία ἀποτελεῖ σπουδαιότατον κέντρον συγκοινωνιῶν,
διασχίζεται δὲ ὑπὸ σιδηροδρομικῶν γραμμῶν διεθνοῦς σημα-
σίας. Αἱ Ἄλπεις, παρουσιάζουσαι μέγα ἐμπόδιον διὰ τὴν χά-
ραξιν τῶν γραμμῶν τούτων, διετρήθησαν διὰ σηράγγων, ὧν
σπουδαιότεραι εἶνε ἡ τοῦ **Ἀγ. Γοιθάρθου** μήκους 15 χιλμ.
καὶ ἡ τοῦ **Σεμπλόν** μήκους 19 χιλμ., διὰ τῆς ὁποίας δέοργε-
ται καὶ ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Παρισίων—Θεσσαλονίκης—
Ἀθηνῶν (Ἀκροπόλ ἐξέπρῆς).

Ἐμπόριον.— Χάρις εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτρο-
φίας τῆς, τῆς βιομηχανίας καὶ τῶν ὁδῶν συγκοινωνίας, ἡ Ἑλβε-
τία ἔχει ἐμπορικὴν κίνησιν ζωηροτάτην, ὅλως δυσανάλογον πρὸς
τὰς διαστάσεις τῆς χώρας καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων τῆς.

Ἡ Ἑλβετία εἰσάγει κυρίως πρώτας ὕλας διὰ τὴν βιομηχα-
νίαν τῆς, (μέταξαν, βάμβακα, μέταλλα, ἄνθρακα) καὶ τρόφιμα
(σιτηρᾶ, κρέατα, οἴνους) ἀπὸ τὰ ὁποῖα δὲν παράγει ἰκανὴν
ποσότητα. Ἐξάγει δὲ τὰ προϊόντα τῆς βιομηχανίας τῆς (ὑφάσ-
ματα, μηχανάς, ὄρολόγια) καὶ τῆς κτηνοτροφίας τῆς (γάλα,
τυρόν, βούτυρον, σοκολάταν).

Εἰς τὰς ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν προϊόντων προσόδους τῆς
Ἑλβετίας πρέπει νὰ προσθέσωμεν καὶ τὰς προερχομένας ἐκ
τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν ξένων, αἱ ὁποῖαι ἀνέρχονται εἰς ση-
μαντικώτατον ποσὸν ἑτησίως.

Συμπέρασμα.— Ἡ Ἑλβετία μᾶς δίδει ἓν ἀξιόμιμη-
τον παράδειγμα χώρας μικρᾶς, ἡ ὁποία χάρις εἰς τῶν δραστη-
ριότητα τῶν κατοίκων τῆς καὶ τὴν συνεργασίαν των, ἔφθασε
εἰς οἰκονομικὴν ἀκμὴν, τὴν ὁποίαν θὰ ἐξήλευον καὶ πολλὰ ἐκ
τῶν μεγάλων κρατῶν.

ΠΑΡΑΔΟΥΝΑΒΙΑ ΚΡΑΤΗ

Μετά τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον (1918) ἡ Αὐстро-ουγγρική Αὐτοκρατορία, περιλαμβάνουσα λαοὺς διαφορωτάτους, διελύθη. Καὶ αἱ μὲν νότιοι αὐτῆς περιοχαὶ προσηρητήθησαν εἰς τὴν Ἰταλίαν, Νοτιοσλαβίαν καὶ Ρουμανίαν· αἱ ΒΑ εἰς τὴν Πο-

Χάρτης δεικνύων τὸν διαμελισμὸν τῆς Αὐстроουγγρικής Αὐτοκρατορίας μετὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον (1914—1918)

λωνίαν, ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν ἐσχηματίσθησαν 3 νέα κράτη: ἡ Αὐστρία, ἡ Οὐγγαρία καὶ ἡ Τσεχοσλοβακία.

Ἐκ τῶν 7 κληρονόμων κρατῶν τῆς Αὐстро-ουγγαρίας, τὰ τέσσαρα: ἡ **Αὐστρία** ἡ **Τσεχοσλοβακία**, ἡ **Οὐγγαρία** καὶ ἡ **Ρουμανία**, συνδεόμενα μεταξύ των διὰ τοῦ Δουνάβεως, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ μεγάλην διεθνή ὁδὸν συγκοινωνίας, χαρακτηρίζονται συνήθως ὡς **παραδουνάβια κράτη**.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΣΤ΄.

ΑΥΣΤΡΙΑ

(83.800 τ.χ.—6.700.000 κάτ.)

Ι. ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Θέσις—Όρια—Έκτασις.—Ἡ Αὐστρία σήμερον εἶνε ἐν ἀπὸ τὰ δευτερεύοντα κράτη τῆς Εὐρώπης, ἐκτάσεως 83.800 τ.χ. Κεῖται μεταξὺ Ἑλβετίας, Γερμανίας, Τσεχοσλοβακίας, Οὐγγαρίας, Νοτιοσλαβίας καὶ Ἰταλίας, καὶ οὐδόλως βρέγεται ὑπὸ θαλάσσης.

Μορφολογία.—Ἡ Αὐστρία, ἔχουσα σχῆμα ἐπίμηκες, ἐκτείνεται ἐκ Δ. πρὸς Α., ἀπὸ τοῦ Ἑλβετικοῦ Ρήνου μέχρι τοῦ Οὐγγρικοῦ Δουνάβεως. Καταλαμβάνεται κατὰ τὰ $\frac{2}{3}$ ὑπὸ τῶν Ἀνατολικῶν Ἀλπεων καὶ κατὰ τὸ $\frac{1}{3}$ ὑπὸ πεδιάδων παραδουναβίων.

1) Αἱ Αὐστριακαὶ ἢ Ἀνατολικαὶ Ἀλπεις, καλυπτόμεναι ὑπὸ δασῶν, χιόνων καὶ παγετώνων, ἀποτελοῦνται ἐκ παραλλήλων πτυχῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων διανοίγονται βαθεῖαι καὶ ἐπιμήκεις *κοιλιάδες* ὅπως εἶνε: ἡ τοῦ Ἴνν (*Τυρόλον*), ἡ τοῦ Δραύου (*Καρινθία*) καὶ ἡ τοῦ Μοῦρ (*Στυρία*). Διὰ τῶν Αὐστριακῶν Ἀλπεων διέρχονται μεγάλαι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἀκολουθοῦσαι, αἱ μὲν ἐκ Δ. πρὸς Α. τὰς κοιλιάδας, αἱ δὲ ἐκ Β. πρὸς Ν. τοὺς ἀγχένας: *Βρέννερ*, *Τάρβις* καὶ *Σέμεριγκ*.

2) Ἡ ὑπὸ τὰς Ἀλπεις περιοχὴ.—Αἱ Ἀλπεις, κατερχόμεναι πρὸς τὰ ΒΑ, σχηματίζουν δύο *λεκανοπέδια* διαρροόμενα ὑπὸ τοῦ Δουνάβεως: τὸ τοῦ Δίντζ ἢ Ἀνω Αὐστρίας καὶ τὸ τῆς Βιέννης ἢ Κάτω Αὐστρίας. Εἰς τὸ λεκανοπέδιον τῆς Βιέννης, ἀποτελοῦν τὴν πλουσιωτέραν περιοχὴν τῆς χώρας, εἶνε συγκεντρωμένον τὸ ἥμισυ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Αὐστρίας.

Κ λ ἰ μ α.— Αἱ πεδιάδες τῆς Αὐστρίας ἔχουν κλίμα ἠπειρωτικόν, μᾶλλον ἥπιον, με βροχὰς αἱ ὁποῖαι πίπτουν εἰς πᾶσαν ἐποχὴν, κυρίως ὁμως κατὰ τὸ θέρος. Αἱ Ἄλπεις ἔχουν τὸ δορυμὸν κλίμα τῶν ὑψηλῶν ὀρέων, με ἀφθότους βροχὰς καὶ χιόνα. Εἰς ὕψος 3.000 μ ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ Ἰανουαρίου εἶνε -15° , ἡ δὲ τοῦ Ἰουλίου $+1^{\circ}$.

Ἕ δ α τ α.— Ἐξαιρέσει μικροῦ τμήματος τῆς γῶρας ἀποκλίνοντος πρὸς τὸν Ρῆνον καὶ τὴν λίμνην τῆς Κωνσταντίας, ὅλα τὰ ὕδατα τῆς Αὐστρίας συλλέγονται ὑπὸ τοῦ Δουνάβεως.

Ἐκ τῆς βορείου πλευρᾶς τῶν Ἄλπεων κατέρχονται : ὁ Ἴνν, μέγας παραπόταμος τοῦ Δουνάβεως, δεχόμενος καὶ τὸν **Σάλτσαχ**, ὁ **Τράουν** καὶ ὁ **Ἐννς**· ἐκ δὲ τῆς μεσημβρινῆς ὁ **Δραῦος**, δεχόμενος καὶ τὸν ἐκ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς κατερχόμενον **Μούρ**.

Ὁ Αὐστριακὸς **Δούναβις** μέχρι τῆς Βιέννης εἶνε ὀρμητικώτατος, ἔχει δὲ τὰ περισσότερα ὕδατα κατὰ τὸ θέρος, ἔνεκα τῆς τήξεως τῶν χιόνων.

II. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Π λ η θ υ σ μ ό ς.— Ὁ πληθυσμὸς τῆς Αὐστρίας, ἀνερχόμενος εἰς 6.700.000 κατοίκων (πυκνότης 80), εἶνε σχεδὸν καθολοκληρίαν γερμανικός, με ἐπικρατοῦσαν θρησκείαν τὴν καθολικὴν. Ἡ Αὐστρία ἀπὸ τοῦ 1920 εἶνε Δημοκρατία ὁμοσπονδιακὴ.

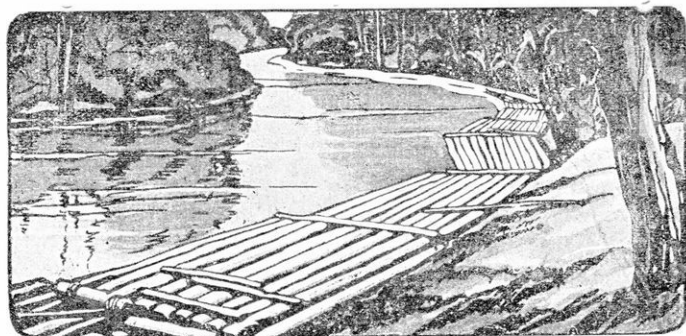
Π ό λ ε ι ς.— BIENNE, ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ κατὰ τὴν διασταύρωσιν μεγάλων ὁδῶν συγκοινωνίας, πρωτεύουσα τοῦ κράτους. Μετὰ τῶν περιχώρων τῆς ἔχει 2 ἐκ. κατοίκους, ἥτοι περιλαμβάνει τὸ 1/3 περίπου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Αὐστρίας. Εἶνε πόλις βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ καὶ πνευματικὸν κέντρον τῆς Αὐστρίας. Σήμερον εὐρίσκεται ἐν παρακμῇ.

Διντζ (100 χ.). πρωτεύουσα τῆς Ἄνω Αὐστρίας Παρ' αὐτὴν ἡ πόλις **Στάγερ**, κέντρον μεταλλουργίας. **Σάλτςβοῦργον** (45 χιλ.), πρωτεύουσα περιοχῆς με ὀνομαστὰ ἄλατωρυχεῖα **Ἰνσμπρουκ** (55 χιλ.), πρωτεύουσα τοῦ Τυρόλου, ἐπὶ τοῦ Ἴνν, κατὰ τὴν διασταύρωσιν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν **Γκράτζ**

(153 χιλ.), ἡ δευτέρα πόλις τῆς Αὐστρίας, πρωτεύουσα καὶ μέγα βιομηχανικὸν κέντρον τῆς Στυρίας, ἡ ὁποία ἐγκλείει σπουδαῖα κοιτάσματα σιδήρου καὶ ἀνθρακος. *Κλαγκενφούρτη* (37 χιλ.), πρωτεύουσα τῆς Καρινθίας.

III. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Γεωργία.—Κτηνοτροφία.—Εἰς τὰς παρὰ τὸν Δούναβιν πεδιάδας καλλιερгоῦνται σιτηρά, γεώμηλα, τεύτλα

Μεταφορὰ ξυλείας διὰ ποταμοῦ ἐν Αὐστρίᾳ

καὶ ἐν μέρει ἡ ἄμπελος· ἐνῶ ἐπὶ τῶν Ἄλπεων ἐπικρατοῦν τὰ δάση καὶ αἱ βοσκαί.

Τὰ δάση, ἐκτεινόμενα κυρίως εἰς Στυρίαν καὶ Σαλτσβούργον, παρέχουν ἐτησίως μεγάλας ποσότητας ξυλείας.

Αἱ βοσκαί, ἀνάλογοι πρὸς τὰς τῆς Ἑλβετίας, εὐνοοῦν πολὺ τὴν *κτηνοτροφίαν*, τὴν κυριωτέραν ἀσχολίαν τῶν κατοικούντων τὰς κοιλάδας τῶν Ἄλπεων.

Βιομηχανία.—Μεγαλείτερον βιομηχανικὸν κέντρον τῆς Αὐστρίας εἶνε ἡ Βιέννη, με ἐργοστάσια ἀλευροποιίας, ζυθοποιίας, βυρσοδεψίας. Ὀνομαστὰ εἶνε τὰ δερμάτινα εἶδη, τὰ ἔτοιμα ἐνδύματα καὶ τὰ ἔπιπλα τῆς Βιέννης.

Γεωγραφία Λ. Λιώκη—ἔκδοσις πέμπτη

8

Αἱ μεταλλευτικαὶ βιομηχανίαι ἐπικρατοῦν ἐπὶ τῶν ᾿Αλπεων ἑξάγονται : ἄνθραξ, λιγνίτης, μεταλλεύματα σιδήρου καὶ ὀρυκτὸν ἄλας.

Ἡ μεταλλουργία ἔχει σπουδαιότερα κέντρα τὰς πόλεις Γκρατς καὶ Στάιερ.

Τέλος ἡ Αὐστρία ἀρχίζει νὰ ἐκμεταλλεύεται τὰς ἐπὶ τῶν ᾿Αλπεων πτώσεις τῶν ὑδάτων καὶ τὴν βιομηχανίαν τῶν ξένων, οἱ ὅποιοι συχνάζουν ἰδίως εἰς Τυρόλον καὶ Σαλτσβοῦργον.

Συγκοινωνία.—Ἡ Αὐστρία, ὡς ἐκ τῆς κεντρικῆς τῆς θέσεως, εἶνε χώρα διαβάσεως ἐφωδιασμένη μὲ μίαν θαυμασίαν πλωτὴν ὁδόν, τὴν τοῦ Δουνάβεως, καὶ σιδηροδρομικὰς ὁδοὺς διεθνοῦς σημασίας, κατευθυνομένας πρὸς τὴν Μεσόγειον καὶ τὸν Εὐξείνιον.

Ἐμπόριον.—Ἡ Αὐστρία εἰσάγει σίτον ἐξ Οὐγγαρίας, ἄνθρακα ἐκ Τσεχοσλοβακίας καὶ Γερμανίας καὶ πρώτας ὕλας ἐξ Ἰταλίας Ἐξάγει δὲ σίδηρον καὶ ξυλείαν εἰς Γερμανίαν καὶ Τσεχοσλοβακίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ΄.

ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ

(140.000 τ. χιλ.—14.000.000 κάτ.)

Ι. ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Θέσις - Όρια - Έκτασις. — Η Τσεχοσλοβακία έσχηματίσθη μετά τόν Εύρωπαϊκόν πόλεμον, από τας χώρας τής Αύστρουγγαρίας: *Βοημίαν, Μοραβίαν Σλοβακίαν και Ρουθηνίαν* και από τμήμα τι τής γερμανικῆς *Σιλεσίας*. Είνε κράτος ήπειρωτικόν, περιβαλλόμενον υπό τής Γερμανίας, τής Πολωνίας, τής Ρουμανίας, τής Ούγγαρίας και τής Αύστρίας. Υπό θαλάσσης δέν βρέχεται. Έκτεινομένη από ΒΔ πρὸς ΝΑ ἔχει επιφάνειαν 140.000 τ.χ.

Μορφολογία.—Μορφολογικῶς ἀναλύεται ή Τσεχοσλοβακία εἰς τρεῖς περιοχάς: τὸ ὄροπέδιον τής Βοημίας, τήν πεδιάδα τής Μοραβίας και τήν Σλοβακίαν μετά τής Ρουθηνίας.

1) **Βοημία.**—Τὸ Βοημικόν ὄροπέδιον, ἔχον σχῆμα τετραπλεύρου, περιβάλλεται ὑπὸ ὄρέων: ΝΔ και Δ ὑπὸ τοῦ δασώδους *Βοημικοῦ Δρυμοῦ* (1400 μ.), ὃ ὀποῖος τήν χωρίζει ἀπὸ τήν Βαυαρίαν· ΒΔ ὑπὸ τῶν *Μεταλλικῶν ὄρέων*, κατερχομένων πρὸς τήν Σαξονίαν· ΒΑ ὑπὸ τῶν *ὄρέων τῶν Γιγάντων* (1600 μ.) και τῶν *Σουδητικῶν ὄρέων* και τέλος ΝΑ ὑπὸ τής λοφώδους Μοραβίας. Περὶ τὸ κέντρον και πρὸς τὸ βόρειον τμήμα τής Βοημίας σχηματίζεται μία πεδιάς εὐφορωτάτη, ἐκ προσχωσιγενῶν πετρωμάτων.

2) **Μοραβία.**—Ἡ Μοραβία εἶνε χώρα πεδινή, ἐκτεινομένη μεταξὺ τοῦ Βοημικοῦ ὄροπεδίου και τῶν Καρπαθίων ὄρέων. Διὰ τής λεγομένης *Μοραβικῆς Πύλης* συγκοινωνεῖ πρὸς Β. μετά τής Σιλεσίας και τής μεγάλης πεδιάδος τής Βο-

ρείου Ευρώπης, ἐνῶ πρὸς Ν., διὰ τοῦ Μοράβα, ἀνοίγεται πρὸς τὸν Δούναβιν καὶ τὰς χώρας τῆς Ἀδριατικῆς.

β) **Σλοβακία καὶ Ρουθηνία.**—Ἡ Σλοβακία καὶ ἡ Ρουθηνία, καταλαμβάνονται ὑπὸ τῶν *Δυτικῶν Καρπαθίων*, εἶνε χῶραι ὄρειναι κατερχόμεναι ὁμαλῶς πρὸς τὰς πεδιάδας τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ Θάϊδος.

Κλίμα.—Τὸ κλίμα τῆς Τσεχοσλοβακίας εἶναι ἡπειρωτικόν ἐν τῷ συνόλῳ του, κατὰ τόπους ὅμως παρουσιάζει σημαντικὰς διαφορὰς, ἀναλόγως τῆς μορφολογίας. Οὕτω εἰς τὸ ἔσω-τερικόν τῆς Βοημίας καὶ εἰς τὴν Μοραβίαν τὸ κλίμα εἶνε ὀριμότερον, μὲ ὀλίγας σχετικῶς βροχὰς, ἐνῶ ἐπὶ τῶν ὄρεων, πού περιβάλλουν τὴν χώραν, αἱ βροχαὶ εἶνε ἀφθονότεραι.

Ὑδρογραφία.—Τὰ ὕδατα τῆς Βοημίας, ρέοντα πρὸς Β., σχηματίζουν τὸν *Ἄνω Ἐλβαν*, ἐνῶ τὰ ὕδατα τῆς Μοραβίας, ρέοντα πρὸς Ν., σχηματίζουν τὸν *Μοράβαν*, ὁ ὁποῖος χύνεται εἰς τὸν Δούναβιν.

Ἐν Μοραβίᾳ ἔχουν τὰς πηγὰς τῶν καὶ οἱ ποταμοί, Ὁδεο-τῆς Γερμανίας καὶ Βιστούλας τῆς Πολωνίας.

II. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Πληθυσμός.—Ὁ πληθυσμὸς τῆς Τσεχοσλοβακίας, στερεούμενος ἐνότητος, ἀνέρχεται εἰς 14.000.000 κατ. (πυκνότης 100, ἐν Βοημίᾳ 145). Ἐκ τῶν κατοίκων τῆς 10 1/2 ἑκ. εἶνε Σλαῦοι (Τσέχοι, Σλοβάκοι, Ρουθῆνοι, Πολωνοί), 3 ἑκ. Γερμανοὶ καὶ 1/2 ἑκ. Μαγυάροι.

Ἐπικρατοῦσα θρησκεία ἡ καθολικὴ, τὸ δὲ πολίτευμά της εἶνε δημοκρατικόν.

Πόλεις.

1) **Εἰς τὴν Βοημίαν.**—ΠΡΑΓΑ (700 χιλ.), πρωτεύουσα τοῦ κράτους ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Βιτᾶβα. Κεῖται εἰς θέσιν ἑξαιρετικὴν, εἰς τὸ κέντρον τῆς Βοημίας, εἰς σημεῖον ὅπου συνέρχονται μεγάλαι ὁδοὶ συγκοινωνίας. Εἶνε πόλις βιομηχανικὴ. *Πίλσεν* (100 χιλ.), δευτέρα πόλις τῆς Βοημίας, ὀνομαστὴ διὰ

τὸν ζῦθον της. **Καρλομπάντ** καὶ **Μαρίενμπαντ**, εἶνε λουτροπόλεις γνωσταὶ διὰ τὰ ἱαματικά των ὕδατα.

β) Εἰς τὴν Μοραβίαν. — **Βρῦνη** (220 χιλ.), μετ' ἴαν ἀνεπτυγμένην μεταλλουργίαν καὶ ὑφαντουργίαν.

γ) Εἰς τὴν Ἄνω Σιλεσίαν — Πέραν τῆς Μοραβικῆς πύλης, ἐντὸς περιοχῆς πλουσίας εἰς ἄνθρακα καὶ μεταλλεύματα, ἀνεπτύχθησαν τάχιστα πολλαὶ πόλεις βιομηχανικαί, ὧν σπουδαιότερα ἡ **Ὀστράβα—Μοράβσκα**, μετ' 150 χιλ. κατ' οἰκοὺς, κέντρον τῆς περιοχῆς.

δ) Εἰς τὴν Σλοβακίαν. — Ἡ **Μπρατισλάβα** (πρώην Πρεσβούργον), μετ' 100 χιλ. κατοίκους, σπουδαῖος λιμὴν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως.

III. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ἡ Τσεχοσλοβακία εἶνε ἐν ἐκ τῶν πλουσιωτέρων κρατῶν τῆς Εὐρώπης, ἔχον ἐξ ἴσου σχεδὸν ἀνεπτυγμένας τὴν γεωργίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν.

Γεωργία. — Αἱ γονιμώτεραι περιοχαὶ τῆς χώρας εἶνε : ἡ κοιλὰς τοῦ Ἄνω Ἑλβα, ἡ κοιλὰς τοῦ Μοράβα καὶ αἱ παραδουνάβιοι πεδιάδες τῆς Σλοβακίας. Ἐν αὐταῖς καλλιεργοῦνται κυρίως τὰ τεύτλα, ὁ λυκίσκος καὶ ὁ σῖτος, ἐπὶ πλέον δὲ τὰ ὀπωροφόρα δένδρα καὶ ἡ ἄμπελος.

Εἰς τὰς λοιπὰς πεδιάδας καλλιεργοῦνται τὰ σιτηρὰ (κριθὴ, βρώμη, σίκαλις), τὰ γεώμηλα, τὸ λῖνον, ἡ κάνναβις.

Τὰ ὄρη καλύπτονται ὑπὸ δασῶν καὶ ὑπὸ λειμώνων, ὅπου διατρέφονται ἀγελάδες καὶ ἄλλα ζῶα.

Ἡ γεωργία ὄχι μόνον ἐπαρκεῖ εὐρύτατα πρὸς διατροφὴν τῶν κατοίκων, ἀλλ' ἐπιτρέπει καὶ σημαντικὴν ἐξαγωγὴν τῶν προϊόντων της.

Βιομηχανία. — Ἡ βιομηχανία, ἔχουσα εἰς τὴν διάθεσίν της τὸν ἄνθρακα τῆς Ἄνω Σιλεσίας, λιγνίτην καὶ ἄφθονα σιδηρομεταλλεύματα, ἀνεπτύχθη σημαντικώτατα.

Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι της εἶνε : αἱ μεταλλουργικαί,

μέ κέντρον τὴν Πράγαν, ἡ ὑαλουργία (Πράγα), ἡ τῆς πορσελάνης (Κάρλσμπαντ), καθὼς καὶ αἱ ὑφαντουργικαί. Ὅλως ἰδιαιτέραν ἀνάπτυξιν ἔλαβον ἡ σακχαροποιία καὶ ἡ ζυθοποιία (Πίλσεν).

Συγκοινωνία.— Ἡ Τσεχοσλοβακία ἐξυπηρετεῖται θαυμασίως ἀπὸ ἀπόψεως συγκοινωνίας :

α) Διὰ τῶν πλωτῶν ὁδῶν τοῦ Ἄνω Ἐλβα πρὸς Ἀμβουῦργον, τοῦ Ὀδεῖο πρὸς Στεττίνον καὶ τοῦ Δουνάβεως.

β) Διὰ σιδηροδρομικοῦ δικτύου ἔχοντος ὡς κέντρον τὴν Πράγαν, ἐκ τῆς ὁποίας ἀναχωροῦν ἀκτινοειδῶς γραμμαὶ πρὸς τὴν Σαξονίαν, τὴν Βαυαρίαν, τὴν Αὐστρίαν καὶ τὴν Σιλεσίαν. Ἐχει ἐν τούτοις ἀνάγκην μιᾶς νέας γραμμῆς, ἐκ Δ. πρὸς Α., ἡ ὁποία νὰ συνδέῃ τὰ διάφορα τμήματα τῆς χώρας, καθόσον νῦν αἱ γραμμαὶ διευθύνονται ἀπὸ Β. πρὸς Ν.

Ἐμπόριον.— Ἡ Τσεχοσλοβακία ἔχει μέγα ἐμπορικὸν μέλλον. Τὸ ἐξαγωγικόν της ἐμπόριον εἶνε ἀνώτερον τοῦ εἰσαγωγικοῦ.

Ἐξάγει ζάχαριν, ξύλα, λυκίσκον, ὑφάσματα, ὑαλικά, μηχανάς, χημικὰ προϊόντα κλπ.

Εἰσάγει δὲ τρόφιμα καὶ πρώτας ὕλας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ΄.

ΟΥΓΓΑΡΙΑ

(91.000 τ.χ.—8.000.000 κατ.)

Ι. ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Θέσις·—Ορια·—Εκτασις.—Ἡ Ούγγαρία, ἔχουσα ἔκτασιν 91.000 τ.χ., κείται μεταξὺ Αὐστρίας, Τσεχοσλοβακίας, Ρουμανίας καὶ Νοτιοσλαβίας. Τὰ σύνορά της τὴν θέτουν εἰς ἄμεσον ἐπαφὴν μετὰ τῶν γειτονικῶν της χωρῶν, ἄνευ φυσικῶν ἔμποδιῶν.

Μορφολογία.—Ἡ Ούγγαρία, μορφολογικῶς ἐξεταζομένη, ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν χαμηλὴν πεδιάδα (βαθύπεδον), ἣ ὁποία ἦτο ποτὲ πυθμὴν θαλάσσης ἐσωτερικῆς, ἐκκενωθείσης διὰ μέσου τῶν Σιδηρῶν Πυλῶν. Ὑπολείμματα τῆς θαλάσσης ταύτης εἶνε αἱ λίμναι **Φέριτε** (ἢ Νεοζίδλεο) καὶ **Πλάτιεν** (ἢ Βαλατόν), ἣ μεγαλειτέρα τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης.

Τὸ **Οὐγγρικὸν βαθύπεδον** διαιρεῖται, διὰ τῶν ἐκατέρωθεν τῆς καμπῆς τοῦ Δουνάβεως χαμηλῶν ὀρέων **Βάκονν** (ἢ Βακωνίου Δρυμοῦ) (713 μ.) καὶ **Μόρτο** (1009 μ.), εἰς δύο λεκανοπέδια ἀνίσου ἐκτάσεως: τὴν **Ἄνω ἢ Ὑψηλὴν Οὐγγαρίαν** καὶ τὴν κατὰ πολὺ μεγαλειτέραν **Κάτω ἢ Χαμηλὴν Οὐγγαρίαν**. Αἱ πεδιάδες αὗται εἶνε ὀμαλαὶ καὶ μονότονοι, καλύπτονται δὲ ὑπὸ προσχώσεων ἢ ὑπὸ ἄμμου.

Κλίμα.—Ἡ οὐγγρικὴ πεδιάς, χαμηλὴ, μακρὰν τῆς θαλάσσης καὶ περιβαλλομένη ὑπὸ ὀρέων, ἔχει χειμῶνας πολὺν δριμεῖς καὶ θέρη καυστικώτατα, μὲ ξηρασίας αἱ ὁποῖαι πολλάκις παρατείνονται. Αἱ βροχαὶ εἶνε σχετικῶς ὀλίγαι (50 ἑ. μ.), πῖπτον δὲ πρὸ πάντων κατὰ τὸ θέρος.

Ὑδρογραφία.—Ἡ ἄνω Οὐγγαρία διαρρέεται ὑπὸ τῶν ποταμῶν **Δεῖθα** καὶ **Ράαβ**, οἱ ὁποῖοι κατέρχονται ἐκ τῶν Ἐσθονικῶν Ἄλπεων καὶ ἐκβάλλουν εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως. Ἐνῶ ἡ κάτω Οὐγγαρία διαρρέεται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ **Δουνάβεως** (ἔχοντος ἐν Οὐγγαρία μῆκος 900 χιλμ.) καὶ τοῦ μεγάλου του παραποτάμου **Θάϊδος** ἢ **Τίσιζα**, κατερχομένου ἐκ τῶν Καρπαθίων καὶ ρέοντος σχεδὸν παραλλήλως πρὸς τὸν Δούναβιν. Ὁ **Θάϊς**, ἔχων μῆκος 1350 χιλμ., εἶνε ὁ κατ' ἐξοχὴν οὐγγρικὸς ποταμὸς.

Ἐνεκα τῆς μεγάλης ὀμβρότητας τῆς οὐγγρικῆς πεδιάδος, οἱ ποταμοὶ Δούναβις καὶ Θάϊς ρέουν μετὰ μεγάλης βραδύτητος ἐν αὐτῇ καὶ πολλῶν ἐλιγμῶν, σχηματίζουσι δ' ὡς ἐκ τούτου πολλοὺς βραχίονας καὶ χαμηλάς τινας νησίδας.

II. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Πληθυσμὸς.—Ὁ πληθυσμὸς τῆς Οὐγγαρίας, ἄνευ χόμενος εἰς 8 000.000 κατοίκους (πυκνότης 90), ἀποτελεῖται σχεδὸν ἀποκλειστικῶς ἐκ Μαγυάρων ἢ Οὐγγρων, ἐκτὸς ἐλαχίστων Γερμανῶν.

Οἱ Μαγυάροι εἶνε καταγωγῆς μογγολικῆς, εἰσέβαλον δὲ εἰς τὴν Οὐγγαρίαν περὶ τὰ τέλη τοῦ Χ αἰῶνος καὶ μεταβληθέντες ἀπὸ νομάδων εἰς γεωργοὺς, ἀφωσιώθησαν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς.

Κατὰ τὸ θρήσκευμα εἶνε 70 ο]ο καθολικοὶ καὶ 30 ο]ο πρωτεστάνται. Κατὰ τὸ πολίτευμα ἡ Οὐγγαρία εἶνε βασιλείον τοῦ ὁποίου ἡ ἐξουσία, πρὸς τὸ παρόν, εὐρίσκεται εἰς χεῖρας ἐνὸς ἀντιβασιλέως.

Πόλεις.—Αἱ πόλεις τῆς οὐγγρικῆς πεδιάδος ἀποτελοῦνται ἀπὸ σειρᾶν ἐπαύλεων καὶ ἀγροικιῶν. Ἐκτὸς τῆς **Σεγεδίν** (120 χιλ.) ἐπὶ τοῦ Θάϊδος καὶ τῆς **Δεβρεζίν** (105 χιλ.) εἰς τὰ ΒΑ., αἱ ὁποῖαι εἶνε μεγάλαι ἀγοραί, ὅλαι αἱ ἄλλαι πόλεις εἶνε συνοικισμοὶ ἀγροτικοὶ 10-20 χιλ. κατοίκων.

Ἡ μόνη μεγάλη πόλις τῆς Οὐγγαρίας εἶνε ἡ πρωτεύουσα **ΒΟΥΔΑΠΕΣΤΗ** (960 χιλ.), ἀποτελουμένη ἐκ δύο πόλεων τῆς

Βούδας καὶ τῆς νεωτέρας **Πέσης**, αἱ ὁποῖαι εἶνε ἐκτισμέναι ἐπὶ τῶν δύο ὁχθῶν τοῦ Δουνάβεως, ἀπέναντι ἀλλήλων. Εἶνε τὸ ἐμπορικὸν καὶ πνευματικὸν κέντρον τῆς χώρας καὶ σημεῖον διόδου μεγάλων ὁδῶν συγκοινωνίας τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. Εἰς τὰ προάστειά της εἶνε ἐγκατεστημένα πολλὰ ἐργοστάσια, ἰδίως ἀλευρόμυλοι.

III ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τῆς Οὐγγαρίας εἶνε ὅτι, ὅλοι σχεδὸν οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν, αἱ ὁποῖαι ἐπιβίλλονται ἐκ τῆς μορφολογίας τῆς χώρας καὶ τῶν λοιπῶν φυσικῶν συνθηκῶν αὐτῆς.

Γεωργία.—Εἰς τὴν Ἄνω Οὐγγαρίαν, καθὼς καὶ εἰς τὴν μεταξὺ Δουνάβεως καὶ Δραύου πεδιάδα, ἐπικρατεῖ ἀπὸ μακροῦ ἡ μεγάλη λεγομένη καλλιέργεια σίτου καὶ ἀραβοσίτου, ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν διατροφὴν χοίρων, ἰδίως ἐπὶ τοῦ Βακωνίου Δρυμοῦ.

Ἡ πεδιάς, ἡ ἐκτεινομένη ἀνατολικῶς τοῦ Δουνάβεως, ἄλλοτε ἦτο ἀποκλειστικῶς ἀφιερωμένη εἰς τὴν διατροφὴν ἵπων, βοῶν καὶ προβάτων, σήμερον ὅμως μετετρέπη διὰ τῆς καλλιέργειας εἰς θαυμασίους ἀγρούς σίτου καὶ ἀραβοσίτου.

Οὕτω ἡ Οὐγγαρία ἐγένετο εἰς ἐκ τῶν σιτοβολώνων τῆς Εὐρώπης. Ἐπὶ πλέον καλλιεργοῦνται κατὰ τόπους: τὰ τεῦτλα, τὰ γεώμηλα, ἡ κάνναβις, ἡ μωρέα, τὰ ὀπωροφόρα δένδρα· εἰς τινὰς δὲ περιοχὰς εὐδοκίμησεν ἡ ἄμπελος, δίδουσα ἐκλεκτοὺς οἴνους.

Ἡ **κτηνοτροφία** ἐξασκεῖται κυρίως εἰς τὰς στελπώδεις ἐκτάσεις· προτιμᾶται ἡ τῶν ἵπων, διατρεφομένων κατ' ἀγέλας, κατόπιν ἔρχεται ἡ τῶν χοίρων καὶ τέλος ἡ τῶν προβάτων. Ἀκμάζει ἐπίσης ἡ πτηνοτροφία.

Βιομηχανία.—Ἐκ τῶν βιομηχανιῶν ἀνεπτύχθησαν ἐν Οὐγγαρίᾳ μόνον αἱ γεωργικαί: ζυθοποιία, οἶνοπνευματο-

ποιία και πρὸ πάντων ἡ ἀλευροποιία. Οἱ οὕγγρικοὶ ἀλευρόμυλοι εἶνε οἱ τελειότεροι τοῦ κόσμου και λαμβάνονται ὡς ὑπόδειγμα.

Ἐμπόριον.— Ἡ Οὕγγαρία ἐξάγει: σῖτον, ἄλευρα, ζῶα, ζάχαριν.

Στερουμένη δὲ ἀνθρακος, μετάλλων, και πτώσεων ὕδατος, εἶνε ὑποχρεωμένη νὰ εἰσάγη: ἀνθρακα, μέταλλα, ξύλα και βιομηχανικά εἶδη.

Συγκοινωνία.— Ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς της θέσεως ἡ Οὕγγαρία ἀποτελεῖ τόπον διαβάσεως μεταξὺ Κεντρικῆς και Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, μετὴν Βουδαπέστην ὡς κέντρον τοῦ σιδηροδρομικοῦ της δικτύου και ὡς κύριον λιμένα ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'

ΡΟΥΜΑΝΙΑ

(296.000 τ. χλμ.— 17 000 000 κάτ.)

Ι. ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Θέσις - Όρια - Έκτασις.— Ἡ Ρουμανία, κειμένη εἰς τὴν γωνίαν τὴν σχηματιζομένην ὑπὸ τῆς Αὐστροουγγαρίας, τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Βαλκανικῆς, εἶχε πρὸ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου, ἔκτασιν 138 000 τ. χ.

Μετὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον, προσαρτήσασα τὰς ὑπὸ Ρουμάνων κατοικουμένας χώρας τῆς Αὐστροουγγαρίας : **Βανᾶτον**, **Τρανσυλβανίαν** καὶ **Βουκοβίναν** καὶ τὴν ρωσικὴν **Βεσσαραβίαν**, ὑπερδιπλασιάσθη κατ' ἐπιφάνειαν καὶ σήμερον ἔχει ἔμβαδὸν 296 000 τ.χ. Συνορεύει δὲ μετὰ τῶν κρατῶν : Βουλγαρίας, Νοτιοσλαβίας, Οὐγγαρίας, Τσεχοσλοβακίας, Πολωνίας καὶ Ρωσίας, ἐνῶ πρὸς Α. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

Φυσικὰ σύνορα ἔχει μόνον πρὸς Ν., πρὸς τὴν Βουλγαρίαν, τὸν Δούναβιν, πρὸς Β.Α., πρὸς τὴν Ρωσίαν, τὸν Δνεῖστρον καὶ πρὸς Α. τὸν Εὐξείνου Πόντον. Τοῦναντίον πρὸς Δ. τὰ σύνορά της εἶναι ἀνοικτὰ πρὸς τὴν οὐγγρικὴν πεδιάδα.

Μορφολογία.— Ἡ Ρουμανία παρουσιάζει μορφολογικῶς δύο μεγάλας περιοχάς, λίαν διαφορετικὰς μεταξὺ των : τὴν ὄρεινὴν Ρουμανίαν καὶ τὴν πεδινὴν Ρουμανίαν.

1) Ὄρεινὴ Ρουμανία.— Ἡ ὄρεινὴ Ρουμανία, περιλαμβάνουσα πολιτικῶς τὰς χώρας Τρανσυλβανίαν καὶ Βανᾶτον, ἀποτελεῖται μορφολογικῶς ἀπὸ τὰς Τρανσυλβανικὰς Ἄλπεις καὶ τὸ Ὄροπέδιον τῆς Τρανσυλβανίας.

α) **Τρανσυλβανικαὶ Ἄλπεις.**— Αἱ Τρανσυλβανικαὶ Ἄλ-

πει (ἡ Νότια Καρπάθια), μετὰ τῶν Ἀνατολικῶν Καρπαθίων, διαγράφουσαι ἓνα πελώριον ἡμικύκλιον, ἀπὸ τῶν Σιδηρῶν Πυλῶν μέχρι τῶν πηγῶν τοῦ Θαΐδου, ἀποτελοῦν τὴν σπονδυλικὴν στήλην τῆς Ρουμανίας. Ἔχουσαι κορυφὰς 2500 μ. καὶ αὐχένας

Ἡ Ρουμανία πρὸ τοῦ Μεγάλου Εὐρωπαϊκοῦ Πολέμου καὶ μετ' αὐτὸν

διὰ τῶν ὁποίων διέρχονται αἱ σιδηροδρομικαὶ ὁδοί, αἱ συνδέουσαι τὰς δύο περιοχὰς τῆς Ρουμανίας, καλύπτονται ὑπὸ δασῶν, ἀποτελοῦντων μέγαν πλοῦτον τῆς χώρας καὶ βοσκῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀνέρχονται τὰ ποίμνια τῶν πεδιάδων κατὰ τὸ θέρος.

β) Ὁροπέδιον Τρανσυλβανίας — Ἡ δυτικὴ πλευρὰ τῶν Τρανσυλβανικῶν Ἄλπεων σχηματίζει τὸ βραχυῶδες Ὁροπέδιον

τῆς Τρανσυλβανίας, διαρροόμενον ἀπὸ τὸν **Μάρος**, παραπόταμον τῆς Θάϊδος.

Τὸ Τρανσυλβανικὸν Ὀροπέδιον, καλυπτόμενον ὑπὸ δασῶν καὶ βοσκῶν, ἔχει κοιλάδας γονιμότητας, εἰς τὰς ὁποίας καλλιερροῦνται ἡ ἀμπελος καὶ ὁ ἀραβύσιτος.

Βανᾶτον.— Εἰς τὸ ΝΔ. ἄκρον τῆς Τρανσυλβανίας κεῖται τὸ Βανᾶτον, τοῦ ὁποίου ἡ Ρουμανία κατέχει τὰ 2)3) περίπου.

2) **Πεδινὴ Ῥουμανία.**— Ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς Νοτιοσλαβίας ἕως τὰ σύνορα τῆς Πολωνίας ἐκτείνεται μία ἀπέραντος πεδιάς, σχηματίζουσα εὐρὴ ἡμικύκλιον παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν ὄρεων.

α) **Ἡ Μολδαβία, ἡ Βουκοβίνα καὶ ἡ Βεσσαραβία** καταλαμβάνουν, μεταξὺ Καρπαθίων, Δνειστέρου καὶ τῶν στομίων τοῦ Δουνάβεως, τὸ βόρειον τμήμα τῆς μεγάλης ρουμανικῆς πεδιάδος, διαρροομένης ὑπὸ τῶν ποταμῶν **Προύθου** καὶ **Σερέτη**, οἱ ὁποῖοι χύνονται εἰς τὸν Δούναβιν, παρὰ τὸ Γαλάζιον ἐνῶ ὁ **Δνειστέρος**, χωρίζων τὴν Ρουμανίαν ἀπὸ τῆς Ρωσίας, ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνιον.

Καὶ οἱ τρεῖς ποταμοὶ οὗτοι κατέρχονται ἀπὸ τὴν Βουκοβίαν. Τὸ ἔδαφος τῶν χωρῶν τούτων, ἀβρυστολιθικὸν καὶ καλυπτόμενον ὑπὸ πλουσίων προσχώσεων, εἶνε εὐνοϊκώτατον διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν ἡμικηρικῶν : τοῦ σίτου εἰς τὰς ξηρὰς γαίας καὶ τοῦ ἀραβουσίτου εἰς τὰς ἀρδευομένας.

β) **Δοβρουτσά καὶ Βλαχία.**— Τὸ νότιον μέρος τῆς ρουμανικῆς πεδιάδος ἀποτελεῖται ἀπὸ τῆς χώρας Δοβρουτσᾶν καὶ Βλαχίαν.

Ἡ Δοβρουτσά, περιλαμβανομένη μεταξὺ Δουνάβεως καὶ Εὐξεινίου, εἶνε ὑπίπεδον ἀβρυστολιθικόν, καλλιερροῦμενον διὰ σιτηρῶν

Ἡ Βλαχία, καταλαμβάνουσα τὸ νότιον μέρος τῆς χώρας, ἀποτελεῖ μίαν ἐκτεταμένην πεδιάδα, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἔδαφικῆς ἀνωμαλίας καὶ ἄδενδρον, παρομοίαν πρὸς τὴν ὠσεικὴν στέπλην. Πρὸς τὰ νότια ἀπαντῶσι καὶ τινες ἄλμυραὶ λίμναι.

Διὰ τῆς Βλαχίας, ἐξαπλουμένης εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Τρανσυλβανικῶν Ἄλπεων, ρέουν πρὸς τὸν Δούναβιν ὄλοι οἱ ἐξ

αὐτῶν κατερχόμενοι ποταμοί, ἐκ τῶν ὁποίων σπουδαιότερος εἶνε ὁ **Ἀλούιτας**.

Κλίμα.— Ἡ Τρανσυλβανία, μὴ ἐπηρεαζομένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ἔνεκα τῶν ὄρεων τὰ ὁποῖα τὴν περιβάλλουν, ἔχει κλίμα δοιμύ, μὲ χειμῶνας ψυχροῦς, συνοδευομένους ἀπὸ ὀμίχλην καὶ ἀφθόλους χιόνας, ἄνοιξιν βροχεράν καὶ θέρη θερμοτάτα.

Τὸ κλίμα τῆς πεδινῆς Βλαχίας εἶνε ἐπίσης ἠπειρωτικόν, μὲ δοιμυτάτους χειμῶνας καὶ καυστικὰ θέρη. (Βουκουρεστίου μέση θερμοκρασία Ἰανουαρίου -3° , Ἰουλίου $+22^{\circ}$, καὶ ἄκρα θερμοκρασίαι -21° , $+35^{\circ}$). Ἐν Ρουμανίᾳ ἐπικρατοῦν κυρίως δύο ἄνεμοι· ὁ εἷς Β. ἢ Α, εἶνε ὀρητικώτατος καὶ προκαλεῖ ἀποτόμους μεταβολὰς τῆς θερμοκρασίας, ὁ ἕτερος ἐκ Ν. εἶνε ξηρότατος καὶ προκαλεῖ μεγάλην νυκτερινὴν ἐξάτμισιν. Αἱ βροχαὶ τοῦ θέρους εἶνε θυελλώδεις.

Υδρογραφία.— Πλὴν τοῦ **Δνειστέρου**, ὁ ὁποῖος χύνεται ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν Εὐξείνιον, καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ὕδατα τῆς Ρουμανίας καταλήγουν ἐπίσης εἰς τὸν Εὐξείνιον διὰ τοῦ Δουνάβεως, ὁ ὁποῖος τὰ συλλέγει, εἴτε εἰς τὴν οὐγγρικὴν πεδιάδα, εἴτε εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Βλαχίας, ἑκατέρωθεν τῶν Σιδηρῶν Πυλῶν.

Ὁ **Δούναβις**, εἰσερχόμενος εἰς τὴν Ρουμανίαν διὰ τῆς στενωποῦ τῶν Σιδηρῶν Πυλῶν, φθάνει ἐνιαχοῦ μέγιστον πλάτος 2.200 μ. Εἰς τὸν Εὐξείνιον χύνεται διὰ 3 βραχιόνων: τοῦ **Ἰσμαήλ** πρὸς Β., διὰ τοῦ ὁποίου χύνεται ὁ μεγαλείτερος ὄγκος τῶν ὑδάτων· τοῦ **Σουλινα** εἰς τὸ μέσον, μικροτέρου ἀλλὰ καταλληλοτέρου διὰ τὰ πλοῖα καὶ νοτιώτερον τοῦ **Ἀγ. Γεωργίου**. Μεταξὺ τῶν τριῶν τούτων βραχιόνων σχηματίζεται πελώριον Δέλτα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀποτίθενται ἐτησίως τεράστια ποσότητες προσχώσεων, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ θάλασσα ὑπεχώρησεν ἐντὸς 25 ἐτῶν κατὰ 1 χιλιόμετρον.

Παράλια.— Τὰ πρὸς τὸν Εὐξείνιον παράλια τῆς Ρουμανίας εἶνε χαμηλὰ καὶ περιβάλλονται ὑπὸ λιμνοθαλασσῶν (ιδίως ἐν Δοβρουτσᾷ), ὡς ἐκ τούτου εἶνε ἀκατάλληλα διὰ λιμένας. Ἡ Κωσταντζα εἶνε τεχνητὸς λιμὴν.

II. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Πληθυσμός.—Οἱ Ρουμάνοι εἶνε Δάκοι, οἱ ὁποῖοι ἐξερωμαίσθησαν. Κοιτὶς τῶν ὑπῆρξαν τὰ ὄρη τῆς Τρανσυλβανίας καὶ τὰ Καρπάθια, ἐκ τῶν ὁποίων κατελθόντες εἰς τὴν πεδιάδα καὶ ἀπωθήσαντες τοὺς Σλαύους, ἔφθασαν μέχρι Δνειστέρου καὶ Δοβρουτσᾶς.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Νέας Ρουμανίας, ἀνερχόμενος εἰς 17.000.000 κατ. (πυκνότης 58), ἀποτελεῖται ἀπὸ Ρουμάνους 75%, Οὐγγρους 10%, κατοικοῦντας εἰς τὸ παρα τοὺς πρόποδας τῆς Τρανσυλβανίας τμήμα τῆς οὐγγρικῆς πεδιάδος, καὶ 15% Γερμανούς, εἰς τὰς περιοχὰς τῶν μεταλλείων. Τὸ ὑπόλοιπον ἀποτελεῖται ἀπὸ Σέρβους εἰς τὸ Βανᾶτον, Τούρκους καὶ Βουλγάρους εἰς Δοβρουτσᾶν, Ἑβραίους εἰς τὰς πόλεις Μολδαυίας καὶ Βεσαραβίας, καὶ Ρουθίνους εἰς Βουκοβίναν.

Κατὰ τὸ θρήσκευμα οἱ Ρουμάνοι εἶνε ὀρθόδοξοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. Τὸ πολίτευμά των δὲ εἶνε ἡ Συνταγματικὴ Μοναρχία μὲ δύο Βουλὰς.

ΣΗΜ. Πολλοὶ ἡγεμόνες τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαυίας ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἦσαν Ἑλληνες, καταγόμενοι ἐκ Κων)πόλεως.

Πόλεις.—Εἰς τὴν Βλαχίαν: Τὸ ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΝ (350 χιλ.), πρωτεύουσα τοῦ κράτους, εἰς τὸ κέντρον τῆς πεδιάδος. Εἶνε, ὅπως ὄλαι αἱ πρωτεύουσαι, κέντρον ἐμπορικόν, βιομηχανικόν καὶ πνευματικόν τῆς Ρουμανίας. Συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Βουδαπέστης, τῆς Πολωνίας καὶ τῆς Βουλγαρίας, καὶ ἔχει ὡς ἐπίνειον τὴν *Κωνσταντιαν*, ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου

Ἄλλαι σπουδαῖαι πόλεις τῆς Βλαχίας εἶνε ἡ *Κραϊόβα* (52 χιλ.) καὶ τὸ *Πλοέσι*

Παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ Ἄλουτα κεῖται ἡ μικρὰ πόλις *Δραγατσάνι*, παρὰ τὴν ὁποίαν συνήφθη τὴν 7ην Ἰουνίου 1821 μάχη, καθ' ἣν οἱ ὑπὸ τὸν Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην Ἱερολοχίται ἠττήθησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων.

Πρὸς τὰ στόμα τοῦ Δουνάβεως εὐρίσκονται οἱ δύο μεγάλοι λιμένες: **Γαλάξιον** (75 χιλ.) καὶ **Βραϊλα** (65 χιλ.), μέτροι τῶν ὁποίων ἔρχονται τὰ πλοῖα ἐκ τοῦ Εὐξείνου διὰ **Σουλινά** (6 χιλ.) καὶ φορτώνουν τὸν ρουμανικὸν σίτον.

Εἰς **Μολδαβίαν**: Τὸ **Ίάσιον** (97 χιλ.), παρὰ τὸν Προῦθον.

Εἰς **Βεσσαραβίαν**: Τὸ **Κισνόβιον** (18 χιλ.).

Εἰς **Βουκοβίαν**: Ἡ **Τσέρνοβιτς** (90 χιλ.), ἐπὶ τοῦ Ἄνω Προῦθου.

Εἰς **Δοβρουτσάν**: Ἡ **Κωνστανίτσα** (30 χιλ.), λιμὴν τεχνητὸς ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου.

Εἰς **Τρανσυλβανίαν**: Ἡ **Κλούη** (104 χιλ.), ἐπὶ τοῦ ὄροπέδιου καὶ ἡ **Τεμισβάρ** (90 χιλ.), εἰς τὸ Βανᾶτον.

III. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Γεωργία καὶ κτηνοτροφία.— Οἱ Ρουμάνοι εἶνε πρὸ παντὸς γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι.

Εἰς τὰς πλουσίας πεδιάδας τῆς Ρουμανίας καλλιεργοῦνται κυρίως τὰ σιτηρά: ὁ ἀραβόσιτος (εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ ὁποίου ἡ Ρουμανία ἔρχεται γ' εἰς τὸν κόσμον μετὰ τὰς Ἑνωμ. Πολιτείας καὶ τὴν Βραζιλίαν), ὁ ὁποῖος καταναλίσκεται πρὸ παντὸς εἰς τὸ ἐσωτερικόν, διότι ἀποτελεῖ τὴν βασικὴν τροφήν τοῦ ρουμανοῦ χωρικοῦ καὶ ὁ σῖτος (εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ ὁποίου ἡ Ρουμανία ἔρχεται ἐν Εὐρώπῃ μετὰ τὴν Γαλλίαν, Ἰταλίαν καὶ Ἰσπανίαν), ὁ ὁποῖος προορίζεται κυρίως πρὸς ἐξαγωγὴν. Κατόπιν ἡ κριθὴ καὶ ἡ βρώμη.

Ἐπίσης καλλιεργοῦνται κατὰ τόπους τὰ βιομηχανικὰ φυτά: καπνὸς (Βλαχία), τεύτλα (Βλαχία, Βεσσαραβία, Βανᾶτον), λῖνον, κάνναβις. Ἐπὶ τῶν κλιτύων τῶν Τρανσυλβανικῶν Ἄλπεων καὶ τῶν Καρπαθίων καλλιεργεῖται ἡ ἄμπελος.

Ἡ **κτηνοτροφία**, βοῶν, προβάτων, χοίρων, εἶνε ὀλιγώτερον σπουδαία τῆς γεωργίας.

Τὰ δάση, ἄφθονα εἰς τὰς νέας χώρας (Τρανσυλβανίαν ἰδίως καὶ Βουκοβίναν), ἀποτελοῦν σημαντικὸν πλοῦτον τῆς χώρας.

Τέλος ἡ **ἀλιεΐα** εἰς τὰς λιμνοθαλάσσας τῆς Δοβρουτσᾶς καὶ τὰς παραδουναβίους λίμνας, παρέχει μεγάλας ποσότητας ἰχθύων.

Ὅρυκτὰ προΐόντα.—Ἡ Ρουμανία ἐξάγει ἐκ τοῦ ὑπεδάφους τῆς δύο πλουσιώτατα ὄρυκτὰ προϊόντα : τὸ **πετρέλαιον** (βῆ χώρα ἐν τῷ κόσμῳ, 2α ἐν Εὐρώπῃ μετὰ τὴν Ρωσίαν) καὶ τὸ **ἄλας**.

Ἀμφότερα τὰ προϊόντα ταῦτα ἐξάγονται κατὰ μῆκος τῶν Καρπαθίων.

Τὰ ὄρη τοῦ Βανάτου παρέχουν : ἄνθρακα, λιγνίτην, καθὼς καὶ σίδηρον, χρυσὸν καὶ ἄργυρον.

Βιομηχανία.—Ἡ βιομηχανία εἶνε πολὺ ὀλίγον ἀνεπτυγμένη. Περιορίζεται πρὸς τὸ παρὸν εἰς τὴν ἀπόσταξιν τοῦ πετρελαίου καὶ τινὰς βιομηχανίας γεωργικὰς (ἀλευροποιίαν, οἶνοπνευματοποιίαν κλπ.). Διαθέτουσα ὅμως σημαντικὰς δυνάμεις, θὰ δυνηθῆ εἰς τὸ μέλλον νὰ ἀναπτυχθῆ σημαντικῶς.

Συγκοινωνία.—Ἡ Ρουμανία διαθέτει διὰ τὰς μεταφορὰς τῆς τὴν θαυμασίαν πλωτὴν ὁδὸν τοῦ Δουνάβεως, μὲ τοὺς ἐπ' αὐτῆς λιμένας Γαλαζίου καὶ Βραΐλας, καθὼς καὶ τοὺς ποταμοὺς Προῦθον καὶ Δνεΐστερον. Ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου διαθέτει τὸν τεχνητὸν λιμένα τῆς Κωνσταντζης.

Τὸ σιδηροδρομικὸν τῆς δίκτυον, ἀρκετὰ πυκνόν, ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ἐπιμήκη γραμμὴν ἐπὶ τῆς πεδιάδος, παράλληλον πρὸς τὸ τόξον τῶν Καρπαθίων. Πρὸς αὐτὴν κατέρχονται διὰ μέσου τῶν ὀρέων αἱ ἐκ τῆς Τρανσυλβανίας γραμμαὶ ἐνῶ ἄλλαι διακλαδίζονται πρὸς τὸν Εὐξείνον, πρὸς τὴν Βουλγαρίαν καὶ πρὸς τὴν Ρωσίαν.

Ἐμπόριον.—Ἡ Ρουμανία εἰσάγει πρὸ πάντων ὑφάσματα καὶ βιομηχανικὰ εἶδη ἐκ μετάλλων κ. ἄ. Ἐξάγει δὲ μεγάλας ποσότητας σιτηρῶν, πετρελαίου, ξυλείας καὶ ἄλατος. Ἐξάγει περισσότερα ἀπὸ ὅσα εἰσάγει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

ΠΟΛΩΝΙΑ

(388 000 τ. χλμ.—30 000 000 κάτ.)

Ι. ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Θέσις - Όρια - Έκτασις.— Ἡ Παλαιὰ Πολωνία, ἣ ὁποία ἦτο βασίλειον, ἠττηθεῖσα καὶ διαμελισθεῖσα περὶ τὰ τέλη τοῦ XVIII αἰῶνος ὑπὸ τῶν γειτονικῶν τῆς κρατῶν Γερμανίας, Ρωσίας καὶ Αὐστρίας, ἀνεσυνεστήθη τὸ 1919, μετὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον.

Ἡ νέα Πολωνία ὀρίζεται, πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς, τῆς Ἐλευθέρας Πολιτείας τοῦ Δάντσιγ, τῆς Ἀνατολικῆς Πρωσίας, τῆς Λιθουανίας καὶ τῆς Λεττονίας· πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρωσίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ρουμανίας καὶ τῆς Τσεχοσλοβακίας καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γερμανίας,

Φυσικὰ σύνορα ἔχει μόνον πρὸς νότον, τὰ Καρπάθια.

Ἡ Πολωνία, ἔχουσα ὀλικὴν ἔκτασιν 388.000 τ.χ., ἀπετελέσθη ἀπὸ τὰς ἑξῆς χώρας: 1) ἀπὸ τὴν Μεγάλην Πολωνίαν καὶ μέρος τῆς Λιθουανίας, πρώην ρωσικῆς· 2) ἀπὸ τὴν Δυτικὴν Πρωσίαν, τὴν Ποσνανίαν καὶ μέρος τῆς Ἄνω Σιλεσίας, πρώην γερμανικῆς καὶ 3) ἀπὸ τὴν Γαλικίαν, πρώην αὐστριακὴν.

Μορφολογία.— Ἡ Πολωνία, κατερχομένη ἐκ τῶν Καρπαθίων ὄρεων πρὸς τὴν Βαλτικὴν, ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰς ἑξῆς περιοχάς:

1) **Καρπάθια.**— Τὰ Καρπάθια, τῶν ὁποίων ἡ Πολωνία κατέχει μόνον τὴν ἐξωτερικὴν πλευράν, εἶνε μία δασώδης ὄροσειρὰ μέσου ὕψους 1500 μ., μετὰ πολυαριθμοὺς διαβάσεις διὰ τῶν ὁποίων διέρχονται αἱ ἀπὸ Τρανσυλβανίας καὶ Ρουμανίας σιδηροδρομικαὶ γραμμαί.

2) Ὀροπέδια.—Εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων ἐκτείνεται: τὸ ὄροπέδιον τῆς Γαλικίας, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐναλλάσσονται αἱ εὐφοροὶ πεδιάδες μετὰ τῶν ἀμμοδῶν ἐκτάσεων. Τὸ ὑπέδαφος εἶνε πλούσιον εἰς ὄρυκτὸν ἄλας, ἀλατοπηγὰς, καλλιούγα ἄλατα καὶ πετρέλαιον.

Τὸ ὄροπέδιον τῆς Γαλικίας ἐκτείνεται περαιτέρω διὰ τοῦ ὄροπεδίου τῆς Ἄνω Σιλεσίας ἢ τοῦ Τάρονοβιτς, ἐγκλείοντος λιθάνθρακα καὶ τοῦ ὄροπεδίου τῆς Μικρᾶς Πολωνίας, περιλαμβάνοντος πρὸς Δ. μὲν τοῦ Βιστούλα τὸν ὄρεινὸν ὄγκον Δύξα-Γκόρα (619 μ.), πρὸς Α. δὲ τὰ ὑψώματα τοῦ Διουμπλίν.

3) Κεντρικὴ Πολωνία.—Πρὸς Β. τῶν ὄροπεδίων τούτων ἐκτείνεται μία ἀπέραντος πεδιάς, μέχρι τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης. Ἡ πεδιάς αὕτη εἶνε χαμηλὴ, μονότονος καὶ ἐνιαχοῦ ἀμμώδης καὶ ἐλώδης. Ἀποτελοῦσα συνέχειαν τῆς γερμανικῆς πεδιάδος, εὐρύνεται ἐκ Δ. πρὸς Α.

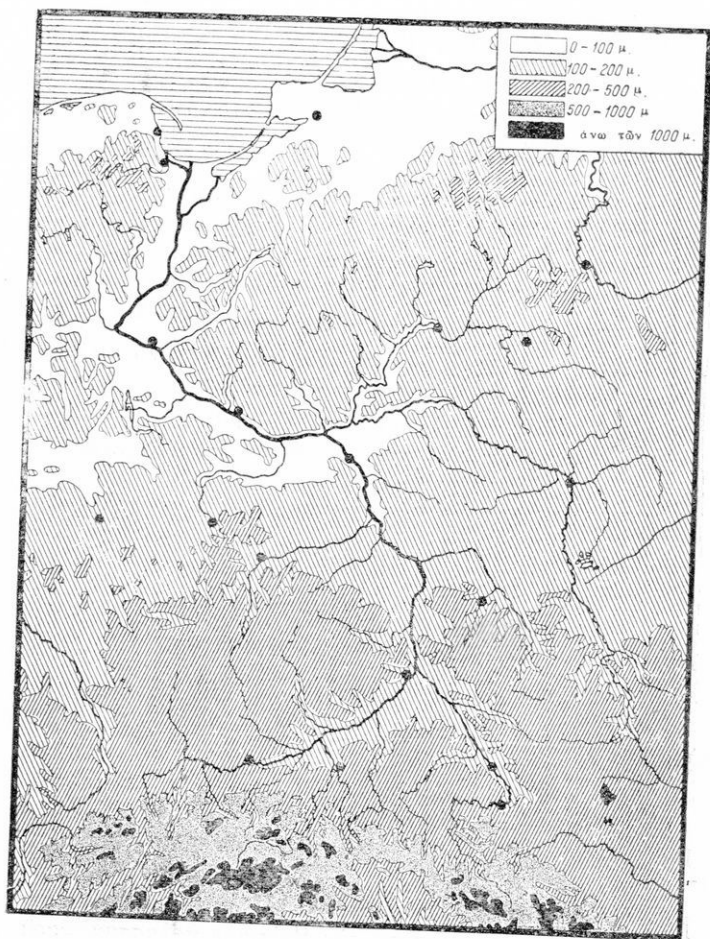
4) Πρὸς Β. τῆς Πολωνικῆς πεδιάδος καὶ παρὰ τὴν Βαλτικὴν ἐκτείνονται ὑψώματά τινα λιμνώδη.

Κλίμα.—Τὸ κλίμα τῆς Πολωνίας εἶνε ἡπειρωτικὸν καὶ τόσον ὀριμύτερον ὅσον προχωροῦμεν ἐκ Δ. πρὸς Α. Τὰ θέρη εἶνε μᾶλλον θερμά. Αἱ βροχαί, πίπτουσαι κυρίως τὸ θέρος, εὐνοοῦσι πολὺ τὴν γεωργίαν. Τὰ Καρπάθια ἔχουν τὸ κλίμα τῶν ὄρεων.

Ποταμοί.—Ἐθνικὸς ποταμὸς τῆς Πολωνίας εἶνε ὁ Βιστούλας.

Ὁ Βιστούλας (960 χλμ.), πηγάζων ἐκ τῶν Δυτικῶν Καρπαθίων καὶ διαγράφων διὰ μέσου τῆς Πολωνίας μίαν ὑπερμεγέθη καμπύλην, ἐκβάλλει εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν, παρὰ τὸ Δάντσιγ, δι' ἑνὸς ἐκτεταμένου Δέλτα. Δέχεται πολλοὺς παραποτάμους, ὧν σπουδαιότεροι ὁ Μπούγκ καὶ ὁ Νάρεβ.

Ἡ Πολωνία διαρρέεται ἐπίσης πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Νιέμεν καὶ ὑπὸ τοῦ Πριπέτ, παραποτάμου τοῦ Δνειστέρου. Τέλος ἐν Γαλικίᾳ ὑπὸ τοῦ Ἄνω Δνειστέρου.

Ἡ κοιλάς τοῦ ποταμοῦ Βιστούλα

II. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΡΓΑΦΙΑ

Πληθυσμός.— Ὁ πληθυσμὸς τῆς Πολωνίας, αὐξάνων σταθερῶς, παρ' ὅλην τὴν σημαντικὴν μετανάστευσιν, ἀνέρχεται εἰς 30 000 000 κατ. περίπου (πυκνότης 77).

Ἐκ τοῦ πληθυσμοῦ τούτου μόνον τὰ $\frac{2}{3}$ εἶνε Πολωνοί, τὸ ὑπόλοιπον $\frac{1}{3}$ ἀποτελεῖται ἐκ Λευκορώσων παρὰ τὰ ρωσικὰ σύνορα, Ρουθηνῶν πρὸς τὰ Καρπάθια, Γερμανῶν εἰς τὴν Ἄνω Σιλεσίαν καὶ Ποζνανίαν καὶ Ἑβραίων εἰς τὰς μεγάλας πόλεις (Βαρσοβίαν καὶ Λότζ).

Κατὰ τὸ θρήσκευμα εἶνε κατὰ πλειονότητα καθολικοὶ (75 %), ὑπάρχουν ὅμως καὶ ὀρθόδοξοι (12 %), προτεστάνται (3 %) καὶ Ἰσραηλιῖται (10 %).

Βλέπομεν οὕτω ὅτι ἡ Πολωνία δὲν ἔχει οὔτε φυλετικὴν οὔτε θρησκευτικὴν ἑνότητα καὶ ὅτι τὰ μὴ Πολωνικὰ στοιχεῖα κατοικοῦν ἰδίως πρὸς τὴν περιφέρειαν τῆς χώρας.

Κατὰ τὸ πλῆθος ἀποτελεῖ δημοκρατίαν μὲ καθολικὴν ψηφοφορίαν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν.

Πόλεις.— Ὁ πληθυσμὸς τῆς Πολωνίας εἶνε κατὰ μεγάλην πλειονότητα ἀγροτικός, ἡ σημαντικὴ ὅμως ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας συνετέλεσεν εἰς τὴν δημιουργίαν μεγάλων τινων πόλεων, αἱ ὁποῖαι ἀπαντῶσι πρὸ πάντων εἰς τὰς πρὸς Δ. καὶ πρὸς Ν. κυρίως πολωνικὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι εἶνε περισσότερο βιομηχανικαί.

Σπουδαιότεραι πολωνικαὶ πόλεις εἶνε αἱ ἑξῆς :

Εἰς τὴν κυρίως Πολωνίαν.— ΒΑΡΣΟΒΙΑ (1 ἐκ.), ἐπὶ τοῦ Βιστούλα, πρωτεύουσα τοῦ κράτους. Εἶνε πόλις μὲ μεγάλην ἐμπορικὴν καὶ βιομηχανικὴν κίνησιν. Ἀποτελεῖ τὸ πνευματικὸν κέντρον τῆς χώρας.

Λότζ (575 χιλ.) κέντρον ὑφαντουργίας, ἰδίως βάμβακος.

Εἰς τὰ σύνορα τῆς Λιθουανίας, ἡ πόλις **Βίλνα** μὲ 200 χιλ. κατοίκους.

Εἰς τὴν Ποσνανίαν, ἡ πρῶν γερμανικὴ πό-

λις **Πόζναν** (πρώην Πόζεν) με 170 χιλ. κατ. και μεγάλη ζακχαροποιεία.

Εἰς τὴν Ἄνω Σιλεσίαν, περιοχὴν ἀνθρακωρυχείων καὶ μεταλλείων, αἱ πόλεις: **Κρολέβσκα-Χούτα**, **Τάρνοβιτς**, **Κάτοβιτς** κλπ. πρώην γερμανικαί.

Ἐλευθέρα Πολιτεία τοῦ Δάντσιου

Εἰς τὴν Γαλικίαν, **Δβῶφ** (πρώην Λεμβέογη ἢ Λεόπολις) με 235 χιλ. κατοίκους· πρωτεύουσα καὶ κέντρον πνευματικῶν τῆς Ἄνω Γαλικίας. **Κρακοβία** (190 χιλ.), ἐπὶ τοῦ Βιστούλα **Πρεμύσλ**, **Διουμπλίν**, **Μπρέστ-Λιτόβσκ**, πόλεις ἱστορικαὶ τοῦ μεγάλου Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου.

Τὸ **Δάντσιου** (195 χιλ.), ἐπὶ τῆς Βαλτικῆς, πρωτεύουσα τῆς Ἐλευθέρας Πολιτείας τοῦ Δάντσιου; εἶνε

λιμήν, τοῦ ὁποίου ἔχει ἐπιτραπὴ ἢ ἐλευθέρα χρῆσις ὑπὸ τῆς Πολωνίας, διὰ τῆς συνθήκης τῶν Βερσαλλίων.

Πλησίον τοῦ Δάντσιγ ἡ Πολωνία ἴδρυσεν ἐπὶ τοῦ ἰδίου της ἐδάφους τὸν νέον λιμένα **Γδύνια**, ὁ ὁποῖος μόλις τώρα ἀναπτύσσεται.

III. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Γεωργία.—Ἡ Πολωνία εἶνε χώρα γεωργικὴ· τὰ $\frac{2}{3}$ τοῦ πληθυσμοῦ της ἀσχολοῦνται εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς. Ἐκ τῶν σιτηρῶν, τὰ ὁποῖα κατέχουν τὴν πρώτην θέσιν, καλλιεργοῦνται πρὸ πάντων· ἡ **σίκαλις** (β' παραγωγὸς τοῦ κόσμου μετὰ τὴν Γερμανίαν), ἡ βρώμη, ἡ κριθή, ὁ σίτος. Ἐκ τῶν βιομηχανικῶν δὲ φυτῶν· τὸ **λίνον** (πρῶτη παραγωγὸς τοῦ κόσμου), τὰ **γεώμηλα** (δευτέρα μετὰ τὴν Γερμανίαν), **κάνναβις** (τρίτη τοῦ κόσμου), ὁ καπνός, ὁ λυκίσκος, τὰ τεῦτλα κλπ.

Κτηνοτροφία.—Ἡ κτηνοτροφία, ὀλιγώτερον σημαντικὴ τῆς γεωργίας, εἶνε ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένη, ἰδίως ἡ τῶν ἵππων, χοίρων καὶ μικρῶν ζώων.

Τὰ **δάση**, καταλαμβάνοντα μεγάλας ἐκτάσεις εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Πολωνίαν καὶ ἐπὶ τῶν Καρπαθίων, παρέχουν μεγάλας ποσότητας ξυλείας.

Ὄρυκτὰ προϊόντα.—Πλουσία εἶνε ἡ Πολωνία καὶ εἰς ὄρυκτὰ προϊόντα· **ἀνθρακα**, ἐξαγόμενον κυρίως εἰς Ἀνω Σιλεσίαν, ἡ ὁποία κατέχει τὰ πλουσιώτερα κοιτάσματα τοῦ κόσμου· **πετρέλαιον**, ἐξαγόμενον εἰς τὰ Καρπάθια (Γαλικία) καὶ **ὄρυκτὸν ἄλας**, ἐξαγόμενον ἐπίσης εἰς Γαλικίαν (Βιλίτσκα). Ἀφθονα ἐπίσης εἶνε τὰ ὄρυκτὰ καλίου, σιδήρου, μολύβδου, ψευδαργύρου, χαλκοῦ.

Βιομηχανία.—Αἱ βιομηχανίαι τῆς Πολωνίας εἶνε σημαντικῶς ἀνεπτυγμέναι. Ἐκ τούτων, αἱ μὲν **ὕφαντουργικαὶ** (βάμβακος, λίνου, καννάβως, ἐρίου) εἶνε ἐγκατεστημέναι εἰς Βαρσοβίαν καὶ ἰδίως εἰς Λότζ (τὸ λεγόμενον Μάντζεστερ τῆς Πολωνίας)· αἱ δὲ **μεταλλουργικαὶ** εἶνε συγκεντρωμέναι εἰς τὴν

Ἐνω Σιλεσίαν. Ἐκ τῶν *γεωργικῶν βιομηχανιῶν* σπουδαιότητα εἶνε ἡ σακχαροποιία ἐν Ποζνανία, ἡ οἰνοπνευματοποιία (ἐκ γεωμήλων ἢ σιτηρῶν) καὶ ἡ ζυθοποιία.

Ἐμπόριον.— Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Πολωνίας αὐξάνει ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος. Εἰσάγονται κυρίως πρῶται ὕλαι (βάμβαξ, ἔριον, μεταλλεύματα), μηχαναί, χημικὰ λιπάσματα, ἀποικιακά· ἐξάγονται δὲ ἄνθραξ, ξυλεία, πετρέλαιον, ζάχαρις, ὑφάσματα, ψευδάργυρος.

Συγκοινωνία.— Ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς τῆς θέσεως ἡ Πολωνία εἶνε χώρα διαβάσεως καὶ διαμετακομιστικοῦ ἐμπορίου μεταξὺ Δυτικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀπὸ τὰς χώρας τῆς Βαλτικῆς πρὸς τὰς τῆς Μεσογείου ἀφ' ἑτέρου. Διαθέτει πρὸς τοῦτο :

Θαυμάσιον *δίκτυον ποταμίων ὁδῶν*, συνδεομένων μεταξὺ τῶν διὰ διωρύγων, μὲ κεντρικὴν ἀρτηρίαν τὸν Βιστούλαν καί :

Σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἀρκετὰ πυκνόν, μὲ κέντρον τὴν Βαρσοβίαν.

Ὡς *λιμένες* πρὸς τὴν Βαλτικὴν χρησιμοποιοῦνται, ὁ ἐλεύθερος λιμὴν τοῦ *Δάντσιγ* καὶ ὁ νέος Πολωνικὸς λιμὴν τῆς *Γδύνια*.

IV. ΒΟΡΕΙΟΣ ΕΥΡΩΠΗ

Ἡ Βόρειος Εὐρώπη περιλαμβάνει : τὰ Βαλτικά κράτη, τὰ κράτη τῆς Σκανδιναβικῆς χερσονήσου καὶ τὴν Δανίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ΄.

ΒΑΛΤΙΚΑ ΚΡΑΤΗ

Μετὰ τὴν πῶσιν τῆς Ρωσικῆς Αὐτοκρατορίας, συνεπέει τῆς κομμουνιστικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1917, οἱ κάτοικοι τῶν Βαλτικῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ρωσίας, Φινλανδοί, Ἐσθονοί, Λεττονοὶ καὶ Λιθουανοί, μὴ ἀνήκοντες εἰς τὴν ρωσικὴν φυλὴν, ἐπωφελήθησαν τῆς εὐκαιρίας ταύτης καὶ ἐσχημάτισαν τὰ ἀνεξάρτητα κράτη : Φινλανδίαν, Ἐσθονίαν, Λεττονίαν καὶ Λιθουανίαν, τὰ ὅποια ἐκτείνονται ἐκ Β. πρὸς Ν., ἀπὸ τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὀκεανοῦ μέχρι τῆς Πολωνίας καὶ ἀποκλείουν σχεδὸν τὴν Ρωσίαν ἀπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης.

ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ

(388 300 τ. χλμ.—3. 700 000 κάτ.)

I ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ὅρια- Ἐκτασις.—Ἡ Φινλανδία, ἔχουσα ἕκτασιν 388 300 τ. χ., ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Νορβηγίας καὶ τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὀκεανοῦ· πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρωσίας· πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Φιννικοῦ κόλπου καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Βοθνικοῦ κόλπου καὶ τῆς Σουηδίας.

Μορφολογία.—Ἡ Φινλανδία ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ἐπίπεδον ἐπιφάνειαν, μέσου ὕψους 150-300 μ., καλυπτομένην ὑπὸ ἐλῶν καὶ ἀναρριθμητῶν λιμνῶν, διὸ καὶ ἐπικαλεῖται «*ἡ χώρα τῶν χιλίων λιμνῶν*». Τὰ ὕδατα μιᾶς τῶν μεγαλειτέρων Φινλανδικῶν λιμνῶν, τῆς *Σάϊμα*, ἐκρέοντα διὰ τινος χαράδρας εἰς τὴν ρωσικὴν λίμνην Λαδόγαν, σχηματίζουν τοὺς περιφήμους καταρράκτας *Ἰμάτρα*.

Τὰ πρὸς τοὺς κόλπους Βοθνικὸν καὶ Φιννικὸν παράλια τῆς χώρας εἶνε λίαν διαμελισμένα, ὅπως τὰ φιόρδς τῆς Νορβηγίας, μὲ χιλιάδας νησίδων πρὸ αὐτῶν, μόλις ἔξεχουσῶν τῆς θαλάσσης, αἱ ὁποῖαι προστατεύουν πολὺ τὴν ἀκτοπλοΐαν. Αἱ κατὰ τὰ ΝΔ κείμενοι νῆσοι *Ἄλανδ*, μεταξὺ Φινλανδίας καὶ Σουηδίας, εἶναι λείψανα τῆς ξηρᾶς, ἣ ὁποία συνέδεε ποτὲ τὰς δύο χώρας.

Τὸ *κλίμα* τῆς Φινλανδίας, ἀρκετὰ γλυκὺ εἰς τὰ παράλια, εἶνε δομύτατον εἰς τὸ ἐσωτερικόν· πολὺ ψυχρὸν τὸν χειμῶνα (—3° ἕως —10°) καὶ ἀρκετὰ θερμὸν καὶ ξηρὸν τὸ θέρος (+13° ἕως +17°).

II. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Πληθυσμός.—Ὁ πληθυσμὸς τῆς Φινλανδίας ἀνέρχεται εἰς 3 700 000 κατ. (πυκνότης 10 περίπου). Οἱ κάτοικοι εἶνε Φίννοι, καταγωγῆς μογγολικῆς καὶ θρησκευτικῆς λουθηρανικῆς.

Αἱ νῆσοι Ἄλανδ ἔχουν πληθυσμὸν ἀποτελούμενον κυρίως ἐκ Σουηδῶν, ἐνῶ εἰς τὰ βόρεια τῆς χώρας, μέχρι τῶν φιόρδς τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὠκεανοῦ καὶ πέρας τῆς λίμνης *Ἰναρι* κατοικοῦν *Δάπωνες*, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν κτηνοτροφίαν ταράνδων.

Πολίτευμα.—Τὸ πολίτευμα τῆς χώρας εἶνε δημοκρατικόν.

Ὅλεϊς.—Σχεδὸν ὅλος ὁ πληθυσμὸς, ὁ ὁποῖος ἔχει φθᾶση εἰς ὑψηλὸν σημεῖον πολιτισμοῦ, εἶνε συγκεντρωμένος πρὸς Ν., πρὸς τὰ παράλια τοῦ Φιννικοῦ κόλπου, ὅπου κεῖνται αἱ μόναι σπουδαῖαι πόλεις τῆς χώρας.

Ἡ **ΕΛΣΙΝΣΚΗ** (πρῶν Ἑλσιγκφόρδς), ἡ πρωτεύουσα τοῦ κράτους, μὲ 225 χιλ. κατοίκους· ἡ **Τουρκὸν** (πρῶν Ἄμπο),

πρὸς Δ. ἔχουσα 60 χιλ. κατ. καὶ ἡ **Βιίπουρι** (πρώην Βίμποργ), πρὸς Α.

III. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ὁ Φινλανδικὸς λαὸς, κατὰ τὸ πλεῖστον ἀγροτικὸς (35%), ζεῖ πρὸ πάντων ἀπὸ τὰ δάση, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν γεωργίαν.

Δάση.— Τὰ δάση, καλύπτοντα τὰ 73% τῆς ἐπιφανείας, εἰς ἀναλογίαν μεγαλειτέραν πάσης ἄλλης εὐρωπαϊκῆς χώρας, ἀποτελοῦν τὸν κυριώτερον πλοῦτον τῆς Φινλανδίας. Ἐκ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν δασῶν, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς πολυαριθμοῦς **πτώσεις τῶν ὑδάτων**, ἐγενήθησαν αἱ ἀκμάζουσαι βιομηχανίαι: ξυλείας, χαρτοῦ, κυτταρίνης.

Κτηνοτροφία.— Ἡ ἀφθονία τῶν λιξιμόνων, εὐνοουμένη ὑπὸ τοῦ κλίματος, συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς **γαλακτοκομίας**, τῆς ὁποίας τὰ προϊόντα, τυρὸς καὶ πρὸ πάντων βούτυρον, ἐξάγονται εἰς Σουηδίαν καὶ Ἀγγλίαν.

Γεωργία.— Ἡ γεωργία, ἂν καὶ διαθέτει περιορισμένην ἔκτασιν, ἀπασχολεῖ σημαντικὸν μέρος τῶν κατοίκων. Καλλιεργοῦνται κυρίως ἡ σίκαλις καὶ ἡ βρώμη, ὀλιγώτερον δὲ ἡ κριθὴ καὶ τὰ γεώμηλα.

Ἐκ τῶν **δρυκῶν** προϊόντων σπουδαιότητα ἔχουν τὰ μεταλλεύματα σιδήρου, ἐξορυσσόμενα εἰς τὰ Ν. Δ.

Ἐμπόριον καὶ Συγκοινωνία.— Ἡ Φινλανδία ἀγοράζει περισσότερα ἀπὸ ὅσα πωλεῖ. Εἰσάγει, πρὸ πάντων διὰ μέσου τῆς Γερμανίας, σιτηρὰ, ἀποικιακά, μέταλλα, μηχανάς, ὑφάσματα, ἐξάγει δέ, κυρίως εἰς τὴν Μ. Βρετανίαν: ξύλα, χαρτομάζαν, χάρτην, τυρὸν, βούτυρον.

Διὰ τὰς μεταφοράς της διαθέτει τὰς λίμνας της, συνδεόμενας μεταξὺ των καὶ πρὸς τὸν Φιννικὸν κόλπον διὰ διωρύγων.

Κυριώτερα σιδηροδρομικὴ γραμμὴ εἶνε ἡ συνδέουσα τὰς παραλίους πόλεις μεταξὺ των καὶ μετὰ τῆς Πετροπόλεως, ἡ ὁποία ἀπέχει 20 μόλις χιλιόμετρα ἀπὸ τὰ σύνορά της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'.

ΕΣΘΟΝΙΑ—ΛΕΤΤΟΝΙΑ—ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Τὰ πρὸς Ν. τῆς Φινλανδίας καὶ ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης βρεχόμενα κράτη: Ἑσθονία, Λεττονία, Λιθουανία, ἔχουν **μορφολογίαν** ἀνάλογον πρὸς τὴν τῆς Φινλανδίας. Ἀποτελοῦνται ἀπὸ μίαν ἐπίπεδον γρανιτικὴν ἐπιφάνειαν καλυπτομένην ἀπὸ λεπτῶν στρώμα ἐκ προσχώσεων.

Οἱ **ποταμοὶ** κατέρχονται ἢ ἀπὸ τὰ λιμνώδη ὑψώματα τῆς Ἀνατολικῆς Πρωσίας ἢ ἀπὸ τὸ ὄροπέδιον Βαλδάϊ τῆς Ρωσίας.

Τὸ **κλίμα** τῶν εἶνε ἠπειρωτικὸν ἀλλ' ἀρχετὰ ἥπιον, ἔνεκα τῆς ἐπιδράσεως τῶν ἀπὸ θαλάσσης ἀνέμων, οἱ ὅποιοι κυρίως ἐπικρατοῦν.

Τὰ **παράλια** τῶν εἶνε χαμηλὰ καὶ στεροῦνται φυσικῶν λιμένων.

Ἡ περιοχὴ αὕτη τῆς Βαλτικῆς, καλυπτομένη ἄλλοτε ὑπὸ δασῶν, ἀπειλώθη ὑπὸ ἀποίκων Γερμανῶν, οἱ ὅποιοι μέχρι τοῦ 1919 ἦσαν κύριοι ὅλης τῆς μεγάλης ἰδιοκτησίας καὶ σχεδὸν ὅλου τοῦ ἐμπορίου. Εἰς αὐτοὺς ὀφείλεται ἡ ἐπέκτασις τῶν λιμῶνων καὶ ἡ διάδοσις τῆς μεγάλης κτηνοτροφίας καθὼς καὶ τῆς καλλιιεργείας τῶν σιτηρῶν (σικάλεως, βρώμης, κρηθῆς), τῶν γεωμήλων καὶ τοῦ λίνου.

ΕΣΘΟΝΙΑ

(47.500 τ.χ.—1.100.000 κατ.)

Ἡ Δημοκρατία τῆς Ἑσθονίας ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Φιννικοῦ κόλπου· πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ρωσσίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ τῆς μεγάλης λίμνης **Πεϊπούς** καὶ τοῦ ποταμοῦ **Νάοβα**· πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Λεττονίας καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης. Ἔχει ἕκτασιν, μετὰ τῶν δύο νήσων **Ντάγκο** καὶ **Όξελ**, 47.500 τ.χ. ἦτοι ὀλίγον μεγαλειτέραν τῆς Ἑλβετίας.

Εἶνε, ὅπως ἡ Φινλανδία, χώρα λειμώνων καὶ δασῶν.

Ἐ πληθυσμὸς τῆς ἀποτελεῖται ἐξ 1.100.000 κατοίκων (πυκνότης 27), φυλῆς καὶ γλώσσης φιννικῆς καὶ θρησκείας λουθηρανικῆς.

Ἡ πρωτεύουσα ΤΑΛΛΙΝ (πρῶην Ρεβάλ) συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς πρὸς Δ. κειμένης **Παλδίσκη**· εἶνε λιμὴν εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Φιννικοῦ κόλπου. Δι' αὐτοῦ διεξάγεται κυρίως τὸ ἐμπόριον τῶν ξύλων καὶ τοῦ βουτύρου. Ἄλλη σπουδαία πόλις εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας εἶνε ἡ **Ταρτοῦ** (πρῶην Δορπάτ). Ἡ **Νάοβα** πρὸς Α. ἔχει σημαντικὴν βιομηχανίαν βάμβακος.

ΛΕΤΟΝΙΑ

(65.800 τ.χ.—1.900.000 κατ.)

Ἡ Δημοκρατία τῆς Λεττονίας, κειμένη πρὸς Ν. τῆς Ἑσθονίας καὶ συνορεύουσα πρὸς Α. μετὰ τῆς Ρωσσίας καὶ πρὸς Ν. μετὰ τῆς Πολωνίας καὶ Λιθουανίας, βρέχεται πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης. Διαρρέεται ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ **Δαουγάβα** (ἢ Δύνα), ἐρχομένου ἐκ Ρωσσίας καὶ ἐκβάλλοντος εἰς τὸν κόλπον τῆς Ρίγας.

Ἔχει ἕκτασιν 65.800 τ.χ., ἦτοι ἴσην πρὸς τὴν τοῦ Βελγίου καὶ τῆς ὀλλανδίας ὁμοῦ λαμβανομένων.

Ἐχουσα κλίμα ὑγρὸν, καλύπτεται ὑπὸ δασῶν καὶ βοσκῶν. Ἰκαλλιεργοῦνται ἰδίως τὸ λῖνον καὶ τὰ γεώμηλα.

Ὁ πληθυσμὸς της, ἀνερχόμενος εἰς 1.900.000 κατοίκους (πυκνότης 29), ἀποτελεῖται ἀπὸ Λέττονας (73 %), Ρώσους (20 %), Ἑβραίους, Γερμανούς, Πολωνούς, Λιθουανούς. Κατὰ τὸ θρήσκευμα ἐπικρατοῦν οἱ διαμαρτυρόμενοι.

Ἡ πρωτεύουσα ΡΗΓΑ (338 χιλ.), εἶνε ὁ σπουδαιότερος λιμῆν τῶν Βαλτικῶν Κρατῶν ἐξυπηρετεῖ διὰ τοῦ ποταμοῦ Δύνα καὶ τὴν Δυτικὴν Ρωσίαν. Διὰ τῆς Ρήγας διεξάγεται τὸ ἐμπόριον τῶν ξύλων καὶ ἡ ἐξαγωγή τοῦ λίνου καὶ τοῦ βουτύρου.

Τὸ **Λιμπάου** (60 χιλ.), ἐλευθεροῦμενον ἀπὸ τοὺς πάγους πρὸ τῆς Ρήγας καὶ τὸ **Βιντάου**, εἶνε δύο ἄλλοι λιμένες ἐπὶ τῆς Βαλτικῆς, χρησιμοποιούμενοι κυρίως διὰ τὴν εἰσαγωγὴν. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας αἱ πόλεις: **Μιτάου** ἐπὶ τοῦ Δύνα καὶ **Δβίνσκ** μὲ 40 χιλ. κατοίκους.

Ἡ Λεττονία, ἔχουσα σημαντικὴν βιομηχανίαν ὑφαντουργικὴν καὶ μεταλλουργικὴν, ἰδίως πέριξ τῆς Ρήγας, εἰσάγει βάμβακα, μέταλλα, σίτον, ζάχαριν· ἐξάγει δὲ ξύλα, λῖνον καὶ βούτυρον, ἰδίως εἰς Ἀγγλίαν, Βέλγιον καὶ Γερμανίαν.

ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ

(56.000 τ.χ. — 2.200.000 κατ.)

Ἡ Δημοκρατία τῆς Λιθουανίας, περιλαμβανομένη μεταξὺ Λεττονίας, Πολωνίας καὶ Ἀνατολικῆς Πρωσσίας, ἔχει φυσικὴν διέξοδον πρὸς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν διὰ τοῦ **Νιέμεν**, ὁ ὁποῖος εἶνε ὁ ἐθνικὸς της ποταμὸς. Ἐχει ἕκτασιν 56.000 τ.χ., ἥτοι κατὰ τι μεγαλειτέραν τῆς Λεττονίας καὶ πληθυσμὸν 2.200.000 κατ. (πυκνότης 39). Οἱ κάτοικοι, Λιθουανοὶ κατὰ πλειονότητα, εἶνε καθολικοὶ τὸ θρήσκευμα.

Εἶνε χώρα χαμηλὴ μὲ πολλὰς λίμνας καὶ ἔλη.

Καλύπτεται ἀπὸ δάση, λειμῶνας καὶ ἀγροὺς περισσοτέρους

τῶν ἄλλων Βαλτικῶν κρατῶν. Σπουδαῖον προῖόν τῆς χώρας εἶνε τὸ **λίγνον**, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ εἶδος τοῦ μονοπωλίου τοῦ κράτους, ὅπως καὶ εἰς τὰ περισσότερα τῶν γειτονικῶν κρατῶν. Ἐξάγεται εἰς σπόρους ἢ εἰς ἴνας. Ἄλλα εἶδη ἐξαγωγῆς εἶνε τὰ ξύλα, τὰ ζῶα καὶ τὰ αὐγά. Ἐμπορεύεται κυρίως μετὰ τῆς Γερμανίας, ἐκ τῆς ὁποίας εἰσάγει ὑφάσματα, ζάχαριν καὶ βιομηχανικὰ εἶδη.

Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ἐμπορίου διεξάγεται διὰ τοῦ διεθνοποιηθέντος λιμένος τοῦ **Μέμελ**, τοῦ ὁποίου ἡ περιοχὴ ἀποτελεῖ αὐτόνομον Πολιτείαν, ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τῆς Λιθουανίας καὶ τὴν προστασίαν τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν.

Ὁ ποταμὸς **Νιέμεν**, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τὴν κυρίαν πλωτὴν ὁδὸν τῆς χώρας, ἔχει διεθνοποιηθῆ διὰ τῆς συνθήκης τῶν Βερσαλλιῶν μέχρι τῆς Πολωνικῆς πόλεως Γκρόδνο.

Πρωτεύουσα τοῦ Κράτους εἶνε ἡ ΚΑΟΥΝΑΣ (πρῶην Κόβνο) με 95 χιλ. κατοίκους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ΄.

ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΪΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Ἡ εἰς τὰ βόρεια τῆς Εὐρώπης κειμένη Σκανδιναυϊκὴ χερσονήσος βρέχεται ὑπὸ τῶν θαλασσῶν : Βορείου Παγωμένου Ὑκεανοῦ, Ἀτλαντικοῦ Ὑκεανοῦ, Βορείου θαλάσσης καὶ Βαλτικῆς. Ἐκτεινομένη ἀπὸ Β.Α. πρὸς Ν.Δ., εἰς μῆκος 1900 χιλιόμετρων, εἶνε ἡ μεγαλειτέρα χερσονήσος τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα ἐπιφάνειαν 772 000 τ.χ., ἥτοι ὅσην ἔχουν ἡ Γερμανία καὶ ἡ Μ. Βρετανία ὁμοῦ λαμβανόμεναι. Ἡ Σκανδιναυϊκὴ χερσόνησος, κατοικουμένη ὑπὸ Σκανδιναυῶν, οἱ ὅποιοι εἶνε κλάδος τῆς γερμανικῆς φυλῆς, καὶ τινῶν Λαπῶνων εἰς τὰ βορειότατα, περιλαμβάνει δύο κράτη : τὴν **Νορβηγίαν** καὶ τὴν **Σουηδίαν**.

Τὰ κράτη ταῦτα ἦσαν ποτὲ ἠνωμένα, ἔνεκα ὅμως τῆς διαφορᾶς τῶν συμφερόντων των, προερχομένης ἐκ λόγων φυσικῶν, διεχωρίσθησαν πρὸ πολλοῦ.

ΝΟΡΒΗΓΙΑ

(320 000 τ.χ.—2 800 000 κατ.)

Ι. ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Θέσις - Ὅρια - Ἐκτασις.—Ἡ Νορβηγία, καταλαμβάνουσα τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς Σκανδιναυϊκῆς χερσονήσου καὶ συνορεύουσα πρὸς Α. μετὰ τῆς Σουηδίας καὶ Φινλανδίας, ἔχει ἔκτασιν 320 000 τ.χ. ἥτοι εἶνε κατὰ τι μεγαλειτέρα τῆς Μ. Βρετανίας.

Ἐχει τὸ σχῆμα παμμεγέθους ἀπίου, λίαν ἐπιμήκουσ, τοῦ

ὁποίου τὸ ἄκρον κεῖται εἰς τὸ **Βόρειον Ἀκρωτήριον**. τὸ βορειότερον τῆς Εὐρώπης (κείμενον ἐπὶ νησιδος), πρὸς τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὠκεανόν, ἐνῶ ἡ βᾶσις του, βρεχομένη ὑπὸ τῆς Βορείου θαλάσσης, χωρίζεται ἀπὸ τῆς χερσονήσου Ἰουτλάνδης (Δανία) διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Σκαγεράκη.

Μορφολογία.— Ὀλόκληρος ἡ Νορβηγία καταλαμβάνεται ὑπὸ τῶν Σκανδιναυϊκῶν Ἄλπεων, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν ἓνα τεράστιον ὄρεινόν ὄζον, συνιστάμενον ἐκ γρανίτου καὶ σχιστολίθου.

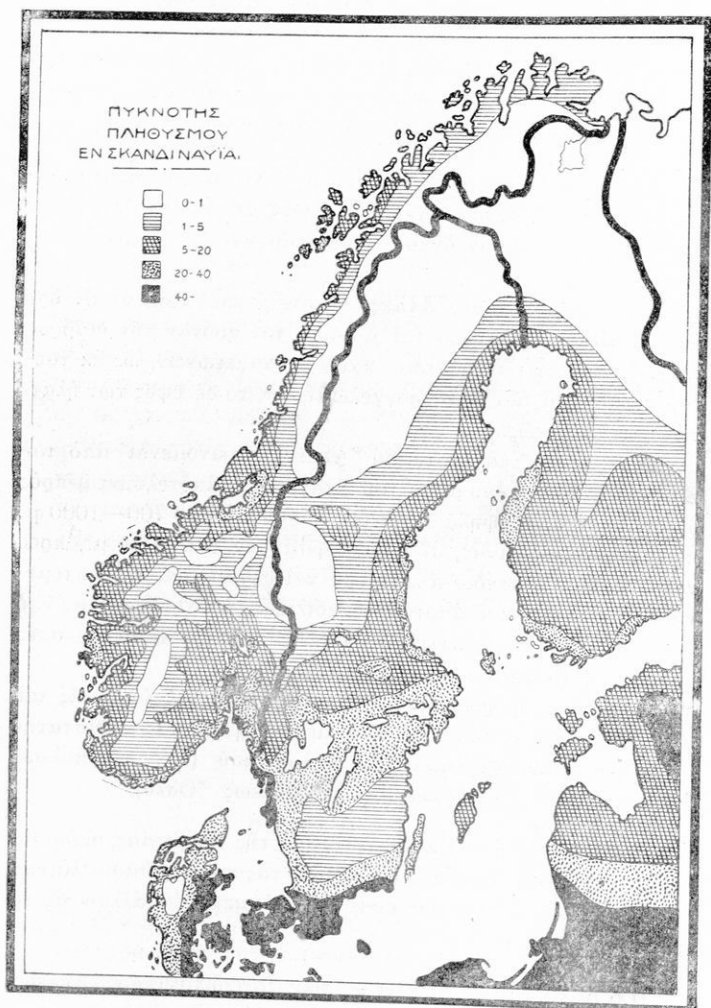
Αἱ Σκανδιναυϊκαὶ Ἄλπεις, συνδεόμεναι ποτὲ μὲ τὰ ὄρη τῆς Σκωτίας, ὑπέστησαν ἐπὶ μακρότατον χρόνον τὴν διαβρωτικὴν ἐπίδρασιν τῶν ὑδάτων καὶ τῶν παγετώνων, ὡς ἐκ τούτου αἱ κορυφαὶ τῶν ἀπετρογγυλώθησαν, τὸ δὲ ὕψος τῶν ἡλατώθη σημαντικῶς.

Σήμερον αἱ Σκανδιναυϊκαὶ Ἄλπεις, ἐκτεινόμεναι ἀπὸ τοῦ Βορείου Ἀκρωτηρίου μέχρι τοῦ Σκαγεράκη, ἀποτελοῦνται πρὸς βορρᾶν μὲν ἀπὸ ὑψηλὰ ὄροπέδια μέσου ὕψους 700—1000 μ. καὶ μὲ κορυφὰς τινεas, αἱ ὁποῖαι φθάνουν τὰ 2000 μ., πρὸς νότον δὲ ἀπὸ ὄροπέδια πλατύτερα καὶ ὑψηλότερα, διακοπτόμενα ἀπὸ βαθείας καὶ ἀποτόμους κοιλάδας, καλυπτομένας ὑπὸ παγετώνων, τῶν μεγαλειτέρων τῆς Εὐρώπης. Κορυφαὶ τινεs τοῦ νοτίου τμήματος φθάνουν τὰ 2560 μ.

Ὀλόκληρος ἡ ὄροσειρὰ διατέμενεται ἐγκαρσίως ὑπὸ μιᾶς καὶ μόνης ἐδαφικῆς ταπεινώσεως, διὰ μέσου τῆς ὁποίας καθίσταται δυνατὴ ἡ ἐπικοινωνία μεταξὺ Ἀτλαντικοῦ (διὰ τῆς πόλεως Τροντγιέμ) καὶ Σκαγεράκη (διὰ τῆς πόλεως Ὁσλο).

Ποταμοί.— Ἐκ τῶν ποταμῶν τῆς Νορβηγίας, οἱ ὁποῖοι εἶνε βραχεῖς, ὀρητικοὶ καὶ διασχίζουσιν τὰς πολυαριθμοὺς λίμνας τῆς χώρας, σπουδαιότερος εἶνε ὁ **Γκλόμμεν**, ἐκβάλλων εἰς τὸ φιόρδ τοῦ Ὁσλο.

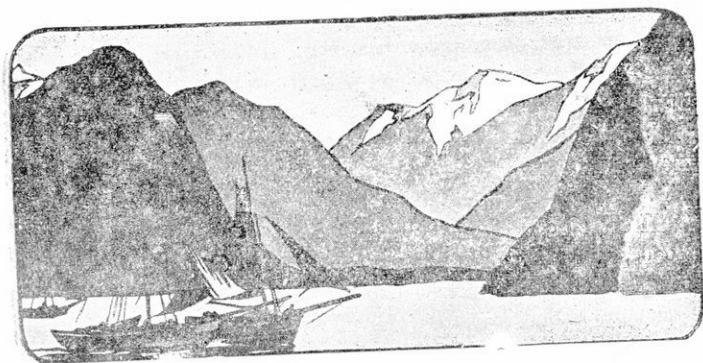
Παράλια.— Αἱ κλιτύες τῶν Σκανδιναυϊκῶν Ἄλπεων πρὸς Α. μὲν, δηλ. πρὸς τὸ μέρος τῆς Σουηδίας, κατέρχονται ὀμαλῶς καὶ κατὰ βαθμίδας μέχρι τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὁμῶς, δηλ. πρὸς τὸ μέρος τῆς Νορβηγίας, κατέρχονται ἀπὸ

Πυκνότης του πληθυσμού εις τήν Σκανδιναυϊαν
καί τας γειτονιάς της χώρας

τόμωσ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ σχηματίζουν παράλια ὑψηλά καὶ ἀπόκρημα, διατεμνόμενα ὑπὸ πολυαρίθμων **φισόρδς**. Εἶνε δὲ τὰ φισόρδς στενοὶ καὶ βαθέωσ εἰσχωροῦντες εἰς τὴν ξηρὰν κόλποι, μέχρι μήκουσ 180 χιλιομέτρων ἐνίοτε, μὲ τοιχώματα ἀπόκρημα καὶ ὑψηλότατα.

Κατὰ μῆκουσ τῶν Νορβηγικῶν παραλίων ἐκτείνεται μία συνεχῆσ σειρὰ νήσων καὶ νησίδων (150.000 καὶ πλέον), αἱ ὁποῖα προστατεύουσι τὴν ξηρὰν ἀπὸ τὴν ὄρμην τῶν κυμάτων τοῦ ὠκεανοῦ καὶ διευκολύνουσι τὴν ἀκτοπλοῖαν.

Φισόρδ τῆσ Νορβηγίασ

Κλίμα.—Ἡ Νορβηγία εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἔχει κλίμα πολὺ ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν, ἀποτέλεσμα τοῦ ὁποῖου εἶνε ὁ σχηματισμὸσ πάγετων. εἰς τὰ παράλια δὲ καὶ εἰς τὰς νήσουσ εἶνε τόσουσ γλυκὺ, ὥστε εἰς μὲν τὸ Βόρειον Ἀρκωτήριον, ὑπὸ γεωγραφικὸν πλάτουσ 71°, (ὅπου κατὰ μὲν τὸ θέρωσ ὁ ἥλιουσ εἶνε ὁρατὸσ ἀκόμη καὶ κατὰ τὸ μεσονύκτιον, τὸν δὲ χειμῶνά ἐπικρατεῖ συνεχῆσ νύξ), ἡ θάλασσα δὲν παγώνει ποτέ, εἰς δὲ τὸ Μπέργκεν (γεωγραφικὸν πλάτουσ 61° περίπου) ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ Ἰανουαρίου εἶνε -1° , ἡ δὲ τοῦ Ἰουλίου $+15^{\circ}$.

Τὸ ὅλωσ ἐξαιρετικὸν διὰ τόσουσ μέγα γεωγραφικὸν πλάτουσ κλίμα, ὀφείλεται εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ θερμοῦ ρεύματοσ τοῦ Κόλπου καὶ τῶν ὑγρῶν ΝΑ θαλασσίων ἀνέμων.

Αἱ βροχαὶ γενικῶς εἰς τὰ παράλια εἶνε ἀφθονώταται (ὕψος βροχῆς 1,86 μ. εἰς Μπέργκεν).

Ἔνεκα τῆς ἡπιότητος τοῦ κλίματος τῆς παραθαλασσίου Νορβηγίας, τὰ σιτηρὰ ὠριμάζουν εἰς αὐτὴν ἀκόμη καὶ πέραν τοῦ πολικοῦ κύκλου.

II. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Πληθυσμός.—Ὁ πληθυσμὸς τῆς Νορβηγίας ἀνέρχεται εἰς 2.800.000 κατοίκους, μὲ πυκνότητα 8. Ἡ μικρὰ αὐτὴ πυκνότης, ἢ μικροτέρα τῆς Εὐρώπης, εἶνε λίαν εὐνόητος, ὅταν ἀναλογισθῇ τις ὅτι τὰ 95 % τῆς χώρας εἶνε ἀκατοίκητα, ἔνεκα τῆς φύσεως τοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ κλίματος.

Ἡ Νορβηγία εἶνε συνταγματικὴ μοναρχία, οἱ δὲ κάτοικοὶ τῆς διαμαρτυροῦμενοι.

Πόλεις.—Οἱ κάτοικοι εἶνε συγκεντρωμένοι πλησίον τῶν φιόρδς, εἰς τὰ παράλια τῶν ὄρειων κεῖνται αἱ μεγάλαι πόλεις.

Ἡ πρωτεύουσα ΟΣΛΟ (πρώην Χριστιανία), εἰς τὸν μυχὸν ὀμωνύμου φιόρδ, σχηματιζομένου εἰς τὸν πορθμὸν τοῦ Σκαγεράκη, μὲ 257 000 κατ., ἀποτελεῖ τὸ ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον τῆς ΝΔ περιοχῆς, τῆς εὐφορωτέρας τοῦ βασιλείου.

Ἡ **Μπέργκεν** μὲ 96.000 κατ., ἢ **Σιάβαγκερ** μὲ 45.000 κατ., ἢ **Τρονιγέμ** (ἢ Νίδαρος) μὲ 67.000 κατ., εἰς τὸ βάθος τοῦ ὀμωνύμου φιόρδ καὶ ἡ **Τρόμσο** πρωτεύουσα τῆς νορβηγικῆς Λαπωνίας, εἶνε λιμένες μὲ μεγάλην κίνησιν, κέντρα ἀλιείας καὶ πόλεις ἐμπορικαί.

Ὁ λιμὴν τοῦ **Νάρβικ**, ἐπὶ τοῦ φιόρδ Λοφότεν, πρὸς Ν. τοῦ Τρόμσο, ἰδρύθη ἐπίτηδες διὰ τὴν ἐξαγωγήν τῶν μεταλλευμάτων τῆς Σουηδίας.

Ἡ **Χάμερφεστ** εἶνε ἡ βορειότερα πόλις τοῦ κόσμου.

III. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Γεωργία.—Οὔτε τὸ ἔδαφος, οὔτε τὸ κλίμα τῆς Νορβηγίας εἶνε εὐνοϊκὰ διὰ τὴν γεωργίαν, ἢ ὅποια περιορίζεται εἰς τὴν

ἐντός κοιλάδων τινῶν καλλιέργειαν βρώμης, κριθῆς καὶ σικά-
λωσ. Ὁ σίτος, ἔνεκα τοῦ ψύχους καὶ τῆς μεγάλης ὑγρασίας,
δὲν ἐπιτυγχάνει.

Κτηνοτροφία.—Τὸ κλίμα τῆς χώρας εὐνοεῖ πολὺ
τὴν ἀνάπτυξιν τῶν λειμώνων καὶ συνεπῶς τὴν κτηνοτροφίαν
τῶν ἀγελάδων καὶ τὴν σχετικὴν πρὸς ταύτην βιομηχανίαν τυ-
ροῦ καὶ ἰδίως βουτύρου. Ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξάγεται μεγάλη ποσό-
της εἰς Ἀγγλίαν.

Δάση.—Τὰ δάση, καλύπτοντα τὸ 1/4 περίπου τῆς ἐπι-
φανείας, παρέχουν ἄφθονον ξυλείαν, καύσιμον ἢ οἰκοδομησί-
μον (σχεδὸν ὅλαι αἱ οἰκίαι τῆς χώρας εἶνε ξύλιναι). Χρησιμο-
ποιεῖται ἐπίσης πρὸς παρασκευὴν χαρτομάζης.

Βιομηχανία.—Ἡ Νορβηγία, πολὺ πτωχὴ εἰς μέ-
ταλλα, στερεῖται παντελῶς ἄνθρακος. Ἀντιθέτως ὅμως εἶνε
πλουσιωτάτη εἰς **ὕδραυλικὴν ἐνέργειαν**, χάρις εἰς τοὺς πολυα-
ρίθμους καταρράκτας. Ἡ ἐνέργεια αὕτη χρησιμοποιεῖται ἐπὶ
μᾶλλον καὶ μᾶλλον ὑπὸ τῶν τοπικῶν βιομηχανιῶν, ἔκ τῶν
ὁποίων σπουδαιότεραι εἶνε ἡ τῆς χαρτομάζης, τῶν συνθετικῶν
νιτρικῶν ἀλάτων, τοῦ ἀργιλίου κλπ. Αἱ βιομηχανίαι αὗται
εἶνε ἐγκατεστημέναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ τῶν ποταμῶν, πρὸ
ἐκβάλλου εἰς τὸ φῶρον τοῦ Ὄσλο.

Ἄλιεῖα.—Ἡ κυριώτερα ἀσχολία τῶν κατοίκων εἶνε ἡ
ἀλιεῖα. Ἡ διάταξις τῶν νορβηγικῶν παραλίων διευκολύνει
πολὺ τὴν ἀλιεῖαν τῶν πολυαρίθμων εἰς τὰς θαλάσσας αὐτὰς
ἰχθύων, οἱ ὁποῖοι συλλαμβάνονται εἰς τὰ ἀβαθῆ καὶ στενά
στόμια τῶν φῶρων, ὅταν εἰσέρχονται ἵνα ἐναποθέσουν τὰ ὠά
των ἢ ὅταν ἐξέρχονται ἐξ αὐτῶν.

Ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου μέχρι τοῦ Ἀπριλίου περὶ τὰς 125.000
ἀλιέων ἀσχολοῦνται μὲ τὴν ἀλιεῖαν τῆς ρέγγας κυρίως καὶ τοῦ
ὀνίσκου.

Σχετικὴ πρὸς τὴν ἀλιεῖαν εἶνε καὶ ἡ βιομηχανία τῶν ἀλι-
πάστων ἰχθύων καὶ τῶν κονσερβῶν.

Ναυτικόν.—Οἱ Νορβηγοί, ὑποχρεωθέντες ὑπὸ τῆς φύ-

σεως τοῦ ἐδάφους των νὰ εὗρουν διέξοδον πρὸς τὴν θάλασσαν, ἠΰξησαν σημαντικῶς τὸν ἐμπορικὸν των στόλον, ὃ ὁποῖος ἔρχεται τρίτος εἰς τὴν Εὐρώπην, μετὰ τὸν τῆς Ἀγγλίας καὶ Γερμανίας καὶ πρὸ τοῦ τῆς Γαλλίας καὶ Ἰταλίας.

Ἐμποριον.—Ἡ Νορβηγία ἐξάγει ξυλείαν, χαρτομάζαν, ἰχθεῖς· εἰσάγει δὲ σιτηρά, τροφίμα, ὑφάσματα, ἄνθρακα. Ἐμπορεῖται πρὸ πάντων μὲ τὴν Ἀγγλίαν καὶ ἔπειτα μὲ τὴν Γερμανίαν καὶ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας.

ΣΠΙΤΣΒΕΡΓΗ.—Ἡ Νορβηγία κατέχει ἐν τῷ Βορείῳ Παγωμένῳ Ὠκεανῷ τὸ ἀρχιπέλαγος τῆς Σπιτσβέργης, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται μὲν εἰς τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος μὲ τὴν Γροιλανδίαν, ἀλλ' ἔχει κλίμα ἠπιώτερον, διότι ἐπηρεάζεται κάπως ὑπὸ τοῦ ρεύματος τοῦ Κόλπου.

Κατοικεῖται ὑπὸ 1.500 κατοίκων ἀσχολουμένων εἰς τὴν ἐξόρυξιν τοῦ ἄνθρακος, τοῦ λευκοχρύσου, τοῦ χρυσοῦ καὶ τῆς γύψου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ΄.

Σ Ο Υ Η Δ Ι Α

(448 000 τ. χ.—6 1000 000 κατ.)

Ι. ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Θέσις.—**Ορια.**—**Εκτασις.**— Ἡ Σουηδία, κατέχουσα τὴν ἀνατολικὴν καὶ μεγαλειτέραν πλευρὰν τῆς Σκανδιναυϊκῆς χερσονήσου, ὁρίζεται πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Νορβηγίας, πρὸς Β.Α. ὑπὸ τῆς Φινλανδίας, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Βοθνικοῦ κόλπου καὶ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης καὶ πρὸς Ν. Δ. ὑπὸ τοῦ Κατεγάτου. Ἔχει ἑκτασιν 448 000 τ. χλμ., ἥτοι ἴσην περίπου πρὸς τὴν τῆς Γερμανίας.

Μορφολογία.— Τὸ Βόρειον καὶ μεγαλειότερον τμῆμα τῆς Σουηδίας ἀποτελεῖται ἀπὸ βαθμίδας κατερχομένης πρὸς τὴν Βαλτικὴν.

Τὸ Κεντρικὸν τμῆμα, κατὰ πολὺ ὀμαλώτερον καὶ χθαμαλόν, καταλαμβάνεται ἀπὸ πολλὰς καὶ μεγάλας λίμνας, ἐκ τῶν ὁποίων σπουδαιότεραι εἶνε: ἡ **Βένεργ**, δεκαπλασία τῆς λίμνης τῆς Γενεύης, ἡ **Μαϊλαρ** καὶ ἡ **Βέτεργ**.

Τὸ Νότιον τέλος τμῆμα ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓν χθαμαλὸν ὄροπέδιον καὶ μίαν πεδιάδα— τὴν **Σκανίαν**—κατὰ τὸ νοτιώτατόν ἄκρον.

Ποταμοί.— Οἱ ἀπὸ τῶν Σκανδιναυϊκῶν Ἄλπεων πηγάζοντες ποταμοὶ τῆς Σουηδίας κατέρχονται ὀρητικοὶ πρὸς τὴν θάλασσαν, διασχίζοντες λίμνας καὶ σχηματίζοντες καταρράκτας. Χρησιμοποιοῦνται ὡς ἐκ τούτου κυρίως πρὸς μεταφορὰν ξυλείας καὶ ὡς κινήτριος δύναμις (λευκὸς ἀνθραξ). Σπουδαιότεροι τούτων εἶνε: εἰς τὴν Βόρειον περιοχὴν ὁ **Τόρνεα ἔλφ**, ὁ **Δούλεα ἔλφ**, ὁ **Οὔμεα ἔλφ**, κ. ἄ., εἰς δὲ τὴν κεντρικὴν περιοχὴν ὁ **Δάλ ἔλφ**, ἐκβάλλον εἰς τὸν Βοθνικὸν κόλπον καὶ ὁ **Κλὰρ ἔλφ** ἐκβάλλον εἰς τὴν λίμνην Βένεργ.

Κλίμα.— Τὸ κλίμα τῆς Σουηδίας, μὴ ἐπηρεαζόμενον ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἔνεκα τῶν Σκανδιναυικῶν Ἄλπεων, εἶνε καθαρῶς ἠπειρωτικόν, πολὺ δριμύ εἰς τὴν Βόρειον περιοχὴν, ὅπου ὁ Βοθηκὸς κόλπος παγώνει ἐπὶ 4 μῆνας, ἠπιώτερον εἰς τὴν Κεντρικὴν περιοχὴν, ὅπου κεῖται ἡ Στοκχόλμη, μὲ μέσας θερμοκρασίας Ἰανουαρίου -8° καὶ Ἰουλίου $+15^{\circ}$, καὶ ἀκόμη γλυκύτερον καὶ ὑγρὸν εἰς τὴν Νότιον περιοχὴν, ἣ ὁποία ὡς ἐκ τούτου εἶνε ἡ περισσότερον κατφικημένη,

Παράλια καὶ νῆσοι.— Τὰ παράλια τῆς Σουηδίας γενικῶς εἶνε χαμηλὰ καὶ στεροῦνται διαμελισμοῦ, πρὸ αὐτῶν δὲ κεῖνται πολυάριθμοι νησίδες, ἰδίως πρὸ τῆς Στοκχόλμης.

Εἰς σημαντικὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς ξηρᾶς κεῖνται αἱ μεγάλαι νῆσοι *Γαίτλανδ* καὶ *Αἶλανδ*.

II. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Πληθυσμός.— Ἡ Σουηδία ἔχει 6.100.000 κατοίκους (πυκνότης 13).

Ὁ πληθυσμὸς οὗτος, ἀραιότατος εἰς τὴν Βόρειον περιοχὴν καὶ πολὺ πυκνὸς εἰς τὴν Σκανίαν (70), ἀποτελεῖται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ Σκανδιναυῶν, οἱ ὅποιοι εἶνε ὑψηλοί, ξανθοί, μὲ δέρμα πολὺ λευκὸν καὶ ὀφθαλοὺς κυανούς. Εἰς τὰ βορειότατα τῆς χώρας ζοῦν νομαδικῶς χιλιάδες τινὲς Φίννων καὶ Λαπώνων, καταγωγῆς μογγολικῆς, οἱ ὅποιοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν τῶν ταράνδων

Κατὰ τὸ *Θρησκευμα* οἱ Σουηδοὶ εἶνε κυρίως Λουθηρανοί.

Τὸ *πολίτευμά* των εἶνε συνταγματικὴ Μοναρχία μὲ δύο βουλὰς καὶ καθολικὴν ψηφοφορίαν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν

Πόλεις.— Ἡ Σουηδία ἔχει πολὺ ὀλίγας πόλεις Αἱ τρεῖς κυριώτεραι ἐξ αὐτῶν κεῖνται εἰς τὴν Νότιον περιοχὴν καὶ εἶνε λιμένες :

Ἡ πρωτεύουσα ΣΤΟΚΧΟΛΜΗ (500 χιλ.), πλησίον τῆς θαλάσσης καὶ τῆς λίμνης Μαῖλαρ, ἐκτισμένη ἐπὶ νησίδων καὶ δια-

σχίζομένη υπό διωρούγων ὡς ἄλλη *Βενετία τοῦ Βορροᾶ*, ὅπως καὶ πράγματι ἐπονομάζεται ἡ *Μάλμο* (115 χιλ.), λιμὴν ἐμπορικὸς ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Σούνδης, ἀπέναντι τῆς Κοπεγχάγης καὶ τὸ *Γοτεμβοῦργον* (228 χιλ.), ἐπὶ τοῦ Κατεγάτη, κέντρον τοῦ θαλασσοῦ ἐμπορίου. Ἡ πόλις αὕτη κεῖται εἰς τὴν ἀρχὴν μιᾶς μεγάλης διώρουγος (μῆκους 450 χιλ.), ἡ ὁποία, διὰ μέσου τῶν λιμνῶν Βένερο καὶ Βέτερο, ἐνώνει τὸν Κατεγάτην μετὰ τῆς Βαλτικῆς.

Ἡ *Οὐψάλα* εἶνε μικρὰ πόλις πανεπιστημιακὴ πρὸς Β. τῆς Στοκχόλμης.

III. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Γεωργία.—Οἱ κλιματολογικοὶ ὅροι δὲν εἶνε εὐνοϊκοὶ διὰ τὴν γεωργίαν παρὰ μόνον εἰς τὴν κεντρικὴν περιοχὴν, ὅπου καλλιεργοῦνται ἡ βρώμη καὶ ἡ κριθή, καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν νοτιωτάτην περιοχὴν (τὴν Σκανίαν), ὅπου εὐδοκιμεῖ ὁ σίτος, ὡς ἐκ τοῦ ἡπίου κλίματος καὶ τοῦ γονίμου ἐδάφους.

Ἡ *κινητοτροφία* ἀνεπτύχθη κυρίως εἰς τὴν κεντρικὴν Σουηδίαν, ὅπου τὸ κλίμα εἶνε εὐνοϊκώτερον διὰ τοὺς λειμῶνας.

Δάση.—Ὁ μέγας πλοῦτος ὅμως τῆς Σουηδίας εἶνε τὰ δάση, τὰ ὁποῖα καλύπτουν τὰ 60 % τῆς ὅλης ἐπιφανείας τῆς, εἰς δὲ τὴν βόρειον περιοχὴν πολλάκις τὰ 90 % αὐτῆς.

Ἡ Σουηδία εἶνε ὁ μεγαλειότερος παραγωγὸς ξυλείας τῆς Εὐρώπης. Εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν δασῶν ἀπασχολοῦνται χιλιάδες ἐργατῶν, ἐργαζομένων εἰς τὰ πολυπληθῆ ἐργοστάσια ξυλείας καὶ χαρτομάζης, χάρτου, πυρείων κλπ.

Βιομηχανία.—Ἡ Σουηδία, μὴ ἐξάγουσα ἐκ τοῦ ἐδάφους τῆς ἐπαρκῆ ἀνθρακὰ, χρησιμοποιεῖ τὰς πολυαρίθμους πτώσεις τῶν ὑδάτων (*τὸν λευκὸν ἀνθρακὰ*) ὡς κινητήριον δύναμιν, μετατρέπομένην κυρίως εἰς ἠλεκτρικὴν ἐνέργειαν.

Διὰ τῆς κινητηρίου ταύτης δυνάμεως ἠδυνήθη νὰ ἐκμεταλλευθῇ καὶ τὸν δεύτερον πλοῦτον τῆς, τὰ *μεταλλεῖα σιδήρου*.

Αἱ σπουδαιότεραι μεταλλευτικαὶ περιοχαὶ τῆς χώρας εἶνε

ἡ τῆς κεντρικῆς Σουηδίας καὶ πρὸ πάντων ἡ τῆς βορείου Σουηδίας, ἡ καὶ πλουσιωτέρα, ἐξυπηρετούμενη διὰ σιδηροδρομικῆς γραμμῆς ἐπίτηδες στρωθείσης, ἡ ὁποία συνδέει τὸν Βορηνικὸν κόλπον μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ἐν Νορβηγίᾳ.

Ἡ Σουηδία κατέχει ἐπίσης πλούσια μεταλλεῖα χαλκοῦ.

Συγκοινωνία.—Διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν δασῶν τῆς καὶ τῶν πλουσίων μεταλλείων τῆς ἐχρειάσθη ἡ Σουηδία νὰ ἀναπτύξῃ ἐντατικῶς τὰ μέσα τῆς μεταφορᾶς. Ἀπέκτησεν οὕτω *σιδηροδρομικὸν δίκτυον*, τὸ ὁποῖον εἶνε τὸ ἐπιμηκέστερον τῆς Εὐρώπης, ἐν σχέσει πρὸς τὸν πληθυσμὸν τῆς.

Ὡς *πλωτὰς ὁδοὺς* χρησιμοποιεῖ τὰς μεγάλας λίμνας, συνδεόμενας διὰ διωρύγων καὶ μεταξὺ των καὶ μετὰ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ Κατεγάτου.

Ὁ ἐμπορικός τῆς στόλος εἶνε πολὺ μικρότερος τοῦ τῆς Νορβηγίας.

Ἐμπόριον.—Τὸ ἐξωτερικὸν ἔμπόριον τῆς Σουηδίας διεξάγεται κυρίως μετὰ τῆς Μ. Βρετανίας, Γερμανίας καὶ Ἑνωμένων Πολιτειῶν καὶ εἶνε σπουδαιότατον.

Κυριότερα εἶδη ἐξαγωγῆς εἶνε : ἡ χαρτομάζα, ὁ χάρτης, ἡ ἀκατέργαστος ἢ κατεργασμένη ξυλεία, τὰ πυρεῖα καὶ τέλος τὰ μεταλλεύματα ἢ τὰ ἐκ μετάλλου εἶδη.

Εἰσάγονται : ἄνθραξ, σιτηρά, ἀποικιακὰ κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ΄

ΔΑΝΙΑ

(43.000 τ. χιλ. — 4.500.000 κάτ.)

Ι. ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Όρια - Θέσις - Έκτασις. — Ἡ Δανία, ἔχουσα ἔκτασιν 43.000 τ.χ., εἶνε ἀπὸ τὰ μικρότερα κράτη τῆς Εὐρώπης, παρουσιάζει ὅμως πολὺ ἐνδιαφέρον. Κειμένη μεταξὺ Βαλτικῆς καὶ Βορείου θαλάσσης καὶ συνορεύουσα πρὸς Ν. μετὰ τῆς Γερμανίας ἀπαρτίζεται:

1) Ἀπὸ τὴν **χερσόνησον Ἰουτλάνδην**, ἡ ὁποία εἶνε συνέχεια τῆς Βορείου Γερμανίας καὶ χωρίζεται, ἀπὸ μὲν τῆς Νορβηγίας διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ **Σκαγεράκη**, ἀπὸ δὲ τῆς Σουηδίας διὰ τοῦ πορθοῦ τοῦ **Κατεγάτη**.

2) Ἀπὸ **μίαν συστάδα πολυαρίθμων νήσων**, τῶν ὁποίων σπουδαιότερα εἶνε αἱ ἐξῆς τρεῖς: ἡ **Σαιλάνδη**, ἡ **Φιονία** καὶ ἡ **Λααλάνδη**.

Μεταξὺ τῶν νήσων τούτων καὶ τῶν παρακειμένων χερσονήσων σχηματίζονται οἱ ἐξῆς πορθμοί: α) ὁ **πορθμὸς τῆς Σούνδης**, ὁ καὶ μᾶλλον συχναζόμενος ὑπὸ τῶν πλοίων, μεταξὺ Σαιλάνδης καὶ Σουηδίας, βαθύτατος ἀλλ' ἔχων πλάτος μόλις 4 χιλμ εἰς τὸ στενώτερον μέρος. β) ὁ **Μέγας Βέλτης** μεταξὺ Σαιλάνδης καὶ Φιονίας, πλατύτερος ἀλλὰ πλήρης ὑφάλων γ) ὁ **Μικρὸς Βέλτης**, μεταξὺ Φιονίας καὶ Ἰουτλάνδης, ἔχων πλάτος μόλις 600 μ. εἰς τὸ στενώτερον μέρος.

3) Ἀπὸ **μίαν νῆσον μεμονωμένην**, τὴν **Βοργχόλμην**, ἡ ὁποία κεῖται πολὺ ἀνατολικώτερον, ἐντὸς τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, καὶ εἶναι τμημα ἀπυσπασθὲν ἐκ τῆς Νοτίου Σουηδίας.

Μορφολογία.—Ἐν τῷ συνόλῳ τῆς ἡ Δανία εἶνε τόσον ἐπίπεδος καὶ χαμηλή, ὥστε τὸ μεγαλείτερόν τῆς ὕψωμα ἐν Ἰουτλάνδῃ, χαρακτηριζόμενον ὡς ὄρος, μόλις φθάνει τὰ 172μ.

Τὸ ὑπέδαφός τῆς, ἀποτελούμενον ἐκ κρητιδικοῦ ἀσβεστολίθου, καλύπτεται ὑπὸ προσχώσεων ἐξ ἄμμου ἢ ἀργίλλου.

Εἰς τὰ δυτικά τῆς Ἰουτλάνδης ἐπικρατοῦν αἱ ἀμμώδεις ἐκτάσεις, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἄγονοι καὶ χέρσοι· ἐνῶ εἰς τὰ ἀνατολικά αὐτῆς, καθὼς καὶ ἐπὶ τῶν νήσων, ἐπικρατοῦν αἱ ἀργιλλώδεις ἐκτάσεις, αἱ ὁποῖαι εἶνε κατὰ πολὺ γονιμώτεραι.

Κλίμα.—Τὸ κλίμα τῆς Δανίας εἶνε ὠκεάνιον, ψυχρότερον τοῦ τῆς Ὀλλανδίας, ἀλλ' ἠπιώτερον τοῦ τῆς Νορβηγίας. Ἐπικρατοῦν οἱ δυτικοὶ ἄνεμοι καὶ αἱ βροχαὶ εἶνε συχναί, ἡ ποσότης ὅμως τοῦ πίπτοντος ὕδατος εἶνε μετρία (0,60—0,70μ.), πρὸ πάντων εἰς τὰ ἀνατολικά.

Ὑδρογραφία.—Οἱ ποταμοὶ τῆς Δανίας εἶνε μικροὶ καὶ ἀσήμαντοι, αἱ λίμναι τῆς ὅμως εἶνε πολυάριθμοι.

Παράλια.—Τὰ δυτικά παράλια τῆς Ἰουτλάνδης, βρεχόμενα ὑπὸ τῆς Βορείου θαλάσσης, εἶνε ἀπὸ τὰ ἐπικινδυνώδεστερα τοῦ κόσμου· χαμηλὰ καὶ περιβαλλόμενα ὑπὸ θινῶν καὶ λιμνοθαλασσῶν, προσβάλλονται ὑπὸ τρομερῶν τρικυμιῶν. Κατὰ τὸ 1825 ἡ θάλασσα, διαρρήξασα τὸ τεῖχος τῶν θινῶν, μετέβαλε τὸ βόρειον μέρος τῆς Ἰουτλάνδης εἰς νήσον.

Τὸ ἀκρωτήριον Σκάγεν, ἀποτελοῦν τὸ βορειότατον ἄκρον τῆς Ἰουτλάνδης, προσβάλλεται ὑπὸ τῶν κυμάτων τοῦ Σκαγεράκη καὶ τοῦ Κατεγάτη.

Τὰ ἀνατολικά παράλια τῆς χερσονήσου, καθὼς καὶ τὰ τῶν νήσων, μὴ προσβαλλόμενα τόσον πολὺ ἀπὸ τὰς τρικυμίας, εἶνε περισσότερον διαμελισμένα. Ἡ θάλασσα σχηματίζει κατ' αὐτὰ κόλπους στενοὺς φέροντας τὸ ὄνομα φιορδς· αἱ ὄχθαι τῶν ὅμως εἶνε χαμηλαὶ καὶ τὰ ὕδατά τῶν ἀβαθῆ, διαφέρουν ἐπομένως πολὺ ἀπὸ τὰ φιορδς τῆς Νορβηγίας. Ἐντὺς αὐτῶν ἔχουν ἐγκατασταθῆ πολυάριθμοι λιμένες μὲ μεγάλην κίνησιν.

II. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Πληθυσμός.—Ἡ Δανία ἔχει 3 500 000 κατοίκους (πυκνότης 60). Οἱ Δανοί, ἀνήκοντες εἰς τὴν Σκανδιναυικὴν φυλὴν, εἶνε ριψοκίνδουνοι, δραστήριοι καὶ πολὺ μορφωμένοι· ἐν Δανίᾳ σχεδὸν δὲν ὑπάρχουν ἀγράμματοι. Ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας, κατὰ τὸ πλεῖστον ἀγροτικὸς (60%), εἶνε πυκνότερος εἰς τὰς νήσους, ὅπου ἡ γῆ εἶνε εὐφορωτέρα καὶ ἀραιότερος εἰς τὴν Ἰουτλάνδην, τῆς ὁποίας τὸ δυτικὸν ἥμισυ εἶνε ἄγονον.

Τὸ πολίτευμα τῆς Δανίας εἶνε Συνταγματικὴ Μοναρχία.

Πόλεις.—Ἡ μόνη μεγάλη πόλις τῆς Δανίας εἶνε ἡ πρωτεύουσα ΚΟΠΕΓΧΑΓΗ (560 χιλ., μετὰ τῶν προαστείων τῆς 730 χιλ.). Κειμένη ἐπὶ τῆς Σαιλάνδης καὶ τοῦ πορθμοῦ τῆς Σούνδης, ὁ ὁποῖος εἶνε ἡ συντομωτέρα καὶ μᾶλλον συχναζομένη ὑπὸ τῶν πλοίων ὁδὸς μεταξὺ Βορείου θαλάσσης καὶ Βαλτικῆς, εἶνε ἐλεύθερος λιμὴν μὲ μεγάλην κίνησιν, κέντρον βιομηχανικὸν καὶ πόλις τῶν γραμμάτων καὶ τεχνῶν.

Αἱ ἄλλαι πόλεις τῆς Δανίας εἶνε κατὰ πολὺ μικρότεραι. Τοιαῦται εἶνε: ἡ **Ἄαρους** (75 χιλ.) εἰς τὰ Α. τῆς Ἰουτλάνδης· ἡ **Ὀδένση** (50 χιλ.), ἐπὶ τῆς Φιονίας καὶ ἡ **Ἐλσενορ**, εἰς τὸ στενωτέρου σημείου τοῦ πορθμοῦ τῆς Σούνδης.

III. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ἡ κεντρικὴ θέσις τῆς Δανίας, κειμένης μεταξὺ Βορείου καὶ Βαλτικῆς θαλάσσης, τὸ πεδινὸν ἔδαφός της, τὸ ὁποῖον πρὸς Α. εἶνε γονιμώτατον, τὸ θαλάσσιον κλίμα της, σχετικῶς ἥπιον καὶ ὑγρὸν, καὶ ἡ δραστηριότης καὶ εὐφυΐα τῶν κατοίκων της, τῶν ὁποίων ἡ ἐκπαίδευσις εἶνε λίαν προηγμένη, κατέστησαν αὐτὴν **χώραν γεωργικὴν πλουσιωτάτην.**

Ἐκ τῶν καλλιεργειῶν ἐπικρατοῦν κυρίως ἡ τῆς βρώμης, τῆς κριθῆς, τῶν γεωμήλων καὶ τῶν ζαχαροτεύτων.

Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὸν πλοῦτον τῆς Δανίας

εἶνε ἡ **κτηνοτροφία**, εὐνοουμένη ἐξαιρετικὰ ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ κλίματος. Ἡ Δανία διατρέφει τὰ περισσότερα ζῶα, σχετικῶς πρὸς τὸν πληθυσμὸν τῆς (3 ἑκατομ. βοῶν καὶ ἀγελάδων, 500 χιλ. ἵππων, 20 ἑκατομ. πουλερικῶν κλπ.). Ἀνάλογος εἶνε καὶ ἡ παραγωγή γάλακτος καὶ βουτύρου. Σπουδαίως συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργικῆς βιομηχανίας ἐν Δανίᾳ ἡ θαυμασία ὀργάνωσις τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν.

Ἡ **βιομηχανία** εἶνε ὀλίγον μόνον ἀνεπτυγμένη: ζυθοποιία, ζαχαροποιία, οἰνοπνευματοποιία, κεραμευτική (πορσελάνη τῆς Κοπεγχάγης) κλπ.

Τὸ **ἐμπόριον** ὁμως τῆς Δανίας εἶνε ζωηρότατον καὶ διεξάγεται κυρίως μετὰ τῆς Ἀγγλίας καὶ Γερμανίας. Τὰ κυριώτερα εἶδη ἐξαγωγῆς εἶνε: τὸ βούτυρον, τὸ γάλα, ὁ τυρός, τὸ κρέας, τὸ λίπος. Κατόπιν ἔρχονται τὰ αὐτὰ καὶ τὰ ζῶα. Εἰσάγονται σιτηρά, ἀποικιακά, μέταλλα, ξυλεία.

ΦΕΡΟΙ ΝΗΣΟΙ - ΙΣΛΑΝΔΙΑ - ΓΡΟΙΛΑΝΔΙΑ

Αἱ Φερόαι Νῆσοι («Νῆσοι Προβάτων»), ἐκτάσεως 1400 τ.χ., κείμεναι πρὸς Β. τῆς Σκωτίας καὶ εἰς ἀπόστασιν 300 χιλμ. ἀπ' αὐτῆς, ἀποτελοῦν μέρος τοῦ βασιλείου τῆς Δανίας. Εἶνε ἠφαιστειογενεῖς καὶ περιβάλλονται πάντοτε ὑπὸ δμίγλης. Κατοικοῦνται μόλις ὑπὸ 20 000 κατοίκων, οἱ ὁποῖοι ἀποζοῦν ἐκ τῆς ἀλειίας καὶ τῆς διατροφῆς τῶν προβάτων.

Ἡ **Ἰσλανδία**, κειμένη ἀκόμη βορειότερον, ἀποτελεῖ ἀπὸ τοῦ 1913 κράτος αὐτόνομον, συνδεόμενον ἐν τούτοις μετὰ τὴν Δανίαν διὰ τοῦ προσώπου τοῦ βασιλέως, ὁ ὁποῖος εἶνε καὶ ἰδικὸς τῆς βασιλεύς.

Εἶνε μία νῆσος μεγαλειτέρα τῆς Ἰρλανδίας, ἐκτάσεως 100 000 τ.χ. Καλύπτεται διαρκῶς ὑπὸ χιόνων καὶ πάγων, καὶ εἶνε γνωστὴ διὰ τὰς ἐκρήξεις τοῦ ἠφαιστείου τῆς **Ἐκλα** (1557 μ.) καὶ διὰ τὰς θερμὰς πηγὰς τῆς.

Κατοικεῖται ὑπὸ 100 000 κατοίκων συγκεντρωμένων εἰς τὰ Ν.Δ., ὅπου τὸ κλίμα εἶνε κάπως ἡπιώτερον, χάρις εἰς τὸ Κόλ-

πιον Ρεϋμα και ὅπου εἶνε ἐκτισμένη ἡ πρωτεύουσα *Ρεϋκια-βικ* (18 χιλ.).

Ἡ κυριωτέρα ἐνασχόλησις τῶν κατοίκων εἶνε ἡ κτηνοτροφία προβάτων και ταράνδων και πρὸ πάντων ἡ ἀλεία τοῦ βακαλάου, τῆς ρέγγας, τῆς φαλαίνης και τῆς φώκης.

Ἡ *Γροιλανδία*, νῆσος πολικὴ ἐκτάσεως 2.000.000 τ.χ., σχεδὸν καθολοκληρίαν καλυπτομένη ὑπὸ πάγων, εἶνε ἡ μόνη κτῆσις τῆς Δανίας ποὺ τῆς ἀπέμεινε. Ἐπὶ τμήματός τινος τῆς δυτικῆς τῆς ἀκτῆς, τὸ ὁποῖον δὲν καλύπτεται ὑπὸ πάγων, εἶνε ἐγκατεστημένοι σταθμοὶ τινες ἀλιευτικοί, κατοικοῦμενοι ὑπὸ Ἑσκιμῶων.

V. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Ἡ Ἀνατολική Εὐρώπη περιλαμβάνει ἕν μόνον κράτος :
τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ρωσίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΣΤ΄.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΡΩΣΙΑ

(4.900.000 τ. γλμ.— 130.000.000 κάτ.)

I. ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Θέσις - Ὅρια - Ἐκτασις.—Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία, καταλαμβάνουσα ὀλόκληρον σχεδὸν τὴν Ἀνατολικὴν Εὐρώπην, ἔχει ἔκτασιν (περιλαμβανομένης καὶ τῆς Καυκασίας) 4 900.000 τ. γλ., ἥτοι ἴσην περίπου πρὸς τὸ ἥμισυ τῆς Εὐρώπης.

Συνορεύουσα πρὸς Δ. μετὰ τὰ κράτη Φινλανδίαν, Ἐσθονίαν, Λεττονίαν, Πολωνίαν καὶ Ρουμανίαν καὶ πρὸς Α. μετὰ τῆς Ἀσίας, βρέχεται ὑπὸ τῶν ἐξῆς θαλασσῶν :

Πρὸς βορρᾶν, ὑπὸ τοῦ *Βορείου Παγωμένου Ὠκεανοῦ*, ὃ ὁποῖος σχηματίζει τὴν *Λευκὴν Θάλασσαν* καὶ τὰς *χερσονήσους Κόλαν* καὶ *Κανίν*, εἶνε δὲ παγωμένος 6—8 μῆνας τὸ ἔτος.

Πρὸς νότον, ὑπὸ τοῦ *Εὐξείνου Πόντου* καὶ τῆς *Ἀζοφικῆς Θαλάσσης*, μεταξὺ τῶν ὁποίων σχηματίζεται ἡ *χερσόνησος Κριμαία*.

Πρὸς τὰ Ν.Α., ὑπὸ τῆς *Κισπίας Θαλάσσης*, ἡ ὁποία πρὸς τὸ μέρος τῆς Εὐρώπης βαθμηδὸν ἀποξηραίνεται καὶ ἔχει τὴν ἐπιφάνειάν της 26 μ. κάτω τῆς στάθμης τοῦ Εὐξείνου.

Μορφολογία.—Ἡ Ρωσία ἔν τῷ συνόλῳ της ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ἀπέραντον πεδιάδα, μέσου ὕψους 150—200 μ., τῆς ὁποίας ἡ μονοτονία διακόπτεται ἀπὸ δύο σειρὰς ὑψωμάτων παραλλήλων, ἐκτεινομένων ἀπὸ Β. πρὸς Ν.

1) Τῶν Δυτικῶν ὑψωμάτων, τὰ ὁποῖα ἀρχίζουσιν ἀπὸ τὸ παρὰ τὴν Πετρούπολιν *δροπέδιον Βαλδάϊ* (ἢ Κεντρικὸν δροπέδιον. 322 μ.) καὶ καταλήγουσιν εἰς τὸ παρὰ τὸ Ροστόβ *δροπέδιον τοῦ Δόνετς* (360 μ.) καὶ

2) τῶν Ἀνατολικῶν ὑψωμάτων, τὰ ὁποῖα ἐκτείνονται κατὰ μῆκος τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Βόλγα, ἀπὸ Καζάν μέχρι Τσαριτσίν.

Ὅρη.— Ὅρη ἐν Ρωσίᾳ συναντῶμεν μόνον πρὸς Α, τὰ Ουράλια καὶ πρὸς Ν, τὰ ὄρη τῆς Κριμαίας καὶ τὸν Καύκασον.

Τὰ Οὐράλια εἶνε μία ὄρειον ἐκτεινομένη ἀπὸ Β. πρὸς Ν., εἰς μῆκος 2000 χλμ. καὶ πλέον. Ἡ ὑψηλότερα τῶν κορυφῆ, κειμένη πρὸς Β., μόλις φθάνει τὰ 1650 μ. Περὶ τὸ μέσον διασχίζονται ὑπὸ τῆς διαβάσεως Αἰκατερίνεμπουργ, ὕψους 460 μ.

Τὰ *ὄρη τῆς Κριμαίας*, ὕψους 1500 μ., συνεχίζονται πρὸς Α. διὰ τῆς *ὄρειοῦ τοῦ Καυκάσου*, ἐκτεινομένης εἰς μῆκος 1000 καὶ πλέον χιλιομέτρων, ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου μέχρι τῆς Κασπίας. Αἱ κορυφαὶ τοῦ Καυκάσου εἶνε ὑψηλότεραι τῶν Ἀλπεων (ὑψίστη κορυφή Ἐλβρούς 5647 μ.).

Κλίμα.— Ἡ Ρωσία, εὐρισκομένη μακρὰν τῆς εὐεργετικῆς ἐπιδράσεως τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἔχει κλίμα δομὴν ἠπειρωτικὴν με κύρια χαρακτηριστικά: 1) δομντάτους καὶ μακροὺς χειμῶνας καὶ 2) μεγάλης διαφορᾶς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους.

Παροιμιώδης εἶνε ἡ δομντής τοῦ χειμῶνος ἐν Ρωσίᾳ, ὅπου τὸ ἔδαφος εἶνε παγωμένον ἐπὶ 3—4 μῆνας εἰς τὰ Νότια καὶ Δυτικά, ἐπὶ 5 μῆνας εἰς τὸ Κέντρον καὶ εἰς τὰ Ἀνατολικά, καὶ ἐπὶ 8 μῆνας εἰς τὰ παράλια τῆς Λευκῆς θαλάσσης.

Εἰς Μόσχαν ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ Ἰανουαρίου εἶνε -11° , τοῦ δὲ Ἰουλίου $+19^{\circ}$ (διαφορὰ 30°). ἐνῶ εἰς Ἐδιμβούργον, ὑπὸ τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος, αἱ μέσαι θερμοκρασίαι Ἰανουαρίου καὶ Ἰουλίου εἶνε $+3^{\circ}$ καὶ $+15^{\circ}$, ἦτοι ἔχουν διαφορὰν 12° . Ἡ διαφορὰ αὕτη τῶν θερμοκρασιῶν αὐξάνει ἐφόσον προχωροῦμεν ἐκ Δ. πρὸς Α.

Αἱ βροχαὶ ἐν Ρωσίᾳ εἶνε σχετικῶς πολὺ ὀλίγαι, ἔνεκα τῆς μεγάλης τῆς ἀποστάσεως ἀπὸ τῶν Δυτικῶν θαλασσῶν. Τὸ ποσὸν

αὐτῶν ἐλαττοῦται ἐφόσον προχωροῦμεν ἐκ Β.Δ. πρὸς Ν.Α. (ἀπὸ 0,60 μ. παρὰ τὰς Βαλτικές χώρας, μέχρι 0,15 μ. παρὰ τὴν Κασπίαν).

Οἱ ἄνεμοι τέλος πνέουν ὀρηκτικώτατατοι, ἀνεγείροντες σύν-

Ζώναι βλαστήσεως τῆς Ρωσίας

νεφα σκόνης κατὰ τὸ θέρος καὶ βουνὰ χιόνος κατὰ τὸν χειμῶνα.

Μόνον μία στενὴ λωρὶς γῆς ἐν Κριμαίᾳ, μεταξὺ τῶν ὁρέων τῆς καὶ τοῦ Εὐξείνου, ἔχει κλίμα *Μεσογειακόν*.

Ζώναι βλαστήσεως.— Ἀναλόγως τῆς μορφολο-

γίας καὶ συστάσεως τοῦ ἔδαφους καὶ τῶν κλιματολογικῶν συνθηκῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπικρατοῦν, διακρίνονται ἐν Ρωσίᾳ αἱ ἑξῆς 4 ζῶναι βλαστήσεως.

1) Ἡ Τ ο ὑ ν δ ρ α.—Ἡ πέραν τοῦ ποικλοῦ κύκλου καὶ παρὰ τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὠκεανόν περιοχὴ, ἣ ὁποία καλύπτεται ἀπὸ ἔλη παγωμένα καὶ ἔχει πτωχοτάτην βλάστησιν ἐκ κατωτέρων φυτῶν, βρύων καὶ λειχήνων, ὀνομάζεται **τουόνδρα**.

2) Τ ὸ Δ ἄ σ ο ς.—Τὸ δάσος καλύπτει τὴν ὑπόλοιπον Βόρειον καὶ ὀλόκληρον τὴν Μέσην Ρωσίαν, ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ κωνοφόρα, δρυῖς, φιλύρας καὶ σημύδας, τὸ ἐθνικὸν δένδρον τῆς Μέσης Ρωσίας.

3) Ἡ Σ τ ἔ π η.—Ὀλόκληρος ἡ Μεσημβρινὴ Ρωσία εἶνε μία ἀπέραντος καὶ ἄδενδρος πεδιάς. Τὸ βορειότερον τμήμα αὐτῆς—ἡ **Μαύρη Στέππη**—καλύπτεται εἰς πάχος 2 μέτρων, ἀπὸ ἓνα χῶμα γονιμώτατον, μαῦρο, προελθὸν ἐκ τῆς ἐπὶ αἰῶνας ἀποσυνθέσεως τῆς γλόης, ἣ ὁποία ἐκάλυπτε τὴν ἔκτασιν ταύτην. Ἡ περιοχὴ αὕτη, ἐπὶ τῆς ὁποίας σήμερον καλλιεργοῦνται τὰ τεῦτλα καὶ ἰδίως ὁ σῖτος, ἄνευ λιπασμάτων, ἀποτελεῖ ἓνα τῶν σιτοβολῶνων τοῦ κόσμου.

Τὸ νοτιώτερον τμήμα, τοῦ ὁποίου τὸ χῶμα εἶνε λεπτότερον καὶ ὀλιγώτερον γόνιμον, καλύπτεται ὑπὸ γλόης καὶ χρησιμοποιεῖται κυρίως διὰ τὴν κτηνοτροφίαν ἵππων καὶ προβάτων. Τέλος τὸ παρὰ τὴν Κασπίαν τμήμα—ἡ **Ἄλμυρὰ Στέππη**—τοῦ ὁποίου τὸ ἔδαφος ἀποτελεῖται ἀπὸ λίθους, ἄμμον καὶ ἄλμυρὰ ἔλη, καλύπτεται ἀπὸ γλόην χαμηλὴν καὶ τραχειάν. Ἐπ' αὐτοῦ ζοῦν νομάδες τινὲς βόσκοντες τὰ ἐκ προβάτων ποίμνιά των.

4) Ζ ὶ ν η τ ῆ ς μ ε σ η μ β ρ ι ν ῆ ς Κ ρ ι μ α ἰ ἰ α ς.—Ἡ ζώνη αὕτη προφυλασσομένη ὑπὸ τῶν ὀρέων ἀπὸ τοῦ βορείου ἀνέμου ἔχει βλάστησιν παρομοίαν πρὸς τὴν τῶν παρὰ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν χωρῶν (δάφνη, ἐλαία, συκῆ).

Λίμναί.—Εἰς τὸ Β Δ. τμήμα τῆς ρωσικῆς πεδιάδος, παρὰ τὰς Βαλτικὰς χώρας, ἀπαντῶσι πολλαὶ λίμναι, μεταξὺ τῶν ὁποίων τινὲς εἶναι πολὺ μεγάλαι· ἡ **Ὀνέγα** καὶ ἡ **Λαδόγα**.

Ποταμοί.—Οἱ ποταμοὶ τῆς Ρωσίας, πηγάζοντες κατὰ

τὸ πλεῖστον ἀπὸ τὸ ὄροπέδιον Βαλδάϊ, εἶναι λίαν ἐπιμήκεις βραδεῖς καὶ πλωτοί. Ἐπὶ πολλοὺς μῆνας τοῦ ἔτους εἶνε παγωμένοι καὶ τότε χρησιμεύουν ὡς δρόμοι διὰ τὰ ἔλκηθρα. Οἱ Ρωσικοὶ ποταμοὶ ἐκβάλλουν:

α) Εἰς τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὠκεανόν: ὁ **Πεισχόρας**.

β) Εἰς τὴν Λευκὴν Θάλασσαν: ὁ **Δβίνας**, παρὰ τὸν Ἀρχάγγελον.

γ) Εἰς τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν: 1) ὁ **Νέβας**, βραχὺς ἀλλ' εὐρὺς καὶ πολυῦδρος, καταλήγων εἰς τὸν Φιννικὸν κόλπον καὶ ἀποχετεύων τὰ ὕδατα τῆς λίμνης Λαδόγας, ἣ ὁποία δέχεται τὰ ὕδατα τῶν παρακειμένων λιμνῶν Ὀνέγας καὶ Ἰλμεν· 2) ὁ **Δύνας**, καταλήγων εἰς τὸν κόλπον τῆς Ρίγας.

δ) Εἰς τὸν Εὐξεινον Πόντον: 1) ὁ **Δνεΐστερος**, (1340 χλμ.), ἀποτελῶν σύνορον μετὰ τῆς Ρουμανίας καὶ καταλήγων παρὰ τὴν Ὀδησσόν· 2) ὁ **Δνεΐπερος** (2140 χλμ.), ὁ δεύτερος κατὰ τὸ μῆκος ποταμὸς τῆς Ρωσίας, δεχόμενος πολλοὺς παραποτάμους.

ε) Εἰς τὴν Ἀζοφικὴν Θάλασσαν: ὁ **Δόν**, δεχόμενος ἐκ δεξιῶν τὸν παραπόταμον **Δόνετς**.

στ) Εἰς τὴν Κασπίαν Θάλασσαν: 1) ὁ **Βόλγας** (δηλ. Μέγας), ὁ μεγαλειότερος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης, ἔχων μῆκος 3570 χλμ., μέγιστον πλάτος 3000 μ. καὶ βάθος 12 μ., πηγάζων ἀπὸ τὸ ὄροπέδιον Βαλδάϊ καὶ δεχόμενος καθ' ὁδὸν πολλοὺς παραποτάμους, (ἐκ τῶν ὁποίων σπουδαιότεροι: ὁ Ὀκα ἐκ δεξιῶν καὶ ὁ **Κάμα** ἐξ ἀριστερῶν), καταλήγει εἰς τὴν Κασπίαν δι' ἑνὸς ἐκτεταμένου δέλτα· 2) ὁ **Ουράλης** (2100 χλμ.), ποταμὸς ἀβαθῆς κατερχόμενος ἐκ τῶν Ουραλίων ὄρεων.

Παράλια.— *Τὰ πρὸς τὸν Ἀρκτικὸν Ὠκεανὸν παράλια*, χαμηλὰ καὶ ἐλώδη πρὸς Α, βραχῶδη καὶ ἀπόκρημα πρὸς Δ., φράσσονται ὑπὸ πάγων ἐπὶ πολλοὺς μῆνας τὸ ἔτος. Κατὰ τὸ θέρος ὅμως ἔχουν ζωηροτάτην κίνησιν, ἔνεκα τοῦ ἔμπορίου τῆς ξυλείας καὶ τῆς ἀλιείας.

Πρὸς τὴν Βαλτικὴν σήμερον ἡ Ρωσία δὲν κατέχει παρὰ μόνον τὸν μυχὸν τοῦ Φιννικοῦ κόλπου, στεροῦμενον καλῶν λιμένων. Πρὸς ἐγκατάστασιν τοῦ λιμένος τῆς Πετροπόλεως: ἐχειρίσθησαν νὰ γίνουιν μεγάλα τεχνικὰ ἔργα.

Τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου, τὰ πρὸς τὸν κόλπον τῆς Ὀδησσοῦ, εἶνε χαμηλὰ καὶ περιβάλλονται ὑπὸ λιμνοθαλασσῶν καὶ ἄμμου, ὡς ἐκ τούτου στεροῦνται λιμένων ὁ τῆς Ὀδησσοῦ εἶνε τεχνητός.

Τὰ τῆς Κριμαίας πρὸς Ν. εἶνε βραχώδη καὶ ἔχουν θαυμασίους φυσικοὺς λιμένας (Σεβαστουπόλεως, Γιάλτας, Λιβάδιας).

Τὰ τῆς Κασπίας τέλος εἶνε χαμηλὰ καὶ ἐλώδη, ἰδίως μάλιστα πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Βόλγα καὶ τοῦ Οὐράλη.

II. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Πληθυσμός.—Ὁ πληθυσμὸς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας (περιλαμβανομένης καὶ τῆς Καυκασίας) ἀνέρχεται σήμερον εἰς 130.000 000 κατοίκων, ἧτοι 27 κατὰ τ. χ.

Αἱ περισσότερον κατοικημέναί περιοχαὶ εἶνε ἡ τῆς Μόσχας καὶ ἡ σιτοπαραγωγὸς περιοχὴ τῆς στέππης (πυκνότης 70). Ἀντιθέτως αἱ περιοχαὶ τῆς τούνδρας, τῶν δισῶν τῆς βορείου Ρωσίας καὶ τῶν στεππῶν τῆς Κασπίας, εἶνε σχεδὸν ἀκατοικητοὶ (πυκνότης 1—5).

Κάτοικοι.—Οἱ κάτοικοι τῆς Ρωσίας εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον Σλαῦοι· διαιροῦνται δὲ εἰς τρεῖς μεγάλας οἰκίας: τοὺς Μεγάλους Ρώσους, τοὺς Μικροὺς Ρώσους καὶ τοὺς Λευκοὺς Ρώσους, διαφέροντας μεταξύ τῶν μᾶλλον κατὰ τὸν χαρακτῆρα καὶ τὸ εἶδος τῆς ζωῆς παρὰ κατὰ τὴν φυσικὴν διάπλασιν.

Οἱ Μεγάλοι Ρῶσοι ἢ Μοσχοβίται, ἔχοντες ὡς κέντρον τὴν Μόσχαν, ἀνέρχονται εἰς 80 ἑκατ. περίπου, ἀποτελοῦντες οὕτω τὴν μεγάλην μᾶζαν τοῦ πληθυσμοῦ.

Οἱ Μικροὶ Ρῶσοι ἢ Οὐκρανοί, περὶ τὰ 30 ἑκατ., κατοικοῦν τὰ Νότια καὶ Νοτιοδυτικὰ τῆς Ρωσίας, περὶ τὸν Μέσον Δνειπέρον καὶ ἔχουν ὡς κέντρον τὸ Κίεβον.

Οἱ Λευκοὶ Ρῶσοι, περὶ τὰ 7 ἑκατ., κατοικοῦντες περὶ τὸν Ἄνω ροῦν τοῦ Δβίνα, τοῦ Νιέμεν καὶ τοῦ Δνειπέρου, εἶνε οἱ περισσότερον ἀμόρφωτοι ἐξ ὅλων.

Μετὰ τῶν Σλαύων εἶνε ἀναμειγμένοι α) πολυάριθμοι ἀποικίαι Γερμανῶν (2 ἑκ.) καὶ Ἑβραίων (3 ἑκ.) εἰς τὰ Ν. καὶ

Ν.Δ., β) λαοὶ ἀνήκοντες εἰς τὴν κυρίνην φυλὴν, ἐν μέρει νομάδες καὶ ἡμιάγριοι, ζῶντες εἰς τὴν τούνδραν, τὰς στέππας τῆς Κασπίας καὶ ἀλλαχοῦ. Πρὸς βορρᾶν Λάπωνες καὶ Σαμογέται (2' ἐκ.), πρὸς Α. καὶ Ν.Α. φυλαὶ τουρκομογγολικαὶ (Μπασκίραι· Κιργήσιοι, Καλμοῦκοι), κατὰ τὸ πλεῖστον μουσουλμάνοι τὸ θρήσκευμα· γ) οἱ Καυκάσιοι, ἀποτελοῦντες ἰδιαιτέραν ὁμάδα.

Π ο λ ί τ ε υ μ α.—Ἡ Ρωσία εἶνε μία γιγαντιαία Ὀμοσπονδία Δημοκρατιῶν συσσωματωμένων ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τῆς Σοσιαλιστικῆς (ἢ Μπολσεβικικῆς) Δημοκρατίας τῆς Μεγάλης Ρωσίας. Φέρει ἐπισήμως τὸν τίτλον: *Ἐνωσις τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν* (Ε.Σ.Σ.Δ.).

ΣΗΜ.—Καλοῦνται *Σοβιέτ* ἐπιτροπαὶ ἀντιπροσώπων τῶν ἐργατῶν, τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν χωρικῶν. Τὸ Πανρωσικὸν Συνέδριον τῶν Σοβιετ (Σ.Σ.) ἐκλέγει τὴν Κεντρικὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν (Κ.Ε.Κ.) ἐκ 308 μελῶν, ἡ ὁποία πάλιν ἐκλέγει τὸ Συμβούλιον τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ (Σ.Ε.Λ.) ἀπαρτιζόμενον ἐκ 18 μελῶν.

Π ό λ ε ι ς.—Ἡ Ρωσία εἶνε πρὸ παντὸς χώρα γεωργική, ὡς ἐκ τούτου οἱ κάτοικοι ζοῦν κυρίως κατὰ χωρία. Ὁ ἀστικός πληθυσμὸς εἶνε πολὺ μικρὸς (20 ἐκ.), κατὰ συνέπειαν αἱ μεγάλαὶ πόλεις εἶνε πολὺ ὀλίγαι. Αἱ σπουδαιότεραι ἐξ αὐτῶν εἶνε αἱ ἑξῆς:

Εἰς τὴν Μεγάλην Ρωσίαν: Ἡ πρωτεύουσα ΜΟΣΧΑ (2.000.060 κατ.), κατέχουσα κεντρικωτάτην θέσιν ἐν τῇ χώρῳ. Εἶνε ἡ ἅγια πόλις τῶν ὁρθοδόξων. Ἡ *Λενίγγραδ* (πρῶτὴν Πετροῦπολις, 1.500.000), ἐπὶ τοῦ Νέβα· ἦτο πρωτεύουσα τοῦ κράτους κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς αὐτοκρατορίας. Εἶνε λιμὴν ἐπὶ τοῦ Φιννικοῦ κόλπου, προστατευόμενος ὑπὸ τοῦ φρουρίου τῆς Κρονστάνδης ἐκτισμένου ἐπὶ νησίδος. Ἡ *Τούλα* (159 χιλ.) πρὸς Ν. τῆς Μόσχας, εἰς τὸ κέντρον βιομηχανικοῦ διαμερίσματος κατεργαζομένου τὸν σίδηρον. Ἡ *Νιζνι-Νοβγορόδ* (200 χιλ.), ἐπὶ τοῦ Βόλγα· εἶνε περίφημος διὰ τὰς ἐμπορικὰς τῆς πανηγύρεις, κατὰ τὰς ὁποίας ἀνταλλάσσονται τὰ προϊόντα Ἀσίας καὶ Εὐρώπης.

Ἐπὶ τοῦ Μέσου καὶ Κάτω Βόλγα, αἱ πόλεις: *Καζάν* (190 χιλ.), κέντρον τῶν μουσουλμάνων τῆς Ρω-

σίας **Σαμάρρα** (170 χ.) καὶ **Σαρατόβ** (220 χ.), μεγάλα ἀγοραὶ γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων. **Ἀστραχάν** (176 χ.), μὲ ὄψιν πόλεως τῆς Ἀνατολῆς καὶ πληθυσμὸν ποικίλον.

Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Οὐραλίων: Ἡ **Οὔφα** καὶ ἡ **Πέρομ** πρὸς Δυσμάς, καὶ ἡ **Αἰκατερίνεμπουργ** καὶ **Τσελιαμπίνσκ** πρὸς Ἀνατολάς, εἶνε πόλεις μεταλλευτικαὶ ἐπὶ τῶν σιδηροδρομικῶν ὁδῶν, αἱ ὁποῖαι ἐκ Μόσχας καὶ Λενίγκραδ ὁδηγοῦν εἰς Σιβηρίαν καὶ Ἄπω Ἀνατολήν.

Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βορείου Ρωσίας: Ἡ **Ἀρχάγγελος**, ἐπὶ τῆς Λευκῆς θαλάσσης καὶ **Μουρμάνσκη** ἐπὶ τοῦ Ἀρκτικού Ὠκεανοῦ, εἶνε δύο λιμένες εἰς τοὺς ὁποίους καταλήγουσιν σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἐρχόμεναι ἐκ Μόσχας καὶ Λενίγκραδ. Εἶνε λιμένες ἐξαγωγῆς ξυλείας καὶ γουναρικῶν.

Εἰς τὴν Μικρὰν Ρωσίαν (Οὐκρανίαν): Ἡ **Κίεβον** (525 χ.), ἐπὶ τοῦ Δνειέρου, κέντρον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν καὶ πόλις πανεπιστημιακῆ. Ἡ **Ὀδησσὸς** (420 χιλ.), πρῶτος λιμὴν τῆς Ρωσίας ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου· δι' αὐτοῦ ἐξάγεται κυρίως ὁ σίτος τῆς Οὐκρανίας. Ἡ **Χάρκοβον** (425 χιλ.), παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δόν· λιμὴν ἐξαγωγῆς ρωσικῶν προϊόντων.

Εἰς τὴν Κριμαίαν: Ἡ πρωτεύουσα **Συμφερούπολις** ἔχει περισσοτέρους κατοίκους ἀλλ' εἶνε ὀλιγώτερον γνωστὴ ἀπὸ τὴν **Σεβαστρούπολιν**, ἡ ὁποία εἶνε λιμὴν πολεμικός:

Εἰς τὴν Λευκὴν Ρωσίαν, αἱ πόλεις **Σμολένσκη**, **Βιτέβσκη** καὶ **Μίνσκη**, ἐπὶ μεγάλων σιδηροδρομικῶν ὁδῶν ἀπὸ Λενίγκραδ καὶ Μόσχας πρὸς Βαρσοβίαν καὶ Ρίγαν.

Εἰς τὴν Καυκασίαν (ἔχουσιν 6 ἐκ. κατοίκους), αἱ πόλεις: **Βακού**, ἐπὶ τῆς Κασπίας, ἡ πόλις τοῦ πετρελαίου· **Τιφλίς** (383 χιλ.), πρωτεύουσα τῆς Καυκασίας· **Βατούμ**, ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου. Αἱ πόλεις αὗται συνδέονται σιδηροδρομικῶς μεταξύ των καθὼς καὶ μετὰ τῆς βιομηχανικῆς περιοχῆς τοῦ Δόν. Ἄπὸ Βακού εἰς Βατούμ ὑπάρχει ἐπὶ πλέον ἐγκατάστασις μεταλλικῶν σωλῆνων, δι' ὧν μεταφέρεται τὸ πετρέλαιον εἰς Εὐξείνου Πόντον καὶ ἐκεῖθεν εἰς Εὐρώπην.

III. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ἡ Ρωσία εἶνε πρὸ παντὸς χώρα γεωργική, ἡ ὁποία παράγει σχεδὸν ὅλας τὰς πρώτας ὕλας καὶ τὰς τροφὰς τοῦ τῆς χρειάζονται καὶ ἐπὶ πλέον εἶνε εἰς θέσιν γὰ ἑξάγη.

Γεωργία.—Βάσις τοῦ γεωργικοῦ πλούτου τῆς χώρας εἶνε οἱ δημητριακοὶ καρποί, καλλιεργούμενοι κυρίως εἰς Κεντρικὴν Ρωσίαν. Ἡ **σίκαλις** κατέχει τὴν πρώτην θέσιν καὶ ἀποτελεῖ τὴν κυρίαν τροφήν τῶν χωρικῶν. (Ἐξ αὐτῆς κατασκευάζεται καὶ οἰνοπνευματῶδες τι ποτόν, ἡ **βόικα**). Κατόπιν ἔρχονται ἡ βρώμη, ἡ **κριθὴ** καὶ ὁ **ἀραβόσιτος**.

Ὁ **σίτος** καλλιεργεῖται εἰς τὴν πλουσίαν περιοχὴν τῆς Μαύρης Στέπης, μεταξὺ Ἀνειστέρου καὶ Βόλγα. Ἡ Ρωσία εἶνε ἡ δευτέρα σιτοπαραγωγὸς χώρα τοῦ κόσμου μετὰ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας.

Ἐκ τῶν βιομηχανικῶν φυτῶν καλλιεργοῦνται τὰ **σακχαροτεύτλα**, εἰς τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Κιέβου. Τὸ **λίνον** καὶ ἡ **κάνναβις**, εἰς τὰς περιοχὰς τῆς Μόσχας, τοῦ Ἄνω Βόλγα καὶ τῆς Λενίγγραδ.

Κτηνοτροφία.—Ἡ κτηνοτροφία, ἐντοπισμένη κυρίως εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἐπαρχίας (περιοχὴ τοῦ Βόλγα), εἶνε σημαντικωτάτη. Ἡ Ρωσία κατατάσσεται μετὰ τῶν πρώτων χωρῶν τοῦ κόσμου διὰ τοὺς ἵππους, τοὺς βόας καὶ τὰ πρόβατα. (Πρώτη διὰ τοὺς ἵππους μετὰ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, δευτέρα διὰ τὰ πρόβατα μετὰ τὴν Αὐστραλίαν, τρίτη διὰ τοὺς βόας μετὰ τὰς Ἰνδίας καὶ τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας).

Ἄλιεῖα.—Οἱ ἰχθεῖς καταλαμβάνουν σπουδαίαν θέσιν εἰς τὴν διατροφήν τῶν κατοίκων, μέχρι τοῦ σημείου ὥστε εἰς τὴν Βόρειον Ρωσίαν τὸ κρέας νὰ θεωρεῖται πολυτέλεια. Κύρια εἶδη ἰχθύων εἶνε ὁ **σολωμός**, ἀλιευόμενος εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς λίμνας τῆς Β. καὶ Β.Δ. Ρωσίας καὶ ὁ **δξύρουνχος**, ἐκ τῶν ὧν τοῦ ὁποίου παρασκευάζεται τὸ μαῦρον χαβιάρι, ἀλιευόμενος εἰς τὸν Βόλγαν καὶ τὸν Οὐράλην.

Δάση.— Τὰ δάση, καλύπτοντα ὀλόκληρον τὸ βόρειον ἥμισυ τῆς Μεγάλης Ρωσίας, ἀποτελοῦν πηγὴν ἀνεξάντλητον ξυλείας. Τὰ ξύλα, ἐκ τῶν ὁποίων μεγάλας ποσότητας καταναλίσκουν οἱ κάτοικοι, μεταφέρονται κατὰ τὸ θέρος διὰ τῶν ποταμῶν εἰς τοὺς λιμένας Ἀρχαγγέλου, Δενίγκραδ καὶ Ρίγας πρὸς ἐξαγωγήν.

Βιομηχανία.— Ἡ Ρωσία εἶνε πλουσία ὄχι μόνον εἰς γεωργικὰ ἀλλὰ καὶ εἰς ὀρυκτὰ προϊόντα. Κυριώτερα μεταλλευτικαὶ περιοχαὶ τῆς χώρας εἶνε :

1) Ἡ περιοχὴ τῶν Οὐραλίων, ἐξάγουσα *λιθάνθρακα*, *σίδηρον* καὶ πρὸ πάντων *λευκόχρυσον* (κυριώτερα παραγωγὸς τοῦ κόσμου) ἐπὶ πλέον *χρυσόν* καὶ *χαλκόν*.

2) Ἡ περιοχὴ τῆς Μεγάλης Ρωσίας, ἐξάγουσα *λιθάνθρακα* εἰς τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Δόνετς, *σιδηρομεταλλεύματα* περὶ τὸν Κάτω Δνείπερον. τὴν Κορμαίαν καὶ τὴν Ἀζοφικὴν καὶ κυρίως *πετρέλαιον*, ἀποτελοῦν ἓνα τῶν μεγαλειτέρων πλούτων τῆς Ρωσίας καὶ τὸ $\frac{1}{3}$ τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς. Τὸ πετρέλαιον ἐξάγεται εἰς τρία διαμερίσματα τοῦ Καυκάσου, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ τοῦ Βακοῦ εἶνε τὸ σπουδαιότερον

Χάρις εἰς τὰ ὀρυκτὰ ταῦτα προϊόντα ἐγεννήθησαν μεγάλα *μεταλλουργικὰ βιομηχανία*, κυρίως μὲν εἰς Οὐκρανίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ Οὐράλια, τὴν περιοχὴν τῆς Μόσχας, καὶ τὰ περὶ τοῦ Δενίγκραδ

Ἐκ τῆς καλλιιεργείας τῶν σακχαροτεύτων ἀνεπτύχθη ἡ σακχαροποιία, ἐντοπισμένη ἀποκλειστικῶς εἰς Οὐκρανίαν

Ἡ *ἀφανιουργικὰ βιομηχανία* ἔχουν ὡς σπουδαιότερον κέντρον τὴν περιοχὴν τῆς Μόσχας, ἡ ὁποία κατεργάζεται τὸν βάμβρακα, προσερχόμενον ἐκ τῆς Καυκασίας καὶ τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας, τὸ ἔριον, τὸ λῖνον, τὴν μέταξαν.

Συγκοινωνία.— Αἱ ὁδοὶ συγκοινωνίας ἔχουν διὰ τὴν Ρωσίαν μεγαλειτέραν σημασίαν, ἀπὸ κάθε ἄλλο κράτος, ἔνεκα τῶν μεγάλων ἀποστάσεων, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὸν μεγαλιέτερον ἐχθρὸν καὶ τὸ κυριώτερον ἐμπόδιον διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῆς χώρας.

Αἱ ἀμαξίται ὁδοὶ ἐν Ρωσίᾳ καὶ σπάνια εἶνε καὶ κακῶς

συντηροῦνται. Καὶ αὐταὶ ἄλλωστε κατὰ τὴν ἄνοιξιν, ἕνεκα τῆς τήξεως τῶν χιόνων, καθίστανται σχεδὸν ἀδιάβατοι. Κατὰ τὸν χειμῶνα, ὁπότε καλύπτονται ὑπὸ χιόνων, κυκλοφοροῦν ἐπ' αὐτῶν ἔλκηθρα.

Οἱ ποταμοὶ ὑπῆρξαν ἀνεκαθεν αἱ πραγματικαὶ ὁδοὶ συγκοινωνίας τῆς Ρωσίας. Μόνον ὅμως κατὰ τὸ θέρος εἶνε πλωταί. Κατὰ τὸν χειμῶνα, ἕνεκα τῆς πήξεως τῶν ὑδάτων, χρησιμοποιοῦνται ὡς θαυμάσιαι ὁδοὶ διὰ τὰ ἔλκηθρα.

Ἐνεκα τῶν μικρῶν ἀνωμαλιῶν τῆς χώρας οἱ ποταμοὶ συνεδέθησαν διὰ διωρύγων, διὰ τῶν ὁποίων δύνανται νὰ κυκλοφοροῦν τὰ πλοῖα ἀπὸ τοῦ Εὐξεινίου μέχρι τῆς Βαλτικῆς καὶ ἐκ τῆς Κασπίας εἰς τὴν Λευκὴν θάλασσαν.

Οἱ σιδηρόδρομοι ἔλαβον ἐσχάτως μεγάλην ἀνάπτυξιν. Διασχίζουν τὴν Ρωσίαν καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις καὶ τὴν θέτουν εἰς ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν λοιπῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας. Ἡ Μόσχα καὶ ἡ Λενίγγραδ ἀποτελοῦν τὰ δύο μεγάλα σιδηροδρομικὰ κέντρα τῆς χώρας.

Ἐμπόριον.— Ὁ Μέγας Εὐρωπαϊκὸς Πόλεμος καὶ ἡ Ἐπανάστασις ἔβλαψαν σπουδαίως τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ρωσίας. Ἀπὸ τοῦ 1930 ὅμως συνετελέσθη σπουδαία βελτίωσις αὐτοῦ.

Ἐξάγονται κυρίως: ξύλα, ἄνθραξ, πετρέλαιον, σίτος, λίνον, κάρναβις, ζῶα. Εἰσάγονται δὲ βιομηχανικὰ εἶδη, πρὸ πάντων μηχαναὶ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ἡ Εὐρώπη ἐν τῷ συνόλῳ της εἶνε ἡ χαμηλοτέρα ἡπειρος τοῦ κόσμου, μέσου ὕψους 330 μ., (Αὐστραλία 360 μ., Νότιος Ἀμερικὴ 550 μ., Βόρειος Ἀμερικὴ 600 μ., Ἀφρικὴ 650 μ., Ἀσία 1000 μ.).

Τὸ μεγαλείτερον μέρος τῆς ἐπιφανείας της, τὰ $\frac{2}{3}$ περίπου, ἀποτελεῖται ἀπὸ πεδιάδας ὕψους μικροτέρου τῶν 200 μ. Αἱ μεγαλείτερα ἐξ αὐτῶν εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Εὐρώπην.

Τὰ ὄροπέδια καὶ τὰ ὄρη, καταλαμβάνοντα τὸ ὑπόλοιπον $\frac{1}{3}$ τῆς ἐπιφανείας, ἀπαντῶνται κυρίως εἰς τὴν Νότιον Εὐρώπην.

Μεγάλαι μορφολογικαὶ περιοχαί.—Ἐν Εὐρώπῃ διακρίνομεν 4 μεγάλας μορφολογικὰς περιοχάς :

1) Τὴν Βορειο-Δυτικὴν Εὐρώπην (Σκωτίαν καὶ Νορβηγίαν), τῆς ὁποίας τὰ ὄρη, τὰ ἀρχαιότερα τῆς ἡπείρου, ἄλλοτε πολὺ ὑψηλά, μετεβλήθησαν κατὰ τὸ πλεῖστον, συνεπεία τῆς μακροχρονίου διαβρώσεως ὑπὸ τῶν ὑδάτων, εἰς ὄροπέδια, ὀλίγας δὲ μόνον ὑψηλὰς κορυφὰς διατηροῦν.

2) Τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀπαντῶνται μεμονωμένα ὄρη, (ὅπως εἶνε τὰ Κεντρικὰ ὄρη τῆς Γαλλίας, τὰ Βόσγια, ὁ Μέλας Δρυμός, ἡ Βοημία), τὰ ὁποῖα δὲν ὑπερβαίνουν τὰ 2.000 μ. καὶ περιβάλλον συνήθως λεκανοπέ-

Μορφολογία της Δυτικής και Κεντρικής Ευρώπης.

δια γονιμότητα, όπως τὸ τῶν Παρισίων, τὴν κοιλάδα τοῦ Ρί-
νου κ.λ.π.

3) Τὴν Βορειο-Ἀνατολικὴν Εὐρώπην, ἣ ὁποία καταλαμβάνεται ὑπὸ μιᾶς ἀπεράντου πεδιάδος. Ἐν αὐτῇ διακρίνομεν: α) τὸ Βαλτικὸν Ὀροπέδιον, περιλαμβάνον τὴν

Σουηδίαν καὶ Φινλανδίαν· β) τὴν Ρωσικὴν πεδιάδα καὶ γ) τὴν Πολωνικὴν καὶ Γερμανικὴν πεδιάδα.

4) Τὴν Νότιον Εὐρώπην. Αὕτη καταλαμβάνεται ὑπὸ ὄροσειρῶν μεγάλου ὕψους, αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν θαλάσσιον ἐγκατακρημνίσεως, ὅπως εἶνε ἡ Ἀδριατικὴ, ἡ πεδιάδας προσχωσιγενεῖς, ὅπως εἶνε ἡ τοῦ Πάδου.

Σπουδαιότερα τῶν ὄροσειρῶν τούτων, κατὰ τὸν ὄγκον καὶ κατὰ τὸ ὕψος, εἶνε αἱ Ἄλπεις, τῶν ὁποίων συνέχεια εἶνε: πρὸς Δ. τὰ Πυρηναῖα καὶ τὰ Κανταβρικά ὄρη· πρὸς Α. τὰ Καρπάθια, αἱ Τρανσυλβανικαὶ Ἄλπεις, ὁ Αἴμος, τὰ ὄρη τῆς Κριμαίας, ὁ Καύκασος· διακλαδώσεις δὲ πρὸς Ν., ἀφ' ἑνὸς τὰ Ἀπέννινα καὶ τὰ ὄρη τῆς Σικελίας, ἀφ' ἑτέρου αἱ Διναρικαὶ Ἄλπεις, τὰ ὄρη τῆς Ἑλλάδος, τῆς Κρήτης, τῆς Ρόδου, μέχρι τοῦ Ταύρου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Ἄλπεις.—Αἱ Ἄλπεις διαγράφουν ἐν πελώριον τόξον 1200 χλμ., ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς Γενούης, διὰ μέσου τῆς Ἑλβετίας, καὶ Αὐστρίας, μέχρι τῆς Οὐγγρικῆς πεδιάδος. Ἐχουσαι πλάτος 150 χλμ., πρὸς Δ. καὶ 250 χλμ. πρὸς Α., κατέχονται ἀποτόμως πρὸς τὴν πεδιάδα τοῦ Πάδου, ὁμαλότερον δὲ πρὸς τὴν κοιλάδα τοῦ Ροδανοῦ, τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὸ Βαυαρικὸν ὄροπέδιον.

Αἱ Ἄλπεις διαιροῦνται εἰς: 1) **Δυτικὰς** ἢ **Γαλλο Ἰταλικὰς**, 2) **Κεντρικὰς** ἢ **Ἑλβετικὰς** καὶ 3) **Ἀνατολικὰς** ἢ **Αὐστριακάς**.

Ἐκ τῶν διαβάσεών των σπουδαιότεραι εἶνε: Πρὸς Δυσμὰς ἡ τοῦ ὄρους **Κενίσου** καὶ ἡ τοῦ **Ἀγ. Βερνάρδου**. Εἰς τὸ Κέντρον ἡ τοῦ **Σεμπλὸν** καὶ τοῦ **Ἀγ. Γοιθάρδου** καὶ πρὸς Ἀνατολὰς ἡ τοῦ **Μπρένερ** καὶ **Τάρβις**.

Αἱ Ἄλπεις εἶνε τὸ περισσότερον κατοικημένον ὄρος τοῦ κόσμου.

ΚΛΙΜΑ ΚΑΙ ΒΛΑΣΤΗΣΙΣ

Γενικῶς τὸ κλίμα τῆς Εὐρώπης εἶνε εὐκρατον· οὔτε αἱ

θερμοκρασίαι της, οὔτε αἱ βροχαί της εἶνε υπερβολικαί. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰ ἑξῆς αἷτια :

1) Εἰς τὸ γεωγραφικὸν πλάτος. Ἡ Εὐρώπη ἐκτεινομένη ἐκατέρωθεν τοῦ παραλλήλου τῶν 45° βορείου γεωγραφικοῦ πλάτους, εὐρίσκεται μακρὰν τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ Πόλου.

2) Εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσῶν, αἱ ὁποῖαι βρέχουσι αὐτὴν καὶ ἀπὸ τὰς τρεῖς πλευρὰς καὶ εἰσχωροῦσαι βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν, μετριάζουν τὸς θερμοκρασίας χειμῶνος καὶ θέρους, ἔνεκα τῆς ιδιότητος τὴν ὁποίαν ἔχουν νὰ θερμαίνωνται καὶ νὰ ψύχωνται δυσκολώτερον τῆς ξηρᾶς.

3) Εἰς τὴν ἐπικράτησιν τῶν ἀνέμων τοῦ Ἀτλαντικοῦ, οἱ ὁποῖοι πνέοντες ἐκ ΝΔ. ἢ Δ. κατὰ τὸν χειμῶνα ἀνυψώνουν τὴν θερμοκρασίαν τῶν παραλίων, ἐνῶ κατὰ τὸ θέρους πνέοντες ἐκ ΒΔ τὴν καταβιβάζουν.

4) Εἰς τὸ ρεῦμα τοῦ Μεξικανικοῦ Κόλπου, τοῦ ὁποίου ἡ εὐεργετικὴ ἐπίδρασις φθάνει μέχρι τῶν βορειοτάτων σημείων τῆς Εὐρώπης.

5) Εἰς τὴν διεύθυνσιν τῶν ὄροσειρῶν, ἡ ὁποία εἶνε τοιαύτη ὥστε δὲν ἐμποδίζονται οἱ δυτικοὶ ἄνεμοι νὰ φθάσουν μέχρι τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς ἡπείρου.

Εἶδη Κλίματος.—Ἐὰν τὸ κλίμα τῆς Εὐρώπης γενικῶς εἶνε εὐκρατον, δὲν εἶνε μολαταῦτα ὁμοίμορφον καθ' ὅλην τὴν ἐκτασιν, διότι : 1) ἡ θερμοκρασία ἐλαττοῦται κανονικῶς ἐκ Ν. πρὸς Β. καὶ ἀκόμη περισσότερον ἐκ Δ. πρὸς Α. 2) Αἱ διαφοραὶ θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους ἀυξάνουν ἐκ Δ. πρὸς Α. 3) ἡ πτώσις τῶν βροχῶν ἐλαττοῦται ἐφόσον προχωροῦμεν πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἡπείρου.

Ὡς ἐκ τούτου διακρίνονται ἐν Εὐρώπῃ 5 εἶδη κλίματος.

1) Τὸ Ἀτλαντικόν.—Ἐπικρατεῖ εἰς τὴν Δυτικὴν καὶ Νοτιοδυτικὴν Εὐρώπην καὶ ἔχει ὡς χαρακτηριστικά : θερμοκρασίας μετρίας μὲ μικρὰς διαφορὰς χειμῶνος καὶ θέρους, (Βαλεντία Ἰρλανδίας : μ. θ. Ἰανουαρίου +7°, Ἰουλίου +15° διαφορὰ 8°) καὶ ὑγρασίαν μεγάλην μὲ βροχὰς, αἱ ὁποῖαι εἶνε συχνότεραι τὸν χειμῶνα (Μπέργκεν Νορβηγίας 1, 86 μ.).

ὑπὸ τὸ κλίμα αὐτὸ ἀναπτύσσονται κυρίως δένδρα φυλλορροῦντα.

2) Τὸ ἡπειρωτικόν, μὲ χειμῶνας πολὺ δοιμῆς, θέρη θερινὰ καὶ μεγάλας διαφορὰς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους (Μόσχα: Ἰαν.—11°, Ἰουλ.+19°, διαφορὰ 30°). Αἱ βροχαὶ ὀλίγαι (Μόσχα: 0,54 μ.) πίπτουν ἰδίως τὸ θέρος.

Τὸ κλίμα τοῦτο ἐπικρατεῖ ἐν Ρωσίᾳ, ὅπου εἶνε ὑπερβολικώτερον καὶ ἐν τῇ Κεντρικῇ Εὐρώπῃ, ὅπου εἶναι ἡπιώτερον.

Χαρακτηριστικὰ δένδρα τοῦ κλίματος τούτου εἶνε τὰ κωνοφόρα, ἡ φηγός, ἡ δρυς κλπ.

3) Τὸ Μεσογειακὸν ἐπικρατεῖ εἰς τὰ παράλια, τὰ ὁποῖα βρέχονται ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ χαρακτηρίζεται ἀπὸ χειμῶνας πολὺ γλυκεῖς καὶ θέρη πολὺ θερινὰ καὶ ξηρὰ (Παλέρμον: Ἰαν.+11°, Ἰουλ.+25°, διαφορὰ+14°). Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως τὸν χειμῶνα.

Χαρακτηριστικὰ δένδρα τοῦ κλίματος τούτου εἶνε ἡ ἐλαία, ἡ συκῆ, τὰ ἐσπεριδοειδῆ.

4) Τὸ πολικὸν ἐπικρατεῖ εἰς τὰ παράλια τοῦ Ἀρκτικού Ὠκεανοῦ καὶ χαρακτηρίζεται ἀπὸ μεγάλην διάρκειαν τοῦ χειμῶνος καὶ μεγάλην δοιμύτητα. Εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ κλίματος τούτου, ὀνομαζομένην **τούνδραν**, μόνον κατώτερα τινὰ φυτὰ ἄνευ ἄνθους (βρύα καὶ λειχῆνες) ἀναπτύσσονται, χαρακτηριστικὸν δὲ ζῶον εἶνε ὁ τάρανδος.

5) Τὰ τῶν ὑψηλῶν ὀρέων.—Τὰ ὑψηλὰ ὄρη (Ἄλπεις, Πυρηναιῖα, Σιέρα Νεβάδα), ἔχουν κλίμα πολὺ ψυχρότερον τῶν πεδιάδων, αἱ ὁποῖαι τὰ περιβάλλουν, διότι ἡ θερμοκρασία κατέρχεται μετὰ τοῦ ὕψους, περὶ τὸν 1° ἀνὰ 150 μέτρα. Οἱ χειμῶνες εἰς αὐτὰ εἶνε μακροὶ καὶ δοιμῆς, αἱ δὲ χιόνες ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν αἰώνιοι. Τὰ θέρη διαρκοῦν ὀλίγον, ἀλλ' ἡ θερμοκρασία τῆς ἡμέρας κατ' αὐτὰ εἶνε πολὺ ὑψηλή, ἕνεκα τῆς ἀραιότητος τῆς ἀτμοσφαιράς. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως τὸ θέρος.

Τὸ κλίμα τῶν ὑψηλῶν ὀρέων ὑπενθυμίζει τὸ πολικὸν συγγχρόνως καὶ τὸ ἡπειρωτικόν, ἡ δὲ βλάστησις ἐπ' αὐτῶν εἶνε

διάφορος, αναλόγως τοῦ ὕψους. Οὕτω εἰς τὰς ἙΑλπεῖς τὰ δάση ἀπαντῶνται εἰς ὕψος 1300—2300 μ. Μετὰ τὰ 2300 μ. ἐπικρατοῦν φυτὰ μικρόσωμα μὲ ἀνθη ζωηρά, πέραν δὲ τῶν 2700 μ. μόνον βρύα καὶ λειχῆνες ἀπαντῶνται.

Χαρακτηριστικὰ ζῶα τῶν ὑψηλῶν ὀρέων εἶνε ἡ δορκάς, ἡ ἄρκτος, ὁ ἀετὸς κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

ΥΔΡΟΓΡΑΦΙΑ

Ποταμοί.—Ἡ Εὐρώπη, ἔνεκα τῶν μικρῶν της διαστάσεων, δὲν ἔχει μεγάλους ποταμούς, ὅπως ἡ Ἀμερική, ἡ Ἀφρική καὶ ἡ Ἀσία· ὁ **Βόλγας** (3570 χλμ.), ὁ μεγαλείτερός της ποταμός, εἶνε 19ος ποταμὸς τοῦ κόσμου κατὰ τὸ μῆκος. Εἰς ἀντιστάθμισμα ὅμως ἡ Εὐρώπη, ἔνεκα τῆς εὐνοϊκῆς της μορφολογίας, ἔχει τοὺς περισσοτέρους πλωτοὺς ποταμοὺς, συνδεομένους μεταξύ των διὰ διωρύγων.

Διακρίνονται ἐν Εὐρώπῃ πολλὰ κέντρα διανομῆς τῶν ὑδάτων· τὸ σπουδαιότερον ὄλων εἶνε αἱ **Ἀλπεις**, (ιδίως πέριξ τοῦ ὄρους Ἀγ. Γοιθάρδος), ὁπόθεν κατέρχονται ποταμοὶ καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις: πρὸς τὴν Βόρειον θάλασσαν (Ρήνος), πρὸς τὴν Μεσόγειον (Ροδανός), πρὸς τὴν Ἀδριατικὴν (Πάδος), πρὸς τὸν Εὐξείνιον (Ἴνν, Δραῦος, Σαῦος παραπόταμοι τοῦ Δουνάβεως).

Ἐπειτα ἔρχεται τὸ ὄροπέδιον **Βαλδάϊ**, ὕψους 329 μ. μόνον, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον κεῖται ἐντὸς τῆς ρωσικῆς πεδιάδος, ὅπου σχηματίζονται ποταμοὶ κατευθυνόμενοι πρὸς τὸν Εὐξείνιον (Δόν, Δνείπερος), τὴν Κασπίαν (Βόλγας), τὴν Λευκὴν θάλασσαν (Δβίνας), τὴν Βαλτικὴν (Δύνας).

Ἄλλα κέντρα διανομῆς ὑδάτων εἶνε: τὰ **Οὐράλια** (Οὐράλης, παραπόταμος τοῦ Βόλγα, Πετσχόρας)· τὰ **Καρπάθια** (Βιστούλας, Δνείστερος, Προῦθος, Σερέτης, Θάις παραπόταμος τοῦ Δουνάβεως)· τὰ **ὄρη τῆς Βοημίας** (Ἄλβις, Ὀδεο)· τὰ **Κεντρικὰ ὄρη τῆς Γαλλίας** (Λείγηρ καὶ παραπόταμοι αὐτοῦ, παραπόταμοι Γαρούνα, παραπόταμοι Ροδανοῦ).

Λίμναι.—Ὅπως οἱ ποταμοί, οὕτω καὶ αἱ λίμναι τῆς Εὐρώπης δὲν δύνανται νὰ παραβληθοῦν κατὰ τὸ μέγεθος πρὸς τὰς τῆς Β. Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἀφρικῆς· εἶνε ὅμως πολυάριθμοι

καί τινες μάλιστα ἀρκετὰ μεγάλα. Αἱ περισσότεραι ἐσχηματίσθησαν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν παγετῶνων. Τοιαῦται εἶναι αἱ ἀπειράριθμοι λίμναι τῆς Β Ρωσίας καὶ τῆς Φινλανδίας, τῶν ὁποίων σπουδαιότεραι: ἡ **Λαδόγα**, ἡ μεγαλειτέρα τῆς Εὐρώπης (18.000 τ.χ.), ἡ **Ονέγα**, ἡ **Ίλμεν**, ἡ **Πεῖπους**, ἡ **Σάϊμα**.

████████████████████ **Βόλγας** 3570 χιλμ.

████████████████████ **Δούναβις** 2850 χιλμ.

████████████████████ **Δνεΐπερος** 2140 χιλμ.

████████████████████ **Ρῆνος** 1298 χιλμ.

████████████████████ **Ἑλβας** 1152 χιλμ.

████████████████████ **Λεῖγερ** 1000 χιλμ.

████████████████████ **Βιστούλας** 950 χιλμ.

████████████████████ **Ροδανός** 812 χιλμ.

████████████████████ **Σπιουάνας** 776 χιλμ.

████████████████████ **Πάδος** 672 χιλμ.

████████████████████ **Ἐβρος (Βαλμανιυῆς)** 615 χιλμ.

████████████████████ **Τάμεσις** 334 χιλμ.

Σχετικὰ μήκη τῶν σπουδαιότερων ποταμῶν τῆς Εὐρώπης

Αἱ λίμναι τῆς Σουηδίας, **Βέιτερ**, **Βένερ**, **Μαίλαρ**, εἶνε ὑπόλοιπα πορθμοῦ, ὃ ὁποῖος συνέδεε ποτὲ τὴν Βαλτικὴν πρὸς τὴν Λευκὴν θάλασσαν.

Εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Ἄλπεων οἱ παγετῶνες ἐσχημάτισαν εὐρείας καὶ βαθεῖας κοιλότητας, αἱ ὁποῖαι βραδύτερον μετετρέτρησαν εἰς λίμνας.

Τοιαῦται εἶνε αἱ πολυσύχναστοι λίμναι τῆς Ἑλβετίας: ἡ τῆς *Γενεύης* ἢ Λέμαν (573 τ. χ.), ἡ τῶν 4 *Καντονίων*, ἡ τῆς *Ζυρίχης*, ἡ τῆς *Κωνσταντίας* κλπ. Ἐπίσης αἱ Ἰταλικαὶ λίμναι: *Μεϊζων* (Ματζόρε), *Κόμο*, *Γκάρδα*.

Ἐν Οὐγγαρία ἡ λίμνη *Βαλατόν*, μεγαλειτέρα τῆς Γενεύης, εἶνε ὑπόλειμμα θαλάσσης ἀποξηρανθείσης.

ΘΑΛΑΣΣΑΙ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΙΑ

Αἱ θάλασσαι τῆς Εὐρώπης, εἰσχωροῦσαι βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν, ἀσκοῦν μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ κλίματος, διευκολύνουν τὴν συγκοινωνίαν, εἶνε λίαν ἰχθυοτρόφοι. Ἔχουν ἐπομένως μεγάλην σπουδαιότητα διὰ τὸν ἄνθρωπον.

Ἀρκτικὸς Ὀκεανός.—Ὁ Ἀρκτικὸς Ὀκεανὸς βρέχει τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῆς θαλάσσης τοῦ Καρά, κατὰ τὰ σύνορα τῆς Ἀσίας, μέχρι τοῦ Βορείου Ἀρκωτηρίου τῆς Νορβηγίας καὶ σχηματίζει τὴν *θάλασσαν τοῦ Βάρεντς* καὶ τὴν *Δευκὴν θάλασσαν*.

Πολὺ βαθὺς πρὸς Β. τῆς Νορβηγίας καὶ παρὰ τὴν Σπιτς βέργην, δὲν ὑπερβαίνει τὰ 200 μ. πρὸς Β. τῆς Ρωσίας.

Ἡ θερμοκρασία του, γενικῶς πολὺ χαμηλή, εἶνε ὑψηλότερα πρὸς Β. τῆς Εὐρώπης παρὰ πρὸς Β. τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς, διότι ὑφίσταται κάποιαν ἐπίδρασιν ἀπὸ τὰ θερμὰ ρεύματα τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Ἡ *Δευκὴ θάλασσα*, μὴ ἐπηρεαζομένη ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὀκεανοῦ, παγώνει ἐπὶ 8 μῆνας τὸ ἔτος.

Τὰ παράλια τοῦ Ἀρκτικοῦ Ὀκεανοῦ γενικῶς εἶνε χαμηλὰ καὶ ἐλώδη, καταλαμβανόμενα δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους ὑπὸ τῶν πάγων, εἶνε πολὺ ὀλίγον χρήσιμα εἰς τὸν ἄνθρωπον.

Ἀτλαντικὸς Ὀκεανός.—Ὁ Ἀτλαντικὸς Ὀκεανὸς φθάνει πολὺ μεγάλη βάρη παρὰ τὴν Νορβηγίαν (3600 μ.) καὶ πρὸ πάντων ἐν τῷ Γασκωνικῷ κόλπῳ (5000 μ.). Τοῦναντίον αἱ πρὸς τοῦτον συνεχόμεναι θάλασσαι: *Ἰρλανδική*, *Μάγχη*, *Βόρειος*, *Βαλτικὴ*, ἔχουν βάρη μικρότερα τῶν 500 μ.

Αἱ θάλασσαι αὗται συνδέονται μεταξύ των διὰ πορθμῶν (Καλαί, Κατεγάτης, Σκαγεράκης κλπ.).

Ἡ θερμοκρασία τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἶναι μεγαλειτέρα ἐν Εὐρώπῃ, διότι διασχίζεται ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ρεύματος τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου, τὸ ὁποῖον φθάνει μέχρι τῶν παραλίων τῆς Νορβηγίας. Ὁ ἀβαθῆς **Βοθνικὸς κόλπος**, μὴ ἐπηρεαζόμενος ὑπὸ τοῦ ρεύματος τούτου, παγώνει κατὰ τὸν χειμῶνα.

Τὰ ὕδατα τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἶνε λίαν **ἀλατιούχα** (35⁹/₁₀₀), πλὴν τῶν τῆς Βαλτικῆς καὶ ἰδίως τοῦ Βοθνικοῦ Κόλπου, διότι χύνονται πολλοὶ ποταμοὶ ἐντὸς αὐτῶν καὶ ἡ ἐξάτμισις των εἶνε μικρά.

Ὅλαι αἱ θάλασσαι τοῦ Ἀτλαντικοῦ (πλὴν τῆς Βαλτικῆς, ἡ ὁποία εἶνε κλειστή) ἐπηρεάζονται ὑπὸ ἰσχυροτάτων παλιρροιῶν καὶ ἔχουν πολλοὺς ἰχθεῖς.

Τὰ παράλια, σχηματισθέντα κυρίως ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς παλλιροίας καὶ τῶν κυμάτων, εἶνε βραχώδη καὶ λίαν διαμελισμένα εἰς Νορβηγίαν (φιόρδς), χαμηλὰ δὲ καὶ ἐπίπεδα πρὸς τὴν Βαλτικὴν καὶ τὴν Βόρειον θάλασσαν. Εἰς τὰς Βρετανικὰς νήσους, τὴν Γαλλίαν καὶ Ἰσπανίαν, εἶνε ἀλλαγῶν μὲν ἀπόκρημνα, ἀλλαγῶν δὲ χαμηλὰ καὶ ἀμμόδη.

Χαρακτηριστικὸν τῶν παραλίων τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἶνε ἡ παρουσία ποταμοκόλπων, σχηματισθέντων ὑπὸ τῶν παλιρροιῶν. Ἐντὸς τοιούτων ποταμοκόλπων εἶνε ἐγκατεστημένοι μεγάλοι λιμένες, ὅπως ὁ τοῦ Λονδίνου, τῆς Ἀμβέρσης, τοῦ Ἀμβούργου.

Μεσόγειος Θάλασσα.—Ἡ Μεσόγειος θάλασσα, περιλαμβανομένη μεταξὺ τῶν ἡπείρων: Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς, συνδέεται πρὸς Δ. διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβρατᾶρ (πλάτους 14 χλμ., βάθους 254 μ.) μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, πρὸς Α. δὲ διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουεῦ μετὰ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Ἔχει ἐπιφάνειαν 3 000 000 τ.χ. καὶ μήκος ἀπὸ Δ. πρὸς Α. 3750 χλμ., ἐνῶ τὸ πλάτος τῆς εἶνε ποικίλον, 470 χλμ. τὸ μέγιστον καὶ 138 χλμ. τὸ ἐλάχιστον, μεταξὺ Σικελίας καὶ Τύνιδος.

Προελθοῦσα ἐκ καταβυθίσεως διαιρεῖται διὰ τῆς Σικελίας εἰς δύο λεκάνας, τὴν Δυτικὴν καὶ τὴν Ἀνατολικήν, συνδεομένης

διὰ τῶν πορθμῶν Σικελίας (μεταξὺ Σικελίας καὶ Τύνιδος) καὶ Μεσσηνίας (μεταξὺ Σικελίας καὶ Ἰταλίας).

Ἡ **Δυτικὴ Μεσόγειος** περιλαμβάνει δύο ἄλλας λεκάνας, μίαν μεταξὺ Γαλλίας, Ἰσπανίας καὶ Ἀλγερίου (μέγιστον βάθος 3150 μ.) καὶ μίαν μεταξὺ Ἰταλίας, Κορσικῆς, Σαρδηνίας καὶ Σικελίας, τὸ **Τυρρηνικὸν πέλαγος** (μέγιστον βάθος 3730 μ.).

Ἡ **Ἀνατολικὴ ἢ Ἑλληνικὴ Μεσόγειος** περιλαμβάνει δύο λεκάνας: τὸ **Ἴόνιον μετὰ τῆς Ἀδριατικῆς**, συνδεόμενα διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ὀτράντου καὶ τὸ **Αἰγαῖον** μετὰ τὰς πολυαρίθμους νήσους του. Τὸ μέγιστον βάθος τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου εὐρίσκεται εἰς τὸ Ἴόνιον, ΝΔ τῆς Πελοποννήσου (4403 μ.).

Ἡ **Προποντις** ἢ θάλασσα τοῦ Μαρμαρᾶ, ἡ ὁποία ἐνώνει τὴν Μεσόγειον θάλασσαν μετὰ τοῦ Εὐξείνου, διὰ τῶν Στενῶν τῶν Δαρδανελλίων καὶ τοῦ Βοσπόρου, εἶνε μία κοιλότης βάθους 1300 μ. περίπου.

Ἡ **Εὐξείνος Πόντος** ἢ Μαύρη θάλασσα, περιεχομένη μεταξὺ Μικρᾶς Ἀσίας, Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, Βουλγαρίας, Ρουμανίας καὶ Ρωσίας, εἶνε μία θάλασσα ἐσωτερικῆ, σχεδὸν κλειστή, σχηματίζουσα πρὸς Β. τῆς Κορμαίας τὴν ἀβαθῆ **Ἀξοφικὴν θάλασσαν**.

Παρά τὰ Ρουμανικὰ καὶ Ρωσικὰ παράλια ὁ Εὐξείνος ἔχει βάθος μὲν 200 μ., ἐνῶ εἰς τὰ ΝΔ φθάνει τὰ 2240 μ.

Ὑδατα τῆς Μεσογείου.— Ἡ ἐξάτμισις τῆς Μεσογείου εἶνε τόσον ἔντονος, ἕνεκα τοῦ γεωγρ. πλάτους ὑπὸ τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται, ὥστε ὑπολογίζουσι ὅτι ἐτησίως ἐξασροῦνται στρωμά υδατος 2 μέτρων, ἐνῶ αἱ βροχαὶ καὶ οἱ ποταμοὶ δὲν προσφέρουσι περισσώτερα τῶν 0,36 μ. Οὕτω, ἐὰν ἡ Μεσόγειος ἦτο τελείως κλειστή, θὰ ἐξηραίνετο ἐντὸς 400 ἐτῶν, θὰ ἀπετίθετο δὲ ἐν αὐτῇ στρωμά ἁλατος πάχους 52 μ.

Ἄλλ' ὁ Ἀτλαντικὸς καὶ ὁ Εὐξείνος ἀποκαθιστοῦν τὴν ἰσορροπίαν, στέλλοντες τὰ ὕδατα τῆς ἐπιφανείας των, ὁ μὲν διὰ τοῦ ρεύματος τοῦ Γιβραλτᾶρ, ὁ δὲ διὰ τοῦ ρεύματος τοῦ Βοσπόρου καὶ τῶν Δαρδανελλίων. Ἡ κίνησις αὕτη τῶν ὑδάτων γίνεται μόνον κατ' ἐπιφάνειαν, ὡς ἐκ τούτου ἡ θερμο-

κρασία τῆς Μεσογείου, ἀρκετὰ ὑψηλή, πέραν ὀρισμένου βά-
θους μένει σταθερὰ καὶ ἴση πρὸς 12°,7.

Ἡ ἀλμυρότης τῆς Μεσογείου εἶνε μεγάλη (38—40‰) ἐνῶ
ἢ τοῦ Εὐξείνου, ἔνεκα τῆς μικροτέρας ἑξατμίσεως καὶ τῶν
περισσοτέρων ὑδάτων βροχῆς καὶ ποταμῶν πρὸς δέχεται, εἶνε
πολὺ μικροτέρα. Αἱ παλίρροιαὶ μόλις εἶνε αἰσθηταὶ ἐν αὐτῇ.

Π α ρ ά λ ι α τ ῆ ς Μ ε σ ο γ ε ί ο υ.— Τὰ παραλία τῆς
Μεσογείου, ἀλλαχοῦ μὲν εἶνε χαμηλὰ καὶ ἐπίπεδα, ἀλλαχοῦ δὲ
λίαν διαμελισμένα, (Ἰταλία, Ἑλλάς).

Κ α σ π ί α θ ά λ α σ σ α.— Ἡ Κασπία, ἐκτεινομένη πέ-
ραν τοῦ Καυκάσου, μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀσίας, εἶνε θάλασ-
σα τελείως κλειστή, τῆς ὁποίας ἡ ἐπιφάνεια εὐρίσκεται 26 μ.
κάτω τῆς στάθμης τοῦ Ὀκεανοῦ.

Ἀβαθῆς πρὸς Β., φθάνει τὰ 950 μ. πρὸς Ν. καὶ εἶνε
σχεδὸν γλυκεῖα. Ὑφισταμένη ἰσχυρὰν ἑξατμισιν καὶ μὴ τρο-
φοδοτουμένη ἐπαρκῶς ὑπὸ τῶν βροχῶν καὶ τῶν ποταμῶν,
ἀποξηραίνεται βαθμιαίως. Ἡ πρὸς τὴν Εὐρώπην παραλία τῆς
ἐσχηματίσθη σχεδὸν ἕξ ὀλοκλήρου ἀπὸ τὰς προσχώσεις τῶν
ποταμῶν Βόλγα καὶ Οὐράλη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

Ἀριθμὸς κατοίκων.—Ἡ Εὐρώπη, κατὰ τὰς τελευταίας στατιστικὰς, ἔχει 480 ἑκατομ. κατοίκους· ἐπομένως περιλαμβάνει τὸ ἐν **τέταρτον** σχεδὸν τοῦ ὀλίκου πληθυσμοῦ τῆς γῆς, ἀνερχομένου εἰς 2 000 ἑκατομ. περίπου, ἐνῶ ἡ Ἀσία περιέχει τὸ **ἡμισυ** αὐτοῦ (1060 ἑκατ.). Αἱ τρεῖς ἄλλαι ἥπειροι, ὁμοῦ λαμβανόμεναι, ἔχουν πληθυσμὸν μικρότερον τῆς Εὐρώπης (Ἀμερικὴ 240 ἑκατ., Ἀφρικὴ 160 ἑκατ., Ὠκεανία 25 ἑκατ.).

Πυκνότης καὶ Διανομὴ τοῦ Πληθυσμοῦ.—Ἡ πυκνότης τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πληθυσμοῦ εἶνε ἡ μεγαλύτερα τοῦ κόσμου, 48 κατὰ τ.χ. (Ἀσία 25, Ἀμερικὴ 5, Ἀφρικὴ 5, Ὠκεανία 3).

Ἡ διανομὴ τῶν κατοίκων εἶνε λίαν ἄνισος κατὰ τόπους. Ὑπάρχουν περιοχαὶ ἀραιότατα κατοκημένα, π.χ. αἱ παρὰ τὸν Ἀρκτικὸν Ὠκεανόν, αἱ ὄρειναι (Ἄνω Σκωτία,) τὰ ξηρὰ καὶ ἄγονα ὄροπέδια (Ἰσπανία) ἢ χῶραι καθὼς καλλιεργούμεναι (Ρωσία).

Ἄλλαι περιοχαὶ ἔχουν πυκνότερον πληθυσμὸν, καὶ τοιαῦται εἶνε, αἱ περιοχαὶ τῶν εὐφόρων προσχωσιγενῶν πεδιάδων (Λομβαρδία), παρὰ τινὰ εὐρισκόμενα ὑπὸ ἰδιαιτέρως εὐνοϊκῆς γεωγραφικῆς συνθήκας (Νορβηγία) καὶ πρὸ πάντων βιομηχανικὰ τινὰ διαμερίσματα ἐν Ἀγγλίᾳ (περὶ τὸ Μάντσεστερ καὶ τὴν Γλασκώβην) καὶ ἐν Γερμανίᾳ (Βετσφιλία), ὅπου ἡ πυκνότης φθάνει τοὺς 500, 900, ἢ καὶ 1000 ἀκόμη κατοίκους κατὰ τ.χ.

Φυλαί.—Αἱ ἐπικρατοῦσαι φυλαὶ ἐν Εὐρώπῃ εἶνε δύο· ἡ **λευκὴ**, ἡ πολυπληθεστέρα, περιλαμβάνουσα τοὺς Ἕλληνας, Λατίνους, Σλαύους, Γερμανοὺς κλπ. καὶ ἡ **κιτρίνη**, περιλαμβάνουσα τοὺς Φίννους (Λάπωνας, Σαμογέτας, Φινλανδοὺς, Βουλγάρους, Οὐγγρους) καὶ τοὺς Τουρκο-Μογγόλους (Τούρκους).

Γλωσσαι.—Εἰς τὰς δύο φυλάς, λευκὴν καὶ κιτρίνην, ἀνταποκρίνονται δύο εἶδη γλωσσῶν: αἱ *Ἰνδο-εὐρωπαϊκαί*, αἱ κατὰ πολὺν σπουδαιότεραι, ὁμιλούμεναι εἰς τὰ νότια (Ἑλληνο-λατινικαί), εἰς τὰ ΒΔ (γερμανικαί) καὶ εἰς τὰ Ἀνατολικά (σλαβικαί)· καὶ αἱ *οὐραλο ἄλταϊκαί*, ἤτοι αἱ γλωσσαὶ τῶν λαῶν τῆς κιτρίνης φυλῆς (φίννων, τούρκων, οὐγγρων)

Θρησκείαι.—Ἡ μεγάλη πλειονότης τῶν Εὐρωπαϊῶν ἀνήκει εἰς τὰς τρεῖς χριστιανικὰς ἐκκλησίας: 225 ἑκ. καθολικοί, 125 ἑκ. προτεστάνται καὶ 120 ἑκ. ὀρθόδοξοι.

Ἐπάρχει προσέτι ἀριθμὸς τις Ἰουδαίων καὶ μουσουλμάνων περὶ τὰ 10 ἑκ.

Πολιτισμὸς.—Ὁ Εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς ἤρχισεν εἰς τὰ σπήλαια τῶν Δυτικῶν περιοχῶν, ἀνεπτύχθη εἰς τὰς παραμεσογείους χώρας καὶ ἔπειτα ἐπροχώρησεν εἰς τὰς περιοχὰς τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τὰς χώρας τῆς Βορείου καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης.

Οἱ λαοὶ οἱ ὅποιοι συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ ἐν Εὐρώπῃ εἶνε οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, ἐνῶ ὁ Χριστιανισμὸς ἐβροίθησε σπουδαίως εἰς τὴν διάδοσιν αὐτοῦ.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Προϊόντα τοῦ ἐδάφους.—Ἰδιαιτέρον χαρακτηριστικὸν τῶν φυτικῶν προϊόντων τῆς Εὐρώπης εἶνε ἡ μεγάλη ποικιλία αὐτῶν, ὀφειλομένη εἰς τὴν ποικίλιαν τῶν ἐδαφῶν καὶ τοῦ κλίματος, παρὰ τὰς μικρὰς τῆς σχετικῶς διαστάσεις. Οὕτω εὐδοκιμοῦσιν ἐν αὐτῇ:

Τὰ σιτηρά, ἑκ τῶν ὁποίων καλλιεργοῦνται: ὁ *σίτος*, εἰς ὅλας τὰς χώρας, διότι ἕξ αὐτοῦ παρασκευάζεται ὁ ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν προτιμώμενος λευκὸς ἄρτος· ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις εἰς τὰς ψυχρὰς χώρας καὶ τὰ πτωχὰ ἐδάφη· ἡ ὄρυζα καὶ ὁ ἀραβόσιτος εἰς τὰς θερμὰς καὶ ὑγρὰς περιοχὰς

Τὰ γεώμηλα, καταγόμενα ἐκ τῆς Ν. Ἀμερικῆς καὶ καλλιεργούμενα ἰδιαιτέτως εἰς Γερμανίαν, Πολωνίαν, Ῥωσίαν.

Ἡ ἄμπελος. ἡ ὁποία ἄλλοτε μὲν ἐκαλλιεργεῖτο μόνον παρὰ τὴν Μεσόγειον, σήμερον δὲ εἰς ὅλας τὰς χώρας τὰς κειμένας πρὸς Ν. μᾶς γραμμῆς ἀγομένης ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δεῖγερους μέχρι τῶν τοῦ Βόλγα, καθὼς καὶ εἰς τὴν Α. Γαλλίαν καὶ τὴν Ρηναίαν.

Ἡ ἔλαια, ἡ ὁποία εἶνε χαρακτηριστικὸν φυτὸν τῶν παραμεσογείων χωρῶν, καθὼς καὶ τὰ *ἐσπεριδοειδῆ*.

Τὸ λίνον καὶ ἡ κάρναβις, τῶν ὁποίων ἡ καλλιέργεια μᾶλλον ἐγκαταλείπεται, κλπ.

Εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν πολλῶν προϊόντων ἡ μικρὰ Εὐρώπη κατέχει τὴν πρώτην ἢ δευτέραν θέσιν, χάρις εἰς τελειοποιημένας μεθόδους καλλιέργειας τὰς ὁποίας χρησιμοποιεῖ καὶ διὰ τῶν ὁποίων κατορθώνει νὰ ἐπιτυγχάνῃ μεγάλας ἀποδόσεις.

Οὕτω ἡ Εὐρώπη εἶνε πρώτη εἰς τὴν παραγωγὴν: τῆς κριθῆς, τῆς σικάλως, τῆς βρώμης, τῶν γεωμήλων, τοῦ οἴνου, δευτέρα δέ, καὶ ἐνίοτε πρώτη, εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ σίτου.

Ὄρυκτὰ προϊόντα.—Τὰ σπουδαιότερα ὄρυκτὰ προϊόντα τῆς Εὐρώπης εἶνε ὁ ἄνθραξ καὶ ὁ σίδηρος.

Ἡ Εὐρώπη ἐξάγει καὶ χρησιμοποιεῖ τὸν περισσότερον *άνθρακα*, τὸν ὁποῖον ἀπὸ τινος συναγωνίζεται σοβαρῶς ὁ λευκὸς ἄνθραξ (πτώσεις ὑδάτων).

Ἐπίσης καὶ *σίδηρον* ἐξάγει καὶ χρησιμοποιεῖ ἡ Εὐρώπη περισσότερον ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας ἡπείρους. Ἐκ τῶν ἄλλων μετάλλων σημαντικὴ εἶνε ἡ ποσότης τοῦ *ἀργιλίου*, ἐξαγομέου ἐν Γαλλίᾳ κ. ἄ. καθὼς καὶ τοῦ *λευκοχρύσου*, εἰς τὰ Οὐράλια.

Ὑστερεῖ ὅμως ἡ Εὐρώπη εἰς *πετρέλαιον*, ἐξαγόμενον μόνον εἰς Ρωσίαν, Ρουμανίαν καὶ Πολωνίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΑΙ ΜΕΓΑΛΑΙ ΟΔΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Ἡ Εὐρώπη ἔξακολουθεῖ ἀκόμη καὶ [σήμερον νὰ εἶνε τὸ κέντρον τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τοῦ κόσμου, παρὰ τὰς μεγίστας προόδους τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῶν ἄλλων ἠπειρῶν, αἱ ὁποῖαι ἄλλως τε ὀφείλονται κατὰ πολὺ εἰς τὴν ὄθησιν τῆς Εὐρώπης ἢ τῶν Εὐρωπαϊῶν μεταναστῶν.

Ἡ μεγάλη βιομηχανία, ἡ ὁποία σκοπὸν ἔχει νὰ παράγῃ προϊόντα εἰς μεγάλας ποσότητας καὶ χαμηλὴν τιμὴν, ἐν Εὐρώπῃ ἔλαβε τὴν μεγαλειτέραν ἀνάπτυξιν καὶ εἶνε συγκεντρωμένη κυρίως εἰς τὰς λιθάνθρακοφόρους περιοχὰς (Μ. Βρετανίαν, Β. Γαλλίαν, Βέλγιον, Γερμανίαν κλπ.). Ἀλλὰ καὶ τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου ἔξακολουθεῖ ἡ Εὐρώπη νὰ ἀποτελῇ τὸ κέντρον. Τὰ εἰς Εὐρώπην εἰσαγόμενα ἐμπορεύματα, ἀποτελούμενα ἀπὸ πρώτας ὕλας διὰ τὴν βιομηχανίαν τῆς καὶ τροφὰς διὰ τὸν πυκνότετον πληθυσμὸν τῆς, ἀντιπροσωπεύουν σχεδὸν τὰ 2)3 τῆς παγκοσμίου εἰσαγωγῆς· τὰ δὲ ἐξαγόμενα ἐμπορεύματα, ἀποτελούμενα κυρίως ἀπὸ βιομηχανικὰ εἶδη, ἀντιπροσωπεύουν τὰ 3)5 τῆς παγκοσμίου ἐξαγωγῆς.

Πρὸς διεξαγωγὴν τοῦ τεραστίου τούτου ἐμπορίου ἐχρειάσθη ἡ Εὐρώπη νὰ ἀναπτύξῃ καταπληκτικῶς τὰς ὁδοὺς συγκοινωνίας καὶ τὰ μέσα μεταφορᾶς, τὰ ὁποῖα, χάρις εἰς τὸν ἀτμὸν καὶ τὸν ἠλεκτρισμὸν, ἔφθασαν σήμερον εἰς μεγάλον βαθμὸν τελειότητος.

Πλωταὶ ὁδοί.—Αἱ πλωταὶ ὁδοί, κατ'ἀλληλοὶ διὰ τὴν εὐθηνὴν μεταφορὰν βαρέων ἐμπορευμάτων, εἶνε ἀνεπτυγμένα κυρίως εἰς τὴν Δυτικὴν καὶ τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην. Ἐκ τῶν πλωτῶν τούτων ὁδῶν, σπουδαιότεραι εἶνε κατὰ πρῶτον λό-

γον ὁ **Ρήνος** καὶ ἔπειτα ὁ **Δούναβις**, ἀμφότεροι διεθνοποιηθέντες.

Αἱ παραμεσόγειοι χῶραι, αἱ ὁποῖαι ὑποφέρουν ἀπὸ ξηρασίαν, ἔχουν πολὺ ὀλίγους πλωτοὺς ποταμοὺς καὶ ἐλαχίστας διώρυγας.

Σιδηροδρομοί.— Ἡ Εὐρώπη σήμερον ἔχει τὸ καλλίτερον καὶ πυκνότερον σιδηροδρομικὸν δίκτυον τοῦ κόσμου.

Τὸ δίκτυον τοῦτο, πυκνότερον εἰς τὴν Δυτικὴν καὶ τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην, καθίσταται πολὺ ἀραιότερον ἐφ'ὅσον προχωροῦμεν πρὸς Α. καὶ ΝΑ.

Αἱ διεθνοῦς σημασίας γραμμαὶ ἀκολουθοῦν ἐν Εὐρώπῃ δύο διαφορητικὰς διευθύνσεις. Αἱ μὲν κατευθύνονται ἀπὸ ΒΔ πρὸς ΝΑ καὶ συνδέουν, διὰ μέσου τῶν Ἑλλήνων, τὰς βιομηχανικὰς χώρας τῆς Δ. καὶ τῆς Κ. Εὐρώπης πρὸς τὰς παραμεσογείους· αἱ δέ, κάθετοι πρὸς τὰς πρώτας, κατευθύνονται περίπου ἐκ Ν.Δ. πρὸς Β.Α. καὶ συνδέουν μεταξύ των τὰς μεγάλας πρωτευούσας.

Ἐκ τῶν πρώτων ἐνδιαφέρουσαι διὰ τὴν Ἑλλάδα γραμμαὶ εἶνε αἱ ἑξῆς.

1) Ἡ γραμμὴ **Παρισίων-Σεμπλὸν-Λωζάνης-Μιλάνου-Τεργέστης-Διουμπλιάνας-Ζαγκρέβ-Βελιγραδίου-Νίσσης**. Εἰς Νίσσαν ἡ γραμμὴ αὕτη διακλαδοῦται, ἢ πρὸς **Σόφιαν Κωνσταντινούπολιν** καὶ ἐκεῖθεν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου τῆς Βαγδάτης φθάνει μέχρι τοῦ Περσικοῦ κόλπου, ἢ πρὸς **Σκόπια-Θεσσαλονίκην-Ἀθήνας** (Ἀκροπόλ ἐξπρὸς).

2) Αἱ γραμμαὶ αἱ ὁποῖαι ἐκ Παρισίων, ἢ Βερολίνου, ἢ Βαρσοβίας, καταλήγουν εἰς **Βιέννην**, καὶ ἐκεῖθεν διὰ **Βουδαπέττης-Βελιγραδίου**, φθάνουν εἰς **Νίσσαν**, ὁπόθεν πάλιν διακλαδοῦνται, ἢ πρὸς **Κωνσταντινούπολιν**, ἢ πρὸς **Θεσσαλονίκην-Ἀθήνας**.

Ἐκ τῶν γραμμῶν αἱ ὁποῖαι διευθύνονται ἐκ ΝΔ πρὸς ΒΑ, σπουδαιότερα εἶνε ἡ συνδέουσα τὰς πρωτευούσας γραμμὴ: **Λισσαβῶνος-Μαδρίτης-Παρισίων-Βερολίνου-Μόσχας**, ἡ ὁποία, συνεχιζομένη διὰ τοῦ Ἑπτανησιακοῦ σιδηροδρόμου, φθάνει μέχρι Βλαδιβοστόκ, ἐπὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ.

Θαλάσσιαι ὁδοί.— Τὸ δίκτυον τῶν πλωτῶν ὁδῶν καὶ τῶν σιδηροδρόμων συγκεντρώνει τὴν μεγαλειτέραν ἔμπο-

ρικὴν κίνησιν τῆς Εὐρώπης εἰς τοὺς μεγάλους λιμένας : Λονδίνον, Ἀμβουργον, Ἀμβέρσαν, Ρότερδαμ, Λίβερπουλ, Κάρδιφ, Μασσαλίαν, Γένουαν, Νεάπολιν κλπ.

Ἐκ τῶν λιμένων, οἱ ἐμπορικοὶ στόλοι τῶν διαφόρων κρατῶν, μεταφέρουν τοὺς ἐπιβάτας καὶ τὰ ἐμπορεύματα, πρὸς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, διὰ μέσου τῶν θαλασσῶν. Διὰ μέσου τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς τὴν Ἀμερικὴν καὶ τὴν Ἀφρικὴν· καὶ διὰ μέσου τῆς Μεσογείου, πρὸς τὰς Ἰνδίας, τὴν Ἀπω Ἀνατολήν, τὴν Ἀνατολικὴν Ἀφρικὴν καὶ τὴν Αὐστραλίαν.

Σημασία τῆς Μεσογείου διὰ τὴν παγκόσμιον συγκοινωνίαν.—Ἡ Μεσόγειος, περιβαλλομένη ὑπὸ τριῶν ἡπείρων : Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς, ἔχει ἰδιαιτέραν ὄλως σημασίαν. Ὑπῆρξεν ἡ ὁδὸς τὴν ὁποίαν ἠκολούθησεν ὁ πολιτισμὸς ἐκ τῆς Ἀνατολῆς πρὸς τὴν Δύσιν, διὰ τῶν Φοινίκων, τῶν Ἑλλήνων κλπ. Σήμερον δὲ ἐξυπηρετεῖ ὄχι μόνον τὰς χώρας τὰς ὁποίας περιβρέχει, ἀλλὰ καὶ τὰς χώρας τοῦ Εὐξείνου, διὰ μέσου τῶν Στενῶν τῶν Δαρδανελλίων καὶ Βοσπόρου, ἐπὶ πλέον δὲ καὶ τὴν Ἀπω Ἀνατολήν (Ἰνδίας, Κίνας, Ἰαπωνίαν, Αὐστραλίαν), διὰ μέσου τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ.

Σπουδαιότεροι Εὐρωπαϊκοὶ λιμένες τῆς Μεσογείου εἶνε : ἡ Βαρκελώνη, ἡ Μασσαλία, ἡ Γένουα, ἡ Νεάπολις, ἡ Τεργέστη, αἱ Πάτραι, ὁ Πειραιεύς, ἡ Θεσσαλονίκη, ἡ Κων]πολις.

Ἐναέριος Συγκοινωνία.—Ἡ ἐναέριος συγκοινωνία, ἡ ταχύτερα ὄλων τῶν ἄλλων, ἂν καὶ νεωτάτη, ἀνεπτύχθη σημαντικῶς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Οὕτω ἐδημιουργήθησαν κανονικαὶ ἐναέριοι γραμμαί, δι' ἐπιβάτας πρὸ πάντων καὶ διὰ τὸ ταχυδρομεῖον, καὶ ἐντὸς τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς ἄλλας ἡπείρους. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος διέρχονται, ἕνεκα τῆς γεωγραφικῆς τῆς θέσεως, αἱ ἐκ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Ἀνατολήν κατευθυνόμεναι γραμμαί.

Η ΕΛΛΑΣ ΩΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ

Ἡ Ἑλλάς κατέχει ἕξαιρετικὴν θέσιν ἐν Εὐρώπῃ, διότι κεῖται εἰς τὸ ΝΑ ἄκρον αὐτῆς, τὸ ὁποῖον πλησιάζει καὶ πρὸς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν μόλις χωρίζεται διὰ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, καὶ πρὸς τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν διώρυγα τοῦ Σουέζ.

Εὐρίσκεται οὕτω εἰς τὸ σημεῖον τῆς διασταυρώσεως τῶν ὁδῶν συγκοινωνίας τριῶν ἡπείρων.

Ἐνεκα τῆς προνομιακῆς ταύτης θέσεως, ἡ Ἑλλάς εἶνε ἡ πρώτη εὐρωπαϊκὴ χώρα, ἡ ὁποία ἐδέχθη τὸν πολιτισμὸν ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς, τὸν προήγαγεν εἰς ὑψηλὸν σημεῖον τελειότητος καὶ τὸν διέδωσε περαιτέρω πρὸς τὴν δυτικὴν καὶ τὴν ἄλλην Εὐρώπην.

Τ Ε Λ Ο Σ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΓΕΝΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ἱστορία—Ἐκτασις	Σελίς	3
Θέσις—Διαμελισμὸς	»	4
Πολιτικὴ διαίρεσις	»	5
Πίναξ τῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης	»	6

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Μεσημβρινή Εὐρώπη—Βαλκανικὴ χερσόνησος	»	8
Νοτιοσλαβία	»	13
Βουλγαρία	»	20
Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία	»	26
Ἄλβανία	»	31
Ἰταλία	»	35
Ἰβηρικὴ ἢ Πυρηναϊκὴ χερσόνησος	»	46
Ἰσπανία	»	51
Πορτογαλλία	»	55
Δυτικὴ Εὐρώπη—Γαλλία	»	58
Βρετανικαὶ νῆσοι	»	67
Ἐλεύθερον κράτος τῆς Ἰρλανδίας	»	72
Κεντρικὴ Εὐρώπη—Βέλγιον	»	81
Λουξεμβούργον	»	86
Κάτω χῶραι ἢ Ὁλλανδία	»	87
Γερμανία	»	93
Ἑλβετία	»	104
Παραδουνάβια κράτη	»	110
Ἀυστρία	»	111

Τσεχοσλοβακία	Σελίς	115
Ούγγαρία	»	119
Ρουμανία	»	123
Πολωνία	»	130
Ἐλευθέρα πολιτεία τοῦ Δάντσιγ	»	134
Βόρειος Εὐρώπη—Βαλτικά κράτη—Φινλανδία	»	137
Ἑσθονία—Λεττονία—Λιθουανία	»	140
Αὐτόνομος πολιτεία τοῦ Μέμελ	»	143
Σκανδιναυική χερσόνησος—Νορβηγία	»	144
Σουηδία	»	151
Δανία	»	155
Φαιρόαι νῆσοι—Ἰσλανδία—Γροιλανδία	»	158
Ἀνατολική Εὐρώπη—Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία	»	160

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Μορφολογία τῆς Εὐρώπης	»	171
Κλίμα καὶ βλάστησις	»	173
Ὑδρογραφία	»	177
Θάλασσαὶ καὶ παράλια	»	179
Πληθυσμὸς	»	183
Οἰκονομικὴ γεωργία	»	184
Αἱ μεγάλαι ὁδοὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς συγκοινωνίας	»	186
Ἡ Ἑλλάς ὡς Εὐρωπαϊκὸν κράτος	»	189

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Ἀριθ. Πρωτ. 44781/15302

Ἐν Ἀθήναις τῇ 9 Σεπτεμβρίου 1932

Πρὸς
τὸν κ. Ἰωάννην Ν. Σιδέρην
Σταδίου 52

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι διὰ ταυταρίθμου ὑπουργικῆς ἀποφάσεως, ἐκδοθείσης τὴν 13 Αὐγούστου ἔ. ἔ. καὶ δημοσιευθείσης τὴν 29 Αὐγούστου εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 80 φύλλον τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, ἐνεκρίθη συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ νόμου 5045 καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς οἰκείας κριτικῆς ἐπιτροπῆς, τὴν περιλαμβανομένην εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 502 πρακτικὸν τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Γνωμοδοτικοῦ Συμβουλίου, τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «**Γεωγραφία τῆς Εὐρώπης**» βιβλίον τοῦ Α. Λιόκη ὡς διδακτικὸν βιβλίον πρὸς χοῦσιν τῶν μαθητῶν τῆς 3^{ης} τάξεως, τῶν Γυμνασίων διὰ μίαν πενταετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1932—1933 ὑπὸ τὸν ὄρον, ὅπως κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν τοῦ βιβλίου τούτου συμμορφωθῆτε πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῆς κριτικῆς ἐπιτροπῆς.

Ἐντολῇ τοῦ Ὑπουργοῦ
Ὁ Διευθυντῆς
Ε. ΚΑΚΟΥΡΟΣ

Ἄρθρον 6ον τοῦ Προεδρικοῦ Διατάγματος

«Περὶ τοῦ τρόπου τῆς διατιμῆσεως τῶν ἐγκεκριμένων διδακτικῶν βιβλίων»

Τὰ διδακτικὰ βιβλία τὰ πωλούμενα μαζοῦν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεώς των ἐπιτρέπεται νὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρα κατὰ 15% τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρόντος Διατάγματος κανονισθείσης ἀνευ βιβλιοσήμου τιμῆς πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς διαπάνης συσκευῆς καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅπως ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ μέρους τοῦ ἐξοφύλλου ἢ τῆς τελευταίας σελίδος τούτου ἐκτυπῶνται τὸ παρὸν ἄρθρον.